

443

In 1940
This book was in the library of
VICTOR H. McCUTCHEON
Keep on shelf marked **T**

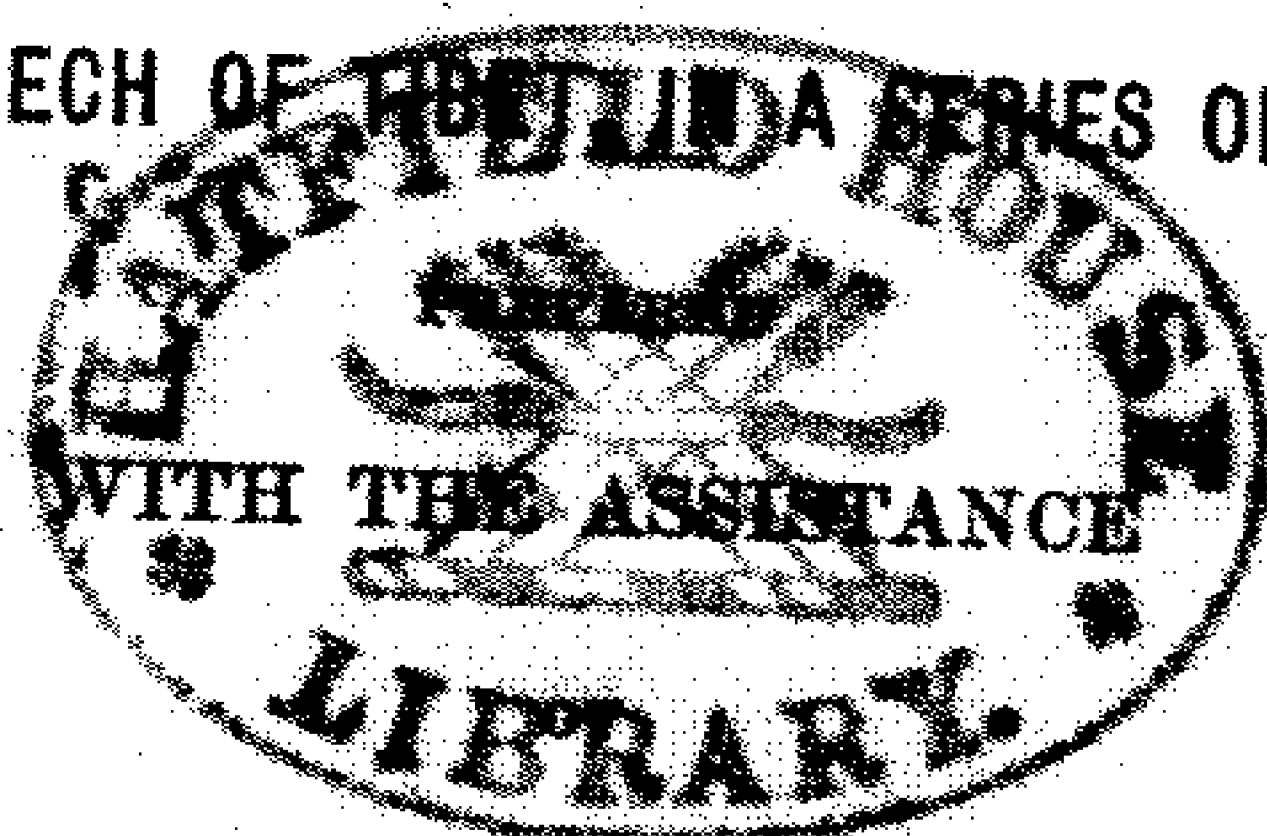
With the Authors Compliments.

A

MANUAL OF TIBETAN

BEING

A GUIDE TO THE COLLOQUIAL SPEECH OF TIBET IN A SERIES OF PROGRESSIVE EXERCISES

YAPA UGYEN GYATSHO

A LEARNED LAMA OF THE
MONASTERY OF PEMIONGCHI.

BY

MAJOR THOMAS HERBERT LEWIN, F. R. G. S.,

of the Bengal Staff Corps.

DEPUTY COMMISSIONER OF DARJEELING.

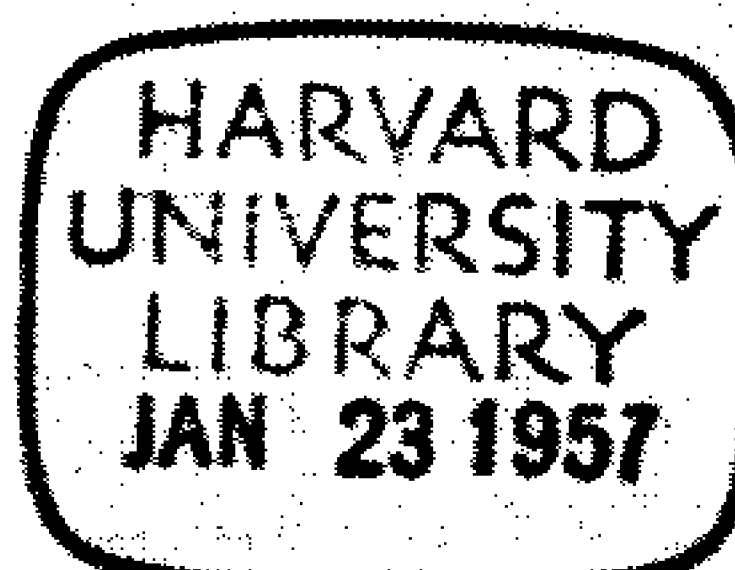
CALCUTTA:

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1879.

*Major J. H. Lewin
Baptist
Darjeeling*

KPG 443

49x67

PUBLISHED UNDER THE ORDERS OF THE BENGAL GOVERNMENT,
AND SOLD AT THE BENGAL SECRETARIAT PRESS.

To

The Honorable Sir Ashley Eden, K. C. S. I.,

LIEUTENANT-GOVERNOR OF BENGAL.

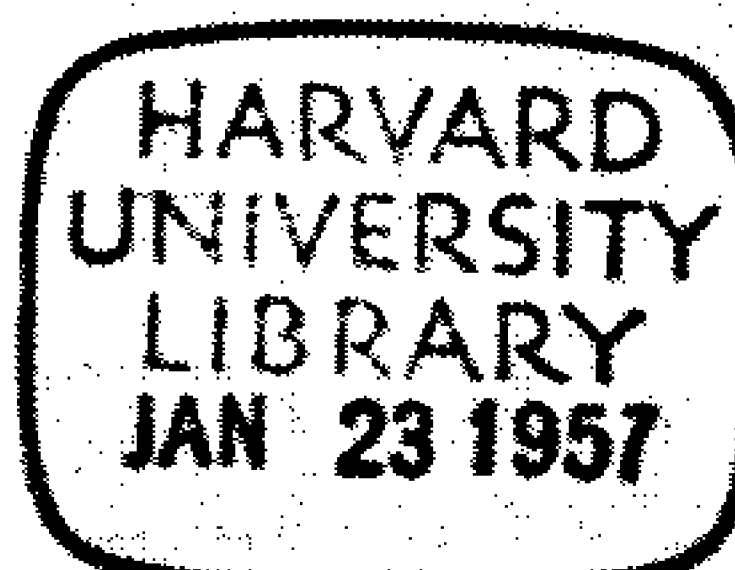
To whose encouragement and support the publication of this work is due, and who, himself, is one of the few who have entered the territories of the Grand Lama, this book is gratefully dedicated by the

AUTHOR.

DARJEELING,

1879.

KPG 443

49x67

PUBLISHED UNDER THE ORDERS OF THE BENGAL GOVERNMENT,
AND SOLD AT THE BENGAL SECRETARIAT PRESS.

To

The Honorable Sir Ashley Eden, K. C. S. I.,

LIEUTENANT-GOVERNOR OF BENGAL.

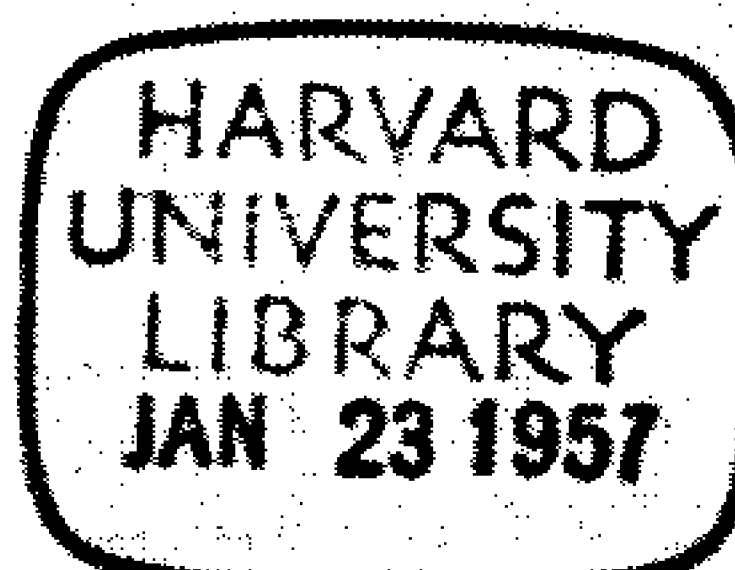
To whose encouragement and support the publication of this work is due, and who, himself, is one of the few who have entered the territories of the Grand Lama, this book is gratefully dedicated by the

AUTHOR.

DARJEELING,

1879.

KPG 443

49x67

PUBLISHED UNDER THE ORDERS OF THE BENGAL GOVERNMENT,
AND SOLD AT THE BENGAL SECRETARIAT PRESS.

To

The Honorable Sir Ashley Eden, K. C. S. I.,

LIEUTENANT-GOVERNOR OF BENGAL.

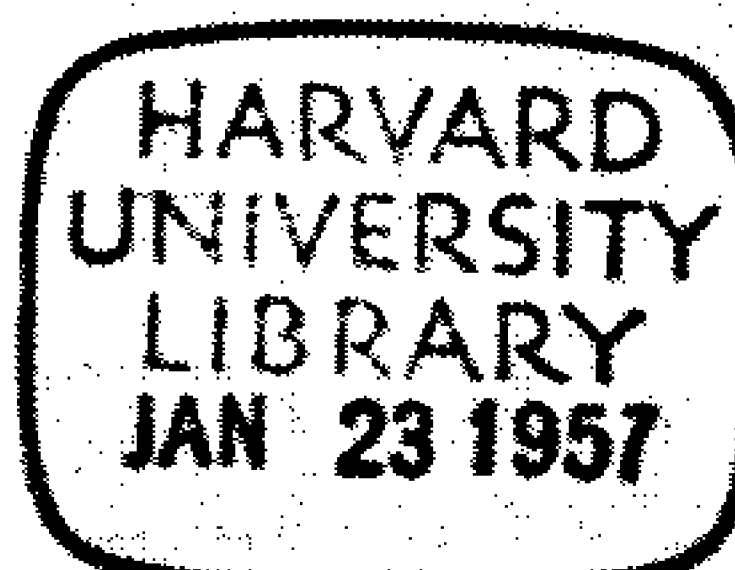
To whose encouragement and support the publication of this work is due, and who, himself, is one of the few who have entered the territories of the Grand Lama, this book is gratefully dedicated by the

AUTHOR.

DARJEELING,

1879.

KPG 443

49x67

PUBLISHED UNDER THE ORDERS OF THE BENGAL GOVERNMENT,
AND SOLD AT THE BENGAL SECRETARIAT PRESS.

To

The Honorable Sir Ashley Eden, K. C. S. I.,

LIEUTENANT-GOVERNOR OF BENGAL.

To whose encouragement and support the publication of this work is due, and who, himself, is one of the few who have entered the territories of the Grand Lama, this book is gratefully dedicated by the

AUTHOR.

DARJEELING,

1879.

From the thirty simple letters many compound letters are formed; this is done in three ways, either 1st, by subjoining the letters *y*, *r*, or *l*; 2nd, superposing *r*, *l*, or *s*; and 3rd, by compounding or using both ways at once:

1st, thus: ག་འ་ལ་ (*y*, *r*, *l*,) to be subjoined to ཀ་ *ka* will be written ག་ཀ་ *k,y*, ཀ་ཀ་ *k,r*, ཀ་ཀ་ *k,l*.

2nd, thus: འ་ལ་ལ་ (*r*, *l*, *s*,) to be placed above ཀ་ *ka*, will thus be expressed ཀ་ར་ *rk*, ཀ་ལ་ *lk*, ཀ་ས་ *sk*.

3rd, compounded as ར་ལ་ལ་ *rky*, ས་ལ་ལ་ *sky*, ས་ར་ *skr*.

The pronunciation of the letters and their compounds varies according to the different combinations thereof, some letters being fully sounded, some being wholly unpronounced, while others are only half sounded. The rules prescribed for pronunciation will be found fully set forth in the compendious Grammar of Csoma de Körös; here, practice of the exercises will teach what should or should not be uttered.

Besides the three subjoined letters above-mentioned (*y*, *r*, *l*) there occurs sometimes a small triangle (called in Tibetan, *vazar*) thus, Δ , placed below some letters. It has no sound but is chiefly used for the sake of distinction; as in རྩ་ *ts'ha*, hot; རྩ་ *ts'ha*, salt.

It has hitherto been the custom in transliterating from Tibetan into the Roman character to express every letter whether it be pronounced or not:—this I consider unnecessary; it is true that the chief distinction between words is their orthography, there being many words in Tibetan, which although written differently have the same sound, but it seems to me that the Tibetan character expresses the difference in orthography quite sufficiently. I have therefore used the Roman character in the following exercises, not as a transliterating medium but as a vehicle by which to express the exact sound given to each word, in order that the student may be able to converse and speak Tibetan with facility.

Of the thirty simple letters above given, ten, called affixes—ཀ་ད་ད་ན་པ་མ་ལ་འ་ལ་ལ་ are the only letters used to close a syllable or follow the vowel whether inherent or expressed. They are sometimes fully pronounced and sometimes are formed only by the lips or tongue silently, in the latter case I have indicated this property of silence by a dot placed underneath as in མེད་ *med*.

From among the ten affixes, the following five ཀ་ད་པ་མ་ལ་ are also called prefixes, from their being placed before the basis of a syllable; this is chiefly to distinguish words by their spelling, the prefixed letters being left in common practice, unpronounced: thus རྩ་ *di*.

ALPHABETICAL SCHEME.

The Roman letters used to represent Tibetan characters in the following Exercises, are written and sounded as follows:—

a	as in father; long, as in Latin or French.	z	as in 'zeal.'
à	short, corresponding to the sound of u in 'but' or 'rum.'	dz	like the Arabic dzal ð or the Italian z in 'mezzo.'
ai	as in 'aisle.'	zh	as in 'azure': soft, like the French j in 'jeune.'
au	as in 'taught.'	t	as t in 'tone.'
e	as in Latin, or French.	ṭ	has a palatal sound formed by placing the tongue somewhat back at the roof of the mouth.
è	short as in 'pen.'	d	as in 'done.'
i	long.	ḍ	palatal as used in Hindi.
ì	short as in 'pit.'	ts	is the German z or tz.
o	as in 'tone.'	ts'h	is the same letter aspirated. Care must be taken to pronounce the ts separately from the aspirated h.
ö	as in German.	ch	as in 'church.'
u	as in 'rule': long.	ch'h	aspirated.
ü	the German ü, as in Müller.		
j	as in 'jam.'		

The other letters are the same as in English.

Some final letters, although formed by the lips, are not fully pronounced,—these are indicated by a dot placed under the letter; as, བཤད་ the exact transliteration of which is *b-sd-d*, but which is pronounced *ded*.

ALPHABETICAL SCHEME.

The Roman letters used to represent Tibetan characters in the following Exercises, are written and sounded as follows:—

a	as in father; long, as in Latin or French.
à	short, corresponding to the sound of u in 'but' or 'rum.'
ai	as in 'aisle.'
au	as in 'taught.'
e	as in Latin, or French.
è	short as in 'pen.'
i	long.
ì	short as in 'pit.'
o	as in 'tone.'
ö	as in German.
u	as in 'rule': long.
ü	the German ü, as in Müller.
j	as in 'jam.'

z	as in 'zeal.'
dz	like the Arabic dzal ð or the Italian z in 'mezzo.'
zh	as in 'azure': soft, like the French j in 'jeune.'
t	as t in 'tone.'
ṭ	has a palatal sound formed by placing the tongue somewhat back at the roof of the mouth.
d	as in 'done.'
ḍ	palatal as used in Hindi.
ts	is the German z or tz.
ts'h	is the same letter aspirated. Care must be taken to pronounce the ts separately from the aspirated h.
ch	as in 'church.'
ch'h	aspirated.

The other letters are the same as in English.

Some final letters, although formed by the lips, are not fully pronounced,—these are indicated by a dot placed under the letter; as, བཤད་ the exact transliteration of which is *b-sd-d*, but which is pronounced *ded*.

WORKING IN THE FIELD

THEORY AND PRACTICE

OF THE SOCIAL SCIENCES

IN THE UNITED STATES

AND CANADA

AND THE WORLD

OF THE FUTURE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

EXERCISE 1.

Nga, I : *khyöd*, thou :
kho, he : *nganàm*, we :
khyöd-nàm, ye, or you :
kho-nàm they : *la*, to :
shed, strength : *na*, pain :
le, good, well : *yöd*, is, am :
chön, to arrive, come :
dewàr, well, happily :
phep, to arrive :
de, the state of being well :
leb, to arrive at a place :
kuzu, the body : *sin*, sign of past
tense.

1. I am strong.
2. We are sick.
3. Are you well?
4. You are welcome.
5. Did you come safely?
6. I arrived in safety.
7. Are you in good health?
8. I am well.

Nga la shed yöd.
Nganàm nawa yin.
Khyöd-nàm le-mo yöd-dàm.
Chön-ba le-su.
Dewàr phep-sàm.
Nga demo leb sin.
Kuzu demo duk-kàm.
Nga demo yöd.

ང་ལ་ཤེད་ཡོད་།
ང་ཁྱེད་ལ་ཤེད་ཡོད་།
ཁྱེད་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་ཡོད་པ་ལྟོ་།
ཚོན་པ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
དེའི་ལུང་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
ང་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
ཁྱེད་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
ང་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།

Htön, high : *med*, not :
mi, man : *mi-di*, that man :
ji, fear : *na*, sickness, pain :
gö, must, to be necessary.

The terms *yin*, *sin*, *duk* are used
in the indicative present tense
in both numbers, their signi-
fication may be expressed in
English by 'am,' 'art,' 'is,'
and by the inflections of the
verbs 'to do' or 'to have.' *Dàm*,
sàm, *gàm* are interrogative af-
fixes formed by reduplicating
the final letter of the preced-
ing word and adding *ar m*.

1. Is it high?
2. It is high.
3. It is not high.
4. He is ill.
5. That man is sick.
6. Is that man sick?
7. He is sick.
8. He is not sick.
9. Do not be afraid.

EXERCISE 2.

Htön-po yöd-dàm.
Htön-po yöd.
Htön-po med.
Kho nawa yin duk.
Mi-di nagi duk.
Mi di na duk-gàm.
Kho na duk.
Kho nawa med.
Khyöd ji mi gö.

མཐོན་པོ་ཡོད་པ་ལྟོ་།
མཐོན་པོ་ཡོད་པ་ལྟོ་།
མཐོན་པོ་མེད་པ་ལྟོ་།
ཁོ་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
མི་དེ་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
མི་དེ་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
ཁོ་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
ཁོ་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།
ཁྱེད་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་།

WORKING IN THE FIELD

THEORY AND PRACTICE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

EXERCISE 1.

Nga, I : *khyōḍ*, thou :
kho, he : *nganām*, we :
khyōḍ-nām, ye, or you :
kho-nām they : *la*, to :
shed, strength : *na*, pain :
le, good, well : *yōḍ*, is, am :
chōn, to arrive, come :
dewār, well, happily :
phēp, to arrive :
de, the state of being well :
leb, to arrive at a place :
kuzu, the body : *sin*, sign of past
tense.

Htôn, high : *med*, not :
mi, man : *mi-di*, that man :
ji, fear : *na*, sickness, pain :
qō, must, to be necessary.

The terms *yin*, *sin*, *duk* are used in the indicative present tense in both numbers, their signification may be expressed in English by 'am,' 'art,' 'is,' and by the inflections of the verbs 'to do' or 'to have.' *Dàm*, *sàm*, *gàm* are interrogative affixes formed by reduplicating the final letter of the preceding word and adding *ar m*.

1. I am strong.
2. We are sick.
3. Are you well ?
4. You are welcome.
5. Did you come safely ?
6. I arrived in safety.
7. Are you in good health ?
8. I am well.

Nga la shed yöd.
 Nganàm nawa yin.
 Khyöd-nàm le-mo yöd-dàm.
 Chön-ba le-su.
 Dewàr phep-sàm.
 Nga demo leb sin.
 Kuzu demo duk-kàm.
 Nga demo yöd.

ང་ལ་སྐད་གོང་།
 ང་རྩིས་ན་པ་ཡིན་།
 ཁྱོད་རྩིས་ལེགས་མོ་གོང་དུ་།
 བློན་པ་ལེགས་མོ་།
 དཔེ་བར་སྟེན་པ་།
 ང་པེ་མོ་སྟེན་པ་རྒྱན་།
 རྒྱ་ཆུགས་པེ་མོ་འཕྲུག་པ་།
 ང་པེ་མོ་གོང་།

EXERCISE 2

1. Is it high ?
2. It is high.
3. It is not high.
4. He is ill.
5. That man is sick.
6. Is that man sick ?
7. He is sick.
8. He is not sick.
9. Do not be afraid.

Htön-po yöd-dàm.
Htön-po yöd.
Htön-po med.
Kho nawa yin duk.
Mi-di nagi duk.
Mi di na duk-gàm.
Kho na duk.
Kho nawa med.
Khyöd ji mi gö.

मल्लक पौषेदं ।
 मल्लक पौषेदं ।
 मल्लक पौषेदं ।
 लोकाय पीत उडुवा ।
 मीरुदी कमी उडुवा ।
 मीरुदी क उडुवा मी ।
 लोका उडुवा ।
 लोका टा मेदं ।
 लोका उडुवा मी रमेदं ।

WORKING IN THE FIELD

THEORY AND PRACTICE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

IN THE TWENTIETH CENTURY

AND THE FUTURE

OF THE SOCIAL SCIENCES

AND HUMANITIES

EXERCISE 1.

Nga, I : *khyöd*, thou :
kho, he : *nganàm*, we :
khyöd-nàm, ye, or you :
kho-nàm they : *la*, to :
shed, strength : *na*, pain :
le, good, well : *yöd*, is, am :
chön, to arrive, come :
dewàr, well, happily :
phep, to arrive :
de, the state of being well :
leb, to arrive at a place :
kuzu, the body : *sin*, sign of past
tense.

1. I am strong.
2. We are sick.
3. Are you well?
4. You are welcome.
5. Did you come safely?
6. I arrived in safety.
7. Are you in good health?
8. I am well.

Nga la shed yöd.
Nganàm nawa yin.
Khyöd-nàm le-mo yöd-dàm.
Chön-ba le-su.
Dewàr phep-sàm.
Nga demo leb sin.
Kuzu demo duk-kàm.
Nga demo yöd.

ང་ལ་ཤེད་ཡོད་།
ང་ཁྱེད་ལ་ཤེད་ཡོད་།
ཁྱེད་ལ་ཤེད་ཡོད་པ་ལྟོ་ཡོད་པ་ལྟོ་།
ཅོན་པ་ལེགས་པ་ལྟོ་།
དེའི་ལུང་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།
ང་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།
ཁྱེད་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།
ང་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།

Htön, high : *med*, not :
mi, man : *mi-di*, that man :
ji, fear : *na*, sickness, pain :
gö, must, to be necessary.

The terms *yin*, *sin*, *duk* are used
in the indicative present tense
in both numbers, their signi-
fication may be expressed in
English by 'am,' 'art,' 'is,'
and by the inflections of the
verbs 'to do' or 'to have.' *Dàm*,
sàm, *gàm* are interrogative af-
fixes formed by reduplicating
the final letter of the preced-
ing word and adding *ar m*.

1. Is it high?
2. It is high.
3. It is not high.
4. He is ill.
5. That man is sick.
6. Is that man sick?
7. He is sick.
8. He is not sick.
9. Do not be afraid.

EXERCISE 2.

Htön-po yöd-dàm.
Htön-po yöd.
Htön-po med.
Kho nawa yin duk.
Mi-di nagi duk.
Mi di na duk-gàm.
Kho na duk.
Kho nawa med.
Khyöd ji mi gö.

མཐོན་པོ་ཡོད་པ་ལྟོ་།
མཐོན་པོ་ཡོད་།
མཐོན་པོ་མེད་།
ཁོ་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།
མི་དེ་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།
མི་དེ་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།
ཁོ་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།
ཁོ་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།
ཁྱེད་ལ་ཤེད་པ་ལྟོ་།

WORKING IN THE FIELD

THEORY AND PRACTICE

OF THE SOCIAL SCIENCES

IN THE UNITED STATES

AND CANADA

AND THE WORLD

OF THE FUTURE

OF THE HUMAN RACE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE HUMAN RACE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE HUMAN RACE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE HUMAN RACE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE HUMAN RACE

OF THE PRESENT

OF THE PAST

OF THE FUTURE

OF THE HUMAN RACE

EXERCISE 1.

Nga, I : *khyöd*, thou :
kho, he : *nganàm*, we :
khyöd-nàm, ye, or you :
kho-nàm they : *la*, to :
shed, strength : *na*, pain :
le, good, well : *yöd*, is, am :
chön, to arrive, come :
dewär, well, happily :
phep, to arrive :
de, the state of being well :
leb, to arrive at a place :
kuzu, the body : *sin*, sign of past
tense.

1. I am strong.
2. We are sick.
3. Are you well ?
4. You are welcome.
5. Did you come safely ?
6. I arrived in safety.
7. Are you in good health ?
8. I am well.

Nga la shed yöd.
Nganàm nawa yin.
Khyöd-nàm le-mo yöd-dàm.
Chön-ba le-su.
Dewär phep-sàm.
Nga demo leb sin.
Kuzu demo duk-kàm.
Nga demo yöd.

ང་ལ་ཤེད་ཡོད་།
ང་ཁྱོད་ཚུ་གཅིག་ལྟོ་
ཁྱོད་ཚུ་ལེགས་ལྟོ་ཡོད་དེ་།
ཚུན་པ་ལེགས་ལྟོ་
ཐད་ཐད་ལེགས་ལྟོ་།
ང་ཐད་མོ་སྒྲེལ་སྒྲིག་།
རྩ་མཐུག་ལ་ཐད་མོ་འཇུག་གི་།
ང་ཐད་མོ་ཡོད་།

Htön, high : *med*, not :
mi, man : *mi-di*, that man :
ji, fear : *na*, sickness, pain :
gö, must, to be necessary.

The terms *yin*, *sin*, *duk* are used
in the indicative present tense
in both numbers, their signi-
fication may be expressed in
English by 'am,' 'art,' 'is,'
and by the inflections of the
verbs 'to do' or 'to have.' *Dàm*,
sàm, *gàm* are interrogative af-
fixes formed by reduplicating
the final letter of the preced-
ing word and adding *ar m*.

1. Is it high ?
2. It is high.
3. It is not high.
4. He is ill.
5. That man is sick.
6. Is that man sick ?
7. He is sick.
8. He is not sick.
9. Do not be afraid.

EXERCISE 2.

Htön-po yöd-dàm.
Htön-po yöd.
Htön-po med.
Kho nawa yin duk.
Mi-di nagi duk.
Mi di na duk-gàm.
Kho na duk.
Kho nawa med.
Khyöd ji mi gö.

མཐོན་པོ་ཡོད་དེ་།
མཐོན་པོ་ཡོད་།
མཐོན་པོ་མེད་།
ཁོ་མ་ལ་ཡིན་འཇུག་།
མི་དེ་ནི་མི་འཇུག་།
མི་དེ་ནི་མ་འཇུག་གི་།
ཁོ་ནི་འཇུག་།
ཁོ་མ་ཐ་མེད་།
ཁྱོད་འཇིགས་སྒྲིག་མོས་།

EXERCISE 9.—Continued.

11. Look at this gun.	Medah di la tö-shik.	མེ་མདའ་འདི་ལ་སྟོན་ཞིག་།
12. Why did you look at this gun?	Khyöd medah di la chiyi
chhed-tu tö-pa.	ཆོད་མེ་མདའ་འདི་ལ་རྟི་ཡི་ཆེད་ཏུ་
སྟོན་པ་།
13. I did not see your cow.	Nga khyöd kyi pamo htong
ma nyong.	ང་ཆོད་ཅི་ལ་མོ་མཐོང་མ་སྟོང་།
14. I have not seen your brother.	Nga khyöd kyi pün ma
htong.	ང་ཆོད་ཅི་སྐུ་མ་མཐོང་།

EXERCISE 10.

- gyap, to fire a gun : tâng, and :
me-dze, gun-powder : len, take :
khorang, his own : pön, chief :
yok-mo, female servant :
fid, lead, conduct : gah-shik, some :
dak-po, belongs, his own :
tong-yul, village : nang, give :
song-te, having gone.

1. I did not fire the gun.	Nga medah ma gyap.	ང་མེ་མདུང་མ་རྒྱུ་།
2. Where did you get the gun and gun-powder?	Khyöd medah tàng me-dze ka ne htob-pa.	ཚོད་མེ་མདུང་དང་མེ་ཁུ་མ་རྒྱུ་ཐོབ་པ་།
3. From whom did you get it?	Di su ne htob-pa yin.	འདི་སུ་ནས་ཐོབ་པ་ཡིན་།
4. This gun belongs to that man.	Me-dah di dak-po mi te yin.	མེ་མདུང་འདི་པདམ་པོ་མི་དེ་ཡིན་།
5. I took it from this person.	Nga mi di ne len ba yin.	ང་མི་འདི་ནས་ལེན་པ་ཡིན་།
6. Has your brother bought the cow?	Khyöd kyi pün ne pamo di nyö-pa yin-na.	ཚོད་ཀྱི་བྱ་རྒྱུ་ནས་པ་མོ་འདི་ནས་པ་ཡིན་ན་།
7. Have you mislaid my knife?	Ngai tih-chhung di khyöd kyi lak-pa yin-na.	ང་ལི་མི་རྒྱུ་འད་ཚོད་ཀྱི་པ་རྒྱུ་པ་ཡིན་ན་།
8. I have not seen the chief man of this village.	Nga tong-yul di na pön ma htong.	ང་ཁོང་གྲུ་ལ་འདི་ན་དཔོན་མ་མཐོང་།
9. The chief's sister is not pretty.	Pön diyi singmo di dzema min duk.	དཔོན་འདི་ལི་མིང་མོ་འདི་མཚེས་མ་མིན་འདུག་།

EXERCISE 10.—Continued.

10. Are you the brother of that woman?	Khyöd pumo dih pün yin-na.	ཆོད་པུ་མོ་འདི་ལྷན་ཡིན་ནམ།
11. Has the servant-girl's father arrived?	Yok-mo di-yi apha leb yöd-täm.	མཐོག་མོ་འདི་གི་མ་ལ་སྒྲེབ་པ་ཡོད་དེ།
12. I have brought a cow for my father.	Ngai apöe chhirtu pamo shik tid yong yöd.	ངའི་མ་ཡོད་ཀྱི་ཕྱི་རྩ་པ་མོ་ཞིག་འཁོད་ཡོད་པེད།
13. Sell this pipe to me.	Kang-sak di nga la ts'hong nang.	མང་སྐ་འདི་ང་ལ་འཛོང་མཁམ།
14. Go and bring some cows.	Song-te gah shik pamo tid-shok.	སོང་ཏེ་འག་ཞིག་པ་མོ་འཁོད་མེས།

EXERCISE 11.

Khyi, dog : *shi*, *chhi*, to die :
shamo, hat, cap : *kō*, cloth :
nām, when : *tsel-po*, basket :
cha, bird : *ra*, goat :
akhu, uncle : *ani*, aunt :
kyalpa, bag : *phang*, shoot :
Ton-dub, prop. name maso.

1. Our dog is lost.	Nga-chak ki khyi tor song duk.	ང་ཅག་གི་ཆི་ཏེ་སོང་འཇམ།
2. This man has lost a son and a daughter.	Mi di pu-shik tang pumo shik shi duk.	མི་འདི་སྲ་ཞིག་དང་སྲ་མོ་ཞིག་མི་འཇམ།
3. I have bought a hat for my brother.	Ngai pün kyi chhirtu nga shamo shik nyo-wa yin.	ང་གི་ལྷན་ཀྱི་ཕྱི་རྩ་ལ་མོ་ཞིག་འོ་པ་ཡིན།
4. When did you buy that cloth?	Kō te khyöd nām nyo-wa.	མོས་དེ་ཆོད་མོ་འོ་པ་།
5. Your brother has taken my basket.	Ngai tsel-po khyöd kyi pün ne len yöd.	ང་གི་ཅེ་པ་ཡོ་ཆོད་ཀྱི་ལྷན་ལ་ལེན་ཡོད།
6. Did you fire a gun?	Khyöd medah gyab yöd-täm.	ཆོད་མེ་མདའ་ཅིག་ཡོད་དེ།
7. Shoot at that bird.	Cha tei teng-tu gyab.	ཇ་ཏེ་ཏེང་ཏུ་ཅིག།
8. I have found a very fine goat.	Nga la ra le-mo shik htob yöd.	ང་ལ་ར་ལེ་མོ་ཞིག་མེད་ཡོད།

EXERCISE 11.—Continued.

9. I have got your goat.	Khyöd kyi ra ngai tsar yöd.	ཁོད་ཀྱི་ར་ངའི་མཉུ་ཡོད་།
10. The father has lost his child.	Apha di khorang ki pu-ts'ha chhi song duk.	ཨ་པ་འདི་ཁོ་རང་གི་ཕུ་ཚ་ཅི་སྟངས་ལྟུག་།
11. She has lost her daughter.	Morang ki pumo di chhi song duk.	མོ་རང་གི་ཕུ་མོ་འདི་ཅི་སྟངས་ལྟུག་།
12. My uncle has sold his house.	Ngai akhü khyim tsong ts'här duk.	ངའི་ཨ་ཁུ་ཁྱིམ་ཕྱོང་ཚ་རྩ་ལྟུག་།
13. My aunt has found a cloth.	Ngai ani la kö shik htob duk.	ངའི་ཨ་མ་ལ་ཀོ་ཤིཀ་མཐོང་ལྟུག་།
14. Töndub has got his bag.	Tön-dub khorang ki kyal-pa htob duk.	རོན་འབྲུག་ཁོ་རང་གི་ཁྱལ་པ་མཐོང་ལྟུག་།
15. He shoots very well.	Kho medah shintu le-pa phang yöd.	ཁོ་མོ་མདའ་ཤིམ་ཏུ་ལེགས་པ་ལམས་ཡོད་།

Ta-chha, just now :

tsünmo, wife : *kyo*, sad :
chitär, how : *ched*, do, make :
nyima, day-time :
tering, to-day :
ts'hangma, every body :
sang-nyin, to-morrow :
dang-nyin, yesterday.

S. 14. རྩ་ངམ་། *chung-ngam*, see note to Ex. 1. *ngam*, an interrogative affix : *chung*, an auxiliary verb, appear, be produced, born.

EXERCISE 12.

1. Dolma has found her cloth.	Dolma morang ki kö htob duk.	ལྷོ་མ་མོ་རང་གི་ཀོ་མཐོང་ལྟུག་།
2. I have seen that man and his son.	Mi te tang khoi pu-ts'ha di ngai htong yöd.	མི་དེ་དང་ཁོ་གི་ཕུ་ཚ་འདི་ངའི་མཐོང་ཡོད་།
3. My mother has lost a knife and a basket.	Ngai amè tih shik tang tsel-po shik tor duk.	ངའི་ཨ་མ་ལ་ཅི་ཤིཀ་དང་ཅེ་ལ་པོ་ཤིཀ་ཏོར་ལྟུག་།
4. My brother has taken his hat.	Ngai ptin kyi khorang ki shamo len duk.	ངའི་ཕུ་ཚ་ཁོ་རང་གི་ཤ་མོ་ལོན་ལྟུག་།
5. I have seen your uncle. He has just bought a house.	Ngai khyöd kyi akhu htong yöd, kho ta-chha khang-pa shik nyö duk.	ངའི་ཁོད་ཀྱི་ཨ་ཁུ་མཐོང་ཡོད་། ཁོ་ད་ཚ་ཁང་པ་ཤིཀ་ནྟོ་ལྟུག་།

EXERCISE 12.—Continued.

6.	This man has lost his wife; for this reason he is sad.	Mi di-yi tsün-mo shi song duk, di-yi chhirtu kho kyo-wa yin duk.	མི་དེ་གི་སྒྲོན་པོ་ཞི་སྟེང་འཇུག་པོ་
ཡིས་བྱིར་ཏུ་ཁོ་ལ་ཕོན་འཇུག་།
7.	How did he lose her?	Chitâr cheḍ ne mo shi duk.	ཅི་ཤར་ཐེང་ནས་མོ་ཞི་འཇུག་།
8.	My aunt has bought a cow for her son.	Ngai ani morang ki pu dih chhirtu pamo shik nyö duk.	ང་གི་མ་ཚེ་མོ་རང་གི་བྱ་འདྲིའི་བྱིར་ཏུ་
པ་མོ་ཞིག་ཉེས་འཇུག་།
9.	I saw him yesterday.	Ngai kho dâng nyima la htong yöd.	ང་གི་ཁོ་མདང་ཞིག་ལ་མཆོང་ཡོད་།
10.	He arrived yesterday.	Kho dang nyin leb duk.	ཁོ་མདང་ཞིག་གླེཔས་འཇུག་།
11.	Every body will arrive to-morrow.	Ts'hang-ma sang-nyin la, leb-gyu yin.	ཚིང་མ་སང་ཞིག་ལ་གླེཔས་ཀྱི་ཡིན་།
12.	I am the sister of that woman.	Nga pumo tei sing-mo yin.	ང་གྱུ་མོ་དེའི་བེད་མོ་ཡིན་།
13.	Have you taken my sister's basket?	Khyöd ngai sing-mü tsel-po len yöd-tâm.	ཁྱོད་ང་གི་བེད་མོའི་རྩེ་ལ་པོ་ལེན་ཡོད་དོ་།
14.	Have you seen my father's goat?	Khyöd ngai aphö ra di htong chung-ngâm.	ཁྱོད་ང་གི་མ་ཙའི་ར་དེ་མཆོང་བྱུང་
ངས་།
15.	When will they arrive?	Khong nam leb yong.	ཁོང་ནས་གླེཔས་ཡོད་།
16.	He went away to-day.	Kho tering song yöd.	ཁོ་དེ་རིང་སྟེང་ཡོད་།

EXERCISE 13.

Ngo, face, appearance: *she*, know:
nyi, two: *de*, rice:
dau } parts of verb, to go.
sang }
nàng-na, inside, within:

1. We know the father of this girl.	Pumo diyi apha nga-chak ki ngo she.	ཕུ་མོ་འདི་མི་མ་ཙང་ཅུག་གི་ངོ་སེམ་པ།
2. Who has taken my bag ?	Ngai kyal-pa sui len yöd-pa.	ང་གི་ཕྱི་པ་ཕྱ་མི་ལ་ལེན་པོད་པ།
3. I took it.	Te ngai len yöd.	དེ་ང་གི་ལེན་པོད་པ།
4. He has taken it.	Te khoi len duk.	དེ་ཁོ་གི་ལེན་པོད་པ།

EXERCISE 13.—Continued.

chi } what: *chi-tsam*, how much:
chida }
sin, sign of past tense.

5. They have taken it.	Khonàm kyi len sin.	ཁོ་མ་ལ་ཁྱི་ལེན་སྤྱོད་པ་།
6. Why did you take it?	Khyöd chiyi chhirtu te len-pa.	ཁྱོད་ཅི་ཡི་ཁྱིའུ་ཅ་དེ་ལེན་པ་།
7. When did you take it?	Khyöd nàm len yöd-tàm.	ཁྱོད་ནམ་ལེན་ཡོད་དམ།
8. What did you find in your bag?	Khyöd kyi kyal-pö nàng na chi htong-pa.	ཁྱོད་ཁྱི་ཁྱལ་པོ་ནང་ན་ཅི་མཐོང་པ་།
9. Where did you get the bag?	Kyal-pa kana ne htob-pa.	ཁྱལ་པ་ག་ན་ནས་ཐོབ་པ་།
10. How did you go?	Khyöd chitâr ched ne song-wa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟར་ཐེད་ནས་སོང་པ་།
11. How will you go?	Khyöd chitâr dau-gyu yin-pa.	ཁྱོད་ཅ་ལྟར་འགོ་རྒྱ་ཡིན་པ་།
12. Of the two bags which did you take?	Kyal-pa nyi ne khyöd kyi su te len yöd-pa.	ཁྱལ་པ་གཉིས་ནས་ཁྱོད་ཁྱི་ཅུ་དེ་ལེན་ཡོད་པ་།
13. How much rice have you got?	Khyöd kyi tsâr de chi-tsam yöd-pa.	ཁྱོད་ཁྱི་ཙཱ་ར་དེ་ཅི་ཙམ་ཡོད་པ་།
14. How many men are there?	Mi chi-tsâm yöd.	མི་ཅི་ཙམ་ཡོད་།
15. When did you go?	Khyöd nàm song-wa.	ཁྱོད་ན་སོང་པ་།
16. When will you go?	Khyöd nàm dau-gyu yin.	ཁྱོད་ན་འགོ་རྒྱ་ཡིན་།
17. What did you say?	Khyöd chi-da ser yöd-pa.	ཁྱོད་ཅི་འད་བཤད་ཡོད་པ་།

EXERCISE 14.

Tsi-pü, diviner, soothsayer:
tö-ming, head-man:
gen, door: *chöd*, shut:
jed, open: *Subah*, official designation:

1. This man is the soothsayer's brother.	Mi di tsi-pöe pün yin.	མི་འདི་ཅི་པ་པོའི་སྤྱན་ཡིན་།
2. This woman is the sister of the Subah's mother.	Pumo di suba kyi amöe sing-mo yin.	ཕུ་མོ་འདི་ཕུ་ཕུ་ཁྱི་མ་མོའི་བེད་མོ་ཡིན་།

EXERCISE 14.—*Continued.*

yok-po, servant (masc.):
chhungma, wife: *ten-pa*, faithful:
karak, girdle: *khyi*, dog.

3. This child is the son of the head man.	Htugu di tö-ming ki pu yin.	ལུ་ཅུ་འདི་ཐོ་མིང་གི་ཕུ་ཡིན།
4. The house door is shut.	Khyim dih gau chöd duk.	ཁྱིམ་འདི་ཀློ་གཤོད་དུཌ།
5. Open the door.	Gau jed.	ཀློ་འཕྱེད།
6. I have seen the Subah's son and daughter.	Suba kyi pu tang pumo ngai htong yöd.	ཕུ་ཅུ་ཁྱིམ་ཕུ་དང་ཕུ་མོ་དེ་གི་མཐོང་ཡོད།
7. I have seen your father's goat.	Khyöd kyi aphü ra te nga htong yöd.	ཁྱོད་ཀྱི་ཨ་ཕུ་ར་ཏེ་ང་མཐོང་ཡོད།
8. The Subah's servant is the brother of the sooth-sayer's wife.	Suba kyi yok-po tsi-pü chhung-ma tei pün yin.	ཕུ་ཅུ་ཁྱིམ་གཤོག་པོ་ཅིམ་པའི་རྒྱུ་མ་དེའི་ཕུ་ཅུ་ཡིན།
9. My dog is very faithful.	Ngai khyi di ten-pa yöd.	ང་གི་ཁྱི་འདི་རྟེན་པ་ཡོད།
10. This child's mother has arrived.	Htugu dih ama leb duk.	ལུ་ཅུ་འདིའི་ཨ་མ་ཐེཔ་པ་འཕྱེད།
11. I have got the girdle of that child.	Htugu teh karak di nge tsar yöd.	ལུ་ཅུ་དེའི་རྩ་རྩ་མཁའ་འདི་ཅུ་ཡོད།
12. Are you my uncle's servant?	Khyöd ngai akhü yok-po yin-na.	ཁྱོད་ང་གི་ཨ་ཁུ་ཀློ་གཤོག་པོ་ཡིན་ན།
13. See if the door is open.	Gau di jed tam ma jed, tö shik.	ཀློ་འདི་འཕྱེད་དམ་མ་འཕྱེད་ལྟོས་མིན།
14. Why did he open the door?	Kho chiyi chhirtu gau jed-pa.	ཁོ་ཅི་ལྟེན་ཅི་ཀློ་འཕྱེད་པ།

EXERCISE 15.

Pönlop, an official designation; the governor: *mi*, man:
Deba-Radza (*Desi*), the secular ruler of Bhutan: *ku-nyen*, relative, relation:

1. Are you the Penlow's man?	Khyöd Pön-lop kyi mi yin-na.	ཁྱོད་པོ་ལོ་ཕོ་པ་ཀྱི་མི་ཡིན་ན།
2. Are you of the Deb Raja's household?	Khyöd Deba Radza kyi khyim nang ki yokpo yin-na.	ཁྱོད་དེ་ཕུ་ར་རྩ་ཀྱི་ཁྱིམ་ནང་གི་གཤོག་པོ་ཡིན་ན།

ku-ts'hap, from **ku**, body; and
ts'hap, deputy, representative.

10. It is for you.

Kho dàng-nyin nga leb-kàp-
su chin-pa yin.

ཁོ་མདང་གི་ད་སྐབས་སྐབས་ལྷ་ཅི་པ་
ཡིན།

ts'hār, finish, complete, sign of
the past tense: *alū*, cat:

2. Have you given her a cloth?

Mo la kō shik chìn yöd tàm.

मोक्षमार्गविद्यासूक्तस्योद्देशः।

EXERCISE 16.—Continued.

tsong-khen, seller, he who sells:
ts'ha-u, nephew.

3. Does this field belong to the Subah ?	Shing di suba kyi yin-na.
4. It is not the Subah's, it is his sister's field.	Shing te suba kyi min, sing-möe yin.
5. We have sold our bull to the friend of our uncle.	Nga-chak ki làng nga-chak ki akhü tok-pu la tsong ts'hàr duk.
6. Does this cloth belong to this man or to that ?	Kö dih dák-po mi diyi yin-nàm yang te-yi yin.
7. I have given my cat to my sister's friend.	Nga rang ki sing-möe tok-mo la ngai alü shik chin yöd.
8. Did you give my younger brother this flower ?	Khyöd ngai pün chung-wa la metok di chin yöd tam.
9. This field is my brother's.	Shing di ngai pün kyi yin.
10. That girdle does not belong to your younger sister.	Karak di khyöd kyi singmo chung-wöe ki min.
11. Does this gun belong to your elder, or to your younger brother.	Medah di khyöd kyi püngen-pö yin-nàm yang chung-wöe yin.
12. Has Kada seen his father and mother ?	Kada kho-rang ki apha ama htong yöd-tàm.
13. I got this goat from a friend.	Ra di tok-pu chik nè htob yöd.
14. I am a goat-seller.	Nga ra tsong-khen yin.
15. I sold one to your nephew.	Ngai ra chik khyöd kyi ts'ha-u la tsong yöd.

बिन्दुद्विष्टाष्टाष्टिकः।

बिन्दू दे सु सु सु मिक सुन्द मेरी पंक।

द. ठ. ल. शी. सु. द. द. ठ. ल. शी. सु. री. शी. ल. श.
 यो. य. य. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्. र्.

མེས་པོ་འཕགས་པ་མེས་པོ་འཕགས་པ་མེས་པོ་འཕགས་པ་
མེས་པོ་འཕགས་པ་མེས་པོ་འཕགས་པ་

ད་རུང་གི་མིང་མོའི་ཐོག་མ་མོ་ལ་ད་མི་
 ལ་ལུས་ཞེས་ཐུན་པོད་།

ཁུང་དཔེ་ཐུན་རྒྱུ་ལ་མེ་ཤེས་ལྔ་
ཐུན་པོད་དོ།

ཞིང་ཡེ་ཤིང་ཡི་ཐུང་ཅི་ཡིན།

མ་འཇམ་པ་ལྟ་བུ་ལྟོས་ཏེ་ཕྱི་ལོ་མ་འཇམ་པ་ལྟ་བུ་
ལྟོས་ཏེ།

མེ་མདའ་འདྲེན་གྱི་ལུས་ལྟ་བུ་པའི་ལོ་རྒྱུས་
 ལས་ཡང་རྒྱུད་པའི་ལོ་རྒྱུས་།

ਸਾ ਬੁਧਿਬਾਨੇਂ ੨੮ ਸੀਤਾਬਾਜ ਮਾਰੈਂਦਾ
ਘੋਰ ਦਮ।

२'७६'सुख'पे'मठि'क'वे'प'थे'।

ਦਾੜ੍ਹਾ ਵਲੋਂ ਦਾੜ੍ਹਾ ਖਾਧਾ ਖੀਰ।

ད་མི་རྒྱ་མཆིག་ཆོད་མི་ཆེན་པ་པོ་ཆོད་པོ་
ཆོད་པོ་

ku-ts'hap, from *ku*, body; and
ts'hap, deputy, representative.

10. It is for you.

13. He gave it to me yesterday on his arrival.

Kho dàng-nyin nga leb-kàp-
su chin-pa vin.

ཁོ་མདད་ཀི་ད་སྒེལ་སྒེལ་ལུ་ཕྱི་པ་
ལི་ཀ་།

Sch, food : *shing*, a field :
làng, bull : *tsong*, sell :
ts'hai, finish, complete, sign of
the past tense : *aiü*, eat :

2. Have you given her a cloth?

Mo la kō shik chìn yōd tām.

मै'वा'मे'वा'ले'वा'पूँ'ये'द'द'मा'।

EXERCISE 16.—Continued.

tsong-khen, seller, he who sells :
ts'ha-u, nephew.

3. Does this field belong to the Subah ?
4. It is not the Subah's, it is his sister's field.
5. We have sold our bull to the friend of our uncle.
6. Does this cloth belong to this man or to that ?
7. I have given my cat to my sister's friend.
8. Did you give my younger brother this flower ?
9. This field is my brother's.
10. That girdle does not belong to your younger sister.
11. Does this gun belong to your elder, or to your younger brother.
12. Has Kada seen his father and mother ?
13. I got this goat from a friend.
14. I am a goat-seller.
15. I sold one to your nephew.

Shing di suba kyi yin-na.

Shing te suba kyi min, sing-möe yin.

Nga-chak ki làng nga-chak ki akhü tok-pu la tsong ts'hàr duk.

Kö dih dák-po mi diyi yin-nàm yang te-yi yin.

Nga rang ki sing-möe tok-mo la ngai alü shik chin yöd.

Khyöd ngai pün chhung-wa la metok di chin yöd tam.

Shing di ngai pün kyi yin.

Karak di khyöd kyi singmo chhung-wöe ki min.

Medah di khyöd kyi püngen-pö yin-nàm yang chhung-wöe yin.

Kada kho-rang ki apha ama htong yöd-tàm.

Ra di tok-pu chik nè htob yöd.

Nga ra tsong-khen yin.

Ngai ra chik khyöd kyi ts'ha-u la tsong yöd.

ཤིང་དེ་སུ་བླ་མི་ཡིན་ནམ་།

ཤིང་ཅེ་སུ་བླ་མི་ཡིན་པའི་མེད་ཡིན་ནམ་།

ང་ཅག་གི་སྐུ་དང་ང་ཅག་གི་མ་ཚུལ་གྱི་ཐོག་ནས་
པོ་ལ་པར་ཅོང་ཆེད་ཀྱི་འཕྲུལ་།

གོས་ཀྱི་འདྲ་པ་དང་པོ་མི་འདྲི་ཡིན་པ་ཡིན་
ནམ་ཡང་དེ་ལྟ་ཡིན་ནམ་།

ང་འདྲ་གི་ཐོག་ནས་ཐོག་གི་ཐོག་ནས་མོ་ལ་ང་ལྟ་
མ་ཚུལ་ཞིག་ཅིག་ཡོད་ནམ་།

ཁྱེད་ང་ལྟ་གི་སྐུ་ཆུང་པ་ལ་མེ་འོག་ཀྱི་
ཅིག་ཡོད་དེ་།

ཤིང་ཀྱི་དེ་ལྟ་གི་སྐུ་ཅི་ཡིན་ནམ་།

སྐུ་འཕྲུལ་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཐོག་གི་ཐོག་
ཞིག་ཡིན་ནམ་།

མེ་མདའ་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་སྐུ་ཅི་ཡིན་པའི་
ནམ་ཡང་ཆུང་པའི་ཡིན་ནམ་།

ཀ་ཅག་གི་ཁོ་འདྲ་གི་མ་ཚུལ་མ་འོང་
ཡོད་དམ་།

ང་ཀྱི་ཐོག་ནས་པོ་ལ་པར་ཅོང་པའི་ཐོག་ཡོད་ནམ་།

ང་འདྲ་གི་ཐོག་ནས་ཐོག་གི་ཐོག་།

ང་ལྟ་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་ཆུང་པ་པར་
ཅོང་།

EXERCISE 19.—Continued.

sim, sleep : *ta*, now, at present :
lo, or *lau*, year : *lo-htok*, harvest :
zu-khàm, the material world :
yul, country : *nyàm-pu*, together :
solja, tea : *zhe*, take : *shu*, give :
ngama, first : *htu-je*, liberality :
kah-din, kindness, favour : *zhu*, to
sit, to be, to exist.

4. Good-night. Ts'hen mo de-le.
5. May you sleep well. Dewar zim shik.
6. Have you slept well? Dewar zim sàm.
7. Are you in good health? Kuzu demo duk-kàm.
8. Is the year favourable to the crops? Ta lo, lo-htok lemo duk-kàm.
9. Are your family in good health? Khyöd kyi chhung-ma tang pu-ts'ha zu-khàm demo duk-kàm.
10. For what purpose have you come hither? Khyöd chiyi chhir yul di nàng yong-wa.
11. Will you not be pleased to take some tea with us? Ngachak tang nyàm-pu sol-ja shik mi zhe-sàm.
12. I beg you first to give me a little brandy. Nga la ngama arak chung-zed chik shu.
13. I thank you. Htu-je chhe (kah-din chhe).
14. May you all remain at peace. Khyöd-chak htam-ched de-mo zhu shik.

མཚན་མོ་པ་དེ་ལེགས་།
 པ་དེ་པར་གསེས་པ་ཤིག་།
 པ་དེ་པར་གསེས་པ་ལམ་།
 ལྷ་གཞུགས་པ་དེ་མོ་འཇུག་པམ་།
 ང་ལོ་ལོ་ཤོས་ལེགས་མོ་འཇུག་པམ་།
 རྩོད་ཀྱི་ཆུང་མ་དང་ཕུ་ཚེ་གཞུགས་པ་ཚེས་
 པ་དེ་མོ་འཇུག་པ་།
 རྩོད་ཅི་ཡིས་ཀྱི་ལྷ་ལ་འདི་གང་ཡོད་པ་
 ང་ཅས་དང་མགོ་པོ་གསོལ་ཆ་ཞིག་མི་
 བཞེས་པ་།
 ང་ལ་ལྷ་མ་ཨ་རུ་ག་ཆུང་ཟད་གཅིག་ཉ་
 གཞུགས་རེ་ཆེ་ (པག་འདི་ཆེ་)
 རྩོད་ཅས་ཤིགས་ཅན་པ་དེ་མོ་པལ་ལྷགས་
 ཤིག་།

EXERCISE 20.

To or *tau*, dinner, a meal :
sol, beg, pray, entreat : *ne-chhang*,
beer : *shimpu*, sweet : *tàng*, and :
chi-tsam, as much : *hted*, fit :
dôn, eat and drink : *zhen-yang*,
another, yet another : *bulwâr*,
present, offer : *chao*, make, do :

1. Will you not dine and sup with us? Khyöd nga-chak tang nyàm-po to mi sol-làm.
2. Have you some 'chang' and brandy? Khyöd-chak la ne-chhang tang arak yöd-tàm.
3. Is it pleasing to the taste? Shimpo duk-kàm.
4. It is pleasing. Shimpo duk.

རྩོད་ང་ཅས་དང་མགོ་པོ་ལྷ་མི་གསོལ་པ་།
 རྩོད་ཅས་ལ་ལས་ཆུང་དང་ཨ་རུ་ག་ཡོད་
 པམ་།
 ཞིག་པོ་འཇུག་པམ་།
 ཞིག་པོ་འཇུག་།

EXERCISE 20.—Continued.

te-tsàm, so much: *ts'hed*, a measure, sufficiency: *kyurmo*, sour: *gün*, grapes: *kang*, what: *ts'he*, garden: *yak-po*, good, fine: *khang-pa*, a house: *ta-dung*, at present: *tsäl-tu*, bestow: *kär-po*, white: *nak-po*, black.

5. If you find it to your taste please to drink, we will offer you another bottle also. Shimpo duk-na chi-tsàm hted dön chik nga-chak ki zhen-yang bulwàr chao.
6. Thank you, that is enough. Htu-je chhe, te tsàm tsh'ed.
7. This 'chang' is a little sour. Ne-chhang di chung-zed kyurmo duk.
8. From what country is this wine? Gün chhang di kang yul ne yin.
9. It is from our vineyard. Te nga-chak ki gün-ts'he nè yin.
10. This year we had fine grapes. Ta lo gün-dum yak-po chung.
11. Should you have a few grapes remaining, I beg you to give me some. Khyöd-chak ki khang-pa na ta-dung gün-dum yöd-na nga la chung-zed tsäl-tu sol.
12. These are white grapes, these are black. Di ni gün kär-po, di gün nak-po.

ཞིམ་པོ་འདྲུག་ན་ཅི་ཚེ་འཕྲད་འདོད་ཅི་ག་
ད་ཅག་གི་གཞན་གཤམ་འབྲུག་པར་ཐོལ་།

ཐུགས་རྒྱུ་ཅེ་ཅེ་དེ་ཅི་ཚེ་དེ་།

ནམ་ཚད་འདི་ཚུད་པད་ཐུང་མོ་འདྲུག་།

ཐུག་ཚད་འདི་གང་གྲུག་ནམ་ཡིན་།

དེ་ད་ཅག་གི་ཐུག་ཚེས་ནམ་ཡིན་།

ད་ལོ་ཐུག་འདྲུག་ཡག་པོ་ཐུང་།

ཐོད་ཅག་གི་ཁང་པ་ན་ད་ཚུད་ཐུག་འདྲུག་
མོད་ན་ད་ག་ཚུད་པད་ཐུག་ཅ་གསོག་།

འདི་ནི་ཐུག་དཔར་པོ་འདི་ཐུག་ནམ་པོ་།

EXERCISE 21.

Nyi-ka, both: *gyu*, cause, reason: *shim-ngär*, sweet: *ta-pü*, like: *nàm-yang*, never: *tarung*, again: *hlaḥ*, more: *tsàm*, enough: *zhe*, eat (precativ or honorific): *yong*, enough: *mang-bu* or *mang-po*, much: *seh*, eat: *nang*, in, within:

1. Both sorts are the same and equally sweet. Te nyi-ka gyu chik-pa tang shim-ngär chik-pa yin.
2. I have never seen such grapes as these. Te ta-pü gündum nàm-yang htong ma nyong.
3. Be pleased to take yet more. Tarung hlaḥ-tsàm zhe tang.

དེ་གཞིས་ཀ་ཐུ་གཅིག་པ་དང་ཞིམ་པད་
གཅིག་པ་ཡིན་།

དེ་ཅ་ཐུའི་ཐུག་འབྲུག་ནམ་གང་མཐོང་མ་
ཐོང་།

ད་ཚུད་ཐུག་ཅིམ་པལེས་དང་།

EXERCISE 21.—Continued.

su, who : *deq*, remain, stay :
chö, religion : *pa*, masc. affix :
nám, plural affix : *gön-pa*, monas-
 tery :
rung, becomes, beseems, fit, pro-
 per :
gong-pa, thought, remembrance :
htob, get, receive : *ta*, look :
död, wish, desire : *ti*, question :
len, answer : *nü*, able : *khgen*,
 know : *tung-tu*, near : *dir*, here :
shu, ask : *tiq*, lead, conduct :
med-pär, without : *htub*, to be
 able.

4. Enough : I have eaten plentifully.	Ta yong, nga mang-bu seh yöd.	ད་ཡོང་ང་མང་བྱ་སེམ་པོ་ཤིག་།
5. What is that large building yonder ?	Khang-pa chhen-po di chi yin.	ཁང་པ་ཆེན་པོ་འདི་ཅི་ཡིན་།
6. It is a monastery.	Di gön-pa yin.	འདི་དགོན་པ་ཡིན་།
7. Who dwells there ?	Te-yi nang na su ded-pa.	དེ་ཡིས་ནང་ན་སུ་བཟང་པ་།
8. Religious men.	Chö-pa-nam yin.	ཆོས་པ་རྣམས་ཡིན་།
9. Is it allowable to enter their house ?	Gön-pa dih nang-tu dau-rung-ngam.	དགོན་པ་འདིའི་ནང་ཏུ་འགྲོ་བྱེད་ཐུག་ཨེ་།
10. It is allowable.	Rung-ngo.	ཐུག་ཨློ་།
11. With permission I wish to see everything that is therein.	Gong-pa htob-na te-yi nang-tu chi yöd tawar död-tau.	དཀོན་པ་ཚོལ་ན་དེ་ཡིས་ནང་ཏུ་ཅི་ཡོད་ལྷ་ལམ་འདོད་དོ་།
12. Let any one go and request an intelligent monk who is able to answer my enquiries, to come hither to me.	Su shik ki ti-len deb nü-pü chö-pa khyen-chen shik ngai tung-tu dir shok shü shik.	སུ་ཞིག་གིས་ཅི་ལེན་དེབ་ལུ་ཕུ་ཆོས་པ་མཆོན་ཅན་ཞིག་དཀྱིལ་ཏུ་དྲུང་ཏུ་འདོད་ཤིག་ལྷ་ལམ་ཞིག་།
13. Conducted by him, I will enter.	Te-yi tid te nga nang-tu dau-o.	དེ་ཡིས་འཁྲིད་དེ་ང་ནང་ཏུ་འགྲོ་ལོ་།
14. I cannot enter without the priest.	Lama med-par nga dau mi htub.	ལྷ་མ་མེད་པར་ང་འགྲོ་མི་ཐུག་།

EXERCISE 22.

Kho-rang, his : *mi*, man :
ts'hang-ma, all : *khe-len*, promise :
kah-sal, order, command :

1. He promised me to come
with all his people. | Te khorang ki mi ts'hang-
ma tid yong-gyu kho-rang
ki khe-len yöd. | དེ་ཁོ་རང་གི་མི་རྣམས་ཀྱིས་མཆོག་པོ་དང་གྲོ་
ཁོ་རང་གི་ཁ་ཁུ་ལེན་པོ་དང་། |
|---|--|---|

EXERCISE 22.—Continued.

nàng, give, grant, permit :
Teundub,
Fentuk, } prop. names, masc. :
Kada,
subah, title of official rank :
tsön-dü-chen, diligence : *yul*, coun-
 try :
tsolwa-chen, industrious :
pün, brother : *chhungwa*, small,
 little :
gyuk, run : *ts'i-pa*, soothsayer :
yok-mo, female servant : *pumo*,
 woman :
chhungma, wife.

2. He ordered them to go with me. *Khong-nam nga tang nyàm-pu dau-öe kah-sàl nàng yöd.*
3. He promised that they all should come with me. *Khong ts'hangma nga tang nyàm-tu leb yong ser kho ne khe-len yöd.*
4. *Teundub* is more diligent than *Kada*. *Tön-dub Kada ne tsön-dü-chen yin-pè.*
5. *Fentuk* is the most industrious. *Phen-tuk ts'hangma ne tsolwa-chen yin.*
6. You are not stronger than my youngest brother. *Khyöd ngai pün chhungwa ne shed mi chhe.*
7. That man is the swiftest runner in the whole village. *Mi te yul mi ts'hangma ne gyuk hla-k-pè.*
8. Tell him to come. *Kho la shok ser.*
9. Tell him to go. *Kho la song ser.*
10. Who is it? *Te su yin.*
11. It is the soothsayer. *Di tsi-pa yin-pè.*
12. Who is that woman? *Pumo te su yin.*
13. It is the *Subah's* wife. *Suba kyi chhung-ma yin.*
14. It is my brother's servant maid. *Ngai pün kyi yok-mo yin.*

ཁོང་ནི་མ་ང་དང་མཉམ་པོ་འཇུག་པའི་ཡུལ་
 མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 ཁོང་ཚོ་མ་ང་དང་མཉམ་པོ་འཇུག་པའི་
 རྒྱུ་ཁོ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།

དོན་འཇུག་མ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའི་
 རྒྱུ་ཁོ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 མཉམ་པོ་འཇུག་པའི་མ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའི་
 རྒྱུ་ཁོ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།

མི་དེ་ཡུལ་མི་ཚོ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའི་

ཁོ་ལ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 ཁོ་ལ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 དེ་ཡུལ་ཁོ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 འདི་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 ང་ལ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།

EXERCISE 23.

Pe-chha, book : *chin*, give :
ts'hao, nephew : *chiyi chhirtu*
 what for, why : *khur*, carry :
sang-nyin, to-morrow : *kàp*, time :

1. To whom have you given your book? *Khyöd kyi pe-chha su la chin yöd.*
2. I gave it to my nephew. *Ngarang ki ts'hao la chin yöd.*

ཁོང་མི་དེ་མཉམ་པོ་འཇུག་པའོ།
 ང་ང་མི་ཚོ་འཇུག་པའོ།

EXERCISE 21.—Continued.

su, who : *deq*, remain, stay :
chö, religion : *pa*, masc. affix :
nám, plural affix : *gön-pa*, monas-
 tery :
rung, becomes, seems, fit, pro-
 per :
gong-pa, thought, remembrance :
htob, get, receive : *ta*, look :
död, wish, desire : *ti*, question :
len, answer : *nü*, able : *khgen*,
 know : *tung-tu*, near : *dir*, here :
shu, ask : *tiq*, lead, conduct :
med-pär, without : *htub*, to be
 able.

4. Enough : I have eaten plentifully.	Ta yong, nga mang-bu seh yöd.	ད་ཡོང་ང་མང་བུ་སེམ་ཡོད།
5. What is that large building yonder ?	Khang-pa chhen-po di chi yin.	ཁང་པ་ཆེན་པོ་དི་ཅི་ཡིན།
6. It is a monastery.	Di gön-pa yin.	དི་གོན་པ་ཡིན།
7. Who dwells there ?	Te-yi nang na su ded-pa.	དེ་ཡིས་ནང་ན་སྤུ་བཟང་པ།
8. Religious men.	Chö-pa-nam yin.	ཆོས་པ་རྣམས་ཡིན།
9. Is it allowable to enter their house ?	Gön-pa dih nang-tu dau-rung-ngam.	གོན་པ་འདིའི་ནང་ཏུ་འགྲོ་བྱེད་དམ།
10. It is allowable.	Rung-ngo.	བྱེད་ངོ།
11. With permission I wish to see everything that is therein.	Gong-pa htob-na te-yi nang-tu chi yöd tawar död-tau.	དཀོན་པ་ཐོབ་ན་དེ་ཡིས་ནང་ཏུ་ཅི་ཡོད་ལྷ་ཡང་འདོད་དོ།
12. Let any one go and request an intelligent monk who is able to answer my enquiries, to come hither to me.	Su shik ki ti-len deb nü-pü chö-pa khyen-chen shik ngai tung-tu dir shok shü shik.	སྤུ་ཞིག་གིས་དེས་ལམ་འདེབས་ལྷ་ཡོད་ཆོས་པ་མཆོན་ཙན་ཞིག་ད་ལྟི་བུ་ཏུ་འདོད་ཤིག་གྱུ་ཞིག་ཞིག།
13. Conducted by him, I will enter.	Te-yi tid te nga nang-tu dau-o.	དེ་ཡིས་འཇོན་དེ་དང་ནང་ཏུ་འགྲོ་ལོ།
14. I cannot enter without the priest.	Lama med-par nga dau mi htub.	ལྷ་མ་མེད་པར་དང་འགྲོ་མི་ལྱལ།

EXERCISE 22.

<i>Kho-rang</i> , his : <i>mi</i> , man :	1. He promised me to come	<i>Te khorang ki mi ts'hang-</i>	དེ་ཁོ་རང་གི་མི་རྒྱུ་མ་འཁུགས་པོ་དང་།
<i>ts'hang-ma</i> , all : <i>khe-len</i> , promise :	with all his people.	<i>ma tid yong-gyu kho-rang</i>	ཁོ་རང་གི་ཁ་མཁུགས་པོ་དང་།
<i>kah-söl</i> , order, command :		<i>ki khe-len yöd.</i>	

EXERCISE 11.—Continued.

9. I have got your goat.	Khyöd kyi ra ngai tsar yöd.	ཁོད་ཀྱི་ར་ངའི་མཉུ་ཡོད་།
10. The father has lost his child.	Apha di khorang ki pu-ts'ha chhi song duk.	ཨ་པ་འདི་ཁོ་རང་གི་ཕུ་ཚ་ཅི་སྟངས་ལྟུག་།
11. She has lost her daughter.	Morang ki pumo di chhi song duk.	མོ་རང་གི་ཕུ་མོ་འདི་ཅི་སྟངས་ལྟུག་།
12. My uncle has sold his house.	Ngai akhü khyim tsong ts'här duk.	ངའི་ཨ་ཁུ་ཁྱིམ་ཕྱོང་ཚ་རྩ་ལྟུག་།
13. My aunt has found a cloth.	Ngai ani la kö shik htob duk.	ངའི་ཨ་མ་ལ་ཀོ་ཤིཀ་མཐོང་ལྟུག་།
14. Töndub has got his bag.	Tön-dub khorang ki kyal-pa htob duk.	རོན་འབྲུག་ཁོ་རང་གི་ཁྱལ་པ་མཐོང་ལྟུག་།
15. He shoots very well.	Kho medah shintu le-pa phang yöd.	ཁོ་མོ་མདའ་ཤིམ་ཏུ་ལེགས་པ་ལམས་ཡོད་།

Ta-chha, just now :

tsünmo, wife : *kyo*, sad :
chitâr, how : *ched*, do, make :
nyima, day-time :
tering, to-day :
ts'hangma, every body :
sang-nyin, to-morrow :
dang-nyin, yesterday.

S. 14. རྩ་ངམ་། *chung-ngam*, see note to Ex. 1. *ngam*, an interrogative affix : *chung*, an auxiliary verb, appear, be produced, born.

EXERCISE 12.

1. Dolma has found her cloth.	Dolma morang ki kö htob duk.	ལྷོལ་མ་མོ་རང་གི་ཀོ་མཐོང་ལྟུག་།
2. I have seen that man and his son.	Mi te tang khoi pu-ts'ha di ngai htong yöd.	མི་དེ་དང་ཁོ་གི་ཕུ་ཚ་འདི་ངའི་མཐོང་ཡོད་།
3. My mother has lost a knife and a basket.	Ngai amè tih shik tang tsel-po shik tor duk.	ངའི་ཨ་མ་ལ་ཅི་ཤིཀ་དང་ཅེ་ལ་པོ་ཤིཀ་ཏོར་ལྟུག་།
4. My brother has taken his hat.	Ngai ptin kyi khorang ki shamo len duk.	ངའི་ཕུ་མོ་ཁོ་རང་གི་ཤ་མོ་ལོན་ལྟུག་།
5. I have seen your uncle. He has just bought a house.	Ngai khyöd kyi akhu htong yöd, kho ta-chha khang-pa shik nyö duk.	ངའི་ཁོད་ཀྱི་ཨ་ཁུ་མཐོང་ཡོད་། ཁོ་ད་ཚ་ཁང་པ་ཤིཀ་ནྟོ་ལྟུག་།

EXERCISE 12.—Continued.

6. This man has lost his wife; for this reason he is sad.	Mi di-yi tsün-mo shi song duk, di-yi chhirtu kho kyo-wa yin duk.	མི་འདི་གི་ཡུ་རྩེ་མོ་མི་མེད་འཇུག་འདི་གིས་ཕྱིར་ཕྱོད་པ་ལས་འཇུག་པ།
7. How did he lose her?	Chitar cheq ne mo shi duk.	ཅི་ལྟར་ཕྱེད་ནས་མོ་མི་འཇུག་པ།
8. My aunt has bought a cow for her son.	Ngai ani morang ki pu dih chhirtu pamo shik nyö duk.	ང་གི་མ་མེས་ཀྱི་ཕ་མེས་ཀྱི་ཕྱིར་ཕྱོད་པ་མོ་ཞིག་གོས་འཇུག་པ།
9. I saw him yesterday.	Ngai kho dàng nyima la htong yöd.	ང་གི་ཁོ་མདང་གིས་ལ་མཐོང་ཡོད།
10. He arrived yesterday.	Kho dang nyin leb duk.	ཁོ་མདང་གིས་སྟེམས་འཇུག་པ།
11. Every body will arrive to-morrow.	Ts'hang-ma sang-nyin la, leb-gyu yin.	ཚིང་མ་སང་གིས་ལ་སྟེམས་ཀྱི་ལོ་ལ།
12. I am the sister of that woman.	Nga pumo tei sing-mo yin.	ང་ལྟ་མོ་དེའི་ཕྱིང་མོ་ལོ།
13. Have you taken my sister's basket?	Khyöd ngai sing-mü tselpo len yöd-täm.	ཁྱོད་ང་གི་ཕྱིང་མོའི་སྟེན་པོ་ལེན་ཡོད་དེ་ཀྱང་།
14. Have you seen my father's goat?	Khyöd ngai aphö ra di htong chung-ngam.	ཁྱོད་ང་གི་མ་པའི་ར་དེའི་མཐོང་ཕྱད་དམ་པ།
15. When will they arrive?	Khong nam leb yong.	ཁོད་ནས་སྟེམས་ཡོད་པ།
16. He went away to-day.	Kho tering song yöd.	ཁོ་དེ་རིང་མེད་ཡོད་པ།

EXERCISE 13.

Ngo, face, appearance: *she*, know:
nyi, two: *de*, rice:
dau } parts of verb, to go.
song }
nang-na, inside, within:

1. We know the father of this girl.	Pumo diyi apha nga-chak ki ngo she.	ཕུ་མོ་འདི་གི་མ་པ་འཇུག་གི་དོ་ཞེས་པ།
2. Who has taken my bag?	Ngai kyal-pa sui len yöd-pa.	ང་གི་ཕྱིན་པ་ཕྱ་ལོས་ལེན་ཡོད་པ།
3. I took it.	Te ngai len yöd.	དེ་ང་གི་ལེན་ཡོད་པ།
4. He has taken it.	Te khoi len duk.	དེ་ཁོ་གི་ལེན་འཇུག་པ།

EXERCISE 12.—Continued.

	<i>Pinyin</i>	<i>Tibetan</i>
6.	This man has lost his
wife; for this reason he
is sad.	Mi di-yi tsün-mo shi song
duk, di-yi chhirtu kho kyo-
wa yin duk.
7.	How did he lose her?	Chitār cheḍ ne mo shi duk.
8.	My aunt has bought a
cow for her son.	Ngai ani morang ki pu dih
chhirtu pamo shik nyö duk.
9.	I saw him yesterday.	Ngai kho dàng nyima la
htong yöd.
10.	He arrived yesterday.	Kho dang nyin leb duk.
11.	Every body will arrive
to-morrow.	Ts'hang-ma sang-nyin la,
leb-gyu yin.
12.	I am the sister of that
woman.	Nga pumo tei sing-mo yin.
13.	Have you taken my
sister's basket?	Khyöd ngai sing-mü tselpo
len yöd-täm.
14.	Have you seen my fa-
ther's goat?	Khyöd ngai aphö ra di
htong chung-ngàm.
15.	When will they arrive?	Khong nam leb yong.
16.	He went away to-day.	Kho tering song yöd.

EXERCISE 13.

Ngo, face, appearance: *she*, know:
nyi, two: *de*, rice:
dau } parts of verb, to go.
song }
nang-na, inside, within:

1. We know the father of this girl.	Pumo diyi apha nga-chak ki ngo she.	ཕུ་མོ་འདི་གི་ཐུག་པ་ན་ཅུ་མ་གྱི་ངོ་མཉམ་པ་།
2. Who has taken my bag ?	Ngai kyal-pa sui len yöd-pa.	ང་གི་རྒྱུ་པ་ཕྱི་ལོན་ལོད་པ་།
3. I took it.	Te ngai len yöd.	དེ་ང་གི་ལོན་ལོད་།
4. He has taken it.	Te khoi len duk.	དེ་ཁོ་གི་ལོན་ལོད་ཀྱང་།

EXERCISE 28.—Continued.

11. Drink a cup of spirits first.	Ngön-ne arak phorpa kang
htung.	སྒོན་ནེ་ཨ་ར་ཤོར་པ་མད་འགྲུང་།
12. Cold water is not good when the body is heated.	Zu ts'hed-pa ts'ha kàp chhu
tàng-ma lemo men.	མཐུགས་ཚེད་པ་ཚ་ཆུ་མད་མ་
ཡོགས་མོ་མེན་།
13. What will you drink?	Khyöd chi htung-gyu yin-
pa.	ཁྱོད་ཅི་འགྲུང་རྒྱ་ཡིན་པ་།
14. Do not drink too much water, it will spoil your appetite.	Chhu te-tsam ma htung, töd-
pa to-pa sed-ong.	ཆུ་དེ་ཚི་མ་འགྲུང་ཁྱོད་པ་རྒྱུགས་པ་པས་ད་
འོང་།
15. I have a good appetite.	Nga töd-pa mang-po to
chung.	ང་མེད་པ་མད་པོ་རྒྱུགས་ལུང་།
16. He always eats a great deal.	Kho güntu tau mang-po sa-
wa yin.	ཁོ་རྒྱུན་ཅ་རྒྱུ་མད་པོ་ར་པ་ཡིན་།

Ts'hering,
Hlatük,
Tobgyé,
Rinchhen,
Rindzin,
Sänduk,
Gyaltshen,
Dzom-kyima,
Sonama,
Ts'heringma,
Rin-dzinma,
Angma,

Proper names,
masculine.

Proper names,
feminine.

EXERCISE 29.

1. My brother's name is Ts'hering.	Ngai pün kyi ming Ts'her-
ing ser-wa yin.	ང་ཡི་རྒྱུན་ཅི་མིང་ཚེ་རིང་མེད་པ་ཡིན་།
2. The daughter of our serving woman is named Dzom-kyima.	Nga-chak ki yok-pü pumo
dih ming Dzom-kyid-ma
yin.	ང་ཅག་གི་གཤོག་པོའི་བུ་མོ་འདི་ཅི་མིང་
འདྲེན་མེད་པ་ཡིན་།
3. Are you the younger brother of Hlatük, or of Tobgyé?	Khyöd Hla-htak ki pün
chhung-wa yin-na, yang
Tob-gye kyi yin.	ཁྱོད་ལྷ་མཁར་གི་རྒྱུན་ཆུང་པ་ཡིན་ན་ཡང་
ཏོག་པ་རྒྱུན་ཡིན་ཡིན་།
4. Where are Sonama and Ts'heringma?	So-nam-ma tang Ts'hering-
ma kana yöd.	སོ་ནམ་མ་དང་ཚེ་རིང་མ་གཤོད་།

EXERCISE 29.—Continued.

ming, name : kye-chhe, necklace :
kolak, cloth : htung-htung, short :
kara, skirt, petticoat : ring, long :
nya, fish : dzin, catch :
gyalpo, king : namyang, never.

5. They have gone to fetch water, Rinchen is with them.	Mo Rin-chhen tâng nyàm-tu chhu len-pàr song yöd.	མོ་རིན་ཆེན་དང་མགོ་རྩ་ཆུ་ལེན་པར་སྟེང་གོད་།
6. Have you given your book to Rindzin?	Khyöd kyi pe-chha Rin-dzin la chin yöd-tàm.	ཁྱེད་ཀྱི་པེ་ཆ་རིན་འཛིན་ལ་ཕྱིན་གོད་དམ་།
7. Who gave that necklace to Rindzinma?	Rindzin-ma la kye-chhe di sü chin-ba.	རིན་འཛིན་མ་ལ་ཕྱེ་རྒྱུ་ལ་འདི་ཕུག་ཕྱིན་པ་།
8. I got a cloth from Sàm-duk.	Nga Sàm-duk ne ko-lak shik htob yöd.	ང་པམ་འཕུག་ནས་སོ་ལམ་ཤིག་ཐོབ་གོད་།
9. Gyal-ts'hen's sister is very short.	Gyal-ts'hen kyi sing-mo zuh htung-htung yin duk.	རྒྱལ་མཚན་གྱི་གེང་མོ་མཐུགས་ལྷང་ལྷང་ཡིན་འཕུག་།
10. Angma's petticoat is too long.	Wang-möe kara di ring-po duk.	དཔང་མོའི་རྩུ་ལམ་འདི་རིང་པོ་འཕུག་།
11. My aunt's house is at Darjeeling.	Ngai ane khyim Dau-je-ling la yin.	ང་གི་མ་ཚེ་ཁྱིམ་དེ་རྩེ་གླིང་ལ་ཡིན་།
12. My brother lives at Buxa.	Ngai pün Pak-sàm-khàr död-pa yin.	ང་གི་ཐུན་དཔམ་མོ་ཁར་རྩོད་པ་ཡིན་།
13. My friend has gone to fish in the Raidak.	Ngai tok-pu Hting-chhu la nya dzin song yöd.	ང་གི་གློག་པ་པོ་རིང་རྩ་ལ་ན་འཕྲིན་སྟེང་གོད་།
14. The Raja of Sikkim has arrived at Chumbi.	De-jong gyal-po Chhum-bir la leb duk.	འབས་ཁྲོང་པ་རྒྱལ་པོ་ཆུམ་འཕྲིལ་ལ་སྟེམས་འཕུག་།
15. Have you ever been to Hlasa (Lhasa)?	Khyöd Hlasa la nàm-yang ma leb sàm.	ཁྱེད་ལྟ་ལ་ལ་ཁྱད་མ་སྟེམས་མོ་།

EXERCISE 28.—Continued.

11. Drink a cup of spirits first.	Ngön-ne arak phorpa kang
htung.	སྒོན་ནེ་ཨ་ར་ཤོར་པ་མད་འགྲུང་།
12. Cold water is not good when the body is heated.	Zu ts'hed-pa ts'ha kàp chhu
tàng-ma lemo men.	མཐུགས་ཚེད་པ་ཚ་ཆུ་མད་མ་
ཡོགས་མོ་མེན་།
13. What will you drink?	Khyöd chi htung-gyu yin-
pa.	མྱོད་ཅི་འགྲུང་རྒྱ་ཡིན་པ་།
14. Do not drink too much water, it will spoil your appetite.	Chhu te-tsam ma htung, töd-
pa to-pa sed-ong.	ཆུ་དེ་ཚི་མ་འགྲུང་མྱོད་པ་རྒྱུགས་པ་ཕལ་ད་
འོང་།
15. I have a good appetite.	Nga töd-pa mang-po to
chung.	ང་མྱོད་པ་མད་པོ་རྒྱུགས་ལུང་།
16. He always eats a great deal.	Kho güntu tau mang-po sa-
wa yin.	ཁོ་རྒྱུན་ཅ་རྒྱུ་མད་པོ་རྩ་པ་ཡིན་།

Ts'hering,
Hlatük,
Tobgyé,
Rinchhen,
Rindzin,
Sänduk,
Gyaltshen,
Dzom-kyima,
Sonama,
Ts'heringma,
Rin-dzinma,
Angma,

Proper names,
masculine.

Proper names,
feminine.

EXERCISE 29.

1. My brother's name is Ts'hering.	Ngai pün kyi ming Ts'her-
ing ser-wa yin.	ང་ཡི་རྒྱུན་ཅི་མིང་ཚེ་རིང་མེད་པ་ཡིན་།
2. The daughter of our serving woman is named Dzom-kyima.	Nga-chak ki yok-pü pumo
dih ming Dzom-kyid-ma
yin.	ང་ཅག་གི་གཤོག་པོའི་བུ་མོ་འདི་ཅི་མིང་
འཇོག་ཅིང་མ་ཡིན་།
3. Are you the younger brother of Hlatük, or of Tobgyé?	Khyöd Hla-htak ki pün
chhung-wa yin-na, yang
Tob-gye kyi yin.	མྱོད་ལྷ་མཁར་གི་རྒྱུན་ཆུང་པ་ཡིན་ན་ཡང་
ཏོག་པ་རྒྱུན་ཡིན་ཡིན་།
4. Where are Sonama and Ts'heringma?	So-nam-ma tang Ts'hering-
ma kana yöd.	སོ་ནམ་མ་དང་ཚེ་རིང་མ་གཤོད་།

EXERCISE 29.—Continued.

ming, name : *kye-chhe*, necklace :
kolak, cloth : *htung-htung*, short :
kara, skirt, petticoat : *ring*, long :
nya, fish : *dzin*, catch :
gyalpo, king : *namyang*, never.

5. They have gone to fetch water, Rinchen is with them.
6. Have you given your book to Rindzin?
7. Who gave that necklace to Rindzinma?
8. I got a cloth from Sàm-duk.
9. Gyal-ts'hen's sister is very short.
10. Angma's petticoat is too long.
11. My aunt's house is at Darjeeling.
12. My brother lives at Buxa.
13. My friend has gone to fish in the Raidak.
14. The Raja of Sikkim has arrived at Chumbi.
15. Have you ever been to Hlasa (Lhasa)?

Mo Rin-chhen tàng nyàmtu
chhu len-pàr song yöd.

Khyöd kyi pe-chha Rin-dzin
la chin yöd-tàm.

Rindzin-ma la kye-chhe di
sü chin-ba.

Nga Sàm-duk ne ko-lak shik
htob yöd.

Gyal-ts'hen kyi sing-mo zuh
htung-htung yin duk.

Wang-möe kara di ring-po
duk.

Ngai ane khyim Dau-je-ling
la yin.

Ngai pün Pak-sàm-khàr död-
pa yin.

Ngai tok-pu Hting-chhu la
nya dzin song yöd.

De-jong gyal-po Chhum-bir
la leb duk.

Khyöd Hlasa la nàm-yang
ma leb sàm.

མོ་རིན་ཆེན་དང་མགོ་རྩ་ཆ་ལེན་པར་སྐྱོད་
ཡོད།

རྩོད་ཀྱི་པེ་ཅེ་ལ་རིན་པོ་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་
དམ་།

རིན་པོ་ལ་མ་ལ་ཕྱེ་ཆས་ལ་དེ་ལྟར་ཁྱེད་
པ།

ང་ལ་མགོ་རྩ་ཆ་ལེན་པའི་མེ་ལྟར་ཁྱེད་
ཡོད།

རྩོད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་
ཡོད་ལུགས་།

དཔང་མེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་
ཡོད།

ང་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་
ཡོད།

ང་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་
ཡོད།

ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་
ཡོད།

རྩོད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་
ཡོད།

EXERCISE 32.

Tibma, shade, shadow :

dàb,
shom-dàb, } leaf : *tangwa*, cold :

gyok-pàr, quick : *gyuk*, run :

bab, fall : *dil*, roll, wrap :

lang, raise up, lift : *hlung*, fall down :

chhàr, rain : *phō*, spill :

sō, eat : *sama*, food :

gyel, fall : *shak*, place, put :

chuk, put in : *dzama*, pot :

kang-sak, pipe : *sau*, fabricate.

1. Let us sit in the shade of this tree.

2. The water is very cold.

3. Run quickly, the child has fallen.

4. Can you not lift up the child?

5. The leaves of that tree have all fallen off.

6. Rain is falling.

7. The water is spilt.

8. Will you have dinner now?

9. Will you not eat now?

10. Have you not eaten yet?

11. He fell off his horse.

12. The horse will fall.

13. Where are the leaf-platters for the rice?

14. Put a leaf or two in the pot.

15. Wrap it up in a leaf.

16. Can you make a pipe out of a leaf?

Nga-chak shing dih tib-ma
nàng la ded chuk shik.

Chhu di shintu tang-wa duk.

Gyok-pàr gyuk, pe-ts'ha di
bab dil song yöd.

Khyöd pe-ts'ha di lang mi
htub-pa yin-na.

Shing dih dàb-ma ts'hang-
ma hlung ts'hàr duk.

Chhàr bab-gin duk.

Chhu di phō ts'hàr.

Khyöd sama sō nyi yin-na.

Khyöd ta-ta sama mi sō
sàm.

Khyöd ta-htub ma sō sam.

Kho khorang ki ta nè hlung-
wa yin-pè.

Ta di gyel-gyu yin.

To zhak seh shom-dàb kana
yöd-pa.

Shom-dàb chik nyi dza-mè
nangtu chuk.

Shom shik-ki nàng-tu dil.

Khyöd shom-dàb kyi kang-
zak zau htub-pàm.

ང་ཅག་གི་འདི་འདྲི་མི་ཡི་མ་གད་ལ་ཡག་པོ་
བརྒྱུ་གི་ཡིན་པ།

ཅུ་འདི་མི་ཅུ་གཙང་པ་འདྲུག་པ།

མཐོ་མ་པར་རྒྱུ་ལོ་ཅི་འདྲི་འདྲུག་གི་ཡིན་
པེད་པ།

ཁྱོད་ལོ་ཅི་འདྲི་ལང་མི་རྒྱུ་པ་ཡིན་པ།

མིང་འདི་འདྲུག་མ་ཅིང་མ་གྲུང་ཅིང་
འདྲུག་པ།

ཅུ་འདྲུག་གི་ཅི་འདྲུག་

ཅུ་འདི་ཡོ་ཅི་ཅིང་།

ཁྱོད་སྐྱ་མ་སྐྱ་གི་ཡིན་པ།

ཁྱོད་ད་ལྟ་སྐྱ་མ་སྐྱ་སྐྱ་པ།

ཁྱོད་ད་ལྟ་མ་སྐྱ་སྐྱ་པ།

ཁོ་ཁོ་རང་གི་ཅུ་ཅི་མ་གྲུང་པ་ཡིན་པ།

ཅུ་འདི་འདྲུག་རྒྱུ་ཡིན་པ།

ཁྱོད་ལྟུང་མའི་མེ་འདྲུག་ག་ཅི་པ།

མེ་འདྲུག་ག་ཅི་ག་ཅི་མེ་མའི་གད་ཅུ་
ཡག་པོ།

མེ་ལྟུང་གི་གད་ཅུ་ཡིན་པ།

ཁྱོད་མེ་འདྲུག་ཅི་མེ་གད་སྐྱ་ལྟུང་
པ།

EXERCISE 33.

Cha, bird, fowl: *khàp*, needle:
khur, carry, bring: *ngoma*, real,
 true:
chhum, husked rice: *tsang*, clean:
sàrpa, new: *tong*, village:
htarpa, freedom, liberty:
shön, mount, ascend:
gö, desire, necessity, want:
ts'hen, series, order, class:
ye-ne, from the beginning:
gyed, slip: *luk*, sheep:
kyen, steep: *dau*, go:
dau, stone:
kyel, carry, convey:
se, food:
se-gö, provisions:
tsüb-pa, rough, uneven.

Compare S. 4 and S. 12 *di-*
ts'ho, this sort, *te-ts'ho*, that sort.

1. The soothsayer wants a fowl.	Tsi-pa la cha shik gö-pa duk.	ཅིས་པ་ལ་ཅ་ཤིག་དགོས་པ་འདུག།
2. My friend has brought a needle.	Ngai tok-pü khàp shik khur yong duk.	ང་ཅི་ཐོགས་པ་པོའི་ཁ་པ་ཤིག་ལྷུ་ཡོད་འདུག།
3. Bring here some rice and a knife.	Chhum hten-bu tang ti shik khur shok.	ཚྭ་ལྷན་ཐུང་དང་གླིང་ཤིག་ལྷུ་ཤོག།
4. Where did you buy these needles?	Khàp di-ts'ho kane nyo-wa.	ཁ་པ་འདི་ཚེ་ག་ནས་ལོ་པ།
5. Kada and Rinchen are own brothers.	Kada tàng Rinchen pün ngoma yin.	ཀ་ཐ་ཐ་པ་དང་རིན་ཆེན་ཐུན་དེ་མ་ཡིན།
6. Are his hands clean?	Khoi lak-pa tsang-ma duk-gam.	ཁོ་ཅི་ལམ་པ་མཚོང་མ་འདུག་མཁམ།
7. Is the cloth new?	Kolak di sàrpa yin-na.	ཁོ་ལམ་འདི་མཁམ་པ་ཡིན་ན།
8. All the houses of this village are good.	Tong di-yi khyim ts'hang-ma lemo duk.	ཐོང་འདི་ཅི་ཁྱིམ་ཚང་མ་ལེགས་མོ་འདུག།
9. The road is difficult, a horse cannot go on it.	Làm di yak-po med; ta htàr mi htub.	ལམ་འདི་ལམ་པོ་མེད་དེ་ཐ་མི་ཐུབ།
10. The horse can go if he be not ridden.	Ta ma shön-na htàr ts'hu.	ཐ་མ་ཤོན་ན་ཐ་མི་ཐུབ།
11. You will have to go on a yak.	Khyöd yak la shön-nè dau gö.	ཁྱོད་མཐམ་ལ་ཤོན་ནས་འཕོ་དགོས།
12. The yaks are very sure-footed.	Yak te-ts'höe ts'hen kang-pa ye nè mi gyed.	མཐམ་དེ་ཚེ་འོ་ཚན་མང་པ་ལེ་ནས་མི་འཕོད།
13. We will carry our provisions on sheep.	Luk ki tengtu nga-chak ki se-gö kyel-nè dau.	ལུག་གི་ཐུང་ཏ་ང་མི་མཐམ་ལོ་ཐུབ་ནས་འཕོ།
14. The path is very steep.	Tang làm di kyen mangpo duk.	ཐང་ལོ་འདི་ཐོན་མང་པོ་འདུག།

EXERCISE 33.—Continued.

15. The road is stony and rough.	Làm di dau mang-po tang tsüb-pa yöd.	ལམ་དེ་ལོ་མང་པོ་དང་རྩུབ་པ་ལད་ཀྱི་
16. How many coolies will be required ?	Le mi chi tsäm gö.	ལམ་མི་ཅི་ཅི་མ་དགོས་ཀྱི་

EXERCISE 34.

1. My father has two wives.	Ngai apha la nàng-ma nyi yöd.	ང་ལི་ཨ་ཕ་ལ་ནང་མ་གཉིས་པོ་དོ་
2. This man has five sons and four daughters.	Mi di la pu nga tàng pumo zhi yöd.	མི་དེ་ལ་ཕུ་ལྔ་དང་ཕུ་མོ་པའི་པོ་དོ་
3. My friend has seven sisters.	Ngai tok-pu la singmo dün yöd.	ང་ལི་ཐོག་པུ་ལ་སིང་མོ་པ་དུ་མ་པོ་དོ་
4. I have got five guns.	Nge tsär medah nga yöd.	ངའི་རྩུ་མེ་མང་ལྔ་པོ་དོ་
5. There are thirteen thousand lamas in the monastery.	Gön-pa di nàng tapa tong chu sum yöd.	དགོན་པ་འདི་ནང་མ་པ་རྩུ་མ་ཐུ་གསུམ་པོ་དོ་
6. My sister has bought two pieces of cloth.	Ngai sing-möe ko-lak hten nyi nyö-te khur yong yöd.	ང་ལི་སིང་མོ་ལོ་ལམ་ཀ་གཉིས་ཤོས་ཀྱི་རྩུ་མ་པོ་དོ་
7. My mother has bought two baskets of husked rice and six cloths.	Ngai ame chhum tselpo nyi tàng ko-lak hten tuk nyö duk.	ང་ལི་ཨ་མ་མ་ཚུ་ཅི་ལ་པོ་གཉིས་དང་མོ་ལམ་ཀ་དུ་གཉིས་ལུ་ལ་
8. The servants have made two boats out of three skins.	Yok-pu di-ts'höe ko-wa sum kyi tuh nyi chö duk.	གཤོག་པོ་འདི་ཆེ་ལོ་མོ་པ་གསུ་མི་ཕུ་གཉིས་པོ་ལ་ལུ་
9. This week I have received twenty rupees for two cows.	Dün-htak di-yi pàr-na nge lang nyi tsong-ne tirup khàl chik htob yöd.	པ་དུ་ཀ་ལམ་འདི་ལི་པར་ན་ངའི་རྩུ་མ་གཉིས་པོ་ལ་དེ་ལྔ་པ་ལམ་ཀ་ཅི་མོ་ལ་པོ་དོ་

Chik, one : nyi, two : sum, three : zhi, four : nga, five : tuk, six : dün, seven : gyed, eight : gu, nine : chu, ten : tong, thousand : hten, piece : ko-wa, skin of beast : tuh, boat : chö, make, prepare : dün-htak, week : pàrna, in the middle, between : tirup, rupees : khàl, a score, twenty : sher, a seer, two pounds : shak, a day : gau, } door : khung, a hole : go, } ts'hüd, measure : re, each.

The units གཉིས་གཉིས་གསུམ་ before the tens, or any higher number, drop the prefix མ་; and ཉིས་ཏུ་ (twenty) is generally written ཉིས་ཏུ་.

EXERCISE 34.—Continued.

འདྲ and རྩ are equivalents, འདྲ being used after a vowel and རྩ after a consonant.

10. Teundúb has eaten three seers of rice and drunk five bottles of spirits.	Töndub chhum sher sum kyi tau tàng arak potál nga htung yöd.	དོན་འདྲུབ་ཚུ་ཤེར་མཉུ་མི་རྩ་དང་ཨ་རཱ་ཁྲ་ཉེ་ལ་འདྲུང་ཡོད།
11. Kada arrived three days ago.	Kada leb-ne shak sum song.	ཀ་ཐ་ཐ་ལ་གྲེབ་ལ་ན་ལ་ཐ་མཉུ་ཡོད།
12. There are two holes in the door.	Goma di-yi nàng-tu khung nyi duk.	གྲོ་མ་འདི་ཡི་ནང་རྩ་ཐུང་གཞི་ལ་འདྲུག།
13. What is the price of one?	Chik la ka ts'hüd re-se.	མཚིག་ལ་མ་ཚོད་རེ་གི།

EXERCISE 35.

Khyoga, husband : *phak-pa*, pig : *sang*, a measure of quantity; (five 'sang' equals four pounds) : *yär*, borrow : *htengwa*, string of beads : *sor-htub*, ring : *htak*, weave : *tsi-lu*, divination, exorcism : *dawa*, month, moon : *htam-pa*, exact : *sau*, numeric affix : *chhak*, break.

1. The man gave my children a flower each.	Mi di-yi nge pu pumo-nàm la metok re-re chin duk.	མི་འདི་ཡི་དེ་ལྟ་ལྟ་མོ་རྩ་ལ་མེ་མོ་སྟེ་རེ་རེ་ཕྱིན་འདྲུག།
2. My husband has bought two cows.	Ngai khyo-ge lang nyi nyö duk.	ང་ཡི་ཁྱེ་མ་ལ་ཐོན་གཞི་ལ་འདྲུག།
3. This man gave seventeen rupees, and two pigs for his wife.	Mi di-yi nang-mè chhirtu phak-pa nyi tàng tirup chu dün chin duk.	མི་འདི་ཡི་ནང་མེ་མེ་ཕྱིར་རྩ་ཐ་མ་ལ་གཞི་ལ་དང་ཉི་ཐུག་པ་ཐུག་ཕྱིན་འདྲུག།
4. I borrowed twenty-one seers of rice from him.	Kho nè nge chhum sàng nyi shu tsa chik yär yöd.	ཁོ་ན་ལ་དེ་ཚུ་ནང་གི་ལྟ་ཚུ་མཉུ་མཉུ་ཡོད།
5. I got a string of beads and one ring.	Ngai hteng-wa shik tàng sor-htub shik htob yöd.	ང་ཡི་ཐོན་པ་ཐིག་དང་ལོར་ཐུག་ཐིག་ཐོན་ཡོད།
6. I have not a single friend in that village.	Tong dih nang-tu ngai tok-pu chik-kyang med.	ཐོང་འདི་ནང་རྩ་ང་ཡི་ཐོག་པོ་མཚིག་ཐུང་མེད།
7. We know how to weave three sorts of baskets.	Tsel-pu ts'hen sum ngö-nàm kyi htak she.	ཚེ་པོ་ཚུ་མཉུ་དོན་རྩ་ཕྱི་ཐ་མེད།
8. The modes of divination practised are two in number.	Ngachak ki pàrtu tsi-lu ts'hen nyi ched-pa yin.	ང་ཚམ་གི་པར་རྩ་ཐིག་ཐུག་པ་ཚུ་གཞི་ལ་ཐེད་པ་གིན།

EXERCISE 35.—Continued.

9.	There are twelve months
in the year.	Lan chik la dawa chu nyi
yöd.	ལོ་གཅིག་ལ་རྩ་བ་ཡན་མཉིས་ཡོད།
10.	I paid thirty-five rupees
for that bull.	Làng dih chhirtu ngai tirup
sum chu san nga chin yöd.	ཐང་འདིའི་ཕྱིར་ཏྲ་ང་གི་དེ་སྔ་མཚན་རྒྱ་
སོ་ལྷ་ཅིག་ཡོད།
11.	One can buy a good
pony at Tashi-cheu-
dzong for fifty rupees.	Ta le-pa Ta-shi-chhö-dzong
tu tirup nga chu htàm-pa la
htob.	དེ་ལེགས་པ་ཡན་ཤིས་ཆོས་ཐོང་ཏྲ་དེ་
སྔ་ལྷ་ཡན་ཤོ་པ་ལ་ཤོ་པ།
12.	At Buxa the same ani-
mal would cost eighty
rupees.	Ta tetàr Pak-sam-khàr nyo
na tirup gyed chu nè mi
chhak.	ཏྲ་ཏེ་ཁྱུང་དཔག་པས་ཁྱུང་གོ་ན་དེ་སྔ་
ཐུང་རྒྱ་ནས་མི་ཆག།

EXERCISE 36.

1. It is full moon now.	Ta-ta dawa kàng song duk.	ཏ་ཏ་དལ་མང་སྟོང་ལུང་ཁུག་།
2. There will be a new moon next week.	Dün-htak rangso tei nang-tu dawa sàr-pa chung-ong.	དུང་མཏམ་རང་སྟོང་ཏེ་ལྷན་ཏུ་དལ་སྟོང་པ་ཆུང་ལོང་།
3. That tree is dead.	Shing di shi duk.	ཤིང་དེ་ཤི་ཁུག་།
4. I have no mind to fight.	Nga htàb-mo ched-pö sem med.	ང་མཏམ་མོ་ཆེད་པོ་སེམ་མེད་།
5. That man is quite dead.	Mi te shi ts'hàr duk.	མི་དེ་ཤི་ཚ་ཁུག་།
6. I saw him last month, since then I have not seen him.	Nge dawa ngön-mè nang-tu htong yöd te ne nga ma htong.	ངམ་ལྷ་མ་ལྷོང་མའི་མང་ཏུ་མཐོང་ཡོད་ཏེ་ནམ་དམ་མཐོང་།
7. I have not seen my sister since early morning.	Ta sàng ngamo nè ngai sing-mo ma htong.	ཏ་སང་ངམ་མོ་ནམ་དམ་ཡི་ལྷིང་མོ་མ་མཐོང་།
8. What time will you start?	Chhu-ts'höd chi-tsàm la	ཆུ་ཚོད་དེ་ཚེ་ལ་ཕོན་ལུག་།
	htön htub.	

Kang, full, complete:

Tangso, next, another:

hláb-mo, fight: ngamo, early:

chhu-t'hôd, water-measure, clock :
 斗/斗-斗

to halum, orange : hted, meet :

Tthalumbari, name of place:

ngār-htub, before : shār, rise :

ndm-chhed, midnight: ne, from;

ts'hur, to, towards, hither, here.

... , ... , ...

EXERCISE 36.—*Continued.*

9. When are you going ?	Khyöd näm dau gyü yin-ba.
10. Where have you been since I went ?	Nga song nè ta-htub khyöd kàr död-pa.
11. I have kept it since you gave it to me.	Khyöd kyi chin nè ta-htub nga-rang tsàr yöd.
12. I had not met him before we met at Santra-bari.	Ts'ha-lum-bari hted-pa nè ts'hur ngàr-htub ma hted.
13. I met him on the road.	Nga làm tu hted yöd.
14. The moon will rise at midnight.	Dawa tering näm-chhed la shàr-ong.
15. I shall start very early.	Nga ngamo ngamo ne dau gyü yin.

ཆོད་ན་འགོ་སྤྱོད་ཡིན་པ་།
 ང་སོང་ནས་ད་ལྟ་ཆོད་གཤམ་ཆོད་པ་།
 ཆོད་ཅི་ཅིན་ནས་ད་ལྟ་ང་འདྲ་ཆོད་པ་།
 ཚེ་སྤྱོད་ཀྱི་ཅིན་པ་ནས་ཆོད་པ་ལྟ་ལྟ་མ་ཤད་།
 ང་ལམ་ཏུ་ཤད་ཡོད་།
 རྒྱ་པ་དེ་མིང་མཇུག་ལ་ཤར་ཤོད་པ་།
 ང་ལྟ་མོ་ལྟ་མོ་ནས་འགོ་སྤྱོད་ཡིན་པ་།

EXERCISE 37.

1. Tashi-cheu-dzong and Po-nakha are both of them large towns.	Ta-shi-chhō-dzong tang Pu-nak nyi ka tong-khyer chhen-po yin.
2. We are all Bhuteas. (Tibetans.)	Ngachak ts'hangma Hlo-pa yin (Pöd-pa yin).
3. Those are men of Darlingkote.	Te-ts'ho Darling-dzong ki mi yin.
4. What do you want here?	Khyöd dir chi gö-pa.
5. This year the crops are good.	Ta lau lau-htok lemo yöd.
6. Fentuk has not got so many children as Teundub.	Töndub tsàr pi-ts'ha yöd-pa tär Phentuk tsàr mēd.

པམ་ཤིས་ཚས་ཐོང་དང་ལུ་ནས་གནིས་
 ལ་ཐོང་ཆེར་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་།
 ང་ཚས་ཚིང་མ་ལྟོ་པ་ཡིན་ (ཐོད་པ་ཡིན་)
 དེ་ཚེ་ལམ་ཐོང་ཐོང་གི་མི་ཡིན་པ་།
 ཆོད་འདྲིའ་ཅི་དགོས་པ་།
 ད་ལོ་ལོ་ཅོག་ལོགས་མོ་ཡོད་པ་།
 དོན་འཇུག་ཆུང་པོ་ཚེ་ཡོད་པ་ཏུ་མཇུག་
 ལྷན་ཆུང་མེད་།

Tong-khyer, town : *lau-htok*, crop, harvest :
Hlo-pa, Bhutanese :
Pödpa, Tibetans : *ts'ho*, lake :
chi-chhung, small birds :
nyung, little, few : *depu*, fruit :
tah, to bear : *ok*, below, under :
dung, pound :
chhiling, (from *chhi*, out ; and *ling*, land or region,) foreigners, outlanders.

EXERCISE 37.—Continued.

7. I see many birds on the lake.	Ts'ho dih teng la nge chī-chhung mang-po htong yöd.	མཚོ་འདིའི་ཁྱེང་ག་པའི་ཕི་རྒྱུད་མང་པོ་
8. This tree has fewer leaves than that.	Shing teh teng-tu shing tei dàb-ma nè nyung duk.	མཐོང་ཡོད།
9. This tree bears plentifully.	Shing di de-pu mang-po tah.	མིང་འདི་ཁྱེང་ཏུ་མིང་འདི་ལྟོ་འདས་མ་ནས་
10. Lhasa is fifteen days' journey from Ponakha.	Punak ne Hlasa la shak cho nge lām yin.	བྱུང་འཇམ་།
11. What is the current price of rice?	Chhum-mè gong chi-tsam yin.	མིང་འདི་འཇམ་སྤུ་མང་པོ་པར་མས་།
12. The two servants are pounding rice down below.	Yokpu nyi kàr ok-ne chhum dung-gin yöd.	ཐུ་ནས་ནས་ཐུ་ས་ག་ཞམ་པའི་ལུང་གི་
13. We drank altogether, five bottles of English spirits.	Chhi-ling ki arak potal nga nga-chak tàng nyàm-tu htung yöd.	རྩི་མའི་དཔོང་ཁྲི་རྩི་ལོག་།
		ཆོ་མའི་དཔོང་ཁྲི་རྩི་ལོག་།
		མཐོང་པོ་མཆོག་ས་ཀླ་འོག་ནས་རྩི་རྩུང་།
		མིན་ཡོད།
		ཕྱི་ལོང་གི་ཨ་རུ་ཁ་ཐོ་འོག་ལུང་ཅན་དང་
		མགོ་ཏུ་འཇུང་ཡོད།

EXERCISE 38.

1. How many pigs have you got?	Khyöd kyi tsär phak-pa chi-tsäm yöd.	མེད་ཅི་རྩ་ཕག་པ་ཅི་ཅུ་ཡོད་ཀྱི་
2. That cloth is fine, how much a cubit did you pay for it?	Ko-lak te tah-wa duk, tuh-re la rin chi-tsäm yin.	མོ་ལམ་དེ་ལ་ཐ་དུག་རྩ་རེ་ལ་རིན་ཅི་ཅུ་ཡོད་ཀྱི་
3. What did you give a cubit?	Tuh-re la chi-tsäm re chin yöd.	རྩ་རེ་ལ་ཅི་ཅུ་ཡོད་ཀྱི་ཅི་ཅུ་ཡོད་ཀྱི་
4. How many cubits will you take?	Khyöd tuh chi-tsäm len gyü yin.	མེད་རྩ་ཅི་ཅུ་ལོན་རྩ་ཡོད་ཀྱི་

Tah-wa, fine : *tuh*, a cubit :
rin, price : *re*, single :
dang, to suffice : *dub-kor*, bracelet :
htom, bazaar : *ts' hong-kang*, shop :
akhu, uncle : *chhak-po*, rich :
de-pa, pass away :
Tsong, Limbu, a hill-tribe of
 Nepal.

EXERCISE 38.—Continued.

5. It will not be sufficient for a robe.	Kolak te-tsam kyi kö mi däng.	མོ་ལམ་དེ་རྩིས་ཀྱི་ཀོ་མི་དང་།
6. These children have pretty necklaces.	Pe-ts'ha te-ts'höe kye-chhe lemo duk.	པེ་ཧྲ་ཏེ་ཧྲེ་ཀྱེ་ཅེ་ལམ་མོ་ལུ་དུག་།
7. You can buy good bracelets from that Bengali there.	Khyöd a-tsa-ra teyi tsär ne dub kor lemo nyo-chhok.	ཁྱེད་ཨ་ཧྲ་ར་ཏེ་ཡི་ཙེ་ར་ནེ་དུབ་ཀོར་ལམ་ལྷོ་ཅོག་།
8. His shop is not in the bazaar.	Htom-tu khoi ts'hong-khang med.	ཁྱེད་ཀྱི་པོ་ལྷོང་ཁང་མེད་།
9. This person is not dead.	Mi di ma shi duk.	མི་དེ་མ་ཤི་ལུ་དུག་།
10. That liquor is very good.	Arak te yak-po duk.	ཨ་རམ་དེ་ལམ་པོ་ལུ་དུག་།
11. Where is my child?	Ngai htugu kana yöd.	ང་གི་ཕུ་ཁྱ་མ་ན་ཡོད་།
12. My uncle is very wealthy.	Ngai akhu shintu chhuk-po yin.	ང་གི་ཨ་ཁུ་ཤིན་ཏུ་ལུག་པོ་ཡིན་།
13. Rinchen's father is an old man.	Rin-chhen apha ged-pu yin.	རིན་ཆེན་ཨ་པ་ཀེད་པོ་ཡིན་།
14. My father died at the age of ninety.	Ngai apha lau guchu la depa yin.	ང་གི་ཨ་པ་ལོ་དམ་རུ་ལ་ལད་པ་ཡིན་།
15. The Limbus are a long-lived people.	Tsong te-ts'ho lau mang-po död htub-pe.	བརྩོང་དེ་རྩོ་ལོ་མང་པོ་རྩོད་རུ་བ་པ་།

EXERCISE 39.

- Tak-pär*, always : *silwa*, cold :
ts' hong-pa, merchant, shop-keeper :
chabu, things, goods :
khyed, difference, distinction :
tsuk, walk : *shön*, ride :

1. I always see this man here.	Mi te tak pàr dir nge htong chung.	མི་དེ་རིག་པར་འདིར་དེས་མཐོང་བྱུང་།
2. My brother cannot go out, he has work to do.	Ngai pün chhi la dau mi htub kho la le yöd.	ང་གི་བྱུང་ཁྱི་ལ་འཕེ་གི་བྱས་ཤིང་ལ་ལས་ལོད་།
3. It is cold now.	Tata silwa duk.	ད་ཀྱང་གསལ་ལ་མ་འདྲུག་།

EXERCISE 40.—Continued.

3. Kada has gone to Buxa to-day with his younger brother.	Kada tering kho-rang ki pün chhung-wa tang nyàm-tu Pak-sàm-khàr song yöd.	ཀ་ཁ་ལ་དེ་རིང་ཁོ་རྒྱུ་ཀླུ་པ་དང་མཉེ་དུ་དཔག་པལ་ཁམ་སྟེང་ཡོད།
4. Have you drunk of that good beer?	Khyöd chhang shim-pu te htung yöd-tàm.	ཁྱོད་ཆང་ཤིམ་པུ་དེ་འཇུང་ཡོད་དམ།
5. Will you take a little of this fruit?	Khyöd shing-de di htèn-bu sö gyu yin-nàm.	ཁྱོད་ཤིང་འབྲས་འདི་ཐུག་པ་སྟེ་ཕྱི་ལ་ཁམ་མ་
6. What basket have you taken?	Khyöd kyi tsel-po su te len yöd-pa.	ཁྱོད་ཀྱི་རྩེ་པོ་ཐུ་དེ་ལེན་ཡོད་པ།
7. I have taken the large one.	Nga tsel-po chhe-wa te len yöd.	ང་རྩེ་པོ་ཆེ་པ་དེ་ལེན་ཡོད་
8. He took the biggest.	Kho ts'hangma nè chhe-wa te len duk.	ཁོ་རྒྱུ་མ་ཁས་ཆེ་པ་དེ་ལེན་འདུག།
9. Have you sold your boat?	Khyöd-rang ki tüh di tsong ts'hàr-wa yin-nàm.	ཁྱོད་རྒྱུ་མི་ཐུ་འདི་པརྩོང་རྩེ་པ་ལེན་ནི།
10. Which boat did you sell?	Khyöd tüh su te ts'hong-wa.	ཁྱོད་ཐུ་ཐུ་དེ་འརྩོང་པ།
11. I have sold the smallest.	Ts'hang-ma nè chhung-wa te ts'hong-wa yin.	རྩོང་མ་ཁས་ཀླུ་པ་དེ་འརྩོང་པ་ལེན།
12. Kada's wife is very modest.	Kada kyi nang-dzin-ma ngo-ts'ha-chen yin.	ཀ་ཁ་ལ་ཀྱི་ནང་འཇིན་མ་དེ་རྩི་ཆུང་ལོན།
13. Did you see the Subah just now?	Khyöd ta-ta suba di htong yöd-tàm.	ཁྱོད་ད་ལྟ་ཐུ་ཐུ་འདི་མཐོང་ཡོད་དམ།
14. There is your brother. Do you see him?	Khyöd kyi pün dau-gin duk, khyöd htong yöd-tàm.	ཁྱོད་ཀྱི་ཐུག་འཕེ་མི་འདུག་ཁྱོད་མཐོང་ཡོད་དམ།
15. Do you not see him?	Te la khyöd htong, ma-jung-ngàm.	དེ་ལ་ཁྱོད་མཐོང་མ་ཐུང་དམ།

EXERCISE 41.

ts'huh, be able, can.

S. 6 ~~g~~^v pret. of ~~g~~^v to look, view,
see.

1. How old are you ?
2. How old is your mother ?
3. I am fifteen years old.
4. He is ten years and six months old.
5. I shall be sixteen next month.
6. I should not take him to be so old by his appearance.
7. You seem to me to be very old.
8. I think you are very old.
9. This man is old.
10. I think he must be about sixty.
11. He is more than eighty.
12. Is he so old as that ?
Good heavens !
13. He is getting old.
14. I was fifteen years and six months old when we came to Buxa.
15. I cannot tell how old I am.

Nga lau chi-tsám yin-nám
ab mi ts'uh.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

EXERCISE 42.

Htub, be able, can :

che, part of *ched*, do :

rik, understand : *htu*, lift.

ngo-ts'ha-wa, shame-faced, (literally, hot-faced) : *ked*, speech, language :

ts'hiḱ, a word : *lāb*, speak :

Gyanak, China : *ser*, say :

ked-ri, language : *len*, time.

ཐུང་པར་ *v. a.* to do, make.

ཐུང་ *pres.* I do.

ཐུས་ *pret.* I did, have done.

ཐུ་ } *fut.* I shall or will
ཐུང་པར་འབྱུང་ } do.

ཐུས་ཤིག་ } *imperat.* do, make.

མ་ཐུང་ }
མ་ཐུང་ཅིག་ } do not.

ཐུང་པོ་ a doer, maker.

ཐུང་ཐུང་པ་ a doing often, repetition.

ཐུང་ཐུན་འདུག་ is doing or making.

ཐུང་པ་ doing, making.

1. I cannot go.

2. I am not able to drink.

3. I am not capable of it.

4. I do not know whether
I can complete the
work.

5. I am not able to under-
stand.

6. I cannot lift it.

7. I am ashamed of not
being able to speak.

8. We are talking of our
friends.

9. I have said it once, and
I will not repeat what I
said.

10. Fentūk says, he will not
send the letter.

11. I cannot tell.

12. Kada knows English.

13. My father knows a few
words.

14. What do you say?

15. He cannot speak Chi-
nese.

16. My father knows two
or three languages.

Nga dau mi htub-pè.

Nga htung mi htub-pè.

Nga di che mi htub-pè.

Nga mi she kalte le di ts'har
kām mi ts'har.

Nga rik mi htub-pè.

Nga htu mi htub-pè.

Nga tām-ser ma htub-pa te
ngo mang-po ts'ha-wè.

Nga-chak, ngachak-ràng ki
tok-pü tām ched-pa yin.

Nga len chik lāb ts'har, len
nyi mi lāb.

Phen-tuk nè ser-wa, yige di
tong gyū men, ser yöd.

Nga ser mi htub-pè.

Kada chhiling ked she-pè.

Ngai apha ts'hiḱ nyi sum
shik she.

Khyöd chi ser-wa.

Kho Gya-nak ki ked lāb mi
she.

Ngai apha ked-rik nyi sum
she.

ང་འཇོ་མེ་ཐུབ་པས་།

ང་འཐུང་མི་ཐུབ་པས་།

ང་འདི་ཅེ་མི་ཐུབ་པས་།

ང་མི་ཤེས་པའི་ཀའ་ལེ་དེ་ཅི་ཚུ་གཤམ་
མི་ཚུ་།

ང་རིག་མི་ཐུབ་པས་།

ང་འཐུ་མི་ཐུབ་པས་།

ང་གཏོ་བྲེའ་མ་ཐུབ་པ་དེ་དོ་མང་པོ་ཚེ་
ལས་།

ང་ཅག་ང་ཅག་འདུག་གི་ཐོག་གསལ་པོའི་གཏོ་
ཐུང་པ་ཡིན་།

ང་ལས་གཅིག་ལས་ཚུ་ལས་གཤིས་མི་
ལས་།

ཕན་ཐུག་ནས་བྲེའ་པ་ཡི་མེ་འདི་གཏོ་
ཐུ་མན་བྲེའ་ཡོད་།

ང་བྲེའ་མི་ཐུབ་པས་།

ཁ་གསལ་ཐུ་ཡིང་ཐུང་ཤེས་པས་།

ང་ཡི་ཅེ་མ་ཚུ་གཤིས་གཏུ་ཞིག་ཤེས་།

ཐོད་ཅི་བྲེའ་པ་།

ཁོ་ཐུ་ནག་གི་ཐུང་ལས་མི་ཤེས་།

ང་ཡི་ཅེ་མ་ཐུང་རིག་གཤིས་གཏུ་ཤེས་།

EXERCISE 43.

Pü, sort, kind : *lok*, turn :
htak-nye, near : *sär*, to, at :
kang-tu, to what place, where.

1. What does he say ?	Kho chi ser-wa.	ཁོ་ཅི་སེར་པ་།
2. I have but one meaning.	Täm nyi làb ched mi she.	བདེ་གཤིས་ལ་ཡ་ཅེད་མི་ཤེས་།
3. How many sorts there are, I cannot say.	Pü chi-tsäm yöd-täm nga làb mi ts'huh.	ཕུ་ཅི་ཙམ་ཡོད་ཙམ་ང་ལ་མི་རྒྱལ་པ་།
4. Can you say how many sorts there are ?	Pü chi-tsäm duk khyöd ser htub-päm.	ཕུ་ཅི་ཙམ་དུ་ཁྱོད་སེར་གྱི་པ་པམ་།
5. Do you know at what time she will return ?	Kho chhu-ts'hüd chi la lok-yong gyü yin-pa khyöd kyi she-säm.	ཁོ་ཅུ་ཚེད་ཅི་ལ་ལོག་ཤིང་རྒྱ་ཡིན་པ་ཚེད་ཅི་ཤེས་པ་།
6. She does not tell me where she is going when she goes out.	Mo chhi-la dau-káp nga la chi-yang ma ser kang-tu dau-ahm.	མོ་ཅི་ལ་འགོ་སྐྱེས་པ་དེ་ལ་ཅི་ཡང་མ་སེར་མང་དུ་འགོ་འདྲུབ་།
7. I cannot say where she has gone to.	Mo ka na song yöd-täm nga ser mi htub.	མོ་ཀ་ན་སོང་ཡོད་ཙམ་ང་སེར་མི་ཐུག་།
8. Come near me.	Ngai htak-nye sär shok.	ང་གི་ཐག་ཤིས་པ་ཤོག་།
9. I have something to say.	Nga la tàm chik làb gyü yöd.	ང་ལ་གསུང་གཅིག་ལ་ཡ་རྒྱ་ཡོད་།
10. Listen to me.	Nga la nyön.	ང་ལ་ཞེན་།
11. What do you want ?	Khyöd la chi gö-pa.	ཁྱོད་ལ་ཅི་དགོས་པ་།
12. I wish to speak to you.	Nga khyöd kyi tsär tàm làb död-pa yin.	ང་ཁྱོད་ཅི་རྩམ་གསུང་ལ་འདོད་པ་ཅིན་།
13. I am speaking to you.	Nga khyöd la ser-wa yin.	ང་ཁྱོད་ལ་སེར་པ་ཅིན་།
14. I am not speaking to you.	Nga khyöd la ma ser.	ང་ཁྱོད་ལ་མ་སེར་།
15. I said nothing.	Nga chi-yang ma ser.	ང་ཅི་ཡང་མ་སེར་།

EXERCISE 44.

A-tsa-ra, Bengal :

ko, } understand: she, know:
kau, }

kha-shob, gently, quietly :

te-tàr, thus, so : *na*, the ear :

nor, error, mistake :

göd, laugh : lang, raise :

htik-jär, correct, right:

tong, give: *ked-tong*, call:

kah, difficult : jàm, easy :

tōn, sense, meaning:

kha-rok, the state of being quiet
or still :

chiyi-chhir, what for.

Ind. pres. pret. future.

२००० २००० २००० ५५ २०००

v. n. to issue, be uttered.

ବିଦେଶୀ ସାହସକ ଓଡ଼ିଆ

v. a. to utter, eject.

၁၄၂၂ uttering.

1. Do you understand Bengallee?	Khyöd a-tsa-rei kèd she-sàm.
2. I understand it a little, but I cannot speak it.	Nga hten-bu re korung kalte te ngai ser mi htub.
3. Speak loudly.	Shed tön-te làb.
4. Do not speak so loud, speak gently.	Shed te-tsàm ched nè ma ser, kha-shob ched nè làb.
5. Did you not tell me so?	Khyöd te-tàr nga la ser-ràm.
6. Who told you so?	Khyöd te-tàr sui ser-wa.
7. They told me so.	Nga la te-tàr khong ki ser-wa yin.
8. What do you want to say to him?	Khyöd kho la chi ser-gyu död-pa.
9. I do not know much of the language.	Nga ked di mang-po mi she.
10. Do not laugh at me if I make mistakes.	Ngai nor-htul chung-na göd ma làng.
11. Is that correct?	Di htik ki jàr duk-kàm.
12. Say it twenty times.	Ts'hàr nyi shu lok-te làb.
13. Where were you when I called you?	Ngai khyöd ked tong kàp khyöd ka-na yöd.
14. The Chinese language is difficult, the tongue of Tibet is easier.	Gyanak ki ked kau-wa kab; te nè Pöd ked jàm.
15. If you do not listen attentively, you will not understand.	Nawa le-pàr ma nyen-na khyöd kau mi yong.

ཁྱེད་མ་ཙཱ་ལྷ་ཡི་ཐུག་པེལ་ལས།

८. अथ सु. २. मं. ३८. अथ ते देवताः
त्रैलोक्येभ्यः।

མེད་ཏུ་ཏུ་ལམ་།

ਭੇਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭੇਦ ਕਥਾ ਸਾ ਬੋਲਾ । ਭੇਦ ਭੇਦ
ਕਥਾ ਬੋਲਾ ।

ཐུང་དེ་གྲུང་དཔ་བེར་འཇམ།

ཆོད་དེ་ལྷུང་ལྷུ་ལྷི་བླེང་ཡང་།

दाशदे'सु'द'सि'त्रे'म'य'य'य'।

མུད་ཁོ་ལ་ཅི་བཟུང་ལྟོ་ཡོད་པ་།

दशदशैः मन्त्रैः मेघः ।

ད་ཡི་མོ་ལྷ་ལ་ཐུང་ན་དཔོན་མ་ལང་།

[illegible]

ಹಿರಿದುನಿಜವೆಂಬುದು.

ཇ་ཡི་ཁྱོད་ཀྱང་མཛོད་ཀྱང་ཁྱོད་ཀྱང་མཛོད་ཀྱང་
ཡོད་།

ཐུ་མཐ་མི་མཉེ་པ་དགའ་དེ་མཐ་མཉེ་
མཉེ་པ་མཉེ་།

[illegible]

EXERCISE 44.—Continued.

16. If you do not listen to what I say, you will not understand me.	Khyöd ngai ser-wa ma nyen-na tön te khyöd kyi mi kau.	ཁྱོད་ང་ལི་བློ་ཡ་མ་ཉན་ན་དོན་དེ་ཁྱོད་ཀྱི་མི་ཁོ་།
17. Sit quiet and listen.	Kha-rok la nyön.	ཁ་རྟམ་ལ་ཉོན་།
18. To whom did you tell it ?	Khyöd sui tsar ser-wa.	ཁྱོད་སྤྱི་ཙཱ་བློ་ཡ་།
19. Why did you go, saying you would tell me ?	Khyöd chiyi-chhir nga la ser yong ched nè dau-wa.	ཁྱོད་ཅི་ལི་ཕྱི་ང་ལ་བློ་ཡ་ཡོང་བཤེད་ནས་འཁོ་ཡ་།
20. Do you hear what I am saying ?	Ngai ser-wa khyöd-kyi nyön yöd-täm.	ང་ལི་བློ་ཡ་ཁྱོད་ཀྱི་ཉོན་ཡོད་དམ་།

EXERCISE 45.

1. Do you understand what I say?	Ngai ser-wa khyöd kyī kau-wa duk-kām.	ང་ལི་བློན་པ་ཁྱོད་ཀྱི་གོ་སྐད་ཅུ་མ་གཤམ།
2. You have heard what I say; you understand my meaning; you know all about it—now go.	Ngai ser-wa khyöd kyī nyen ts'här; ngai tön ts'hang-ma kyang khyöd kyī kau ts'här; ne-kap ts'hang-ma kyang khyöd kyī kau ts'här. Ta song.	ང་ལི་བློན་པ་ཁྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱུ་དང་ང་ལི་དོན་རྒྱུ་དང་མ་ཉམས་ཁྱོད་ཀྱི་གོ་སྐད་རྒྱུ་དང་སྟོན་པ་ཁྱོད་ཀྱི་གོ་སྐད་རྒྱུ་དང་ད་སྟེང་།
3. Did you not hear his footsteps?	Khyöd khoi kang-da ma htö-sam.	ཁྱོད་ཞི་ལི་ཆང་ལྷ་མ་འོས་སྟེང་།
4. I heard whatever they said.	Khong ki ser-wa ngai htö yöd.	ཞིང་གི་བློན་པ་ང་ལི་འོས་ཡོད་།
5. I do not know what to do.	Nga chi ched-gyu yin-nàm mi she.	ང་ཚི་ཕྱེད་རྩུ་ཡིན་ཆམ་མི་ཤེས་།

Ne, dwell, abide, be, continue :
kang-da, footstep, from *kang*, foot,
and *da*, noise, sound :
h/ō, to hear, hearken :
nye-khor, relatives, from *nye*,
near, and *khor* a circle :
ne-ts'hul, circumstance :
nang, grant, permit, give :
kdr, dance : *kyi*, do, make :
pe-sol, mode, custom :
nga-gyd/chen, pride : *dom*, to
take counsel :
ts'hang-ma, whole : *kün*, every :
mik, eye.

EXERCISE 45.—*Continued.*

6. We know that merchant's family.	Ts'hong-pa khoi nye-khor
ngachak ki she.	འཕྲིན་པ་ཁོ་གི་ནེ་མེ་ལཱ་ཁོ་མེ་ལཱ་
7. I also wish to know all about it.	Nga la yang ne-ts'hul di
ts'hang-ma gö-pa yöd.	ང་ལ་ཡང་སེ་ཏ་ཤུལ་དེ་འདྲི་ཆོད་མ་
8. I also wish you to know all about it.	Teyi ne-ts'hul ts'hang-ma
khyöd kyi she-pär nga yang
nang-gin yöd.	དེ་གི་མཁས་པ་འདྲི་ཆོད་མ་ཁྱོད་ཀྱི་ཤེ་པེར་ང་ལ་ཡང་
9. How do you know I did this?	Ngai te ched pa yin ser
khyöd chitär ched nè she-
pa.	ང་གི་དེ་ཅེད་པ་ཡིན་པེར་ཁྱོད་ཀྱི་ཅེད་ཀྱང་ཤེ་པེ
10. Do you know how to dance?	Khyöd kàr kyi she-sàm.	ཁྱོད་ཀྱི་ཤེ་པེ་ཤེ་པེ་པེ་པེ་
11. Do you know the Tibetan mode of dancing?	Khyöd Pöd kyi pesol kàr
she-sàm.	ཁྱོད་པོད་ཀྱི་དཔེ་ཤེ་པེ་པེ་པེ་པེ་
12. I knew it formerly, but I have forgotten it now.	Nga ngön nè she, ta-ta nga
nor ts'här.	ང་ལྷོ་མ་ཤེ་པེ་པེ་ད་ལྷོ་མ་ཤེ་པེ་པེ་
13. We all know that we shall one day die.	Nyima chik la shi yong
ched ne ts'hang-mè she.	ཉི་མ་ཅེ་མ་ལ་ཤི་ཡོང་ཅེད་ཀྱི་ཤེ་པེ་པེ་
14. They are very good-natured.	Khong ts'hang-möe sem
lemo yöd.	ཁོང་ཆོད་མོེ་སེ་ལ་ལེ་མཁས་པེ་པེ་པེ་
15. He is very proud: he neither desires nor follows any one's advice.	Kho nga-gyäl-chen yin mi
zhen tang mi dom, dom na
yang mi nyen.	ཁོ་ང་ཆུ་ཕུན་ཅིན་ཡིན་མི་ཤེ་པེ་པེ་པེ་པེ་པེ་
16. He knows every word.	Kho tám ts'hang-ma she.	ཁོ་མཁས་པེ་པེ་པེ་པེ་པེ་
17. Every one knows it.	Ts'hang-ma kün she.	ཆོད་མ་ཁུན་ཤེ་པེ་པེ་

EXERCISE 45.—Continued.

18. Do you know Fentúk?	Khyöd Phentuk ngo she-sàm.	ཁྱོད་ཕན་ཕུན་དེ་ཤེས་པ་མ་ཟོ།
19. I know him by sight.	Ngai miḡ-gi htong yöd.	ང་ཡི་མི་ག་གི་མཐོང་ཡོད།
20. I have heard him spoken of, but am not acquainted with him by sight, in fact I do not know him.	Nga miḡ-gi htong ma nyong, nawè htö yöd, yin-kyang nga mi she.	ང་མི་ག་གི་མཐོང་མ་ཤོང་ན་པས་ཐོས་ཡོད་ཡིན་ཀྱང་ང་མི་ཤེས།

EXERCISE 46.

1. Whatever is said to me I understand.	Nga la kang chi-yang ser-wè ngai rik.	ང་ལ་གང་ཅི་ཡང་རྟེན་པས་ང་ཡི་རྒྱ།
2. I am listening to your advice.	Khyöd kyi kha-dom-pa ngai nyen yöd.	ཁྱོད་ཀྱི་ཁ་མོ་པ་ང་ཡི་ནན་ཡོད།
3. I attach importance to your counsel.	Khyöd kyi tö kal-chen yin-pè.	ཁྱོད་ཀྱི་གོས་མཁའ་ཅན་ཡིན་པས།
4. If you attend to my advice, it would be well to put aside this business.	Khyöd ngai tö la nyen-na, le di ma jed-na gah-wè.	ཁྱོད་ང་ཡི་གོས་ལ་ནན་ན་ལས་འདི་མ་ཐེད་ན་དགའ་པས།
5. This man says one thing, and that another.	Mi di-yi chik ser, tei chik ser-wa yin-pè.	མི་འདི་ཡི་གཞིག་རྟེན་དེ་ཡི་གཞིག་རྟེན་པ་ཡིན་པས།
6. Their words do not agree.	Khong ki kha mi chhàm-pè.	ཁོད་གི་ཁ་མི་ཆུ་པས།
7. Do you know me?	Khyöd nga la ngo she-sàm.	ཁྱོད་ང་ལ་དེ་ཤེས་པོ།
8. I do know you.	Ngai khyöd la she-sàm.	ང་ཡི་ཁྱོད་ལ་ཤེས་པས།

Kha-dom, advice:

tö, counsel, caution:

kal-chen, important, of consequence:

chhàm-pe, agree, be in concord.

EXERCISE 46.—*Continued.*

9. Do you know my father also ?	Khyöd ngai apha yang ngo she-sàm.	ཁྱོད་ང་ཡི་ཁ་པ་མ་ལང་ངོ་ཤེས་པོ།
10. Did not that man say that he knew ?	Mi te she ser nga la ma ser-ràm.	མི་དེ་ཤེས་བློ་ང་ལ་མ་བློ་རམ་པ།
11. I shall know him if I see him.	Kho la htong nè ngo she htub.	ཁོ་ལ་མ་ཤོད་ན་མ་ངོ་ཤེས་ལུག་པ།
12. Your sister recognized me by my voice.	Khyöd kyi sing-mo ngai ked ngo she duk.	ཁྱོད་ཀྱི་སྒྲིང་མོ་ང་ཡིས་སྒྲུབ་ངོ་ཤེས་འདུག་པ།
13. I knew him to be a foreigner by his speech.	Khoi ked ngo te nè chhiling yin-pa nga ngo she yöd.	ཁོ་ཡིས་སྒྲུབ་ངོ་ལྷ་མ་མ་ཀྱི་སྒྲིང་ཡིན་པ་ང་ངོ་ཤེས་ཡོད་པ།
14. I hear his voice, but I cannot tell what language he is speaking.	Khoi ked ngai htö yöd yin-kyang chiyi ked serwa yin nga mi she.	ཁོ་ཡི་སྒྲུབ་ང་ཡི་ཤོས་ཡོད་ཡིན་ཀྱང་རིལ་སྒྲུབ་བློ་པ་ཡིན་ང་མི་ཤེས་པ།
15. Those children do not know me.	Pe-ts'ha te ts'ho nga la ngo mi she-pè.	པེ་ཙ་མ་ཏེ་ཙ་མོ་ང་ལ་ངོ་མི་ཤེས་པེ།
16. If I knew I should be glad to tell.	Kalte ngai she-na nge khyöd la shed-yong.	ཁ་ལ་ནེ་ང་ཡི་ཤེས་ན་ང་ཤི་ཁྱོད་ལ་པཎ་ཡོད་པ།
17. Do you know where he lives ?	Khyöd kyi kho kana ded she-sàm.	ཁྱོད་ཀྱི་ཁོ་མ་ན་པཎ་ཤེས་པོ།
18. Do you know of what I am thinking ?	Ngai sem la chi sàm-ba yöd khyöd she-sàm.	ང་ཡི་སོ་ས་ལ་ཅི་པལ་པ་ཡོད་ཁྱོད་ཤེས་པོ།
19. That young man is of no good: he is always talking foolishly.	Zhönu te chiyang mi yong-pè tak-pàr chi-nyiḍ na-ts'ho ser she-pè.	མཁོ་ཙ་ཏེ་ཅི་ཡང་མི་ཡོད་པལ་ཙ་མ་པར་ཅི་སྒྲིང་མ་ཆོས་པ་བློ་པལ་པ།
20. Do you know him ?	Khyöd kho la she-sàm.	ཁྱོད་ཁོ་ལ་ཤེས་པོ།
21. I have something to say to you.	Ngai khyöd la kha she ser-gyu yöd.	ང་ཡི་ཁྱོད་ལ་ཁ་ཤེས་བློ་ལྷ་ཡོད་པ།

EXERCISE 44.—Continued.

16. If you do not listen to what I say, you will not understand me.	Khyöd ngai ser-wa ma nyen-na tön te khyöd kyi mi kau.	ཁྱོད་ང་ལི་བློ་བཤམ་གན་ན་དོན་དེ་ཁྱོད་ཀྱི་མི་ཁོ་།
17. Sit quiet and listen.	Kha-rok la nyön.	ཁ་རལ་ལ་ཁོན་།
18. To whom did you tell it?	Khyöd sui tsar ser-wa.	ཁྱོད་སྤྱི་ཙཱ་ཤར་ཤལ་།
19. Why did you go, saying you would tell me?	Khyöd chiyi-chhir nga la ser yong ched nè dau-wa.	ཁྱོད་ཅི་ལི་ཕྱི་ང་ལ་བློ་ཡོད་ཕྱེད་ནས་འགྲོ་ཤིང་།
20. Do you hear what I am saying?	Ngai ser-wa khyöd-kyi nyön yöd-täm.	ང་ལི་བློ་བཤམ་ཁྱོད་ཀྱི་ཁོན་ཡོད་དམ་།

EXERCISE 45.

1. Do you understand what I say?	Ngai ser-wa khyöd kyi kau-wa duk-käm.	ང་ལི་བློ་བཤམ་ཁྱོད་ཀྱི་ཁོན་ཡོད་དམ་ལྟ་མ་ལམ་།
2. You have heard what I say; you understand my meaning; you know all about it—now go.	Ngai ser-wa khyöd kyi nyen ts'här; ngai tön ts'hang-ma kyang khyöd kyi kau ts'här; ne-kap ts'hang-ma kyang khyöd kyi kau ts'här. Ta song.	ང་ལི་བློ་བཤམ་ཁྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱུ་ང་ལི་དོན་རྒྱུ་མ་ལམ་ཁྱོད་ཀྱི་ཁོ་རྒྱུ་གནས་སྤྱོད་རྒྱུ་ཁོ་རྒྱུ་དཔྱད་།
3. Did you not hear his footsteps?	Khyöd khoi kang-da ma htö-säm.	ཁྱོད་ཁོ་ལི་ཀང་ཏ་མ་ཁྱོད་སྤྱི་མི་ཁོ་།
4. I heard whatever they said.	Khong ki ser-wa ngai htö yöd.	ཁོང་གི་བློ་བཤམ་ང་ལི་ཁྱོད་ཡོད་།
5. I do not know what to do.	Nga chi ched-gyu yin-näm mi she.	ང་ཅི་ཕྱེད་ཕྱི་ན་གན་མི་ཤེས་།

Ne, dwell, abide, be, continue :
kang-da, footstep, from *kang*, foot,
 and *da*, noise, sound :
hlo, to hear, hearken :
nye-khor, relatives, from *nye*,
 near, and *khor* a circle :
ne-ts'hul, circumstance :
nang, grant, permit, give :
kar, dance : *kyi*, do, make :
pe-sol, mode, custom :
nga-gyäl-chen, pride : *dom*, to
 take counsel :
ts'hang-ma, whole : *kün*, every :
mik, eye.

EXERCISE 45.—*Continued.*

6. We know that merchant's family.	Ts'hong-pa khoi nye-khor
ngachak ki she.	འཕྲིན་པ་ཁོ་ལི་ནེ་ལཱ་ཀོ་མེ་ཤེ།
7. I also wish to know all about it.	Nga la yang ne-ts'hul di
ts'hang-ma gö-pa yöd.	ང་ལ་ཡང་ནེ་ཏ་སུ་དེ་འདྲི་ཆོད་མ་
དགོས་པ་ཡོད་།
8. I also wish you to know all about it.	Teyi ne-ts'hul ts'hang-ma
khyöd kyi she-pär nga yang
nang-gin yöd.	དེ་ལི་མཁས་ཏ་སུ་ཆོད་མ་ཁྱོད་ཕྱི་ཤེ་
པར་ང་ཡང་མཁས་མི་ཡོད་།
9. How do you know I did this?	Ngai te ched pa yin ser
khyöd chitär ched nè she-
pa.	ང་ལི་དེ་ཅེད་པ་ཡིན་ཟེར་ཁྱོད་ཀྱི་ཏུ་ཅེད་
ནས་ཤེས་པ་།
10. Do you know how to dance?	Khyöd kàr kyi she-sàm.	ཁྱོད་ཀྱི་ཏུ་ཤེས་མཁས་པ་།
11. Do you know the Tibetan mode of dancing?	Khyöd Pöd kyi pesol kàr
she-sàm.	ཁྱོད་པོད་ཏུ་དཔེ་མཁས་ཀྱི་ཤེས་པ་།
12. I knew it formerly, but I have forgotten it now.	Nga ngön nè she, ta-ta nga
nor ts'här.	ང་ལྷོན་ནས་ཤེས་ད་ཏུ་ང་ཁོར་ཆོར་།
13. We all know that we shall one day die.	Nyima chik la shi yong
ched ne ts'hang-mè she.	ནི་མ་ཅིཀ་ལ་ཤི་ཡོང་ཅེད་ནས་ཆོད་
མས་ཤེས་།
14. They are very good-natured.	Khong ts'hang-möe sem
lemo yöd.	ཁོང་ཆོད་མའི་སྟེ་ས་ལེ་མས་མོ་ཡོད་།
15. He is very proud: he neither desires nor follows any one's advice.	Kho nga-gyäl-chen yin mi
zhen tang mi dom, dom na
yang mi nyen.	ཁོ་ང་ཏུ་ཕ་ཅིན་མི་མཁན་དང་མི་ཏྲོ་
ཏྲོ་ན་ཡང་མི་ཉན་།
16. He knows every word.	Kho tàm ts'hang-ma she.	ཁོ་མདྲི་ཆོད་མ་ཤེས་།
17. Every one knows it.	Ts'hang-ma kün she.	ཆོད་མ་ཁུན་ཤེས་།

EXERCISE 44.—Continued.

16. If you do not listen to what I say, you will not understand me.	Khyöd ngai ser-wa ma nyen-na tön te khyöd kyi mi kau.	ཁྱོད་ང་ལི་བློ་བྱ་མ་ཉན་ན་དོན་དེ་ཁྱོད་ཀྱི་མི་ཁོ་།
17. Sit quiet and listen.	Kha-rok la nyön.	ཁ་རལ་ལ་ཉན་།
18. To whom did you tell it?	Khyöd sui tsar ser-wa.	ཁྱོད་སྤྱི་ཙཱ་ཟེར་པ་།
19. Why did you go, saying you would tell me?	Khyöd chiyi-chhir nga la ser yong ched nè dau-wa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟི་ཕྱིར་ང་ལ་ཟེར་ཡོང་ཕྱེད་ནས་འགྲོ་བ་།
20. Do you hear what I am saying?	Ngai ser-wa khyöd-kyi nyön yöd-täm.	ང་ལི་བློ་བྱ་ཁྱོད་ཀྱི་ཉན་ཡོད་དམ་།

EXERCISE 45.

1. Do you understand what I say?	Ngai ser-wa khyöd kyi kau-wa duk-käm.	ང་ལི་བློ་བྱ་ཁྱོད་ཀྱི་ཁོ་ལ་འདུག་མཁམ་།
2. You have heard what I say; you understand my meaning; you know all about it—now go.	Ngai ser-wa khyöd kyi nyen ts'här; ngai tön ts'hang-ma kyang khyöd kyi kau ts'här; ne-kap ts'hang-ma kyang khyöd kyi kau ts'här. Ta song.	ང་ལི་བློ་བྱ་ཁྱོད་ཀྱི་ཉན་ཆོད་ང་ལི་དོན་ཆོད་མ་ཁྱད་ཁྱོད་ཀྱི་ཁོ་ཆོད་གནས་ཆོད་མ་ཁྱད་ཁྱོད་ཀྱི་ཁོ་ཆོད་དཔོན་།
3. Did you not hear his footsteps?	Khyöd khoi kang-da ma htö-säm.	ཁྱོད་ཁོ་ལི་ཀང་དཱ་མ་ཁྱོད་སྤྱི་མི་ཁོ་།
4. I heard whatever they said.	Khong ki ser-wa ngai htö yöd.	ཁོང་གི་བློ་བྱ་ང་ལི་ཁྱོད་ཡོད་།
5. I do not know what to do.	Nga chi ched-gyu yin-näm mi she.	ང་ཅི་ཕྱེད་ཐུག་ཅི་ནམ་མི་ཤེས་།

Ne, dwell, abide, be, continue :
kang-da, footstep, from *kang*, foot,
 and *da*, noise, sound :
hlo, to hear, hearken :
nye-khor, relatives, from *nye*,
 near, and *khor* a circle :
ne-ts'hul, circumstance :
nang, grant, permit, give :
kar, dance : *kyi*, do, make :
pe-sol, mode, custom :
nga-gyäl-chen, pride : *dom*, to
 take counsel :
ts'hang-ma, whole : *kün*, every :
mik, eye.

EXERCISE 45.—Continued.

6. We know that merchant's family.	Ts'hong-pa khoi nye-khor
ngachak ki she.	འཕྲིན་པ་ཁོ་གི་ནེ་ལཱ་ཀྲུང་མི་ཤེས།
7. I also wish to know all about it.	Nga la yang ne-ts'hul di
ts'hang-ma gö-pa yöd.	ང་ལ་ཡང་མཁས་རྒྱལ་འདི་རྒྱུ་སྤྲོད་པ་ཡིད་ཀྱི།
8. I also wish you to know all about it.	Teyi ne-ts'hul ts'hang-ma
khyöd kyi she-pär nga yang
nang-gin yöd.	དེ་ལྟེ་མཁས་རྒྱལ་རྒྱུ་ཀྱི་ཤེ་པེར་ང་ལ་ཡང་
ལྷན་གྱི་ཡིད་ཀྱི།
9. How do you know I did this?	Ngai te ched pa yin ser
khyöd chitär ched nè she-
pa.	ང་ལྟེ་དེ་ཕྱིར་པ་ཡིན་ཟེར་ཁྱེད་ཀྱི་ལྷན་ཕྱིར་
མཁས་ཤེས་པ་།
10. Do you know how to dance?	Khyöd kàr kyi she-sàm.	ཁྱེད་ལྷན་ཕྱིན་ཤེས་པ་མ་།
11. Do you know the Tibetan mode of dancing?	Khyöd Pöd kyi pesol kàr
she-sàm.	ཁྱེད་ཡོད་ཕྱི་དཔེ་མཁོ་ལ་ལྷན་ཤེས་པ་།
12. I knew it formerly, but I have forgotten it now.	Nga ngön nè she, ta-ta nga
nor ts'hàr.	ང་ལྟོན་མཁས་ཤེས་ད་ལྷང་ཁོར་རྒྱུ་།
13. We all know that we shall one day die.	Nyima chik la shi yong
ched ne ts'hang-mè she.	གི་མ་མཆིག་ལ་མི་ཡོད་ཕྱིར་མཁས་རྒྱུ་
མས་ཤེས་།
14. They are very good-natured.	Khong ts'hang-möe sem
lemo yöd.	ཁོང་རྒྱལ་མཐོ་སོ་ས་ལེགས་མོ་ཡོད་ཀྱི།
15. He is very proud: he neither desires nor follows any one's advice.	Kho nga-gyäl-chen yin mi
zhen tang mi dom, dom na
yang mi nyen.	ཁོ་ང་ཕྱིན་ཅན་ཡིན་མི་མཁན་དང་མི་ཁོ་
ཁོ་ན་ཡང་མི་ཉན་།
16. He knows every word.	Kho tàm ts'hang-ma she.	ཁོ་མདྲོ་རྒྱལ་མ་ཤེས་།
17. Every one knows it.	Ts'hang-ma kün she.	རྒྱལ་མ་གྲུན་ཤེས་།

EXERCISE 49.—Continued.

17. When one grows old, Naso ge-na ten-ba mi yong. ན་སོ་ནམ་ན་འཇ་པ་མི་ཡོང་།
the memory goes.
18. Take this knife as a Ti di len-ne khyöd ngai གི་འདི་ལེན་ནམ་ཁྱོད་ང་ལི་རི་མ་པལ་ལྷན་།
remembrance. tima zhak.
19. He can repeat twenty Khoi shok-leb nyi-shu ཁོ་ལི་ཤོཅ་ལེཔ་ནི་ཤུ་གྲིང་ནམ་ཤེས་།
pages by-heart. nying-she.

EXERCISE 50.

Ted-pa, faith, belief: *chik-po*, only:
rü, race, family, lineage:
tak-tu, always: *hte-ts'hom*, doubt:
chhak, break: *higö*, laugh:
chung-dzed, a little:
Sang-gye, Buddha: *chhö*, religion:
sui-kyang, any-one.

1. Do you believe me? Khyöd nga la ted-pa yöd- ཁྱོད་ང་ལ་དད་པ་ཡོད་དམ་།
täm.
2. If he knew you, he Kalte khoi she-na khyöd la གཤམ་རྟེ་ཁོ་ལི་ཤེས་ན་ཁྱོད་ལ་དད་པ་མི་
would not believe what ted-pa mi jed. ཟུང་།
3. I do not believe he will Kho yong-nyi di nga ted-pa ཁོ་ཡོང་ནི་འདི་ང་དད་པ་མེད་།
come. med.
4. I believe this only. Nga di chik-po la ted-pa ང་འདི་གཤིག་པོ་ལ་དད་པ་ཡིན་།
yin.
5. I have no faith in his Kho yong-wöe ted-pa nga ཁོ་ཡོང་བཤི་དད་པ་ང་ལ་མེད་།
coming. la med.
6. Every nation has its Ted-pa di rang-rang ki rü དད་པ་འདི་རང་རང་གི་རྒྱལ་ལ་ཟུང་པ་
own belief. la ched-pa yin. ཡིན་།
7. You always believe Khyöd chitär làb-pa di la ཁྱོད་ཇི་ཁྱར་ལཔ་པ་འདི་ལ་རིག་ཅ་ཁྱོད་
whatever is told you. tak-tu khyöd-rang ted-pa རང་དད་པ་ཡིན་།
8. You believe whatever is Khyöd chitär làb kyang ཁྱོད་ཇི་ཁྱར་ལཔ་བུང་དད་པ་ཡོད་།
said. ted-pa yöd.

EXERCISE 50.—*Continued.*

9. I believed all that he said.	Kho chi làb-pa te-nàm la, nga ted-pa yöd.	ཁོ་ཅི་ལཔ་པ་དེ་ནི་ལ་པ་དང་པ་ཡོད་།
10. Why are you suspicious?	Khyöd kang ched-ne hte-ts'hom cha-wa.	ཁྱོད་ཀང་ཤེད་ནས་ཐེ་ཚོམ་ཤ་པ་།
11. Do not doubt me.	Nga la hte-ts'hom ma jed.	ང་ལ་ཐེ་ཚོམ་མ་ཤེད་།
12. I do not think it will break.	Nga te chhak-gyu yin ma sèm-pa yin.	ང་དེ་འཆག་རྒྱ་ཡིན་མ་པ་པ་ཡིན་།
13. If I believe you, you will laugh at me.	Kalte nga khyöd la ted kyang khyöd nga la hi-gö ched gyu yin.	ཇལ་དེ་ང་ཁྱོད་ལ་དད་ཐུང་ཁྱོད་ང་ལ་ཅིས་དཔོད་ཤེད་རྒྱ་ཡིན་།
14. I do not believe it in the least.	Nga chung-dzed tsàm-yang ted-pa med.	ང་རྒྱུང་བྲེད་ཚམ་ཡང་དད་པ་མེད་།
15. No one would believe such a thing.	Tàm te-tàr la sui-kyang ted-pa mi jed.	ཇམ་མ་དེ་ལྟར་ལ་བྱ་ཡི་ཐུང་དད་པ་གི་ཤེད་།
16. If you saw it, I will believe.	Kalte khyöd te mik-gi htong-na nga ted-pa yong.	ཇལ་དེ་ཁྱོད་དེ་མིག་གི་མཐོང་ནང་དད་པ་ཡོད་།
17. How should I believe it?	Nga te la chitâr ted-pa ched gyu-pa.	ང་དེ་ལ་ཅི་ལྟར་དད་པ་ཤེད་རྒྱ་པ་།
18. I believe whatever he says.	Kho chi làb-pa te la nga ted-pa yin.	ཁོ་ཅི་ལཔ་པ་དེ་ལ་པ་དང་པ་ཡིན་།
19. I believe what you say to be true.	Khyöd chi làb-pa di den-ba duk ser nga ko yöd.	ཁྱོད་ཅི་ལཔ་པ་འདི་པདེན་པ་འདུག་ཟེར་ང་ལོ་ཡོད་།
20. The religion of Buddha is the only true belief.	Sang-gye kyi chhō chik-po den-ba yin.	སངས་རྒྱལ་གྱི་ཚོས་མཆིག་པོ་པདེན་པ་ཡིན་།

EXERCISE 51.

Lu, custom, habit, fashion :
 tong, abandon : *nám-tu*, never :
 tenpa, memory, remembrance :
 guntü, always : *tak-tu*, always :
 chi-nyed, as many, { here used
 na-ts'ho, of all sorts, { in the
 sense of
 chatter.
 cha, part. of རྒྱུ་པ་ *ched-pa*, to do,
 make :
 su, eat : *nyid*, sleep :
 dung, beat, strike, hammer :
 ngen, bad, wicked :
 ts'he, life : *chhi-ma*, after :
 ne, remain, dwell, abide :
 htob, mode, manner :
 dik-pa, vice, sin :
 depu, profit, gain, fruit, effect :
 che-wär, to love : *khur*, bring,
 carry :
 chhi, open : *kap-su*, occasion :
 khang-pa, house : *shü*, ask, beg :
 phak-ts'hang, pig-sty :
 gong-mär, evening : *gau*, door :
 na, pain, sickness.

1. It is a bad habit, I will abandon it. Lu te yak-po mi-duk nga tong-gyu yin.
2. I never looked upon this knife but I remembered you. Nga ti di ta-wa tang kalte khyöd la nám-tu yang ten-pa sin-pa yin.
3. I always remembered you, but you were not mindful of me. Ngai khyöd la tü gün-tu ten rung kalte khyöd nga la ten-gin mi duk.
4. Gyalchen has arrived and is chattering as usual. Gyal-chen leb yöd-kyang khorang ki lu-tär chi-nyed na-ts'ho ched-gin duk.
5. All he says must not be believed. Khoi ser-wa nám ted-pa ched-pär mi cha.
6. Do you not believe that I did the work ? Nga le di ched duk-pa khyöd ted-pa ma chung-wa yin-na.
7. I believe you. Nga khyöd la ted-pa yin.
8. You are always eating. Khyöd-rang gün-tu se-kin duk.
9. You are always either eating or sleeping. Khyöd-rang tak-tu sa-wa tang yang nyid lok-gin duk.
10. You are always beating your wife, you are a bad man. Khyöd tak-tu khyöd-rang ki nang-ma la dung-gin duk, khyöd-rang mi ngen yin.
11. In a future state, you will receive the reward of your transgressions. Ts'he-chhi-me ne htob la khyöd kyi dik-pö de-pu ni khyöd-rang htob-pär gyur.

ལུ་ཏེ་ཡལ་པོ་མི་དུཅ་ང་ག་ཏེ་ད་རྒྱུ་
 ཡིན་པ།

ང་གི་འདི་ཏུ་པ་དང་གལ་དེ་ཁྱོད་ལ་ནམ་
 ཅུ་ཡང་དཔ་པ་རྒྱུ་པ་ཡིན་པ།

ང་གི་ཁྱོད་ལ་རྒྱུ་པ་ཅུ་དཔ་ཅུ་གལ་
 དེ་ཁྱོད་ང་ལ་དཔ་ཅུ་མི་འདུག་པ།

རྒྱལ་ཅན་ལེབ་ཡོད་ཀྱང་ཁོ་རྒྱུ་མི་
 ལུ་ཏེ་ཏུ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་
 འདུག་པ།

ཁོ་གི་ཤེས་པ་དང་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་
 ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་

ང་ལས་འདི་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་
 ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་

ང་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་
 ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་

ཁྱོད་རེད་ཅུ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་
 ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་

ཁྱོད་རེད་ཅུ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་
 ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་ལྷོ་པ་

ཆེ་མི་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་
 མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་
 མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་མཐོ་

EXERCISE 51.—Continued.

12. I shall always love you.	Ngai khyöd la gün-tu che-wär gyur.	ང་ཡི་ཚེད་ལ་རྒྱུ་ཚ་ཤྱི་ཡ་འབྱུང་།
13. He said, go, bring timber.	Khoi ser-wa song-te shing khur shok.	ཁོ་ཡི་བེད་ལ་སོང་ཞེ་གིང་ཐུང་མོག་།
14. Bring that gun here.	Medah te dir khur shok.	མེ་མདའ་དེ་འདིར་ཐུང་མོག་།
15. Bring it when you come.	Nàm khyöd yong-wa tang, te khur shok.	ཁྱོད་ཡོང་ལ་དང་དེ་ཐུང་མོག་།
16. We will open it when you come.	Khyöd yong-wa tang nga-chak ki te chhi-gyu yin.	ཚེད་ཡོང་ལ་དང་ང་ཚམ་གྱི་དེ་ཕྱི་རྒྱ་ཡིན་།
17. When you were coming, did you see my house door open?	Khyöd dir yong kàp-su khyöd ngai khang-pö gau chhi zhak-pa htong ma chung-ngàm.	ཚེད་འདིར་ཡོང་སྐབས་ལྷ་ཚེད་ང་ཡི་ཁང་པའི་ཐྱོ་ཕྱི་བཞུག་པ་མཐོང་མ་བྱུང་ངོ་།
18. I did not see the house door open, but the pigsty door I saw open.	Khang-pa dih gau chhi zhak-pa nga ma htong kalte nga phak-ts'hang dih gau chhi zhak-pa htong-pa yin.	ཁང་པ་འདིའི་ཐྱོ་ཕྱི་བཞུག་པ་ང་མ་མཐོང་གལ་ནེ་ང་ལམ་རྩིང་འདིའི་ཐྱོ་ཕྱི་བཞུག་པ་མཐོང་པ་ཡིན་།
19. Go and ask for it and bring it.	Song-te shü ne dir khur shok.	སོང་ཞེ་རྒྱལ་མལ་འདིར་ཐུང་མོག་།
20. I have not brought it now, but I will bring it in the evening.	Ta-ta nga di khur yong-gyu ma chung kalte gong-mär khur gong-gyu yin.	ད་ལྱང་འདི་ཐུང་མོང་ཐུ་མ་བྱུང་གལ་ནེ་དགོངས་མར་ཐུང་མོང་རྒྱ་ཡིན་།

EXERCISE 52.

1. Send him here.	Kho dir tong.	ཁོ་འདིར་གསོང་།
2. Send him here quickly.	Kho dir gyok-pär tong.	ཁོ་འདིར་མཐུགས་པར་གསོང་།

Tshuh, able : tong, send :
lär, after : dom, chest, box :

EXERCISE 52.—Continued.

garwa, blacksmith :
 achhe, elder sister, tö-pa, coolie :
 nga-chhang, exorcist :
 dul, journey, march :
 yap, father : ter, grant, permit :
 nge-pär, really : lön-täm, really :
 nga-rol-na, formerly.

3. He is sick and cannot come.	Kho na ne yong ma ts'uh.	ཁོ་ན་ནམ་ཡོང་མ་ཐུག་པ་།
4. Come here again to-morrow.	Lär yang sang dir shok.	སངས་ཡང་སང་འདྲིའ་གོ་གོ་།
5. Come here and look.	Di-ru yong-ne ta.	འདྲི་ཐུ་ཡོང་ནས་ལྟ་།
6. He came to see the box.	Kho dom di ta-wa la leb duk.	ཁོ་ཐུ་མ་འདྲི་ཐུ་པ་ལ་ཐེ་པས་འཇུག་།
7. I am come from the blacksmith's.	Nga gär-wöi ne yong-wa yin.	ང་མཐུ་པ་ལོ་ནས་ཡོང་པ་ཡིན་།
8. The road we came this morning was very bad.	Tering ngamo nga-chak yong-wöe läm di shintu ma le-pa duk.	དེ་རིང་ལྷ་མོ་ང་ཚལ་ཡོང་པ་ལོ་ལྷ་མོ་ཐུ་མ་ལེགས་པ་འཇུག་།
9. I am come to beg.	Nga shu-wa la yong-wa yin.	ང་ལྷ་པ་ལ་ཡོང་པ་ཡིན་།
10. Where are you going?	Khyöd ka-na dau-gin yöd-pa.	ཐོད་ཅ་ན་འགྲོ་གིན་ཡོད་པ་།
11. Where did you go this morning with Rindzin's sister?	Khyöd Rin-dzin kyi achhe tang tering ngamo kana song sin-pa.	ཐོད་རིན་འཛིན་གྱི་ཡ་ཆེ་དང་དེ་རིང་ལྷ་མོ་ལ་ཡོང་གིན་པ་།
12. We went to the exorcist's house.	Nga-näm nga-chhang khang-pöe nang la song-wa yin.	ང་ནི་ལྷ་མས་འཇང་ཁང་པ་ལོ་ནང་ལ་ཡོང་པ་ཡིན་།
13. Are you going to Karmi to-morrow?	Khyöd sang Kär-ming la dau-gyu yin-na.	ཐོད་སང་མཐུ་མིང་ལ་འཇུག་པ་ཡིན་ནམ་།
14. How many coolies do you want for the journey?	Khyöd kyi dul chhir tö-pa chi-tsäm gö-pa yöd.	ཐོད་གྱི་འཇུག་ཐུ་དེ་ས་པ་རྒྱུ་ཅི་མ་དག་པ་ཡོད་།
15. Are you going already?	Khyöd ta-ta dau gyu yin-na.	ཐོད་ད་ལྷ་འགྲོ་ཐུ་ཡིན་ནམ་།

EXERCISE 52.—Continued.

16. My father will not permit me to go.	Ngai yap kyi dau ma ter.	ང་ཡུ་ཡུ་རྒྱུ་འཇོ་མ་རྟེན་པ་།
17. I really will go.	Nga nge pàr-tu dau-gyu yin.	ང་ངེས་པར་དུ་འགྲོ་ཡིན་པ་།
18. I must be gone.	Nga tön-tàm dau-wàr cha.	ང་དོན་དམ་འགྲོ་བར་བྱ་ཅིང་།
19. Remember to come to our house to-morrow.	Sang nga-chak ki khang-pa la yong-gyu ten-pàr kyi.	སང་ང་ཅཱ་གྱི་ཁང་པ་ལ་ལོང་གྱུ་ཅན་པར་གྱིན་པ་།
20. You do not come now so often as formerly.	Nga-rol-na khyöd len mang-tu dir yong-wa tang da-wa ta-chha yong ma chung.	ཁྱེ་རྩེ་ན་ཁྱོད་ལན་མང་དུ་འདིར་ཡོང་བ་དང་འདྲ་བ་དེ་ཆ་ལོང་མ་བྱུང་།

EXERCISE 53.

Te-da, like that ; *di-da*, like this :
yigi, letter : *tid*, lead, conduct :
dzang-po, good, fine :
sama, food : *sa-war*, to eat :
gak, stop, be hindered :
ro, fellow, companion :
ro-ched, to assist, help :
chhak-ma, broom :
phang, cast, throw.

- [illegible]

EXERCISE 53.—Continued.

7. Whence do you come,
so early?	Khyöd te da ngamo kane
yong-wa.	ཆོད་དེ་ངའ་ལྟ་མོ་ག་ནས་ཡོད་པ་།
8. If it is fine, Rindzin
said, he would come
and dine with us.	Rin-dzin kyi ser-wa näm,
dzang-po chung-na ngachak
tang nyam-po sama sawar
yong-gyu yin.	རིན་པོ་ལའི་ཀྱི་སེར་པ་གན་པ་བླང་པོ་ལྷན་
ན་ང་ཅག་དང་མགྲི་པོ་བླ་མ་བླ་པ་ལྷན་
སྤྱིན་།
9. Did you tell him to
bring dinner?	Khyöd kho la sama khur
shok ser chung-ngam.	ཆོད་ཁོ་ལ་བླ་མ་ཕུར་ཤིག་སྤྱད་དམ་།
10. Bring a little water
quickly.	Chhu alik shik gyok-po
khur shok.	ཅུ་ཨ་ལིག་ཤིག་མཐུག་པོ་ཕུར་ཤིག་།
11. Send him here when
he comes.	Nam kho leb-pa tang dir
tong.	ནཱ་ཁོ་སྤེལ་པ་དང་འདྲིུ་གཏོང་།
12. Stop, do not enter here.	Gak död, di na ma yong.	འགག་བཟོད་འདྲི་ན་མ་ཡོད་།
13. I think you are the
man whom Fentuk sent
here.	Ngai sampa la, Phentuk dir
tong mi di, khyöd-rang
yin-pe.	ང་ལྟི་པས་པ་ལ་ཡན་ཕུག་འདྲིུ་གཏོང་མི་
འདྲི་ཆོད་འདྲིུ་ལྟི་པས་།
14. Will you help me?	Khyöd ngai roràm ched-
gyu yin-na.	ཆོད་ང་ལྟི་རོགས་འཇ་ཐེད་སྤྱིན་ན་།
15. Take away the broom
and throw it away.	Chhak-ma di khur song-te
phang tong.	ཅུག་མ་མ་འདྲི་ཕུར་སྤོང་ཐེ་འཕང་གཏོང་།

Yár, up : mâr, down : lang, raise :
hlung, fall : dúk, trouble :
tōn, show : nū, can.

EXERCISE 54.

- EXERCISE 54.

 1. It is a good thing to assist one's friends.
Rang ki tokpu-nàm la, ro cha-wa, di yak-po yin.
 2. That man has fallen down, help him to rise.
Mi di màr hlung song duk, kho la ro ched ne yàr lang.
 3. What is the name of that hill?
Ri di-yi ming la chi ser-wa yin.

EXERCISE 54.—*Continued.*

གདོད་པ། *Tong-wa*, to give, *v. a.*
 Ind. pres. གདོད།
 pret. བདད། or བདདས།
 fut. གདད།
 imp. གྱོད།

4. What is the matter?	Di kang ched-pa.	འདི་མང་ཕྱེད་པ།
5. Tell him to come.	Kho shok ser.	ཁོ་མེད་ཟེའུ།
6. Say, come.	Shok ser.	མེད་ཟེའུ།
7. What are you doing?	Khyöd kang ched-kin yöd pa.	ཁྱོད་མང་ཕྱེད་ཁྱིན་ཡོད་པ།
8. I cannot do it.	Nga ched-pär, mi nü.	ང་ཕྱེད་པའ་མི་རུས།
9. If he troubles me, I shall trouble him.	Kho nga la duk tang-na ngai kyang kho la duk tong-gyu yin.	ཁོ་ང་ལ་གཏུག་གཏང་ན་ང་ཡི་བྱང་ཁོ་ལ་གཏུག་གཏོང་རྒྱ་ཡིན།
10. I will do it. I must do it.	Nga di chawär gyur nga di tön-däm cha-gyu yin.	ང་འདི་བྱ་བའ་འབྱུང་ང་འདི་དོན་དམ་བྱ་རྒྱ་ཡིན།
11. Show it to me.	Di nga la tön.	འདི་ང་ལ་ཐོན།
12. Let him sit, let him eat.	Ted shik, sa shik.	བཞད་ཤིག་ཟ་ཤིག།
13. Let him go.	Dau shik.	འགྲོ་ཤིག།
14. If I can do it, I will.	Nga di cha nü-na, nga cha-wär gyur.	ང་འདི་བྱ་རུས་ན་ང་བྱ་བའ་འབྱུང་།
15. This cannot be done.	Di ched mi nü-so.	འདི་ཕྱེད་མི་རུས་སོ།
16. Will you be able to do it?	Khyöd-rang di ched htub-pàm.	ཁྱོད་འང་འདི་ཕྱེད་ཐུབ་བམ།
17. What have you to do with the matter?	Le di nàng khyöd-rang ki kang ched-pa yöd.	ལམ་འདི་མང་ཁྱོད་འང་གི་མང་ཕྱེད་པ་ཡོད།
18. Do like this.	Di da ched shik.	འདི་འདྲ་ཕྱེད་ཞིག།

EXERCISE 55.

Ta-chha, now : *ti*, question, ask :

nyäl, sleep :

ts'här, complete, finished :

1. Your sisters must do it.	Khyöd-rang ki achhi-nàm
te tön-dàm ched gö.	ཁྱོད་རང་གི་མ་ཚེ་མིས་དེ་དོན་དམ་པར་
དགོས་པ།
2. What is your brother
doing ?	Khyöd-rang ki pün chi
ched-kin yöd.	ཁྱོད་རང་གི་སྲུང་ཅི་བྱེད་གིན་ཡོད་པ།
3. What shall we do now ?	Ta-chha nga-chak chi ched-
gyu-pa.	ད་ཆ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
4. How do you do it ?	Khyöd chi-tär ched-pa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟར་བྱེད་པ།
5. What shall I do ?	Nga chi ched gyu-pa.	ང་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
6. How do I do it ?	Nga te chitär ched tau.	ང་དེ་ཅི་ལྟར་བྱེད་དོ།
7. I think he will be able
to do it.	Ngai sàm-pa la khoi di ched
htub yong.	ང་གི་བསམ་པ་ལ་ཁོ་གི་འདི་བྱེད་ཐུག་
ཡོད་པ།
8. Do not ask for what
you know you will not
get.	Khyöd chi mi htob-pa she-
padi ti mi gö.	ཁྱོད་ཅི་མི་ཐོབ་པ་ཞེས་པ་འདི་ཅི་མི་
དགོས་པ།
9. How do you know I
did this ?	Nga di ched-pa khyöd chi-
tär she.	ང་འདི་བྱེད་པ་ཁྱོད་ཅི་ལྟར་ཞེས་པ།
10. Having nothing to do
he is asleep in the
house.	Kho la le chiyang med
chhir khang-pa la nyäl dö-
pa yin.	ཁོ་ལ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་ཕྱིར་ཁང་པ་ལ་
གན་བཞུགས་པ་ཡིན་པ།
11. I will soon know who
did this.	Di sui ched-pa yin nga
gyok-po she-gyu yin.	འདི་སྲུང་གི་བྱེད་པ་ཡིན་པ་མཐོང་པོ་ཞེས་
རྒྱུ་ཡིན་པ།
12. What shall we do this
evening ?	Gong-mo di la nga-chak chi
ched-gyu-pa.	དགོངས་མོ་འདི་ལ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
13. Your work is bad.	Khyöd kyi le yak-po mi
duk.	ཁྱོད་ཀྱི་ལས་ལས་པོ་མི་འཇུག་པ།
14. Do your work, do not
talk.	Khyöd-rang ki le ched, tàm
ma ser.	ཁྱོད་རང་གི་ལས་བྱེད་པ། བཤྲོད་པ་མེད་པ།

EXERCISE 55.—Continued.

15. How much have you done?	Khyöd le chi-tsàm ts'hàr sin-pa.	ཆོད་ལས་ཅི་ཚམ་ཚྱུ་བློ་པ་།
16. He has work to do.	Kho le cha-wàr yöd.	ཁོ་ལས་ཐུ་བར་ཡོད་།
17. His task is done.	Khoi cha-wa ts'hàr song.	ཁོ་ལ་ཐུ་བ་ཚཱ་སོང་།
18. These men have done a great deal of work.	Mi di nàm, le mang po ched ts'hàr duk.	མི་འདི་ཚོས་ལས་མང་པོ་ཐེད་ཚཱ་འཕུག་།
19. I shall be able to do this work.	Nga le di ched htub yong.	ང་ལས་འདི་ཐེད་ཐུ་བ་ཡོད་།
20. Cannot you do your work?	Khyöd-rang ki le ched mi htub-pàm.	ཆོད་རང་གི་ལས་ཐེད་མི་ཐུ་བ་བམ་།

EXERCISE 56.

1. Who will do this?	Di sui ched-gyu-pa.	འདི་སྤ་གི་ཐེད་སྤ་པ་།
2. Do you know what I intend doing to that man?	Mi te la nga chi ched-gyu sampa di khyöd she-sàm.	མི་དེ་ལ་ང་ཅི་ཐེད་སྤ་བསྟོན་པ་འདི་ཆོད་སལ་སྟོན་།
3. Do you know what I am doing to this gun?	Nga medah di chi ched gyu yin khyöd she-sàm.	ང་མེ་མདའ་འདི་ཅི་ཐེད་སྤ་གིས་ཆོད་སལ་སྟོན་།
4. I told the people I would perform worship.	Nga chhöd-pa phul-gyu yin ser mi-nàm làb yöd.	ང་མཆོད་པ་ཐུ་བ་ཐུ་གིས་བཟུང་མི་ཚོས་ལཔ་ཡོད་།
5. I promised to worship publicly.	Nga chiyi dün la chhöd-pa phul-gyu khelen-pa yin.	ང་སྤ་གི་མཆོད་ལ་མཆོད་པ་ཐུ་བ་ཐུ་ཁས་ལེན་པ་ཅན་།
6. Have you heated the water?	Khyöd chhu di ts'ha-wa ched yöd-tàm.	ཆོད་ཆུ་འདི་ཚཱ་བ་ཐེད་ཡོད་པམ་།
7. I sent him some time ago.	Nga kho kha-tsang tong-wa yin.	ང་ཁོ་ཁ་ཆུང་མཆོད་པ་ལེན་།

Chhöd-pa, worship :
phul, offer, give : *dün*, before :
khe-len-pa, promise :
chhu, water : *ts'ha*, hot :
kha-tsang, some days ago :
sed, strike, kill : *hlaḥ-pa*, more :
kyang-po, straight :
tsik, build ; place one above another :
sang, to-morrow : *tü*, time :
tsàm, about : *alik*, a little :
zau, work, fabricate, form :
pu, hair.

Nom. and acc. གུ་ who.
 Inst. གུས་ or གུ་གིས་ by whom.

EXERCISE 56.—Continued.

Gen. **၍** or **၍** whose, of whom.

Dat. $y'q'$ to whom.

Abl. ḡḡv' from whom.

tū-ts'hōd, a certain period of time,
from *tū*, time, and *ts'hōd*, mea-
sure.

8. What are you doing?	Khyöd chi ched-kin yöd.
9. Put out the light.	Me te sed zhak.
10. What is my son doing?	Ngai pu chi ched-kin yöd.
11. Put it straight.	Di kyang-po zhak.
12. Why do you not work?	Chi ched ne khyöd le ma jed.
13. I have worked till now,
but shall do no more.	Nga tata htub la le ched
sin kalte di le hlak-pa mi
ched.
14. She is working.	Mo le ched-kin duk.
15. Have you finished build-
ing the house yet?	Khyöd khang-pa tsik-pa di
tata htub ts'här duk-kàm.
16. I am building a house.	Ngai khang-pa tsik-kin yöd.
17. Will you be able to
finish the house by this
time to-morrow?	Khyöd sang tü-ts'höd di
tsàm la khang-pa zau-gyu
ts'här htub-pàm.
18. Stay a little.	Alik död.
19. What hair is this here?	Dir yöd-pö pu te chi yin-ba.
20. Of what is this cloth
made?	Dir yöd-pö kö di chiyi zau-
wa yin.

ཁྱེད་ཅི་ཐེད་ཀྱིས་ཡོད་།

མེ་དེ་མཉམ་དུ་བཞུགས།

द'थै'सु'उं'पु'द'लु'क'थै'द'।

འདི་ལྟར་པོ་པལ་ལ།

ཅི་ཕྱད་ནས་ཁྱེད་ལས་མ་ཕྱད་།

ང་ད་ཁྱ་ལྟ་ལ་ལས་ཕྱེད་རྒྱ་མཁའ་དེ་
 འདི་ལས་ཁྱས་པ་མི་ཕྱེད་།

མེ་ལ་ལ་ཕྱེད་ཀྱི་མ་འཛུགས་།

ཁྱེད་ཁང་པ་ཕྱི་པ་འདི་ད་ལྟ་བུའི་ཆེད་
འཕུལ་གྱི་།

ད་ཡི་ཁད་པ་སྟོན་མི་ཆ་ཡོད་།

ཆེད་མད་ཅུ་ཆེད་ལྟི་རྩམ་ལ་ཁད་པ་
ཡན་ཆུ་ཆེད་ལུ་ཡམ་།

अ' री' अ' अ' अ' अ'

འདིར་ཡོད་པའི་ལྷ་དེ་ཅི་ཡིན་པ་།

[illegible]

EXERCISE 57.

1. I have received a present of fifteen rupees from my aunt. Ngai ane ne tirup chu-nga, nga la nàng yöd.
2. Eighteen divided by six gives three. Chu-gyed la tuk-gi gau-na htob-nor-tu sum yin.

[illegible]

ཡེ་ཤེས་ལ་ཕྱག་ལེན་པའི་མཆོད་ཀྱི་མཆོད་ཀྱི་
འཕྲིན་ལྗོངས་།

Tirup, rupee : gau, divide :
htob-nor-tu, quotient, result :

phūd, subtract, take away:

lū, remain : *hlak*, residue, re

der:

EXERCISE 57.—Continued.

gyur, multiply: *pàrna*, } among:
 pàr-la, }
shing-de, fruit: *chhed-ka*, a part:
ts'ha-lum, orange: *chuk*, put:
tuk-pa, quarrel: *kyab*, expend,
 put forth:
zhi-chha, fourth:
shak, a day: *sa*, a place:
tak-pa, renowned, famous, best:
dze, after: *pul*, offer, give,
 present:
gö, must: *gyuk*, run:
lok-yong, return:
tid, lead, conduct:
ged-po, a fellow:
chik-por, singly:
na-ts'hen, forest, jungle:
ta-gyuk, horse-race, race:
sha-tak, only: *sampa*, bridge.

༡༠ བརྒྱ	.. ten.
༡༡ བརྒྱ་གཅིག་	.. eleven.
༡༢ བརྒྱ་གཉིས་	.. twelve.
༡༣ བརྒྱ་གསུམ་	.. thirteen.
༡༤ བརྒྱ་བཞི་	.. fourteen.
༡༥ བརྒྱ་ལྔ་	.. fifteen.
༡༦ བརྒྱ་དྲུག་	.. sixteen.
༡༧ བརྒྱ་བཟུང་	.. seventeen.
༡༨ བརྒྱ་ལྔ་ལྔ་	.. eighteen.

3. Eight subtracted from ten leaves two.
4. Five multiplied by two gives ten.
5. Divide this fruit among you.
6. Divide this orange into two halves.
7. Part those men, do not let them fight.
8. The fourth part of a month is seven days.
9. Put them together in that place.
10. The twelfth part of a year is one month.
11. See who is the best among you.
12. The first who arrives will receive one rupee.
13. The last man will pay a fine of eight annas.
14. Run quickly after him and bid him return.
15. When he returns bring him to me.

Chu ne gyed phüid-na hlaḥ
 nyi lü.
 Nga la nyi kyi gyur-na chu
 yin.
 Shing-de di khyöd-chak ki
 pàr la gau.
 Ts'ha-lum di chhed-ka nyi
 kyi gau.
 Mi te-nàm gau tang tuk-pa
 kyab ma chuk shik.
 Da chik ki zhi chha di shak
 dün yin.
 Sa te nàng kho-nàm nyàmtu
 zhak.
 Lau chik ki chhed ka chu
 nyi di da chik yin.
 Khyöd kyi pàr la su tak-pa
 yöd.
 Su ngön-ne leb-ma di tirup
 chik htob-gyu yöd.
 Dze kyi mi ana gyed chhed-
 pa pul gö.
 Khoi dze-ne gyok-po gyuk,
 tarung lok-yong gö lab.
 Nàm kho lok yong-wa tang
 ngai tsar tid shok.

བརྒྱ་མ་མཚོན་ཐུང་ན་ལྷན་གཉིས་ཟུམ་།
 ལྔ་ལ་གཉིས་ཀྱི་བརྒྱ་ར་མ་བརྒྱ་ཡིན་།
 ཤིང་དེ་དེ་ཀྱི་མེད་ཅལ་ཀི་པར་ལ་
 བཅོ་།
 ཚ་ཤུ་འདི་ཐུང་མ་གཉིས་ཀྱི་བཅོ་།
 མི་དེ་དེ་མ་བཅོ་གཏང་འབྲུག་པ་ལྷན་པ་
 མ་བརྒྱལ་ཤིག་།
 ད་ཅི་ཀི་མེ་ཅལ་དེ་ཤལ་མ་བརྒྱལ་ཡིན་།
 ས་དེ་ནང་ཁོ་དེ་མ་མཐོང་པ་ལྷན་པ་།
 ལོ་གཅིག་གི་ཐུང་མ་བརྒྱ་གཉིས་འདི་ལྷ་
 གཅིག་ཡིན་།
 མེད་ཀྱི་པར་ལ་སུ་ཅལ་པ་ཡོད་།
 ལྷ་ལྔ་ན་མ་ཐེད་མ་འདི་དེ་ཅལ་ཅིག་
 འོ་ལྷ་ཡོད་།
 རེས་ཀྱི་མི་མ་ལྷན་པ་མཚོན་ཅང་པ་
 འབྲུག་དཔེས་།
 ཁོ་ལྷ་རེས་ན་མ་མཐོང་པ་ལྷན་པ་དེ་ཅལ་
 ལོ་གཅིག་ཡོད་པེས་ལས་།
 རྒྱ་ཁོ་ལོ་གཅིག་ཡོད་པ་དང་དེ་ལྷ་འབྲིང་
 ཤིག་།

EXERCISE 57.—*Continued.*

- ༡༩ བརྒྱ་དམུ་ .. nineteen.
 ༢༠ ཉི་ཉུ་ .. twenty.
 ༢༡ ཉི་ཉུ་མ་གཅིག་ .. twenty-one.
 ༣༠ ལྷུ་གུ་ .. thirty.

16. You will come along with us, but let that fellow go by himself. Khyöd nga-chak tàng nyàm-po yong gö yang ged-po di khorang chik-por song shik.
 17. You are a girl, it is not good that you should go alone through the forest. Khyöd pu-mo yin chhir na-ts'hen nàng la dau-wa di yak-po mi yong.
 18. It is not good for man to live alone. Mi chik pu död-pa di yak-po ma yin.
 19. The race can only be run by single men. Nang-dzin-ma med-pö mi yi ta-gyuk sha-tak ched htub.
 20. You must go across the bridge singly. Khyöd-rang chik-pu sàm-pa di kalte dau gö.

ཁྱོད་ང་ཅག་དང་མགྱོ་པོ་ཡོད་དེ་དགོས་པ་དང་
 རྒྱ་པོ་འདི་ཁོ་རང་གཅིག་པོར་སློང་
 གིག་།
 ཁྱོད་ཀྱི་མོ་ཡིན་ཀྱིང་མཉམ་མཉམ་ཆོས་ཀྱང་ལ་
 འགྲོ་བ་འདི་ལས་པོ་མེ་ཡོད་།
 མི་གཅིག་ལྟ་སྟེ་པ་འདི་ལས་པོ་མེ་ཡིན་།
 ཀང་འཛིན་མ་མེད་པའི་མི་ཡི་དྲ་རྒྱ་ག་
 རྒྱ་ཁྱེད་ལྷུ་གུ་
 ཁྱོད་རང་གཅིག་ལྟ་སྟེ་པ་འདི་འགྲོ་བ་ཁྱེ་
 འགྲོ་དགོས་།

Dün, front: gyab, behind: teng,
 above: oh, below :
 dzeḱ, climb, ascend : tse, top :
 te-kha, a ladder : nyal-se, bed :
 zhu, sit : deng, stand :
 ngamo, early : ü, middle :
 gor, lay, linger.

1. Go in front.
 2. Go on top.
 3. Climb that tree.
 4. Come up into the house.
 5. Ascend the ladder.
 6. Get upon the bed.
 7. Get up early.
 8. Sit down ; stand up.
 9. Put it on top.
 10. Get on top of it.

EXERCISE 58.

Dün-tu song.
 Teng la song.
 Shing te la dzeḱ-pa.
 Yàr khang nàng la shok.
 Te-kha di la dzeḱ.
 Nyàl-se teng la lang död.
 Nga-mo ne lang.
 Död ; (zhu) : yàr lang ;
 (deng).
 Diyi tse la zhak.
 Te-yi tse la lang.

མཐུན་ཏུ་སློང་།
 ཏེང་ལ་སློང་།
 ཤིང་ཏེ་ལ་འཛིན་པ།
 ཡེ་ཀམ་ནང་ལ་ཤུག་།
 ཏེ་ཀ་དེ་ལ་འཛིན་།
 རྟོ་སེ་ཏེང་ལ་ལང་དོད་།
 ལ་མོ་ལ་ལང་།
 དོད་ (ལྷུ་གུ་) ཡེ་ལང་ (འགྲོད་)།
 འདི་ཏེ་ལ་ཟེ་ལ་ཤུག་།
 ཏེ་ཏེ་ལ་ལང་།

EXERCISE 58.—Continued.

11. Come to the top of the house.	Khang-pa dih teng la shok.	ཁང་པ་འདིའི་ཏེང་ལ་ཤོཅ་།
12. Stay behind.	Gyab-tu död.	རྩལ་ཏུ་ཡོད་པ་།
13. Go underneath and stay there.	Oh ne song-te död.	འོ་ན་ནལ་སྟེང་ཏེ་ཡོད་པ་།
14. Place it in the middle.	Ü na zhak.	དབུལ་ན་ཡལ་ཅག་།
15. First give me half.	Ngön-ne chhed-ka nga la chin.	སྟོན་ནལ་ཅེད་ཀ་ང་ལ་ཅིན་།
16. Go in front, do not lag behind.	Dün-tu song, gyab-tu ma gor.	མཐུན་ཏུ་སྟེང་རྩལ་ཏུ་མ་འགོར་།
17. Do not go in front.	Dün-tu ma song.	མཐུན་ཏུ་མ་སྟེང་།
18. I cannot jump.	Nga chhong mi htub.	ང་མཆོང་མི་བྱལ་།
19. From this time forth two men are to be sent together.	Di tü ne mi nyi nyam-tu tang yöd.	འདི་ཏུ་ནལ་མི་གསེས་མགྲོ་ཏུ་གསལ་ཡོད་།
20. Always keep together.	Tü-gün nyam-tu zhak.	ཏུ་སྟེན་མགྲོ་ཏུ་ཡལ་ཅག་།

EXERCISE 59.

Ma-chhak, unbroken :
 tob, strength, force :
 ngär-tang, as before :
 ts'hung, equal : rolmöe, music :
 talwa, leisure : mak, war :
 mak-htok, battle, shi, death :
 Duk Desid, the Deb Raja or tem-
 poral ruler of Bhutan :
 htub, the heart : tse, love :

1. Formerly you used to come every day, you do not come now.	Ngön-ne khyöd nyin ma chhak yong-gin yöd ta-ta khyöd yong-gin mi duk.	སྟོན་ནལ་ཆོད་ཀིན་མ་ཆཅག་ཡོད་མིན་ཡོད་པ་དང་ཆོད་ཡོད་མིན་མི་འདུག་།
2. I was happy in youth for I was strong, but now I have grown old and am not as heretofore.	Zhön-tü su, nga la dewa yöd, chhirtu nga tob-chen yin, kalte ta-chha nga ged-po chung song ngär-tang mi ts'hung.	གཞོན་ཏུ་སུ་ང་ལ་དཤམ་ཡོད་པ་ཡོད་ཏུ་ང་ལ་ཏུ་ལལ་ན་ཡོན་ཅན་ཀེ་དང་ཆ་ང་ཀེ་པོ་ཅུང་སྟེང་ལྷུ་དང་མི་མཆོང་།

EXERCISE 59.—*Continued.*

ngön-ts'he, anciently, in former times :

lang-ts'ho, a youth, adolescent :

tse, play, sport : *ma-tok*, except :

champa, love : *chik-kyang*, any, one even :

tsön-du, diligence, industry :

nyin-khung, moon : *shing*, garden, field.

3. I have no leisure for music.
Rol-möe chhir nga talwa med.
4. In former times many people died in battle.
Ngarol-na mi mang-bu mak-htok la shi song duk.
5. I have no leisure now, but will send it presently.
Nga la ta-chha talwa med, te ta-ta tong-gyu yin.
6. Formerly they loved the Deb Raja, but now it is not so.
Ngön-tü su, khoi duk desid la htuh tse-wa yöd, ta-chha te-tär med.
7. Formerly when I was young, I had no mind save to play.
Ngön-ts'he, nga lang-ts'hü tü su, tse tsewar cha-wöe sem chik ma-tok zhen chi-yang med.
8. Now I am married, I have no mind to play; I am accustomed to work.
Ta-ta nga näng ma len ts'här, tse, ma tse-wöe sem med nga le la komba yin.
9. You were wont to be very lazy, you had no mind to work.
Ngön-ne khyöd-rang shintu le-lo-chen komba duk, khyöd le la sem mi duk.
10. I shall go to bed early to-night as to-morrow I have to be early a-field.
Nga ngamo-ne nyäl dau-gyu yin, sang nga shing la dau gö yöd.
11. Did you not know that I loved you formerly?
Khyöd la ngön-ne ngai champa yöd, te khyöd mi she-säm.

རོལ་མེད་ཅི་ང་དཔ་པ་མེད།

ཕུ་རོལ་ན་མི་མང་པོ་དམག་ཐོག་ལ་མི་སྔོང་འཇུག།

ང་ལ་ད་ཆ་དཔ་པ་མེད་དེ་ད་ལྟ་གསོད་རྒྱ་ཡིན།

ཕྱི་ན་ཚུ་ལ་ཁོ་ཡི་འཇུག་མེ་མིན་ལ་ཐུགས་པ་མེད་དེ་ད་ཆ་དེ་ལྟར་མེད།

ཕྱི་ན་ཆེ་ང་ལ་ང་ཆེ་འཇུག་པ་མེད་པར་བྱ་བའི་སོ་ས་གཅིག་མ་གཅིག་ས་གཞན་ཅི་ཡང་མེད།

ད་ལྟ་ང་ནང་མ་ལག་ཆེ་འཇུག་པ་མེད་པའི་སོ་ས་མེད་དེ་ལས་ལ་གོམས་པ་ཡིན།

ཕྱི་ན་ནས་ཁྱོད་རང་གི་ཚུ་ལས་ལོ་ཅན་གོམས་པ་འཇུག། ཁྱོད་ལས་ལ་སོ་ས་མི་འཇུག།

ང་ཕུ་མོ་ནས་ཉལ་འཇུག་རྒྱ་ཡིན་པ་ང་འདྲིང་ལ་འཇུག་དགོས་ཡོད།

ཁྱོད་ལ་ཕྱི་ན་ནས་ང་ཡི་ཐུགས་པ་མེད་དེ་ཁྱོད་མི་མེས་སྟེ།

EXERCISE 59.—Continued.

<p>12. If I do not get the whole,
I do not want any.</p>	<p>Nga di ts'hàng-ma ma htob
na chik-kyang mi gö.</p>	<p>ང་འདི་ཚོང་མ་མ་ཐོབ་ན་གཅིག་བྱང་མི
དགོས་།</p>
<p>13. Formerly you showed
great diligence in your
work, but now you do
nothing. I have a
mind to abuse you.</p>	<p>Ngön-ne khyöd le la tsön-
du chhen-po yin kalte ta-ta
khyöd chiyang ched-gin mi
duk; khyöd-rang tám lab-
pö sem duk.</p>	<p>ཕྱི་རབས་ཁྱོད་ལས་ལ་ཡོད་པ་ཆེན་པོ་
ཤིང་། ཇི་ལྟར་དེ་དུ་ཁྱོད་ཀྱི་ཡང་ཉེན་
ཁྱིན་མི་འཚུགས་ཁྱོད་ཀྱི་འདྲ་བའི་ལས་ལ་ཕོ་
སྒོ་སྦྱོར་འཚུགས་།</p>
<p>14. He is now eating his
dinner.</p>	<p>Kho ta-ta khorang ki seh sa-
gin duk.</p>	ཁོ་དེ་དུ་ཁོ་ཀྱི་འདྲ་བའི་སྦྱོར་སྦྱོར་འཚུགས་།
<p>15. Have you not eaten your
meal?</p>	<p>Khyöd kyi sama ta-ta htub
ma sa-wa yin-na.</p>	ཁྱོད་ཀྱི་སྦྱོར་སྦྱོར་འཚུགས་མ་སྦྱོར་པ་ཡིན་ན་།
<p>16. Did you eat before
coming?</p>	<p>Khyöd ong-wöe ngön-ne sa-
ma seh yöd-täm.</p>	<p>ཁྱོད་འོང་བའི་ཕྱི་རབས་སྦྱོར་སྦྱོར་པ་ཡོད་
དོ་།</p>
<p>17. Did you finish your
meal before coming?</p>	<p>Khyöd ong-wöe ngön-ne sa-
ma seh ts'här-rám.</p>	<p>ཁྱོད་འོང་བའི་ཕྱི་རབས་སྦྱོར་སྦྱོར་པ་རྫོང་
འཇགས་།</p>
<p>18. I have not yet eaten, I
shall do so presently
along with my brother.</p>	<p>Nga seh sa-gyu ma chung
alik shik la ngarang ki pün
tang nyàm-pu sa-gyu yin.</p>	<p>ང་སྦྱོར་སྦྱོར་མ་བྱུང་། ཞ་ལྷིག་ཞིག་ལ་
ང་ཀྱི་སྦྱོར་སྦྱོར་པ་མཉམ་པོ་སྦྱོར་སྦྱོར་
པ་ཡིན་།</p>
<p>19. I am accustomed to eat
at noon.</p>	<p>Nga nyin-kung la sa-gyu
komba yin.</p>	ང་ཞིག་གླུང་ལ་སྦྱོར་སྦྱོར་པ་ཡིན་།
<p>20. I am going now, I have
much to do.</p>	<p>Nga la cha-wa mang-po yöð
nga ta-ta dau gö.</p>	<p>ང་ལ་ཐུག་པ་མང་པོ་ཡོད་པ་དེ་དུ་འགོ་
དགོས་།</p>

EXERCISE 60.

1. I also will go along with you. Khyöd tang nyàm-po nga yang dau-gyu yin.
2. I will see afterwards. Nga je-ne ta-gyu yin.

Je, after : *gau*, head, top :
re, cloth : *tsang-po*, river :
med, down : *gyuk-chhu*, a stream,
 running-water :

EXERCISE 60.—Continued.

chhung, an affix used in composition :

cha, fowl, bird : *red*, ready :

dub, prepare, make ready :

ta-tik-pa, ready : *yün*, time :

nyin-chhed, noon : *gong*, night :

kär, dance : *tsi*, count, reckon.

3. Shall I look behind the door?	Gau dih gyab-tu nga ta-gyu yin-nàm.	མོ་འདི་གི་ཐུབ་ཅ་ད་ཁྱ་ཕྱིན་ནི་མོ་།
4. Look behind you.	Khyöd-rang ki gyab-ne ta.	ཁྱོད་རང་གི་ཐུབ་ནས་ཁྱ་།
5. I saw to the top of the house.	Khang-pa dih gau la nga htong-pa yin.	ཁང་པ་འདི་གི་མགོ་ལ་ད་མཐོང་པ་ཕྱིན་།
6. The pig has gone under the house.	Khang-pa dih oh-le phak chhung di song yöd.	ཁང་པ་འདི་གི་འོག་ལས་ཕམ་ཅུང་འདི་སོང་ཡོད་།
7. I am going into the house.	Nga khang-pa di nang dau-gyu yin.	ང་ཁང་པ་འདི་ནང་འགྲོ་ཐུ་ཕྱིན་།
8. The pig is beneath the house.	Phak-chhung di khang-pa dih oh-na yöd.	ཕམ་ཅུང་འདི་ཁང་པ་འདི་གི་འོག་ན་ཡོད་།
9. Put it under you.	Khyöd-rang ki oh tu zhak.	ཁྱོད་རང་གི་འོག་ཏུ་བཞག་།
10. It is under the cloth.	Re kyi oh na yöd.	རེ་ལྟེ་འོག་ན་ཡོད་།
11. I live down the river.	Nga tsang-po dih med la död-pa yin.	ང་གསོན་པོ་འདི་གི་མད་ལ་མྱོད་པ་ཕྱིན་།
12. They were going up stream.	Kho gyuk-chhui teng la dau-gin duk.	ཁོ་ལྷུག་ཅུ་ཅིང་ལ་འགྲོ་གི་འཇུག་།
13. There are many fowls in front of the house.	Khang-pa di-yi dün-chho la cha mang-po duk.	ཁང་པ་འདི་གི་མཐུན་ཐུགས་ལ་ཐུ་མང་པོ་འཇུག་།
14. You will be well presently.	Khyöd ta-ta tak-gyu yin.	ཁྱོད་ད་ཁྱ་ཐག་ཐུ་ཕྱིན་།
15. Are you about to go?	Khyöd dau red-pa yin-na.	ཁྱོད་འགྲོ་རྒྱུ་པ་ཕྱིན་ནི་མོ་།
16. We shall go when we have made every thing ready.	Di ts'hang-ma dub ts'här-na nga-chak dau-gyu yin.	འདི་ཚེད་མ་འབྲུག་ཚེད་ན་ད་ཅས་འགྲོ་ཐུ་ཕྱིན་།
17. Are you ready to go?	Khyöd dau-wär ta-tik-pa yöd-tàm.	ཁྱོད་འགྲོ་བར་ཐག་ཐུག་པ་ཡོད་དོ་།

EXERCISE 60.—*Continued.*

18. I will not stay longer,
I shall go.	Nga yün-ring mi gor nga
dau-gyu yin.	ང་ཡུན་རིང་མི་གོར་ང་གཤེན་བྱུ་ཡིན་ཀྱིང་།
19. I think it is about noon.	Ngai sampa te nyin-chhed
tsàm yin.	ང་ཡི་ཐག་པ་པ་དེ་དོན་ཕྱེད་ཚྭ་ཡིན་ཀྱིང་།
20. These two men were to
have danced last night,
but they did not.	Mi nyi tang gong la kàr
ched-pö tsi yöd kyang,
khong ma ched.	མི་གཉིས་མདང་དཔོན་པ་གཤེན་ཕྱེད་
པའི་ཕྱིས་ཡོད་ཁྱད་ཁྱོད་མ་ཕྱེད་ཀྱིང་།
21. I am just going, stop a
bit.	Nga ta-ta dau kàp yöd alik
gak.	ང་ད་ལྟ་འགྲོ་སྐབས་ཡོད་ཅེ་ཅིས་འགྲུག་ཀྱིང་།

EXERCISE 61.

1. I am building a house.	Nga khyim shik zau kàp yöd.	ང་ཁྱིམ་ཤིག་བཟོ་རྒྱུ་ཡོད་ཀྱི་ལོ།
2. Have you not finished building that house yet?	Khyim ta-ta htub zau ma ts'hàr-ràm.	ཁྱིམ་དེ་ལྷན་བཟོ་མ་ཚུར་རྒྱུ་ཡོད་ཀྱི་ལོ།
3. Will you be able to finish the building by this time to-morrow?	Htorang ta-tü tsàm la khang-pa di zau ts'hàr htub yong-ngàm.	མོ་འདྲེན་དེ་ལྷན་ཚུ་ལ་ཁང་པ་འདི་བཟོ་ཚུར་བྱུང་ཡོད་ཀྱི་ལོ།
4. The thatching has not yet been commenced.	Kong kheb zau-gyu di ta-ta htub gau ma ts'huh.	ཁོང་ཁེབ་པ་བཟོ་རྒྱུ་འདི་དེ་ལྷན་བཟོ་མ་འཁྲུགས་ཀྱི་ལོ།
5. The walls and floor are well made, but the fireplace I do not like.	Khang-lo tang mal-sa te yang le-pàr zau duk kalte htàb te la nga gahwa ma-chung.	ཁང་ལེགས་དང་མཐའ་པ་དེ་ཡང་ལེགས་པར་བཟོས་ཀྱང་མཐའ་པ་དེ་ལ་ང་དག་གིས་མཆོད་ཀྱི་ལོ།
6. There are no shelves over the fire for the drying of fish.	Htàb dih teng la nya kàm-pō chhir-tu tàb mi duk.	མཐའ་འདི་ལྷན་ལ་ག་མེས་པའི་ཕྱི་རྩ་བཟོ་མ་འཁྲུགས་ཀྱི་ལོ།

Htorang, the dawn, morning :
kong-kheb, thatch : *khang-lo*, wall :
gau, commence, begin :
malsa, floor : *htab*, fire-place :
kâm, dry : *tâb*, shelf :
tuh-khang, bath-room :
pâr, centre :
dung-ma, beam : *enter*, plank :
tang-po, straight : *kyok-por*,
crooked :
kong-sur, eaves : *ring-po*, long, far :
gol-chak, lock : *denri*, mat :
chok-tse, table :
ts'ho, plural affix :
chhe-ka, things, articles :
ka, pillar : *mang*, foundation :
dau-tang, stone : *yang*, or, either :
sa-leb, brick : *khang-mik*, room :

EXERCISE 59.—*Continued.*

ngön-ts'he, anciently, in former times :

lang-ts'ho, a youth, adolescent :

tse, play, sport : *ma-tok*, except :

champa, love : *chik-kyang*, any, one even :

tsön-du, diligence, industry :

nyin-khung, moon : *shing*, garden, field.

3. I have no leisure for music.
Rol-möe chhir nga talwa med.
4. In former times many people died in battle.
Ngarol-na mi mang-bu mak-htok la shi song duk.
5. I have no leisure now, but will send it presently.
Nga la ta-chha talwa med, te ta-ta tong-gyu yin.
6. Formerly they loved the Deb Raja, but now it is not so.
Ngön-tü su, khoi duk desid la htuh tse-wa yöd, ta-chha te-tär med.
7. Formerly when I was young, I had no mind save to play.
Ngön-ts'he, nga lang-ts'hü tü su, tse tsewar cha-wöe sem chik ma-tok zhen chi-yang med.
8. Now I am married, I have no mind to play; I am accustomed to work.
Ta-ta nga näng ma len ts'här, tse, ma tse-wöe sem med nga le la komba yin.
9. You were wont to be very lazy, you had no mind to work.
Ngön-ne khyöd-rang shintu le-lo-chen komba duk, khyöd le la sem mi duk.
10. I shall go to bed early to-night as to-morrow I have to be early a-field.
Nga ngamo-ne nyäl dau-gyu yin, sang nga shing la dau gö yöd.
11. Did you not know that I loved you formerly?
Khyöd la ngön-ne ngai champa yöd, te khyöd mi she-säm.

རོལ་མེད་ཅི་ང་དཔ་པ་མེད།

ཕུ་རོལ་ན་མི་མང་པོ་དམག་ཐོག་ལ་མིས་
སེང་འཇུག།

ང་ལ་ད་ཆ་དཔ་པ་མེད་དེ་ད་ལྟ་གནོད་
རྒྱ་ཡིན།

ཕྱི་ན་ཚུ་ལ་ཁོ་ཡི་འཇུག་ཆེ་མིང་ལ་
ཐུགས་པ་ཆེ་བ་ཡོད་དེ་ཆ་དེ་ལྟར་མེད།

ཕྱི་ན་ཆེ་ང་ལ་ང་ཆེད་ཚུ་ལ་ཆེ་ཆེ་བར་
བྱ་བའི་སོ་ས་གཅིག་མ་གཞོན་ས་གཞན་
ཅི་ཡང་མེད།

ད་ལྟ་ང་ནང་མ་ལན་ཆེར་ཆེ་མ་ཆེ་བའི་
སོ་ས་མེད་ང་ལས་ལ་གཞི་པ་ཡིན།

ཕྱི་ན་ནས་ཁྱོད་རང་གི་ཚུ་ལས་ལོ་ཅན་
གཞི་པ་ལ་འཇུག། ཁྱོད་ལས་ལ་སོ་ས་མི་
འཇུག།

ང་ཕུ་མོ་ནས་ཉལ་འཇུག་རྒྱ་ཡིན་སང་ང་
ཞིང་ལ་འཇུག་དགོས་ཡོད།

ཁྱོད་ལ་ཕྱི་ན་ནས་ང་ཡི་ཐོས་པ་ཡོད་དེ་
ཁྱོད་མི་ཞེས་སྟེ།

EXERCISE 59.—Continued.

- [illegible]

EXERCISE 60.

1. I also will go along with you. Khyöd tang nyàm-po nga yang dau-gyu yin.
2. I will see afterwards. Nga je-ne ta-gyu yin.

Je, after : *gau*, head, top :
re, cloth : *tsang-po*, river :
med, down : *gyuk-chhu*, a stream,
 running-water :

EXERCISE 59.—*Continued.*

ngön-ts'he, anciently, in former times :

lang-ts'ho, a youth, adolescent :

tse, play, sport : *ma-tok*, except :

champa, love : *chik-kyang*, any, one even :

tsön-du, diligence, industry :

nyin-khung, moon : *shing*, garden, field.

3. I have no leisure for music.
Rol-möe chhir nga talwa med.
4. In former times many people died in battle.
Ngarol-na mi mang-bu mak-htok la shi song duk.
5. I have no leisure now, but will send it presently.
Nga la ta-chha talwa med, te ta-ta tong-gyu yin.
6. Formerly they loved the Deb Raja, but now it is not so.
Ngön-tü su, khoi duk desid la htuh tse-wa yöd, ta-chha te-tär med.
7. Formerly when I was young, I had no mind save to play.
Ngön-ts'he, nga lang-ts'hü tü su, tse tsewar cha-wöe sem chik ma-tok zhen chi-yang med.
8. Now I am married, I have no mind to play; I am accustomed to work.
Ta-ta nga näng ma len ts'här, tse, ma tse-wöe sem med nga le la komba yin.
9. You were wont to be very lazy, you had no mind to work.
Ngön-ne khyöd-rang shintu le-lo-chen komba duk, khyöd le la sem mi duk.
10. I shall go to bed early to-night as to-morrow I have to be early a-field.
Nga ngamo-ne nyäl dau-gyu yin, sang nga shing la dau gö yöd.
11. Did you not know that I loved you formerly?
Khyöd la ngön-ne ngai champa yöd, te khyöd mi she-säm.

རོལ་མེད་ཅི་ང་དཔ་པ་མེད།

ཕུ་རོལ་ན་མི་མང་པོ་དམག་ཐོག་ལ་མི་སྔོང་འཇུག།

ང་ལ་ད་ཆ་དཔ་པ་མེད་དེ་ད་ལྟ་གསོད་རྒྱ་ཡིན།

ཕྱི་ན་ཚུ་ལ་ཁོ་ཡི་འཇུག་མེ་མིན་ལ་ཐུགས་པ་ཆེ་བ་ཡོད་དེ་ལྟར་མེད།

ཕྱི་ན་ཆེ་ང་ལ་ང་ཆེ་འཇུག་པ་ཆེ་ཆེ་བར་བུ་བའི་སོ་ས་གཅིག་མ་གཅིག་ས་གཞན་ཅི་ཡང་མེད།

ད་ལྟ་ང་ནང་མ་ལག་ཆེ་རྒྱ་ཆེ་མ་ཆེ་བའི་སོ་ས་མེད་ང་ལས་ལ་གཞན་པ་ཡིན།

ཕྱི་ན་ནས་ཁྱོད་རང་གི་ཚུ་ལས་ལོ་ཅན་གཞན་པ་འཇུག། ཁྱོད་ལས་ལ་སོ་ས་མི་འཇུག།

ང་ཕུ་མོ་ནས་ཉལ་འཇུག་རྒྱ་ཡིན་སང་ང་ཞིང་ལ་འཇུག་དགོས་ཡོད།

ཁྱོད་ལ་ཕྱི་ན་ནས་ང་ཡི་ཐུག་པ་ཡོད་དེ་ཁྱོད་མི་ཞེས་སྟེ།

EXERCISE 59.—Continued.

<p>12. If I do not get the whole,
I do not want any.</p>	<p>Nga di ts'hàng-ma ma htob
na chik-kyang mi gō.</p>	<p>ང་འདི་ཚོང་མ་མ་ཐོབ་ན་གཅིག་ཀྱང་མི
དཔོན་ལ།</p>
<p>13. Formerly you showed
great diligence in your
work, but now you do
nothing. I have a
mind to abuse you.</p>	<p>Ngön-ne khyöd le la tsön-
du chhen-po yin kalte ta-ta
khyöd chiyang ched-gin mi
duk; khyöd-rang tám lab-
pö sem duk.</p>	<p>སྟོན་ནས་ཁྱོད་ལས་ལ་ཡར་ཤོར་གྲུབ་ཆེན་
པོ་ཡིན་ཏེ། ཇམ་ཁ་དེ་ད་ལྟ་ཁྱོད་ཅི་ཡང་ཉེད་
ཀྱིན་མེད་ཀྱང་ཁྱོད་རང་མདྲ་ལས་ཕའི་
སེམས་ཀྱང་ལ།</p>
<p>14. He is now eating his
dinner.</p>	<p>Kho ta-ta khorang ki seh sa-
gin duk.</p>	ཁོ་ད་ལྟ་ཁོ་རང་གི་བས་བ་ལྷན་ཀྱང་ལ།
<p>15. Have you not eaten your
meal?</p>	<p>Khyöd kyi sama ta-ta htub
ma sa-wa yin-na.</p>	ཁྱོད་ཀྱི་བས་ད་ལྟ་ལྷན་མ་བ་ལ་ཡིན་ན།
<p>16. Did you eat before
coming?</p>	<p>Khyöd ong-wöe ngön-ne sa-
ma seh yöd-täm.</p>	<p>ཁྱོད་འོང་པའི་སྟོན་ནས་བས་མ་བས་པོད་
དྲི་ལ།</p>
<p>17. Did you finish your
meal before coming?</p>	<p>Khyöd ong-wöe ngön-ne sa-
ma seh ts'här-rám.</p>	<p>ཁྱོད་འོང་པའི་སྟོན་ནས་བས་མ་བས་ཆེར་
རམ་ལ།</p>
<p>18. I have not yet eaten, I
shall do so presently
along with my brother.</p>	<p>Nga seh sa-gyu ma chung
alik shik la ngarang ki pün
tang nyàm-pu sa-gyu yin.</p>	<p>ང་བས་བ་རྒྱ་མ་བླང་། ཨ་ཞིག་ཞིག་ལ་
ང་རང་གི་རྒྱ་དང་མཁོ་པོ་བ་རྒྱ་ཡིན་ལ།</p>
<p>19. I am accustomed to eat
at noon.</p>	<p>Nga nyin-kung la sa-gyu
komba yin.</p>	ང་ཞིག་རྒྱང་ལ་བ་རྒྱ་མོམས་པ་ཡིན་ལ།
<p>20. I am going now, I have
much to do.</p>	<p>Nga la cha-wa mang-po yöd
nga ta-ta dau gö.</p>	<p>ང་ལ་བྱ་བ་མང་པོ་ཡོད་ང་ད་ལྟ་འགོ་
དཔོན་ལ།</p>

EXERCISE 60.

1. I also will go along with you. Khyöd tang nyàm-po nga yang dau-gyu yin.
2. I will see afterwards. Nga je-ne ta-gyu yin.

Je, after : *gau*, head, top :
re, cloth : *tsang-po*, river :
med, down : *gyuk-chhu*, a stream,
 running-water :

EXERCISE 60.—Continued.

chhung, an affix used in composition :

cha, fowl, bird : *red*, ready :

dub, prepare, make ready :

ta-tik-pa, ready : *yün*, time :

nyin-chhed, noon : *gong*, night :

kär, dance : *tsi*, count, reckon.

3. Shall I look behind the door?	Gau dih gyab-tu nga ta-gyu yin-nàm.	མོ་འདི་གི་ཐུབ་ཅ་ད་ཁྱ་ཕྱིན་ནི་མོ་།
4. Look behind you.	Khyöd-rang ki gyab-ne ta.	ཁྱོད་རང་གི་ཐུབ་ནས་ཁྱ་།
5. I saw to the top of the house.	Khang-pa dih gau la nga htong-pa yin.	ཁང་པ་འདི་གི་མགོ་ལ་ད་མཐོང་པ་ཕྱིན་།
6. The pig has gone under the house.	Khang-pa dih oh-le phak chhung di song yöd.	ཁང་པ་འདི་གི་འོག་ལས་ཕམ་ཅུང་འདི་སོང་ཡོད་།
7. I am going into the house.	Nga khang-pa di nang dau-gyu yin.	ང་ཁང་པ་འདི་ནང་འགྲོ་ཐུ་ཕྱིན་།
8. The pig is beneath the house.	Phak-chhung di khang-pa dih oh-na yöd.	ཕམ་ཅུང་འདི་ཁང་པ་འདི་གི་འོག་ན་ཡོད་།
9. Put it under you.	Khyöd-rang ki oh tu zhak.	ཁྱོད་རང་གི་འོག་ཏུ་བཞག་།
10. It is under the cloth.	Re kyi oh na yöd.	རེ་མི་འོག་ན་ཡོད་།
11. I live down the river.	Nga tsang-po dih med la död-pa yin.	ང་གསོན་པོ་འདི་གི་མདུན་ལ་ཕྱིན་།
12. They were going up stream.	Kho gyuk-chhui teng la dau-gin duk.	ཁོ་ལྷན་ཅུ་འདི་ཐོང་ལ་འགྲོ་གིན་འཇུག་།
13. There are many fowls in front of the house.	Khang-pa di-yi dün-chho la cha mang-po duk.	ཁང་པ་འདི་གི་མཚུན་ཐུགས་ལ་ཕུ་མང་པོ་འཇུག་།
14. You will be well presently.	Khyöd ta-ta tak-gyu yin.	ཁྱོད་ད་ཁྱ་ཐག་ཐུ་ཕྱིན་།
15. Are you about to go?	Khyöd dau red-pa yin-na.	ཁྱོད་འགྲོ་རྒྱུ་པ་ཕྱིན་ནི་མོ་།
16. We shall go when we have made every thing ready.	Di ts'hang-ma dub ts'här-na nga-chak dau-gyu yin.	འདི་ཚེད་མ་འབྲུག་ཚེད་ན་ད་ཅས་འགྲོ་ཐུ་ཕྱིན་།
17. Are you ready to go?	Khyöd dau-wär ta-tik-pa yöd-tàm.	ཁྱོད་འགྲོ་བར་ཐག་ཐུ་ཕྱིན་དེ་མོ་།

EXERCISE 60.—Continued.

18. I will not stay longer,
I shall go.	Nga yün-ring mi gor nga
dau-gyu yin.	ང་ཡུན་རིང་མི་གོར་ང་འགོ་རྒྱ་ཡིན་ཀྱི་ཤིག་།
19. I think it is about noon.	Ngai sampa te nyin-chhed
tsàm yin.	ང་ཡི་ཐམ་པ་དེ་ནིན་ཕྱེད་རྩི་ཡིན་ཀྱི་ཤིག་།
20. These two men were to
have danced last night,
but they did not.	Mi nyi tang gong la kàr
ched-pö tsi yöd kyang,
khong ma ched.	མི་གཉིས་མདང་དཔོན་ལ་གཤམ་ཕྱེད་
པའི་རྩིས་ཡོད་ཁྱད་ཁོང་མ་ཕྱེད་།
21. I am just going, stop a
bit.	Nga ta-ta dau kàp yöd alik
gak.	ང་ད་ཁྱ་འགོ་སྐབས་ཡོད་ཅེ་ཞེས་འགག་།

EXERCISE 61.

Htorang, the dawn, morning :
kong-kheb, thatch : *khang-lo*, wall :
gau, commence, begin :
malsa, floor : *htab*, fire-place :
kàm, dry : *tàb*, shelf :
tuh-khang, bath-room :
pàr, centre :
dung-ma, beam : *enter*, plank :
tang-po, straight : *kyok-por*,
crooked :
kong-sur, eaves : *ring-po*, long, far :
gol-chak, lock : *denri*, mat :
chok-tse, table :
ts'ho, plural affix :
chhe-ka, things, articles :
ka, pillar : *mang*, foundation :
dau-tang, stone : *yang*, or, either :
sa-leb, brick : *khang-mik*, room :

1. I am building a house.	Nga khyim shik zau kàp
yöd.	ང་ཁྱིམ་ཤིག་བརྩོ་སྐབས་ཡོད་ཀྱི་ཤིག་།
2. Have you not finished
building that house yet ?	Khyim ta-ta htub zau ma
ts'hàr-ràm.	ཁྱིམ་ད་ཁྱ་ཐུབ་བརྩོ་མ་རྩི་ཤིང་།
3. Will you be able to
finish the building by
this time to-morrow ?	Htorang ta-tü tsàm la khang-
pa di zau ts'hàr htub yong-
ngàm.	ཨྲོང་མ་ད་ཙམ་རྩི་ལ་ཁང་པ་འདི་བརྩོ་
རྩི་ཐུབ་ཡོད་དམ་ཀྱི་ཤིག་།
4. The thatching has not
yet been commenced.	Kong kheb zau-gyu di ta-
ta htub gau ma ts'huh.	ཁོང་ཁེབས་བརྩོ་རྒྱ་འདི་ད་ཁྱ་ཐུབ་
འགོ་མ་འཁྲུགས་ཀྱི་ཤིག་།
5. The walls and floor are
well made, but the fire-
place I do not like.	Khang-lo tang mal-sa te
yang le-pàr zau duk kalte
htab te la nga gahwa ma-
chung.	ཁང་ལོ་མཐམ་དང་མཐམ་པ་དེ་ཡང་ལེགས་
པར་བརྩོས་འདུག་ལེ་ཐམ་དེ་ལ་ང་
དགའ་མ་སྤྱད་ཀྱི་ཤིག་།
6. There are no shelves
over the fire for the
drying of fish.	Htáb dih teng la nya kàm-
pö chhir-tu tàb mi duk.	ཐམ་འདིའི་ཕྱེད་ལ་ག་སྐོས་པའི་རྩི་རྩ་
སྐབས་མི་འདུག་ཀྱི་ཤིག་།

EXERCISE 64.—Continued.

13. The beads become five less in number every day. Some one must steal them.	Hting-dok tei tang-kha nyin re-re la nga nga nyung song duk mi kha-chik ki kü duk sàm.	ཐོང་དོམ་དེ་ཡི་གང་ཁ་གཏི་ཤི་ཤི་ལ་ལྷ་ལྷ་
གུང་སྟང་འདུག་མི་ཁ་ཅིག་གི་སྐྱུ་སྐྱུ་
འདུག་པ་ལོ།
14. Last month you came on the first day of the month, but this month you arrived five days later.	Dawa ngön song ki nyin tang-po khyöd leb yöd, kal-te da di näng ki shak ngai je-ne leb-pa yin.	ལྷ་པ་སྟོན་སྟང་གི་གཏི་དང་པོ་ཁྱོད་སྟེང་པ་
ཡོད་མཁའ་དེ་ལྷ་འདི་ནང་གི་ལྷ་ལྷ་ལྷ་
ཆེས་ནས་སྟེང་པ་ཡིན།
15. How much money did you leave behind?	Khyöd tiruk chi-tsäm zhak-ne yong-wa.	ཁྱོད་དེ་ཅུག་ཅི་ཅི་པལ་ནས་ཡོད་པ་།
16. Give me the remainder.	Hlak-lü di nga la chin.	ལྷ་ལྷ་ལྷ་འདི་ང་ལ་ཕྱིན།
17. Use the horse gently and he will go well.	Ta di la tul ched-ne chöd na ta yak-po dau htub yong.	ཁོ་འདི་ལ་རུལ་ཐེད་ནས་སྟོད་ན་ཅི་ཡང་པོ་
འཇོ་བྱུང་ཡོད།
18. Take care, that horse is vicious.	Rik-pa ched ta di ngen-pa yin.	རིག་པ་ཐེད་ཁོ་འདི་ངན་པ་ཡིན།
19. I shall spend the rest of my life in religious meditation.	Ngai ts'he hlaḡ di chhō gom la sed-gyu yin.	ང་ཡི་ཆེ་ལྷ་ལྷ་འདི་ཆོས་སྦོམ་ལ་བད་རྒྱུ་
ཡིན།
20. He remained seated silently meditating.	Kho chām gom kyab-ne zhu döḡ-pa yin.	ཁོ་ཅི་སྦོམ་རྒྱལ་ནས་པལ་ལྷ་ལྷ་ལྷ་འདི་པ་
ཡིན།

EXERCISE 65.

Nyin-re, each day, daily :
nyin-re-zhin, day by day :
ting, depth : *pak*, measure :
pa-shing, bamboo : *gyur*, govern :

1. His strength grows less daily.	Nyin-re-zhin khoi tob chung-wa yin.	གཏི་ཤི་པལ་གཏི་ཁོ་ཕྱི་སྟོང་པ་ཡིན།
2. The water is a whole bamboo deep.	Chhu diḡ ting pak pa-shing chik ki kang yöd.	ཅུ་འདི་ཤི་གཏིང་དཔག་རྒྱ་གཏིང་ཅིག་གི་
གང་ཡོད།

EXERCISE 65.—Continued.

kang, full, whole : *tüd-pa*, to bathe : *nyen*, danger, risk :
kya-wa, an oar :
kyal-wa, swimming : *htak-pa*, a rope : *tang*, let go :
dzin, grasp, take hold :
ching, sink : *chhong*, jump :
tampa, strictly, closely :
nyika, both : *lak-ngar*, arms :
dok, tie (as a cord) :
kye, neck : *u*, breath : *chhed*, cut off : *ak-ts'hom*, beard : *htak*, blood :
chak-ma, fist, stroke, blow, fisticuff : *gal*, jaw : *te men*, if not that :
ye-wa, dislocate : *htön*, eject, put out : *galte*, across : *tsh'a*, cane :
chong, hang, suspend :
ta-tik, (vulg. Sikkim) prepare, རྒྱུ་མེད་ to adjust, compose.

3. The river is very deep in this part.	Tsang-po di chhed-ka di nangtu ting chhen-po yöd.	གཙང་པོ་འདི་འདྲི་ཐུང་མ་འདི་ནང་དུ་གནིང་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱི་ལྟར་།
4. It is dangerous to bathe at this place, the water is too deep.	Sa dir түд-pa di nyen chen yin chhu shintu ting yöd.	ས་འདིར་འཁྱུང་པ་འདི་ནེན་ཅན་ཡིན་ཆུ་ཤིན་དུ་གནིང་ཡོད་ཀྱི་ལྟར་།
5. Do you know how to manage a boat ?	Tuh chitär gyur-pa yin khyöd she sàm.	ཐུ་ཅི་ཉཱ་པ་ཉཱ་པ་ཡིན་ཆོད་ཤེས་པོ་།
6. Do you know how to row a boat ?	Khyöd tuh la kya-wa kyab she-sàm.	ཆོད་ཐུ་ལ་ཉཱ་པ་ཉཱ་པ་ཤེས་པོ་།
7. Don't you know how to sit in a boat ?	Khyöd tuh nang-tu döð she-sàm.	ཆོད་ཐུ་ནང་ཏུ་དོད་ཤེས་པོ་།
8. Can you swim ?	Khyöd kyal-wa ched htub-pàm.	ཆོད་ཉཱ་པ་ཅེད་ཐུབ་པོ་།
9. Let go the rope and take the oars.	Htak-pa tang, tuh kya-ne dzin.	མཏམ་པ་ཏང་ཐུ་ཉཱ་པ་འདྲིན་།
10. The boat is sinking, all make ready to jump.	Tuh di ching-gin duk htàm-ched chhong-wär ta-tik ched.	ཐུ་འདི་འཁྱུང་ཉིན་འཕུག་ཐམས་ཅད་མཆོང་པར་གྱ་བློན་ཅེད་།
11. If you do not know how to swim, catch hold of me.	Khyöd kyal kyab-gyu chitär yin ma she-na, nga la dzin.	ཆོད་ཉཱ་པ་ཉཱ་པ་ཉཱ་པ་ཡིན་མ་ཤེས་ན་ང་ལ་འདྲིན་།
12. Do not hold so tight, you hinder my swimming.	Nga la te-tär tàm-pa ched-ne ma dzin ngai kyal khyöd kyi gaḥ-pa yin.	ང་ལ་དེ་ཉཱ་པ་འདྲིན་ནམ་མཁན་པོ་ལ་ཡིན་ཆོད་ཉཱ་པ་ཡིན་།
13. We shall both be drowned.	Nga-chak nyi-ka chhu la jing-ne shi-gyu yin.	ང་ཅག་གཉིས་མ་ཆུ་ལ་འཁྱུང་ནས་ཤི་ཐུ་ཡིན་།
14. Tie the rope in a knot under his arms.	Khoi lak-ngar oh-du htak-pe dok-ne ching.	ཁོ་ཡི་ལམ་ངར་འོ་དུ་མཐ་པས་ཐུག་ནས་ཡེ་ཅིང་།

EXERCISE 64.—Continued.

13. The beads become five less in number every day. Some one must steal them.	Hting-dok tei tang-kha nyin re-re la nga nga nyung song duk mi kha-chik ki kü duk sàm.	ཐོང་དོམ་དེ་ཡི་གང་ཁ་གཏི་ཤི་ཤི་ལ་ལྷ་ལྷ་
གུང་སྟང་འདུག་མི་ཁ་ཅིག་གི་སྐྱུ་སྐྱུ་
འདུག་པ་ལོ།
14. Last month you came on the first day of the month, but this month you arrived five days later.	Dawa ngön song ki nyin tang-po khyöd leb yöd, kal-te da di näng ki shak ngai je-ne leb-pa yin.	ལྷ་པ་སྟོན་སྟང་གི་གཏི་དང་པོ་ཁྱོད་སྟེང་པ་
ཡོད་མཁའ་དེ་ལྷ་འདི་ནང་གི་ལྷ་ལྷ་ཡི་
ཆེས་ནས་སྟེང་པ་ཡིན།
15. How much money did you leave behind?	Khyöd tiruk chi-tsäm zhak-ne yong-wa.	ཁྱོད་དེ་ཅུག་ཅི་ཅི་པལ་ནས་ཡོད་པ་།
16. Give me the remainder.	Hlak-lü di nga la chin.	ལྷ་ལྷ་འདི་ང་ལ་ཤིན།
17. Use the horse gently and he will go well.	Ta di la tul ched-ne chöd na ta yak-po dau htub yong.	ཁོ་འདི་ལ་རུལ་ཐེད་ནས་སྟོད་ན་ཅི་ཡང་པོ་
འཇོ་བྱ་པ་ཡོད།
18. Take care, that horse is vicious.	Rik-pa ched ta di ngen-pa yin.	རིག་པ་ཐེད་ཁོ་འདི་ངན་པ་ཡིན།
19. I shall spend the rest of my life in religious meditation.	Ngai ts'he hlaḥ di chhō gom la sed-gyu yin.	ང་ཡི་ཆེ་ལྷ་འདི་ཆོས་སྦོམ་ལ་བད་རྒྱ་
ཡིན།
20. He remained seated silently meditating.	Kho chām gom kyab-ne zhu döḍ-pa yin.	ཁོ་ཅི་སྦོམ་རྒྱལ་ནས་པལ་ལྷ་ལྷ་སྟོད་པ་
ཡིན།

EXERCISE 65.

Nyin-re, each day, daily :
nyin-re-zhin, day by day :
ting, depth : *pak*, measure :
pa-shing, bamboo : *gyur*, govern :

1. His strength grows less daily.	Nyin-re-zhin khoi tob chung-wa yin.	གཏི་ཤི་པལ་གཏི་ཁོ་ལྷོ་བ་ཅུང་པ་ཡིན།
2. The water is a whole bamboo deep.	Chhu diḥ ting pak pa-shing chik ki kang yöd.	ཅུ་འདི་ཤི་གཏིང་དཔག་རྒྱ་གཏིང་ཅིག་གི་
གང་ཡོད།

EXERCISE 65.—Continued.

kang, full, whole : *tüd-pa*, to bathe : *nyen*, danger, risk :
kya-wa, an oar :
kyal-wa, swimming : *htak-pa*, a rope : *tang*, let go :
dzin, grasp, take hold :
ching, sink : *chhong*, jump :
tampa, strictly, closely :
nyika, both : *lak-ngar*, arms :
dok, tie (as a cord) :
kye, neck : *u*, breath : *chhed*, cut off : *ak-ts'hom*, beard : *htak*, blood :
chak-ma, fist, stroke, blow, fisticuff : *gal*, jaw : *te men*, if not that :
ye-wa, dislocate : *htön*, eject, put out : *galte*, across : *tsh'a*, cane :
chong, hang, suspend :
ta-tik, (vulg. Sikkim) prepare, རྒྱུ་མེད་ to adjust, compose.

3. The river is very deep in this part.
4. It is dangerous to bathe at this place, the water is too deep.
5. Do you know how to manage a boat ?
6. Do you know how to row a boat ?
7. Don't you know how to sit in a boat ?
8. Can you swim ?
9. Let go the rope and take the oars.
10. The boat is sinking, all make ready to jump.
11. If you do not know how to swim, catch hold of me.
12. Do not hold so tight, you hinder my swimming.
13. We shall both be drowned.
14. Tie the rope in a knot under his arms.

Tsang-po di chhed-ka di nangtu ting chhen-po yöd.

Sa dir түд-па ди ныен чен yin chhu shintu ting yöd.

Tuh chitär gyur-pa yin khyöd she sàm.

Khyöd tuh la kya-wa kyab she-sàm.

Khyöd tuh nang-tu död she sàm.

Khyöd kyal-wa ched htub-pàm.

Htak-pa tang, tuh kya-ne dzin.

Tuh di ching-gin duk htàm-ched chhong-wär ta-tik ched.

Khyöd kyal kyab-gyu chitär yin ma she-na, nga la dzin.

Nga la te-tär tàm-pa ched-ne ma dzin ngai kyal khyöd kyi gax-pa yin.

Nga-chak nyi-ka chhu la jing-ne shi-gyu yin.

Khoi lak-ngar oh-du htak-pe dok-ne ching.

གཙང་པོ་དེ་ལྷོ་ཕྱོད་ཀྱི་ཁ་དུ་གཞི་དུ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་།

ས་འདིར་འཇུག་པ་འདི་ནེ་ཅན་ཡིན་ཆ་ཤིན་ཏུ་གཞི་དུ་ཡོད་པ་།

ཐུ་ཅི་ཉམས་ཀྱི་ཁྱུ་ལ་ཡིན་ཆོད་ཤེས་པ་།

ཆོད་ཐུ་ལ་ཁྱུ་ལ་ཐུག་ཤེས་པ་།

ཆོད་ཐུ་ཁ་དུ་དྲོད་ཤེས་པ་།

ཆོད་ཉམས་ལ་ཕྱོད་ཐུག་པ་།

ཉམས་པ་ཀྱི་ཁྱུ་ལ་ཁྱུ་ལ་འཇུག་པ་།

ཐུ་འདི་འཇུག་ཏུ་ཆེན་པོ་འཇུག་པ་ཅན་པོ་འདི་ལ་ཁྱུ་ལ་ཐུག་པ་།

ཆོད་ཉམས་ཀྱི་ཁྱུ་ལ་ཁྱུ་ལ་ཡིན་ཆ་ཤིན་ཏུ་གཞི་དུ་ཡོད་པ་།

ང་ལ་དེ་ཉམས་པ་ལ་ཕྱོད་ཀྱི་ཁྱུ་ལ་ཁྱུ་ལ་འཇུག་པ་ཡིན་པ་།

ང་ཅག་གཉིས་ཀྱི་ཁྱུ་ལ་ཁྱུ་ལ་འཇུག་པ་ཤིན་ཏུ་ཡིན་པ་།

ཆོ་ལི་ལག་དུ་འཇུག་ཏུ་ཉམས་པ་ལ་ཁྱུ་ལ་ཁྱུ་ལ་འཇུག་པ་ཡིན་པ་།

EXERCISE 64.—Continued.

13. The beads become five less in number every day. Some one must steal them.	Hting-dok tei tang-kha nyin re-re la nga nga nyung song duk mi kha-chik ki kü duk sàm.	ཐོང་དོམ་དེ་ཡི་གང་ཁ་གཏི་ཤི་ཤི་ལ་ལྷ་ལྷ་
གུང་སྟང་འདུག་མི་ཁ་ཅིག་གི་སྐྱུ་སྐྱུ་
འདུག་པ་ལོ།
14. Last month you came on the first day of the month, but this month you arrived five days later.	Dawa ngön song ki nyin tang-po khyöd leb yöd, kal-te da di näng ki shak ngai je-ne leb-pa yin.	ཐཱ་པ་ལྷོ་སྟང་གི་གཏི་དང་པོ་ཚུད་སྟེ་པ་སྐྱུ་
ཡོད་མཁའ་དེ་ཐཱ་འདི་ནང་གི་ཞག་ལྷ་ཡི་
ཆེས་ནས་སྟེ་པ་པ་ཡིན།
15. How much money did you leave behind?	Khyöd tiruk chi-tsäm zhak-ne yong-wa.	ཚུད་དེ་རུག་ཅི་ཅི་པལ་ནས་ཡོད་པ་།
16. Give me the remainder.	Hlak-lü di nga la chin.	ལྷག་ལུ་འདི་ང་ལ་ཐེན།
17. Use the horse gently and he will go well.	Ta di la tul ched-ne chöd na ta yak-po dau htub yong.	ཏི་འདི་ལ་རུ་ཤེད་ནས་ཐུད་ན་རྩ་ཡག་པོ་
འཇོག་པ་ཡོད།
18. Take care, that horse is vicious.	Rik-pa ched ta di ngen-pa yin.	རིག་པ་ཤེད་ཏི་འདི་ང་ལ་ཡིན།
19. I shall spend the rest of my life in religious meditation.	Ngai ts'he hlaḥ di chhō gom la sed-gyu yin.	ང་ཡི་ཆེ་ལྷག་འདི་ཆོས་སྦྱོར་ལ་བརྟེན་ཏེ་
ཡིན།
20. He remained seated silently meditating.	Kho chām gom kyab-ne zhu döḍ-pa yin.	ཁོ་ཅི་སྦྱོར་ཏེ་པ་སྐྱུ་ནས་པལ་ལྷག་སྟེ་པ་
ཡིན།

EXERCISE 65.

Nyin-re, each day, daily :
nyin-re-zhin, day by day :
ting, depth : *pak*, measure :
pa-shing, bamboo : *gyur*, govern :

1. His strength grows less daily.	Nyin-re-zhin khoi tob chung-wa yin.	གཏི་ཤི་པལ་གཏི་ཁོ་ལྷོ་ཐོབ་ཅུང་པ་ཡིན།
2. The water is a whole bamboo deep.	Chhu diḥ ting pak pa-shing chik ki kang yöd.	ཅུ་འདི་ཤི་གཏི་དཔག་ཏུ་གཏི་ཅིག་གི་
གང་ཡོད།

EXERCISE 55.

Ta-chha, now : *ti*, question, ask :

nyäl, sleep :

ts'här, complete, finished :

1. Your sisters must do it.	Khyöd-rang ki achhi-nàm
te tön-dàm ched gö.	ཁྱོད་རང་གི་མ་ཚེ་མིས་དེ་དོན་དམ་པར་
དགོས་པ།
2. What is your brother
doing ?	Khyöd-rang ki pün chi
ched-kin yöd.	ཁྱོད་རང་གི་སྒྱུ་མ་ཅི་བྱེད་གིན་ཡོད་པ།
3. What shall we do now ?	Ta-chha nga-chak chi ched-
gyu-pa.	ད་ཆ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡི།
4. How do you do it ?	Khyöd chi-tär ched-pa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟར་བྱེད་པ།
5. What shall I do ?	Nga chi ched gyu-pa.	ང་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡི།
6. How do I do it ?	Nga te chitär ched tau.	ང་དེ་ཅི་ལྟར་བྱེད་དོ།
7. I think he will be able
to do it.	Ngai sàm-pa la khoi di ched
htub yong.	ང་གི་བསམ་པ་ལ་ཁོ་གི་འདི་བྱེད་ཐུག་
ཡོད་པ།
8. Do not ask for what
you know you will not
get.	Khyöd chi mi htob-pa she-
padi ti mi gö.	ཁྱོད་ཅི་མི་ཐོབ་པ་ཞེས་པ་འདི་ཅི་མི་
དགོས་པ།
9. How do you know I
did this ?	Nga di ched-pa khyöd chi-
tär she.	ང་འདི་བྱེད་པ་ཁྱོད་ཅི་ལྟར་ཞེས་པ།
10. Having nothing to do
he is asleep in the
house.	Kho la le chiyang med
chhir khang-pa la nyäl dö-
pa yin.	ཁོ་ལ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་ཕྱིར་ཁང་པ་ལ་
གསལ་བཞུགས་པ་ཡིན་པ།
11. I will soon know who
did this.	Di sui ched-pa yin nga
gyok-po she-gyu yin.	འདི་སྐད་མི་བྱེད་པ་ཡིན་ང་མཐུག་པོ་ཞེས་
རྒྱུ་ཡིན་པ།
12. What shall we do this
evening ?	Gong-mo di la nga-chak chi
ched-gyu-pa.	དགོངས་མོ་འདི་ལ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡི།
13. Your work is bad.	Khyöd kyi le yak-po mi
duk.	ཁྱོད་ཀྱི་ལས་ལས་པོ་མི་འཇུག་པ།
14. Do your work, do not
talk.	Khyöd-rang ki le ched, tàm
ma ser.	ཁྱོད་རང་གི་ལས་བྱེད་པ། བདེན་པ་བྱེད་པ།

EXERCISE 55.—Continued.

15. How much have you done?	Khyöd le chi-tsàm ts'hàr sin-pa.	ཆོད་ལས་ཅི་ཚམ་ཚྲ་བཞིན་པ།
16. He has work to do.	Kho le cha-wàr yöd.	ཁོ་ལས་ཐུ་བར་ཡོད།
17. His task is done.	Khoi cha-wa ts'hàr song.	ཁོ་ལ་ཐུ་བ་ཚྲ་སོང་།
18. These men have done a great deal of work.	Mi di nàm, le mang po ched ts'hàr duk.	མི་འདི་ཚོས་ལས་མང་པོ་ཐེད་ཚྲ་འཕུག་།
19. I shall be able to do this work.	Nga le di ched htub yong.	ང་ལས་འདི་ཐེད་གྲུབ་ཡོང་།
20. Cannot you do your work?	Khyöd-rang ki le ched mi htub-pàm.	ཆོད་རང་གི་ལས་ཐེད་མི་གྲུབ་པམ་།

EXERCISE 56.

1. Who will do this?	Di sui ched-gyu-pa.	འདི་སྤྱི་ཐེད་སྤྱི་པ།
2. Do you know what I intend doing to that man?	Mi te la nga chi ched-gyu sampa di khyöd she-sàm.	མི་དེ་ལ་ང་ཅི་ཐེད་སྤྱི་བསྟོན་པ་འདི་ཆོད་སེམས་སྟོན་།
3. Do you know what I am doing to this gun?	Nga medah di chi ched gyu yin khyöd she-sàm.	ང་མེད་འདི་ཅི་ཐེད་སྤྱི་ཡིན་ཆོད་སེམས་སྟོན་།
4. I told the people I would perform worship.	Nga chhöd-pa phul-gyu yin ser mi-nàm làb yöd.	ང་མཆོད་པ་ཐུ་ཡིན་གྱི་མི་ཚོས་ལས་ཡོད་པ།
5. I promised to worship publicly.	Nga chiyi dün la chhöd-pa phul-gyu khelen-pa yin.	ང་སྤྱི་ཡི་མཆོད་ལ་མཆོད་པ་ཐུ་ཁས་ལེན་པ་ཅན་།
6. Have you heated the water?	Khyöd chhu di ts'ha-wa ched yöd-tàm.	ཆོད་ཆུ་འདི་ཚ་བ་ཐེད་ཡོད་པམ་།
7. I sent him some time ago.	Nga kho kha-tsang tong-wa yin.	ང་ཁོ་ཁ་ཆུང་མཆོད་པ་ཡིན་།

Chhöd-pa, worship :
phul, offer, give : *dün*, before :
khe-len-pa, promise :
chhu, water : *ts'ha*, hot :
kha-tsang, some days ago :
sed, strike, kill : *hlaḥ-pa*, more :
kyang-po, straight :
tsik, build ; place one above another :
sang, to-morrow : *tü*, time :
tsàm, about : *alík*, a little :
zau, work, fabricate, form :
pu, hair.

Nom. and acc. གྱ་ who.
 Inst. གྱས་ or གྱ་ཡིས་ by whom.

EXERCISE 68.—Continued.

17. I shall not go out for a stroll if it rains.	Chhar-pa bab-na tering nga ohhi la dul mi kyab.	ཆའ་པ་འཕལ་ན་དེ་རིང་ང་ཕྱི་ལ་འགྲུག་མི་ཐུགས་
18. It is a dirty day, very cloudy.	Nyima te ma le-pa yin tin shintu mang-po yöd.	ནི་མ་དེ་མ་ལེགས་པ་ཡིན་ཤིང་གིན་མིན་ཅ་མང་པོ་ཡོད་།
19. There will be a storm to-day.	Teringlung-chharchik yong-gyu yin.	དེ་རིང་རྒྱུང་ཆའ་ཆའི་གཞི་ལྷོ་ལྷོ་ཡིན་།
20. I think to-day will be fine.	Ngai sàm-pa la tering yak-po yong.	ང་ཡི་མཐའ་པ་ལ་དེ་རིང་ཡག་པོ་ཡོད་།

EXERCISE 69.

Lung, wind : *gyu*, cause, reason :
chhàr, rain : *nyi-sàr*, almost :
da-wa, like : *jed*, heavy :
nabün, fog, mist : *nàm*, sky :
yór, cover, darken :
lung-khor, gale, hurricane :
shuh, vehemence, velocity :
shuh-chen, the state of vehemence :
kön, scarce, rare : *lok*, lightning :
nàm-chah, thunder :
nàm-chah dau, thunder-bolt :
tang, cold : *ts'hor*, feel, perceive :
ne-htub, circumstance :
je-wa, change : *dàm-dzab*, mud :
de-pär, to glide, slide, slip :
kah-le, difficult.

1. There is much wind.	Lung mang-po duk.	རྒྱུང་མང་པོ་འདུག་།
2. Do you know what causes wind ?	Lung ki gyu chi yin khyöd she sàm.	རྒྱུང་གི་རྒྱ་ཅི་ཡིན་ཐོད་ཤེས་པ་།
3. There is a heavy fog, almost like rain.	Nyi-sàr chhàr-pa dawa tang jed-pö na-bün shik yöd.	ནི་སར་ཆའ་པ་དཔལ་ཏང་འདེལ་པོ་ན་པུན་ཤིན་ཡོད་།
4. It is very dark.	Di shintu mün-pa yin.	འདི་ཤིན་ཅ་མུན་པ་ཡིན་།
5. The sky is covered with clouds.	Nàm di tin kyi yor död-pa yin.	གནམ་འདི་གླིན་ཐི་གཡོར་ཐོད་པ་ཡིན་།
6. It blew a hurricane at that time.	Te tü la lung-khor tak-po shik htön yöd.	དེ་ཅུ་ལ་རྒྱུང་འཆོར་ཅན་པོ་ཤིན་འཇོན་ཡོད་།
7. Rain is falling.	Chhàr bab-kin yöd.	ཆའ་འཕལ་ཐིན་ཡོད་།
8. We did not know it rained.	Chhàr bab-pa di ngachak ma she.	ཆའ་འཕལ་པ་འདི་ང་ཅས་མ་ཤེས་།
9. Rain has begun to fall.	Chhàr di gau le bab-kin duk.	ཆའ་འདི་འཇོ་ལས་འཕལ་གིན་འདུག་།
10. Three or four drops of rain fell upon my hand.	Chhàr htik sum zhi ngai lak teng-tu hlung yöd.	ཆའ་ཤིན་གསུ་མགི་ང་ཡི་ལམ་ཐེང་ཅ་རྒྱུང་ཡོད་།

EXERCISE 69.—*Continued.*

11. The wind is very violent.	Lung di shintu shuh-chen duk.	རྒྱུད་འདི་ཤིན་ཏུ་ཤུགས་ཅན་འདུག་།
12. There is hardly any wind.	Kang chi-yi kön-po lung yöd.	མང་ཅི་ཡི་དགོན་པའི་རྒྱུད་ཡོད་།
13. Are you not afraid of thunder?	Khyöd näm-chah la jig-pa med-täm.	ཁྱོད་གནམ་ལྷགས་ལ་འཇིགས་པ་མེད་དམ་།
14. It lightened just now.	Ta-ta lok kyab ki duk.	ད་ལྟ་ཐོག་ཐུགས་མི་འདུག་།
15. A thunder-bolt has fallen.	Nam-chah dau shik hlung yöd.	གནམ་ལྷགས་འོ་ཞིག་ཐུང་ཡོད་།
16. I am feeling cold.	Nga tang-wa ts'hor chung.	ང་ཁང་པ་རྩྭ་ལུང་།
17. It is in fact very cold.	Di na shintu tang nge duk.	འདི་ན་ཤིན་ཏུ་ཁང་དེས་འདུག་།
18. The wind is changeable to-day, there is no dependence on it.	Lung ki ne-htab tering je-wa htön yöd, teyi teng la ded-pa med.	རྒྱུད་མི་གནས་ཐབས་དེ་རིང་པའི་པ་འོན་ཡོད་དེ་ཡི་ཐུང་ལ་དད་པ་མེད་།
19. The road is very muddy.	Làm di dàm-dzab shintu duk.	ལོ་འདི་འདམ་ཇོ་པ་ཤིན་ཏུ་འདུག་།
20. It is difficult to proceed on so slippery a road.	Ded-pö làm la yâr dau-gyu te kah-le yöd.	འདྲེད་པའི་ལོ་ལ་ཡམ་འཁོར་རྒྱ་དེ་དཀའ་ལས་ཡོད་།

EXERCISE 70.

Htálwa, dust: *ts'huh*, enter into:
kha-wa, snow: *serwa*, hail:
nga-dau, dawn: *nyid-lok*, sleep:
gö, wish, desire: *nge-dak*, exactly:
gün, winter: *htuk*, thick, dense:
muh-pa, mist: *gal*, pass over, cross:
ts'hen-ma, night: *galme*, torch:

1. The dust has got into my eyes.	Ngai mik nàng htál-wa ts'huh-pa yin.	ང་གི་མིག་ནང་འདུག་པ་རྩྭ་པ་ཡིན་།
2. Hail and snow always fall together.	Kha-wa tang serwa tü-gün nyàm-tu bab ki duk.	ཁ་པ་དང་སེར་པ་དུས་ཐུན་མཁོ་ཏུ་འབས་མི་འདུག་།
3. What were you doing at dawn?	Khyöd nga-dau la chi ched-pa.	ཁྱོད་ལྟ་ཐོག་ཅི་ཐུང་པ་།

EXERCISE 55.

Ta-chha, now : *ti*, question, ask :

nyäl, sleep :

ts'här, complete, finished :

1. Your sisters must do it.	Khyöd-rang ki achhi-nàm
te tön-dàm ched gö.	ཁྱོད་རང་གི་མ་ཚེ་མིས་དེ་དོན་དམ་པར་
དགོས་པ་།
2. What is your brother
doing ?	Khyöd-rang ki pün chi
ched-kin yöd.	ཁྱོད་རང་གི་སྒྱུ་མ་ཅི་བྱེད་གིན་ཡོད་པ་།
3. What shall we do now ?	Ta-chha nga-chak chi ched-
gyu-pa.	ད་ཆ་ད་མཇུག་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
4. How do you do it ?	Khyöd chi-tär ched-pa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟར་བྱེད་པ་།
5. What shall I do ?	Nga chi ched gyu-pa.	ང་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
6. How do I do it ?	Nga te chitär ched tau.	ང་དེ་ཅི་ལྟར་བྱེད་དོ་།
7. I think he will be able
to do it.	Ngai sàm-pa la khoi di ched
htub yong.	ང་གི་བསམ་པ་ལ་ཁོ་གི་འདི་བྱེད་ཐུག་
ཡོད་པ་།
8. Do not ask for what
you know you will not
get.	Khyöd chi mi htob-pa she-
padi ti mi gö.	ཁྱོད་ཅི་མི་ཐོབ་པ་ཞེས་པ་འདི་ཅི་མི་
དགོས་པ་།
9. How do you know I
did this ?	Nga di ched-pa khyöd chi-
tär she.	ང་འདི་བྱེད་པ་ཁྱོད་ཅི་ལྟར་ཞེས་པ་།
10. Having nothing to do
he is asleep in the
house.	Kho la le chiyang med
chhir khang-pa la nyäl dö-
pa yin.	ཁོ་ལ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་ཕྱིར་ཁང་པ་ལ་
གསལ་བཞུགས་པ་ཡིན་པ་།
11. I will soon know who
did this.	Di sui ched-pa yin nga
gyok-po she-gyu yin.	འདི་སྐད་མི་བྱེད་པ་ཡིན་པ་མཐོང་པོ་ཞེས་
རྒྱུ་ཡིན་པ་།
12. What shall we do this
evening ?	Gong-mo di la nga-chak chi
ched-gyu-pa.	དགོངས་མོ་འདི་ལ་ད་མཇུག་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
13. Your work is bad.	Khyöd kyi le yak-po mi
duk.	ཁྱོད་ཀྱི་ལས་ལས་པོ་མི་འཇུག་པ་།
14. Do your work, do not
talk.	Khyöd-rang ki le ched, tàm
ma ser.	ཁྱོད་རང་གི་ལས་བྱེད་པ་། བཤྲོད་པ་མེད་པ་།

EXERCISE 55.—Continued.

15. How much have you done?	Khyöd le chi-tsàm ts'hàr sin-pa.	ཆོད་ལས་ཅི་ཚམ་ཚུ་བློ་པ་།
16. He has work to do.	Kho le cha-wàr yöd.	ཁོ་ལས་ཐུ་བར་ཡོད་།
17. His task is done.	Khoi cha-wa ts'hàr song.	ཁོ་ལ་ཐུ་བ་ཚུ་སོང་།
18. These men have done a great deal of work.	Mi di nàm, le mang po ched ts'hàr duk.	མི་འདི་ཚོས་ལས་མང་པོ་ཐེད་ཚུ་འཕུག་།
19. I shall be able to do this work.	Nga le di ched htub yong.	ང་ལས་འདི་ཐེད་བྱུང་ཡོད་།
20. Cannot you do your work?	Khyöd-rang ki le ched mi htub-pàm.	ཆོད་རང་གི་ལས་ཐེད་མི་བྱུང་བམ་།

EXERCISE 56.

1. Who will do this?	Di sui ched-gyu-pa.	འདི་སྤྱི་ཐེད་སྤྱི་པ་།
2. Do you know what I intend doing to that man?	Mi te la nga chi ched-gyu sampa di khyöd she-sàm.	མི་དེ་ལ་ང་ཅི་ཐེད་སྤྱི་བའི་པ་འདི་ཆོད་སལ་སྤྱི་།
3. Do you know what I am doing to this gun?	Nga medah di chi ched gyu yin khyöd she-sàm.	ང་མེ་མདའ་འདི་ཅི་ཐེད་སྤྱི་ཡིན་ཆོད་སལ་སྤྱི་།
4. I told the people I would perform worship.	Nga chhöd-pa phul-gyu yin ser mi-nàm làb yöd.	ང་མཆོད་པ་ཐུ་ཡིན་གྱི་མི་ཚོས་ལམ་ཡོད་།
5. I promised to worship publicly.	Nga chiyi dün la chhöd-pa phul-gyu khelen-pa yin.	ང་སྤྱི་ཡི་མཆོད་ལ་མཆོད་པ་ཐུ་ཁས་ལེན་པ་ཅན་།
6. Have you heated the water?	Khyöd chhu di ts'ha-wa ched yöd-tàm.	ཆོད་ཆུ་འདི་ཚུ་བ་ཐེད་ཡོད་པམ་།
7. I sent him some time ago.	Nga kho kha-tsang tong-wa yin.	ང་ཁོ་ཁ་ཆུང་མཆོད་པ་ཡིན་།

Chhöd-pa, worship :
phul, offer, give : *dün*, before :
khe-len-pa, promise :
chhu, water : *ts'ha*, hot :
kha-tsang, some days ago :
sed, strike, kill : *hlaḥ-pa*, more :
kyang-po, straight :
tsik, build ; place one above another :
sang, to-morrow : *tü*, time :
tsàm, about : *alik*, a little :
sau, work, fabricate, form :
pu, hair.

Nom. and acc. གྱ་ who.
 Inst. གྱས་ or གྱ་ཡིས་ by whom.

EXERCISE 55.

Ta-chha, now : *ti*, question, ask :

nyäl, sleep :

ts'här, complete, finished :

1. Your sisters must do it.	Khyöd-rang ki achhi-nàm
te tön-dàm ched gö.	ཁྱོད་རང་གི་མ་ཚེ་མི་དེ་དོན་དམ་པར་
དགོས་པ།
2. What is your brother
doing ?	Khyöd-rang ki pün chi
ched-kin yöd.	ཁྱོད་རང་གི་སྒྱུ་མ་ཅི་བྱེད་གིན་ཡོད་པ།
3. What shall we do now ?	Ta-chha nga-chak chi ched-
gyu-pa.	ད་ཆ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
4. How do you do it ?	Khyöd chi-tär ched-pa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟར་བྱེད་པ།
5. What shall I do ?	Nga chi ched gyu-pa.	ང་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
6. How do I do it ?	Nga te chitär ched tau.	ང་དེ་ཅི་ལྟར་བྱེད་དོ།
7. I think he will be able
to do it.	Ngai sàm-pa la khoi di ched
htub yong.	ང་གི་བསམ་པ་ལ་ཁོ་གི་འདི་བྱེད་ཐུག་
ཡོད་པ།
8. Do not ask for what
you know you will not
get.	Khyöd chi mi htob-pa she-
padi ti mi gö.	ཁྱོད་ཅི་མི་སྟོབ་པ་སེམ་པ་འདི་ཅི་མི་
དཀོས་པ།
9. How do you know I
did this ?	Nga di ched-pa khyöd chi-
tär she.	ང་འདི་བྱེད་པ་ཁྱོད་ཅི་ལྟར་སེམ་པ།
10. Having nothing to do
he is asleep in the
house.	Kho la le chiyang med
chhir khang-pa la nyäl dö-
pa yin.	ཁོ་ལ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་ཕྱིར་ཁང་པ་ལ་
གསལ་བཞུགས་པ་ཡིན་པ།
11. I will soon know who
did this.	Di sui ched-pa yin nga
gyok-po she-gyu yin.	འདི་སྐད་མི་བྱེད་པ་ཡིན་ང་མཐུག་པོ་སེམ་
རྒྱུ་ཡིན་པ།
12. What shall we do this
evening ?	Gong-mo di la nga-chak chi
ched-gyu-pa.	དགོངས་མོ་འདི་ལ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
13. Your work is bad.	Khyöd kyi le yak-po mi
duk.	ཁྱོད་ཀྱི་ལས་ལས་པོ་མི་འཇུག་པ།
14. Do your work, do not
talk.	Khyöd-rang ki le ched, tàm
ma ser.	ཁྱོད་རང་གི་ལས་བྱེད་པ། བཤྲོད་མ་བྱེད་པ།

EXERCISE 55.—Continued.

15. How much have you done?	Khyöd le chi-tsàm ts'hàr sin-pa.	ཆོད་ལས་ཅི་ཚམ་ཚྱུ་བློ་པ་།
16. He has work to do.	Kho le cha-wàr yöd.	ཁོ་ལས་ཐུ་བར་ཡོད་།
17. His task is done.	Khoi cha-wa ts'hàr song.	ཁོ་ལ་ཐུ་བ་ཚཱ་སོང་།
18. These men have done a great deal of work.	Mi di nàm, le mang po ched ts'hàr duk.	མི་འདི་ཚོས་ལས་མང་པོ་ཐེད་ཚཱ་འཕུལ་།
19. I shall be able to do this work.	Nga le di ched htub yong.	ང་ལས་འདི་ཐེད་གྲུབ་ཡོང་།
20. Cannot you do your work?	Khyöd-rang ki le ched mi htub-pàm.	ཆོད་རང་གི་ལས་ཐེད་མི་གྲུབ་པམ་།

EXERCISE 56.

1. Who will do this?	Di sui ched-gyu-pa.	འདི་སྤྱི་ཐེད་སྤྱི་པ་།
2. Do you know what I intend doing to that man?	Mi te la nga chi ched-gyu sampa di khyöd she-sàm.	མི་དེ་ལ་ང་ཅི་ཐེད་སྤྱི་བསྟོན་པ་འདི་ཆོད་སལ་སྟོན་།
3. Do you know what I am doing to this gun?	Nga medah di chi ched gyu yin khyöd she-sàm.	ང་མེ་མདའ་འདི་ཅི་ཐེད་སྤྱི་ཡིན་ཆོད་སལ་སྟོན་།
4. I told the people I would perform worship.	Nga chhöd-pa phul-gyu yin ser mi-nàm làb yöd.	ང་མཆོད་པ་ཐུག་སྤྱི་ཡིན་གྱིང་མི་སྟོན་ལཔ་ཡོད་།
5. I promised to worship publicly.	Nga chiyi dün la chhöd-pa phul-gyu khelen-pa yin.	ང་སྤྱི་ཡི་མཆོད་ལ་མཆོད་པ་ཐུག་སྤྱི་ཡིན་ལེན་པ་ཅན་།
6. Have you heated the water?	Khyöd chhu di ts'ha-wa ched yöd-tàm.	ཆོད་ཆུ་འདི་ཚཱ་བ་ཐེད་ཡོད་པམ་།
7. I sent him some time ago.	Nga kho kha-tsang tong-wa yin.	ང་ཁོ་ཁ་ཆུང་མཆོད་པ་ཡིན་།

Chhöd-pa, worship :
phul, offer, give : *dün*, before :
khe-len-pa, promise :
chhu, water : *ts'ha*, hot :
kha-tsang, some days ago :
sed, strike, kill : *hlak-pa*, more :
kyang-po, straight :
tsik, build ; place one above another :
sang, to-morrow : *tü*, time :
tsàm, about : *alik*, a little :
zau, work, fabricate, form :
pu, hair.

Nom. and acc. ཁྱ་ who.
 Inst. ཁྱས་ or ཁྱ་ཡིས་ by whom.

EXERCISE 64.—Continued.

13. The beads become five less in number every day. Some one must steal them.	Hting-dok tei tang-kha nyin re-re la nga nga nyung song duk mi kha-chik ki kü duk sàm.	ཐོང་དོམ་དེ་ཡི་གྲང་ཁ་གཅིག་རེ་རེ་ལ་ལྷུ་ལྷུ་
གཏུང་སྟོང་འདུག་མི་ཁ་ཅིག་གི་སྐྱུ་སྐྱུ་
འདུག་པ་ལོ།
14. Last month you came on the first day of the month, but this month you arrived five days later.	Dawa ngön song ki nyin tang-po khyöd leb yöd, kal-te da di näng ki shak ngai je-ne leb-pa yin.	ཟླ་པ་ལྷོ་མ་སྟོང་གི་གཅིག་དང་པོ་ཁྱོད་སྐབས་
ཡོད་མཁའ་དེ་ཟླ་འདི་ནང་གི་ལྔ་ལྷུ་ཡི་
ཆེས་ནས་སྐབས་པ་ཡིན།
15. How much money did you leave behind?	Khyöd tiruk chi-tsäm zhak-ne yong-wa.	ཁྱོད་དེ་ཅུག་ཅི་ཅི་པལ་ནས་ཡོད་པ་།
16. Give me the remainder.	Hlak-lü di nga la chin.	ལྷུག་ལུ་འདི་ང་ལ་ཕྱིན།
17. Use the horse gently and he will go well.	Ta di la tul ched-ne chöd na ta yak-po dau htub yong.	ཁོ་འདི་ལ་རུལ་ཐེད་ནས་སྟོད་ན་རྩ་ཡག་པོ་
འགོ་བཟུང་ཡོད།
18. Take care, that horse is vicious.	Rik-pa ched ta di ngen-pa yin.	རིག་པ་ཐེད་ཁོ་འདི་ངན་པ་ཡིན།
19. I shall spend the rest of my life in religious meditation.	Ngai ts'he hlaḥ di chhō gom la sed-gyu yin.	ང་ཡི་ཚེ་ལྷུག་འདི་ཚས་སྦོམ་ལ་བྲད་རྒྱ་
ཡིན།
20. He remained seated silently meditating.	Kho chām gom kyab-ne zhu döḍ-pa yin.	ཁོ་ཅི་སྦོམ་སྐབས་ནས་པལ་ལྷུག་སྟོད་པ་
ཡིན།

EXERCISE 65.

Nyin-re, each day, daily :
nyin-re-zhin, day by day :
ting, depth : *pak*, measure :
pa-shing, bamboo : *gyur*, govern :

1. His strength grows less daily.	Nyin-re-zhin khoi tob chung-wa yin.	གིན་རེ་པལ་གིན་ཁོ་ཡི་ཕྱོད་ཆུང་པ་ཡིན།
2. The water is a whole bamboo deep.	Chhu diḥ ting pak pa-shing chik ki kang yöd.	ཆུ་འདི་ལྔ་གཞིང་དཔག་རྒྱ་གིང་ཅིག་གི་
གང་ཡོད།

EXERCISE 55.

Ta-chha, now : *ti*, question, ask :

nyäl, sleep :

ts'här, complete, finished :

1. Your sisters must do it.	Khyöd-rang ki achhi-nàm
te tön-dàm ched gö.	ཁྱོད་རང་གི་མ་ཚེ་མི་དེ་དོན་དམ་པར་
དགོས་པ་།
2. What is your brother
doing ?	Khyöd-rang ki pün chi
ched-kin yöd.	ཁྱོད་རང་གི་སྒྱུ་མ་ཅི་བྱེད་གིན་ཡོད་པ་།
3. What shall we do now ?	Ta-chha nga-chak chi ched-
gyu-pa.	ད་ཆ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
4. How do you do it ?	Khyöd chi-tär ched-pa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟར་བྱེད་པ་།
5. What shall I do ?	Nga chi ched gyu-pa.	ང་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
6. How do I do it ?	Nga te chitär ched tau.	ང་དེ་ཅི་ལྟར་བྱེད་དོ་།
7. I think he will be able
to do it.	Ngai sàm-pa la khoi di ched
htub yong.	ང་གི་བསམ་པ་ལ་ཁོ་གི་འདི་བྱེད་ཐུག་
ཡོད་པ་།
8. Do not ask for what
you know you will not
get.	Khyöd chi mi htob-pa she-
padi ti mi gö.	ཁྱོད་ཅི་མི་སྟོན་པ་ཤེས་པ་འདི་ཅི་མི་
དཔོན་པ་།
9. How do you know I
did this ?	Nga di ched-pa khyöd chi-
tär she.	ང་འདི་བྱེད་པ་ཁྱོད་ཅི་ལྟར་ཤེས་པ་།
10. Having nothing to do
he is asleep in the
house.	Kho la le chiyang med
chhir khang-pa la nyäl dö-
pa yin.	ཁོ་ལ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་ཕྱིར་ཁང་པ་ལ་
གསལ་བཞུགས་པ་ཡིན་པ་།
11. I will soon know who
did this.	Di sui ched-pa yin nga
gyok-po she-gyu yin.	འདི་སྐད་མི་བྱེད་པ་ཡིན་ང་མཐོག་པོ་ཤེས་
རྒྱུ་ཡིན་པ་།
12. What shall we do this
evening ?	Gong-mo di la nga-chak chi
ched-gyu-pa.	དགོངས་མོ་འདི་ལ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
13. Your work is bad.	Khyöd kyi le yak-po mi
duk.	ཁྱོད་ཀྱི་ལས་ལས་པོ་མི་འཇུག་པ་།
14. Do your work, do not
talk.	Khyöd-rang ki le ched, tàm
ma ser.	ཁྱོད་རང་གི་ལས་བྱེད་པ་། བཤྲོད་པ་མེད་པ་།

EXERCISE 55.—Continued.

15. How much have you done?	Khyöd le chi-tsàm ts'hàr sin-pa.	ཆོད་ལས་ཅི་ཚམ་ཚྲ་བཞིན་པ།
16. He has work to do.	Kho le cha-wàr yöd.	ཁོ་ལས་ཐུ་བར་ཡོད།
17. His task is done.	Khoi cha-wa ts'hàr song.	ཁོ་ལ་ཐུ་བ་ཚྲ་སོང།
18. These men have done a great deal of work.	Mi di nàm, le mang po ched ts'hàr duk.	མི་འདི་རྣམས་ལས་མང་པོ་ཐེད་ཚྲ་འཕུགས།
19. I shall be able to do this work.	Nga le di ched htub yong.	ང་ལས་འདི་ཐེད་ཐུ་བ་ཡོད།
20. Cannot you do your work?	Khyöd-rang ki le ched mi htub-pàm.	ཆོད་རང་གི་ལས་ཐེད་མི་ཐུ་བ་བམ།

EXERCISE 56.

1. Who will do this?	Di sui ched-gyu-pa.	འདི་སྤྱི་ཐེད་སྤྱི་པ།
2. Do you know what I intend doing to that man?	Mi te la nga chi ched-gyu sampa di khyöd she-sàm.	མི་དེ་ལ་ང་ཅི་ཐེད་སྤྱི་བའི་པ་འདི་ཆོད་སལ་སྤྱི་
3. Do you know what I am doing to this gun?	Nga medah di chi ched gyu yin khyöd she-sàm.	ང་མེ་མདའ་འདི་ཅི་ཐེད་སྤྱི་ཡིན་ཆོད་སལ་སྤྱི་
4. I told the people I would perform worship.	Nga chhöd-pa phul-gyu yin ser mi-nàm làb yöd.	ང་མཆོད་པ་ཐུ་བ་ཐུ་ཡིན་གྱི་མི་རྣམས་ལ་ཡུག་ཡོད།
5. I promised to worship publicly.	Nga chiyi dün la chhöd-pa phul-gyu khelen-pa yin.	ང་སྤྱི་ཡི་མཆོད་ལ་མཆོད་པ་ཐུ་བ་ཐུ་ཁས་ལེན་པ་ཡོད།
6. Have you heated the water?	Khyöd chhu di ts'ha-wa ched yöd-tàm.	ཆོད་ཆུ་འདི་ཚྲ་བ་ཐེད་ཡོད་པམ།
7. I sent him some time ago.	Nga kho kha-tsang tong-wa yin.	ང་ཁོ་ཁ་ཆུང་མཆོད་པ་ཡིན།

Chhöd-pa, worship :
phul, offer, give : *dün*, before :
khe-len-pa, promise :
chhu, water : *ts'ha*, hot :
kha-tsang, some days ago :
sed, strike, kill : *hlak-pa*, more :
kyang-po, straight :
tsik, build ; place one above another :
sang, to-morrow : *tü*, time :
tsàm, about : *alik*, a little :
zau, work, fabricate, form :
pu, hair.

Nom. and acc. ཁྱ་ who.
 Inst. ཁྱས་ or ཁྱ་ཡིས་ by whom.

EXERCISE 55.

Ta-chha, now : *ti*, question, ask :

nyäl, sleep :

ts'här, complete, finished :

1. Your sisters must do it.	Khyöd-rang ki achhi-nàm
te tön-dàm ched gö.	ཁྱོད་རང་གི་མ་ཚེ་མི་དེ་དོན་དམ་པར་
དགོས་པ་།
2. What is your brother
doing ?	Khyöd-rang ki pün chi
ched-kin yöd.	ཁྱོད་རང་གི་སྤུན་ཅི་བྱེད་གིན་ཡོད་པ་།
3. What shall we do now ?	Ta-chha nga-chak chi ched-
gyu-pa.	ད་ཆ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
4. How do you do it ?	Khyöd chi-tär ched-pa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟར་བྱེད་པ་།
5. What shall I do ?	Nga chi ched gyu-pa.	ང་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
6. How do I do it ?	Nga te chitär ched tau.	ང་དེ་ཅི་ལྟར་བྱེད་དོ་།
7. I think he will be able
to do it.	Ngai sàm-pa la khoi di ched
htub yong.	ང་གི་བསམ་པ་ལ་ཁོ་གི་འདི་བྱེད་ཐུག་
ཡོད་པ་།
8. Do not ask for what
you know you will not
get.	Khyöd chi mi htob-pa she-
padi ti mi gö.	ཁྱོད་ཅི་མི་སྟོབ་པ་སེམ་པ་འདི་ཅི་མི་
དགོས་པ་།
9. How do you know I
did this ?	Nga di ched-pa khyöd chi-
tär she.	ང་འདི་བྱེད་པ་ཁྱོད་ཅི་ལྟར་སེམ་པ་།
10. Having nothing to do
he is asleep in the
house.	Kho la le chiyang med
chhir khang-pa la nyäl dö-
pa yin.	ཁོ་ལ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་ཕྱིར་ཁང་པ་ལ་
གསལ་བཞུགས་པ་ཡིན་པ་།
11. I will soon know who
did this.	Di sui ched-pa yin nga
gyok-po she-gyu yin.	འདི་སྤུ་གི་བྱེད་པ་གིན་ང་མཐོག་པོ་སེམ་
རྒྱུ་ཡིན་པ་།
12. What shall we do this
evening ?	Gong-mo di la nga-chak chi
ched-gyu-pa.	དགོངས་མོ་འདི་ལ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་།
13. Your work is bad.	Khyöd kyi le yak-po mi
duk.	ཁྱོད་ཀྱི་ལས་ལས་པོ་མི་འཇུག་པ་།
14. Do your work, do not
talk.	Khyöd-rang ki le ched, tàm
ma ser.	ཁྱོད་རང་གི་ལས་བྱེད་པ་། བདེན་པ་བྱེད་པ་།

EXERCISE 55.—Continued.

15. How much have you done?	Khyöd le chi-tsàm ts'hàr sin-pa.	ཆོད་ལས་ཅི་ཚམ་ཚྲ་བཞིན་པ།
16. He has work to do.	Kho le cha-wàr yöd.	ཁོ་ལས་ཐུ་བར་ཡོད།
17. His task is done.	Khoi cha-wa ts'hàr song.	ཁོ་ལ་ཐུ་བ་ཚྲ་སོང་།
18. These men have done a great deal of work.	Mi di nàm, le mang po ched ts'hàr duk.	མི་འདི་ཚོས་ལས་མང་པོ་ཐེད་ཚྲ་འཕུག་།
19. I shall be able to do this work.	Nga le di ched htub yong.	ང་ལས་འདི་ཐེད་ཐུ་བ་ཡོད་།
20. Cannot you do your work?	Khyöd-rang ki le ched mi htub-pàm.	ཆོད་རང་གི་ལས་ཐེད་མི་ཐུ་བ་བམ་།

EXERCISE 56.

1. Who will do this?	Di sui ched-gyu-pa.	འདི་སྤ་གི་ཐེད་སྤྱི་པ།
2. Do you know what I intend doing to that man?	Mi te la nga chi ched-gyu sampa di khyöd she-sàm.	མི་དེ་ལ་ང་ཅི་ཐེད་སྤྱི་བའི་པ་འདི་ཆོད་སལ་སྤ་།
3. Do you know what I am doing to this gun?	Nga medah di chi ched gyu yin khyöd she-sàm.	ང་མེ་མདའ་འདི་ཅི་ཐེད་སྤྱི་གི་ཆོད་སལ་སྤ་།
4. I told the people I would perform worship.	Nga chhöd-pa phul-gyu yin ser mi-nàm làb yöd.	ང་མཆོད་པ་ཐུ་བ་ཐུ་གི་སྤེལ་མི་སྤེལ་ལམ་ཡོད་།
5. I promised to worship publicly.	Nga chiyi dün la chhöd-pa phul-gyu khelen-pa yin.	ང་སྤྱི་གི་མཆོད་ལ་མཆོད་པ་ཐུ་བ་ཐུ་ཁས་ལེན་པ་ཅན་།
6. Have you heated the water?	Khyöd chhu di ts'ha-wa ched yöd-tàm.	ཆོད་ཆུ་འདི་ཚེ་བ་ཐེད་ཡོད་པམ་།
7. I sent him some time ago.	Nga kho kha-tsang tong-wa yin.	ང་ཁོ་ཁ་ཆུང་མཆོད་པ་ལེན་།

Chhöd-pa, worship :
phul, offer, give : *dün*, before :
khe-len-pa, promise :
chhu, water : *ts'ha*, hot :
kha-tsang, some days ago :
sed, strike, kill : *hlaḥ-pa*, more :
kyang-po, straight :
tsik, build ; place one above another :
sang, to-morrow : *tü*, time :
tsàm, about : *alik*, a little :
zau, work, fabricate, form :
pu, hair.

Nom. and acc. གུ་ who.
 Inst. གུ་ལ་ or གུ་ལྟེན་ by whom.

EXERCISE 55.

Ta-chha, now : *ti*, question, ask :

nyäl, sleep :

ts'här, complete, finished :

1. Your sisters must do it.	Khyöd-rang ki achhi-nàm
te tön-dàm ched gö.	ཁྱོད་རང་གི་མ་ཚེ་མིས་དེ་དོན་དམ་པར་
དགོས་པ།
2. What is your brother
doing ?	Khyöd-rang ki pün chi
ched-kin yöd.	ཁྱོད་རང་གི་སྲུང་ཅི་བྱེད་གིན་ཡོད་པ།
3. What shall we do now ?	Ta-chha nga-chak chi ched-
gyu-pa.	ད་ཆ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
4. How do you do it ?	Khyöd chi-tär ched-pa.	ཁྱོད་ཅི་ལྟར་བྱེད་པ།
5. What shall I do ?	Nga chi ched gyu-pa.	ང་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
6. How do I do it ?	Nga te chitär ched tau.	ང་དེ་ཅི་ལྟར་བྱེད་དོ།
7. I think he will be able
to do it.	Ngai sàm-pa la khoi di ched
htub yong.	ང་གི་ཐས་མ་ཡ་ལ་ཁོ་གི་འདི་བྱེད་ཐུག་
ཡོད་པ།
8. Do not ask for what
you know you will not
get.	Khyöd chi mi htob-pa she-
padi ti mi gö.	ཁྱོད་ཅི་མི་ཐོབ་པ་ཞེས་པ་འདི་ཅི་མི་
དགོས་པ།
9. How do you know I
did this ?	Nga di ched-pa khyöd chi-
tär she.	ང་འདི་བྱེད་པ་ཁྱོད་ཅི་ལྟར་ཞེས་པ།
10. Having nothing to do
he is asleep in the
house.	Kho la le chiyang med
chhir khang-pa la nyäl dö-
pa yin.	ཁོ་ལ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་ཕྱིར་ཁང་པ་ལ་
གསལ་བཞུགས་པ་ཡིན་པ།
11. I will soon know who
did this.	Di sui ched-pa yin nga
gyok-po she-gyu yin.	འདི་སྐད་མི་བྱེད་པ་ཡིན་ང་མཐོག་པོ་ཞེས་
རྒྱུ་ཡིན་པ།
12. What shall we do this
evening ?	Gong-mo di la nga-chak chi
ched-gyu-pa.	དགོངས་མོ་འདི་ལ་ང་ཚས་ཅི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ།
13. Your work is bad.	Khyöd kyi le yak-po mi
duk.	ཁྱོད་ཀྱི་ལས་ལས་པོ་མི་འཇུག་པ།
14. Do your work, do not
talk.	Khyöd-rang ki le ched, tàm
ma ser.	ཁྱོད་རང་གི་ལས་བྱེད་པ། བཤྲོད་མ་བྱེད་པ།

EXERCISE 55.—Continued.

15. How much have you done?	Khyöd le chi-tsàm ts'hàr sin-pa.	ཆོད་ལས་ཅི་ཚམ་ཚྱེ་བློ་པ་།
16. He has work to do.	Kho le cha-wàr yöd.	ཁོ་ལས་ཐུ་བར་ཡོད་།
17. His task is done.	Khoi cha-wa ts'hàr song.	ཁོ་ལ་ཐུ་བ་ཚྱེ་སོང་།
18. These men have done a great deal of work.	Mi di nàm, le mang po ched ts'hàr duk.	མི་འདི་རྣམས་ལས་མང་པོ་ཐེད་ཚྱེ་འཕུག་།
19. I shall be able to do this work.	Nga le di ched htub yong.	ང་ལས་འདི་ཐེད་གྲུབ་ཡོད་།
20. Cannot you do your work?	Khyöd-rang ki le ched mi htub-pàm.	ཆོད་རང་གི་ལས་ཐེད་མི་གྲུབ་པམ་།

EXERCISE 56.

1. Who will do this?	Di sui ched-gyu-pa.	འདི་སྤྱི་ཐེད་སྤྱི་པ་།
2. Do you know what I intend doing to that man?	Mi te la nga chi ched-gyu sampa di khyöd she-sàm.	མི་དེ་ལ་ང་ཅི་ཐེད་སྤྱི་བའི་པ་འདི་ཆོད་སལ་སྤྱི་།
3. Do you know what I am doing to this gun?	Nga medah di chi ched gyu yin khyöd she-sàm.	ང་མེ་མདའ་འདི་ཅི་ཐེད་སྤྱི་ཡིན་ཆོད་སལ་སྤྱི་།
4. I told the people I would perform worship.	Nga chhöd-pa phul-gyu yin ser mi-nàm làb yöd.	ང་མཆོད་པ་ཐུག་སྤྱི་ཡིན་གྱིང་མི་རྣམས་ལ་ཡུག་ཡོད་།
5. I promised to worship publicly.	Nga chiyi dün la chhöd-pa phul-gyu khelen-pa yin.	ང་སྤྱི་ཡི་མཆོད་ལ་མཆོད་པ་ཐུག་སྤྱི་ཁས་ལེན་པ་ཅན་།
6. Have you heated the water?	Khyöd chhu di ts'ha-wa ched yöd-tàm.	ཆོད་ཆུ་འདི་ཚྱེ་བ་ཐེད་ཡོད་པམ་།
7. I sent him some time ago.	Nga kho kha-tsang tong-wa yin.	ང་ཁོ་ཁ་ཆུང་མཆོད་པ་ཡིན་།

Chhöd-pa, worship :
phul, offer, give : *dün*, before :
khe-len-pa, promise :
chhu, water : *ts'ha*, hot :
kha-tsang, some days ago :
sed, strike, kill : *hlaḥ-pa*, more :
kyang-po, straight :
tsik, build ; place one above another :
sang, to-morrow : *tü*, time :
tsàm, about : *alik*, a little :
zau, work, fabricate, form :
pu, hair.

Nom. and acc. གྱུ་ who.
 Inst. གྱུས་ or གྱུ་ཡིས་ by whom.

EXERCISE 57.—*Continued.*

- ༡༩ བརྒྱ་དམུ་ .. nineteen.
 ༢༠ ཉི་ཉུ་ .. twenty.
 ༢༡ ཉི་ཉུ་མ་གཅིག་ .. twenty-one.
 ༣༠ ལྷུ་གུ་ .. thirty.

16. You will come along with us, but let that fellow go by himself. Khyöd nga-chak tàng nyàm-po yong gö yang ged-po di khorang chik-por song shik.
 17. You are a girl, it is not good that you should go alone through the forest. Khyöd pu-mo yin chhir na-ts'hen nàng la dau-wa di yak-po mi yong.
 18. It is not good for man to live alone. Mi chik pu död-pa di yak-po ma yin.
 19. The race can only be run by single men. Nang-dzin-ma med-pö mi yi ta-gyuk sha-tak ched htub.
 20. You must go across the bridge singly. Khyöd-rang chik-pu sàm-pa di kalte dau gö.

ཁྱོད་ང་ཅག་དང་མགྱོ་པོ་ཡོད་དེ་དགོས་པ་དང་
 རྒྱ་པོ་འདི་ཁོ་རང་གཅིག་པོར་སློང་
 གིག་།
 ཁྱོད་ཀྱི་མོ་ཡིན་ཀྱིང་མཉམ་ཆེན་ཀྱང་ལ་
 འགྲོ་བ་འདི་ལས་པོ་མེ་ཡོད་།
 མི་གཅིག་ལྟ་སྟེ་པ་འདི་ལས་པོ་མེ་ཡིན་།
 ཀང་འཛིན་མ་མེད་པའི་མི་ཡི་དྲ་རྒྱ་ག་
 རྒྱ་ཁྱེད་ལྷུ་གུ་
 ཁྱོད་རང་གཅིག་ལྟ་སྟེ་པ་འདི་འགྲོ་བ་ལྟ་
 འགྲོ་དགོས་།

Dün, front: gyab, behind: teng,
 above: oh, below :
 dzeḱ, climb, ascend : tse, top :
 te-kha, a ladder : nyal-se, bed :
 zhu, sit : deng, stand :
 ngamo, early : ü, middle :
 gor, lay, linger.

1. Go in front.
 2. Go on top.
 3. Climb that tree.
 4. Come up into the house.
 5. Ascend the ladder.
 6. Get upon the bed.
 7. Get up early.
 8. Sit down ; stand up.
 9. Put it on top.
 10. Get on top of it.

EXERCISE 58.

Dün-tu song.
 Teng la song.
 Shing te la dzeḱ-pa.
 Yàr khang nàng la shok.
 Te-kha di la dzeḱ.
 Nyàl-se teng la lang död.
 Nga-mo ne lang.
 Död ; (zhu) : yàr lang ;
 (deng).
 Diyi tse la zhak.
 Te-yi tse la lang.

མཐུན་ཏུ་སློང་།
 ཏེང་ལ་སློང་།
 ཤིང་ཏེ་ལ་དེ་ཅེ་པ།
 ཡེ་ཀམ་ནང་ལ་ཤུག་།
 ཏེ་ཀ་དེ་ལ་དེ་ཅེ་།
 རྟེན་ལ་སློང་ལ་ཤུང་དོད་།
 ལ་མོ་ལ་སློང་།
 དོད་ (ལྷུ་གུ་) ཡེ་ལ་ཤུང་ (འགྲོད་) །
 དེ་ཡི་ཏེ་ལ་ཞེ་ལ་ཤུག་།
 ཏེ་ཡི་ཏེ་ལ་ཤུང་།

EXERCISE 58.—Continued.

11. Come to the top of the house.	Khang-pa dih teng la shok.	ཁང་པ་འདིའི་ཏེང་ལ་ཤོཅ་།
12. Stay behind.	Gyab-tu död.	རྩལ་ཏུ་ཡོད་པ་།
13. Go underneath and stay there.	Oh ne song-te död.	འོ་ན་ནལ་སྟེང་ཏེ་ཡོད་པ་།
14. Place it in the middle.	Ü na zhak.	དབུལ་ན་ཡལ་ག་།
15. First give me half.	Ngön-ne chhed-ka nga la chin.	སྟོན་ནལ་ཅེད་ཀ་ང་ལ་ཅིན་།
16. Go in front, do not lag behind.	Dün-tu song, gyab-tu ma gor.	མཐུན་ཏུ་སྟེང་རྩལ་ཏུ་མ་གོར་།
17. Do not go in front.	Dün-tu ma song.	མཐུན་ཏུ་མ་སྟེང་།
18. I cannot jump.	Nga chhong mi htub.	ང་མཆོང་མི་བྱལ་།
19. From this time forth two men are to be sent together.	Di tü ne mi nyi nyam-tu tang yöd.	འདི་ཏུ་ནལ་མི་གཉིས་མགྲོན་ཏུ་གསལ་ཡོད་།
20. Always keep together.	Tü-gün nyam-tu zhak.	ཏུ་ས་རྩུན་མགྲོན་ཏུ་ཡལ་ག་།

EXERCISE 59.

Ma-chhak, unbroken :
 tob, strength, force :
 ngär-tang, as before :
 ts'hung, equal : rolmöe, music :
 talwa, leisure : mak, war :
 mak-htok, battle, shi, death :
 Duk Desid, the Deb Raja or tem-
 poral ruler of Bhutan :
 htub, the heart : tse, love :

1. Formerly you used to come every day, you do not come now.	Ngön-ne khyöd nyin ma chhak yong-gin yöd ta-ta khyöd yong-gin mi duk.	སྟོན་ནལ་ཆོད་ཉིན་མ་ཆཅལ་ཡོད་མིན་ཡོད་པ་དང་།
ད་ལྟ་ཆོད་ཡོད་མིན་མི་འདྲུག་།
2. I was happy in youth for I was strong, but now I have grown old and am not as heretofore.	Zhön-tü su, nga la dewa yöd, chhirtu nga tob-chen yin, kalte ta-chha nga ged-po chung song ngär-tang mi ts'hung.	གཞོན་ཏུ་སུ་ང་ལ་དལ་ཡོད་ཕྱིར་ཏུ་
ང་ལྟམས་ཅན་ཡིན་མཁའ་ཉེ་ད་ཆ་ང་མད་
སྟེ་བྱུང་སྟེང་ལྟ་དང་མི་མཆོང་།

EXERCISE 57.—*Continued.*

- ༡༩ བརྒྱ་དམ་ .. nineteen.
 ༢༠ ཉི་ཉུ་ .. twenty.
 ༢༡ ཉི་ཉུ་མ་གཅིག་ .. twenty-one.
 ༣༠ ལྷུ་གུ་ .. thirty.

16. You will come along with us, but let that fellow go by himself. Khyöd nga-chak tàng nyàm-po yong gö yang ged-po di khorang chik-por song shik.
 17. You are a girl, it is not good that you should go alone through the forest. Khyöd pu-mo yin chhir na-ts'hen nàng la dau-wa di yak-po mi yong.
 18. It is not good for man to live alone. Mi chik pu död-pa di yak-po ma yin.
 19. The race can only be run by single men. Nang-dzin-ma med-pö mi yi ta-gyuk sha-tak ched htub.
 20. You must go across the bridge singly. Khyöd-rang chik-pu sàm-pa di kalte dau gö.

ཁྱོད་ང་ཅག་དང་མགྱིད་པོ་ཡོད་དེ་དགོས་པ་ཡང་
 མདུན་པོ་འདི་ཁོ་རང་གཅིག་པོར་སློང་
 གིག་།

ཁྱོད་ལྷུ་མོ་ཡིན་ཀྱིང་མཁས་ཚོ་ཀང་ལ་
 འགྲོ་བ་འདི་ལས་པོ་མེ་ཡོད་།

མི་གཅིག་ལྷུ་ཁྱོད་པ་འདི་ལས་པོ་མེ་ཡིན་།

ཀང་འཛིན་མ་མེད་པའི་མི་ཡི་དྲ་རྒྱུ་ག་
 རྒྱུ་ཕྱེད་ལྷུ་ཡང་།

ཁྱོད་རང་གཅིག་ལྷུ་རྒྱ་པ་འདི་འགྲུལ་རྒྱུ་
 འགྲོ་དགོས་།

Dün, front: gyab, behind: teng,
 above: oh, below :
 dzeḱ, climb, ascend : tse, top :
 te-kha, a ladder : nyal-se, bed :
 zhu, sit : deng, stand :
 ngamo, early : ü, middle :
 gor, lay, linger.

1. Go in front.
2. Go on top.
3. Climb that tree.
4. Come up into the house.
5. Ascend the ladder.
6. Get upon the bed.
7. Get up early.
8. Sit down ; stand up.
9. Put it on top.
10. Get on top of it.

EXERCISE 58.

- Dün-tu song.
 Teng la song.
 Shing te la dzeḱ-pa.
 Yàr khang nàng la shok.
 Te-kha di la dzeḱ.
 Nyàl-se teng la lang död.
 Nga-mo ne lang.
 Död ; (zhu) : yàr lang ;
 (deng).
 Diyi tse la zhak.
 Te-yi tse la lang.

མཐུན་ཏུ་སློང་།
 ཏེང་ལ་སློང་།
 ཤིང་ཏེ་ལ་འཛིན་པ།
 ཡེ་ཀམ་ནང་ལ་ཤུག་།
 ཏེ་ཀ་དེ་ལ་འཛིན་།
 རྣམ་ཤེས་ཏེང་ལ་ལང་དོད་།
 ལ་མོ་ལ་ལང་།
 དོད་ (ལྷུ་གུ་) ཡེ་ལང་ (འགྲུལ་) །
 དེ་ཡི་ཏེ་ལ་ཞམ་།
 ཏེ་ཡི་ཏེ་ལ་ལང་།

EXERCISE 58.—Continued.

11. Come to the top of the house.	Khang-pa dih teng la shok.	ཁང་པ་འདིའི་ཏེང་ལ་ཤེས་པ།
12. Stay behind.	Gyab-tu död.	རྩལ་ཏུ་ཤོད་།
13. Go underneath and stay there.	Oh ne song-te död.	འོག་ནས་སོང་ཏེ་ཤོད་།
14. Place it in the middle.	Ü na zhak.	དབུས་ན་ཡཞག་།
15. First give me half.	Ngön-ne chhed-ka nga la chin.	སྟོན་ནས་ཐེད་ཀ་ང་ལ་ཅིན་།
16. Go in front, do not lag behind.	Dün-tu song, gyab-tu ma gor.	མཐུན་ཏུ་སོང་རྩལ་ཏུ་མ་འགོར་།
17. Do not go in front.	Dün-tu ma song.	མཐུན་ཏུ་མ་སོང་།
18. I cannot jump.	Nga chhong mi htub.	ང་མཆོང་མི་བྱལ་།
19. From this time forth two men are to be sent together.	Di tü ne mi nyi nyam-tu tang yöd.	འདི་ཏུས་ནས་མི་གཉིས་མགྲོ་ཏུ་བཅས་པོད་།
20. Always keep together.	Tü-gün nyam-tu zhak.	ཏུས་རྒྱུན་མགྲོ་ཏུ་ཡཞག་།

EXERCISE 59.

1. Formerly you used to come every day, you do not come now.	Ngön-ne khyöd nyin ma chhak yong-gin yöd ta-ta khyöd yong-gin mi duk.	<p>སྔོན་ནས་ཁྱོད་དེ་མ་ཆག་ཡོད་མི་ཡོད་
ད་ཀྱང་ཁྱོད་ཡོད་མི་མི་འདུག།</p>
2. I was happy in youth for I was strong, but now I have grown old and am not as heretofore.	Zhön-tü su, nga la dewa yöd, chhirtu nga tob-chen yin, kalte ta-chha nga ged-po chung song ngär-tang mi ts'hung.	<p>མཛོན་ཏུ་སུ་ང་ལ་ཡ་པ་དེ་པ་ཡོད་ཕྱིར་ཏུ་
ང་ཕྱལ་མ་ཆག་ཡོད་མཁའ་དེ་ད་ཆ་ང་མི་
པོ་ཕྱང་མོད་ཕྱིར་དང་མི་མཛུང་།</p>

Ma-chhak, unbroken :
tob, strength, force :
ngär-tang, as before :
ts'hung, equal : *rolmöe*, music :
talwa, leisure : *mak*, war :
mak-htok, battle, *shi*, death :
Duk Desid, the Deb Raja or tem-
 poral ruler of Bhutan :
htuh, the heart : *tse*, love :

EXERCISE 64.—Continued.

13. The beads become five less in number every day. Some one must steal them.	Hting-dok tei tang-kha nyin re-re la nga nga nyung song duk mi kha-chik ki kü duk sàm.	ཐོང་དོམ་དེ་ཡི་གང་ཁ་གཏི་ཤི་ཤི་ལ་ལྷ་ལྷ་
གུང་སྟང་འདུག་མི་ཁ་ཅིག་གི་སྐྱུ་སྐྱུ་
འདུག་པ་ལོ།
14. Last month you came on the first day of the month, but this month you arrived five days later.	Dawa ngön song ki nyin tang-po khyöd leb yöd, kal-te da di näng ki shak ngai je-ne leb-pa yin.	ལྷ་པ་སྟོན་སྟང་གི་གཏི་དང་པོ་ཁྱོད་སྟེང་པ་
ཡོད་མཁའ་དེ་ལྷ་འདི་ནང་གི་ལྷ་ལྷ་ཡི་
ཆེས་ནས་སྟེང་པ་ཡིན།
15. How much money did you leave behind?	Khyöd tiruk chi-tsäm zhak-ne yong-wa.	ཁྱོད་དེ་ཅུག་ཅི་ཅི་པལ་ནས་ཡོད་པ་།
16. Give me the remainder.	Hlak-lü di nga la chin.	ལྷ་ལྷ་འདི་ང་ལ་ཕྱིན།
17. Use the horse gently and he will go well.	Ta di la tul ched-ne chöd na ta yak-po dau htub yong.	ཁྱེ་འདི་ལ་རུལ་ཐེད་ནས་སྟོད་ན་རྩ་ཡག་པོ་
འགོ་བྱུང་ཡོད།
18. Take care, that horse is vicious.	Rik-pa ched ta di ngen-pa yin.	རིག་པ་ཐེད་ཁྱེ་འདི་ངན་པ་ཡིན།
19. I shall spend the rest of my life in religious meditation.	Ngai ts'he hlaḥ di chhō gom la sed-gyu yin.	ང་ཡི་ཆེ་ལྷ་འདི་ཆོས་སྦྱོར་ལ་བརྟེན་སྦྱོར་
ཡིན།
20. He remained seated silently meditating.	Kho chām gom kyab-ne zhu döḍ-pa yin.	ཁོ་ཅི་སྦྱོར་སྦྱུང་ནས་པུགས་སྦྱོད་པ་
ཡིན།

EXERCISE 65.

Nyin-re, each day, daily :
nyin-re-zhin, day by day :
ting, depth : *pak*, measure :
pa-shing, bamboo : *gyur*, govern :

1. His strength grows less daily.	Nyin-re-zhin khoi tob chung-wa yin.	གཏི་ཤི་པལ་གཏི་ཤི་ལྷོ་བརྒྱུད་པ་ཡིན།
2. The water is a whole bamboo deep.	Chhu diḥ ting pak pa-shing chik ki kang yöd.	ལྷ་འདི་ཤི་པལ་གྱི་ཁྱ་ཤིང་ཅིག་གི་
གང་ཡོད།

EXERCISE 65.—Continued.

kang, full, whole : *tüd-pa*, to bathe : *nyen*, danger, risk :
kya-wa, an oar :
kyal-wa, swimming : *htak-pa*, a rope : *tang*, let go :
dzin, grasp, take hold :
ching, sink : *chhong*, jump :
tampa, strictly, closely :
nyika, both : *lak-ngar*, arms :
dok, tie (as a cord) :
kye, neck : *u*, breath : *chhed*, cut off : *ak-ts'hom*, beard : *htak*, blood :
chak-ma, fist, stroke, blow, fisticuff : *gal*, jaw : *te men*, if not that :
ye-wa, dislocate : *htön*, eject, put out : *galte*, across : *tsh'a*, cane :
chong, hang, suspend :
ta-tik, (vulg. Sikkim) prepare, རྒྱུ་མེད་ to adjust, compose.

3. The river is very deep in this part.	Tsang-po di chhed-ka di nangtu ting chhen-po yöd.	གཙང་པོ་འདི་འདྲི་ཐུང་མ་འདི་ནང་དུ་གནིང་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱི་ལྟར་།
4. It is dangerous to bathe at this place, the water is too deep.	Sa dir түд-pa di nyen chen yin chhu shintu ting yöd.	ས་འདིར་འཁྱུང་པ་འདི་ནེན་ཅན་ཡིན་ཆུ་ཤིན་དུ་གནིང་ཡོད་ཀྱི་ལྟར་།
5. Do you know how to manage a boat ?	Tuh chitär gyur-pa yin khyöd she sàm.	ཐུ་ཅི་ཉཱ་པ་ཉཱ་པ་ཡིན་ཆོད་ཤེས་པོ་།
6. Do you know how to row a boat ?	Khyöd tuh la kya-wa kyab she-sàm.	ཆོད་ཐུ་ལ་ཐུ་པ་ཐུ་པ་ཤེས་པོ་།
7. Don't you know how to sit in a boat ?	Khyöd tuh nang-tu döð she-sàm.	ཆོད་ཐུ་ནང་ཏུ་དོད་ཤེས་པོ་།
8. Can you swim ?	Khyöd kyal-wa ched htub-pàm.	ཆོད་ཉཱ་པ་ཅེད་ཐུ་པ་པོ་།
9. Let go the rope and take the oars.	Htak-pa tang, tuh kya-ne dzin.	མཏམ་པ་ཏང་ཐུ་ཐུ་ལ་འདྲིན་ཀྱི་ལྟར་།
10. The boat is sinking, all make ready to jump.	Tuh di ching-gin duk htàm-ched chhong-wär ta-tik ched.	ཐུ་འདི་འཁྱུང་ཉིན་འཕམ་ཐམས་ཅད་མཆོང་པར་གྱ་ཐྱིག་ཅེད་ཀྱི་ལྟར་།
11. If you do not know how to swim, catch hold of me.	Khyöd kyal kyab-gyu chitär yin ma she-na, nga la dzin.	ཆོད་ཉཱ་པ་ཐུ་པ་ཐུ་ཐི་ཉཱ་པ་ཡིན་མ་ཤེས་ན་ང་ལ་འདྲིན་ཀྱི་ལྟར་།
12. Do not hold so tight, you hinder my swimming.	Nga la te-tär tàm-pa ched-ne ma dzin ngai kyal khyöd kyi gaḥ-pa yin.	ང་ལ་དེ་ཉཱ་པ་ཏེ་ཏེ་ནས་མ་འདྲིན་ང་ལི་ཉཱ་ཆོད་ཉཱ་པ་ཡིན་ཀྱི་ལྟར་།
13. We shall both be drowned.	Nga-chak nyi-ka chhu la jing-ne shi-gyu yin.	ང་ཅག་གཉིས་མ་ཆུ་ལ་འཁྱུང་ནས་མི་ཐུ་ཡིན་ཀྱི་ལྟར་།
14. Tie the rope in a knot under his arms.	Khoi lak-ngar oh-du htak-pe dok-ne ching.	ཁོ་ལི་ལག་ངར་འོ་དུ་མཏམ་པ་ཐུ་པ་པོ་ལྟར་།

EXERCISE 64.—Continued.

13. The beads become five less in number every day. Some one must steal them.	Hting-dok tei tang-kha nyin re-re la nga nga nyung song duk mi kha-chik ki kü duk sàm.	ཐོང་དོམ་དེ་ཡི་གང་ཁ་གཏི་ཤི་ཤི་ལ་ལྷ་ལྷ་
གུང་སྟང་འདུག་མི་ཁ་ཅིག་གི་སྐྱུ་སྐྱུ་
འདུག་པ་ལོ།
14. Last month you came on the first day of the month, but this month you arrived five days later.	Dawa ngön song ki nyin tang-po khyöd leb yöd, kal-te da di näng ki shak ngai je-ne leb-pa yin.	ལྷ་པ་སྟོན་སྟང་གི་གཏི་དང་པོ་ཁྱོད་སྟེང་པ་
ཡོད་མཁའ་དེ་ལྷ་འདི་ནང་གི་ལྷ་ལྷ་ཡི་
ཆེས་ནས་སྟེང་པ་ཡིན།
15. How much money did you leave behind?	Khyöd tiruk chi-tsäm zhak-ne yong-wa.	ཁྱོད་དེ་ཅུག་ཅི་ཅི་པ་ལྷ་ནས་ཡོད་པ་།
16. Give me the remainder.	Hlak-lü di nga la chin.	ལྷ་ལྷ་འདི་ང་ལ་ཕྱིན།
17. Use the horse gently and he will go well.	Ta di la tul ched-ne chöd na ta yak-po dau htub yong.	ཁོ་འདི་ལ་རུལ་ཐེད་ནས་སྟོད་ན་ཅི་ཡང་པོ་
འགོ་བྱུང་ཡོད།
18. Take care, that horse is vicious.	Rik-pa ched ta di ngen-pa yin.	རིག་པ་ཐེད་ཁོ་འདི་ངན་པ་ཡིན།
19. I shall spend the rest of my life in religious meditation.	Ngai ts'he hlaḥ di chhō gom la sed-gyu yin.	ང་ཡི་ཆེ་ལྷ་འདི་ཆོས་སྦོམ་ལ་བར་རྒྱ་
ཡིན།
20. He remained seated silently meditating.	Kho chām gom kyab-ne zhu döḍ-pa yin.	ཁོ་ཅི་སྦོམ་རྒྱལ་ནས་པ་བྱས་སྟོད་པ་
ཡིན།

EXERCISE 65.

Nyin-re, each day, daily :
nyin-re-zhin, day by day :
ting, depth : pak, measure :
pa-shing, bamboo : gyur, govern :

1. His strength grows less daily.	Nyin-re-zhin khoi tob chung-wa yin.	གཏི་ཤི་པ་ལོག་ཁོ་ཡི་ཕྱོད་ཀྱང་པ་ཡིན།
2. The water is a whole bamboo deep.	Chhu diḥ ting pak pa-shing chik ki kang yöd.	ཅུ་འདི་ཤི་གཏིང་དཔག་རྒྱ་གཏིང་ཅིག་གི་
གང་ཡོད།

EXERCISE 82.—Continued.

bestow : *khyed* (respectful) you :
phul, offer : *lau*, mind, understand-
 ing : *dàm-ngak*, advice, counsel :
htün, agreement, unity :
chhir, out : *kyur*, east, throw :
yuk, move : *gyur-tu*, upside down,
 contrary-wise.

3. I am lighting a fire.	Nga me phu-gi yöd.	ང་མེལ་ཕུ་གི་ཡོད་།
4. Blow up the fire.	Oh ne me phu.	འོ་ན་མེལ་ཕུ་།
5. Where is the wood ?	Shing ka na yöd.	ཤིང་ཀ་ན་ཡོད་།
6. Is there no more charcoal ?	Na sol-nak mi duk.	ན་སོལ་ན་མི་འཇུག་།
7. The smoke has got into my eyes.	Tu-wa di ngai mik nàng-tu phok-pa yin.	ཏུ་པ་འདི་ད་ཡི་མིག་ནང་ཏུ་ཕོག་པ་ཡིན་།
8. Blow until the flame springs up.	Me-che ma htön kyi pàr-tu me бүд.	མེ་ཆེ་མ་འཕྱོར་གྱི་པར་ཏུ་མེ་འཇུག་།
9. Why are you sorrowful ?	Khyöd chi ched-ne sem kyo-wa.	ཁྱོད་ཅི་ཕྱེད་ན་སྐྱེ་སྐྱོ་པ་།
10. Catch hold of his hands.	Khoi lak-pa la dzin.	ཁོ་ཡི་ལག་པ་ལ་འཛིན་།
11. With your permission I will take some tobacco.	Khyöd kyi kah tü-na nga hta-ma-kha len-gyu yin.	ཁྱོད་གྱི་པག་འཕྲོག་ན་ད་ཐ་མ་ཁ་ལེན་གྱི་ཡིན་།
12. I caught two birds to-day.	Nga tering cha nyi dzin-pa yin.	ང་དེ་རིང་ཐ་གཉིས་འཛིན་པ་ཡིན་།
13. I let one go and one I sent to you.	Ngai chik tang-wa yin chik khyed la phul yöd.	ང་ཡི་གཅིག་གདང་པ་ཡིན་གཅིག་ཁྱོད་ལ་ཐུག་ཡོད་།
14. He is considering what answer he shall make.	Len chitâr deb-gyu kho sàm lau tang-gi duk.	ལན་ཅི་ལྟར་འདེབས་གྱི་ཁོ་པས་མོ་གདང་གི་འཇུག་།
15. I do not know what to do, what is your advice ?	Chi ched-gi yöd-tâm nga mi she khyöd kyi dàm-ngak chi yöd-pa.	ཅི་ཕྱེད་གི་ཡོད་དེ་ང་མི་ཤེས་ཁྱོད་གྱི་འདོད་པ་ཅི་ཡོད་པ་།
16. This man says one thing, and that man says another thing.	Mi di-yi tàm chik làb-gi duk tarung mi tei kyang tàm zhen shik lab-gi duk.	མི་འདི་ཡི་གདོད་གཅིག་ལ་མི་འཇུག་ད་ཅེད་མི་དེའི་ཐུང་གདོད་གཞན་གྱི་ལག་མི་འཇུག་།

EXERCISE 82.—*Continued.*

17. The men contradict one another.	Mi di nàm chik tang chik mi htün.	མི་དང་མི་གཅིག་དང་གཅིག་གི་མགྲན་པ།
18. Their words do not agree.	Kho-nàm kyi tàm chik-pa mi duk.	ཁོ་མི་གྱི་གནད་གཅིག་པ་མི་འདྲ་པ།
19. They told me yesterday that half of what I was to get had been thrown away.	Dang khong ki nga la ser-wa ngai htob-pa di chhed-ka kyur tang yöd.	མདང་ཁོང་གི་ང་ལ་སྤྱི་ལོ་ལྔ་པ་དེ་གི་ཐོ་བ་པ་འདི་ཕྱེད་ཀ་མུ་མ་གདང་ཡོད་པ།
20. Move your hands in contrary directions.	Khyöd kyi lak-pa ehbir gyur tu yuk.	ཁྱེད་ཀྱི་ལག་པ་ཕྱིར་བུ་ཕྱིར་ཕྱེད་པ།

EXERCISE 83.

Htö, hear, hearken :
kalchen, important, of consequence : *chhah*, make, prepare :
leng, discourse : *tsöd*, dispute, quarrel : *chöd*, cut, put an end :
tid, lead, conduct : *em-chhi*, doctor : *lung-pa*, valley :
sung, keep watch : *läng*, stand :
rim-shin, in order, in due time :
je-ne, afterwards : *ko*, know :
ü, middle, among.

1. I am listening to your advice.	Khyöd kyi tàm sa ngak di ngai htö yöd.	ཁྱེད་ཀྱི་གནད་མ་ས་ངས་འདི་ང་གི་ཐོ་བ་ཡོད་པ།
2. I attach importance to what you say.	Khyöd chi làb-pa di nga kal-chen chha nge cha-wa yin.	ཁྱེད་ཅི་ལག་པ་འདི་ང་གི་ཚན་འཆལ་དེས་བྱ་བ་ཡིན་པ།
3. If you take my advice you will put an end to the case (business).	Khyöd ngai làb-pa nyen na leng tsöd te nge chöd-gyu yin.	ཁྱེད་ང་གི་ལག་པ་ཁག་ན་ཐོང་ཚེད་དེ་ངེ་གཅོད་རྒྱ་ཡིན་པ།
4. I will bring you whatever you like best.	Khyöd chi gö-pa di khyöd kyi tön-ne ngai khur yong-gyu yin.	ཁྱེད་ཅི་དགོས་པ་འདི་ཁྱེད་དེ་མ་ལ་ང་གི་རྒྱུ་ཡོད་རྒྱ་ཡིན་པ།
5. Go and bring it.	Song khur shok.	སྟང་རྒྱུ་ཤོག་པ།
6. Come here and bring it to me.	Dir ngai tsar khur shok.	འདིར་ང་གི་ཕྱིར་འདྲུང་ཤོག་པ།

EXERCISE 83.—*Continued.*

7. He brought two or three letters from the village yesterday.	Kho yigi nyi sum shik dàng tong yul ne khur yong-wa yin.	ཁོ་ཡི་གེ་གསེས་གསུམ་ཞིག་མདང་གོང་ཡུལ་ནས་རྒྱུ་ཡོད་པ་ཡིན།
8. To-morrow Jorden will bring his son with him.	Sang Jorden khorang ki put'sha hlen-chik-tu tid yong-gyu yin.	སང་འཕྱེར་ལྷན་ཁོ་རང་གི་སྲ་ཚོ་ལྷན་གཅིག་ལྷ་འཁྱིད་ཡོད་ཐུ་ཡིན།
9. They are bringing their aunt from the village to the doctor.	Khonàm khorang ki ani tong yul ne tid-te em-chhi tsar ta-wàr dau-gi duk.	ཁོ་རྒྱལ་ཁོ་རང་གི་མ་ཞེ་གོང་ཡུལ་ནས་འཁྱིད་དེ་མེ་ཚི་རྩུ་ལྷ་བཀྲ་འཁྱོ་ཞི་འཇུག།
10. It would be well to make an agreement with the girl you mentioned.	Khyöd-rang làb-khen pumo di tang htün-pa ched-ne yak-po yin.	ཁྱེད་རང་ལལ་མཆན་སྲ་མོ་འདི་དང་མཐུན་པ་བྱེད་ནས་ཡག་པོ་ཡིན།
11. He fetches water from the valley.	Kho lung-pa ne chhu khur yong-gi duk.	ཁོ་ཁུང་པ་ནས་རྒྱ་འཁྱུར་ཡོད་གི་འཇུག།
12. Give it to him.	Te kho la chin.	དེ་ཁོ་ལ་ཐུག།
13. You told me the work was good, but it does not seem so to me.	Khyöd le yak-po ched yöd ser, nga la làb kyang, nga yak-po ma htong.	ཁྱེད་ལས་ཡག་པོ་བྱེད་ཡོད་བློ་དེ་ལ་ལལ་ཁུང་ད་ཡག་པོ་མ་མཐོང་།
14. I say that I told that man to stand as sentry.	Mi te la sung-te lang döđ gö pö nga-yi kah nang yöd.	མི་དེ་ལ་སྤྱད་ཐེ་ལང་དོད་གོ་པོ་ང་ལི་ཀམ་ནང་ཡོད།
15. I shall be told what they are saying by and bye.	Khonàm khorang ki chi làb-pa di rim-shin je-ne nga ko-gyu yin.	ཁོ་རྒྱལ་ཁོ་རང་གི་ཅི་ལལ་པ་འདི་རིམ་བཞིན་རྒྱུ་ཡིན།
16. I know I shall be told whatever is said among them.	Khong ki ü na chi serwa di nga la làb-gyu yin-pa ngai she.	ཁོང་གི་དབུས་ན་ཅི་བློ་བ་འདི་ད་ལ་རྒྱ་ཡིན་པ་ད་ཡི་ཤེས།

EXERCISE 83.—Continued.

17. Did you not tell me that?	Khyöd nga la ser ma chung-ngam.	ཁྱོད་ང་ལ་སེར་མ་ཆུང་ངའ་
18. Who told you so?	Khyöd la sü láb-pa.	ཁྱོད་ལ་སྤྱད་ལམ་པ་
19. I heard everything they said.	Teyi chi láb-pa di nga htö yöd.	དེ་ཡི་ཅི་ལམ་པ་འདི་ང་ཐོས་པད་
20. What do you want to say?	Khyöd chi láb gö duk.	ཁྱོད་ཅི་ལམ་དགོས་འདུག་

EXERCISE 84.

Nü, can : jöd, say, pronounce :
 pöd-nga, call, name : död, wish :
 lob, teach : khong-tu, in, among :
 ཡོན་ཏན་, abbr. ཡོན་, yön-ten, skill,
 learning, science :
 ts'hüd, enter into : bul, offer :
 suk-jed, reward, honour :
 dong, face : lek-pam, volume, book :
 ts'hik-ts'hed, passage of book :
 lob-pön, teacher : lob-ma, pupil.

1. What is that for?	Te chi-yi chhir yin-pa.	དེ་ཅི་ཡིས་ཐྱིར་ཡིན་པ་
2. What is the use of that?	Te-yi phen chi yin.	དེ་ཡི་སུ་ཅི་ཡིན་
3. What do you call that in Tibetan?	Te la khyöd pöd ked tu chi ser-gi yöd.	དེ་ལ་ཁྱོད་པོད་ཀེད་ཏུ་ཅི་སེར་གི་ཡོད་
4. How can you say so?	Khyöd di chitâr láb nü-pa.	ཁྱོད་འདི་ཅི་ཉུང་ལམ་ཏུ་པ་
5. How do you pronounce this word?	Tâm chitâr ched-ne jöd-gi yöd-pa.	མདྲོ་ཅི་ཉུང་ཅེད་ནེ་འདི་གི་ཡོད་པ་
6. How is this word pronounced?	Tâm di pöd-nga chi-târ yin.	མདྲོ་འདི་འཕྲོད་མངམ་ལ་ཅི་ཉུང་ཡིན་
7. I wish to learn the Tibetan language.	Pöd-ked di nga láb död-pa yin.	པོད་ཀེད་འདི་ང་ལ་ལོད་པ་ཡིན་
8. Teach me the language.	Ked di nga la lob.	ཀེད་འདི་ང་ལ་ལོབ་
9. It is good for you to learn.	Yön-ten khong-tu ts'hüd na yak-po yong.	ཡོན་ཏན་ཁོང་ཏུ་ཅྱོད་ན་ལམ་པོ་ཡོད་
10. If you teach me it will be good for you.	Kalte khyöd nga la lob na khyöd-ran g yak-poyong.	མཐའ་དེ་ཁྱོད་ང་ལ་ལོབ་ན་ཁྱོད་རང་ལམ་པོ་ཡོད་

EXERCISE 84.—Continued.

11. I will give you a present for teaching me.	Nga la khyöd kyi lob htub na ngai khyöd la suk-jed bul-gyu yin.	ང་ལ་ཁྱོད་ཀྱི་ལོབ་མུབ་ན་ང་ལི་ཁྱད་ལ་སུག་ཇེད་བུ་རྒྱལ་ཡིན།
12. I will teach you if you will learn.	Khyöd-rang khong-tu zhak htub na ngai khyöd la lob-gyu yin.	ཁྱོད་རང་ཀྱང་ཕ་མཁའ་མུབ་ན་ང་ལི་ཁྱོད་ལ་སློབ་རྒྱལ་ཡིན།
13. I shall learn from you with pleasure.	Khyöd kyi dong la te na nga sem gah ö nang ne lob-gyu yin.	ཁྱོད་ཀྱི་སྟོང་ལ་ཐུག་ན་ང་སེ་ས་དམའ་ཡོད་ནང་ནས་སློབ་རྒྱལ་ཡིན།
14. You have much to learn.	Khyöd la mang-po lob-gyu yöd.	ཁྱོད་ལ་མང་པོ་སློབ་རྒྱལ་ཡོད།
15. Say the word over twenty times.	Ts'hik len nyi-shu làb.	ཚིག་ལན་གི་བྱ་ལམ་ཤིང་།
16. There are many who can teach you beside me.	Khyöd kyi chhirtu tarung lob-pa-po mang-po yöd.	ཁྱོད་ཀྱི་མྱི་རྩ་ད་ཆེད་སློབ་པ་པོ་མང་པོ་ཡོད།
17. Explain this to me.	Di nga la salwa ched-ne làb.	འདི་ང་ལ་གསལ་ལ་པ་ཅེད་ནས་ལམ་ཤིང་།
18. Make me understand this passage of the book in other words.	Lek-pàm ki ts'hik ts'hed di nga la tàm zhen htok ne làb nàng.	སློབ་པ་པོ་མི་ཚིག་ཚིད་འདི་ང་ལ་གསའ་གཞན་ཤིག་ནས་ལམ་ཤིང་།
19. You are a good teacher.	Khyöd lob-pön yak-po shik yin duk.	ཁྱོད་སློབ་དཔོན་ལས་པོ་ཞིག་ཡིན་འཇུག་ཤིང་།
20. In what monastery did you study?	Khyöd gön-pa kana lab-pa.	ཁྱོད་དགོན་པ་ག་ན་བསྐབས་པ་ཤིང་།
21. A good teacher makes a good pupil.	Lob-pön yak-po chung na lob-ma kyang yak-po yong.	སློབ་དཔོན་ལས་པོ་བྱད་ན་སློབ་མ་བྱད་ལས་པོ་ཡོད།

EXERCISE 85.

lok, turn : *chuk*, put, place.

1. If I pronounce a word wrong, you should correct me.
2. If I do not speak correctly, tell me in what I am wrong.
3. The Tibetan language is difficult.
4. On the contrary, I think it easy.
5. I am hoarse and cannot speak well.
6. This letter is written wrongly.
7. Correct it.
8. The name of the petitioner is not subscribed to his petition.
9. The poor people speak thus.
10. Well born people speak with more elegance than those of poor origin.
11. You must learn to write as well as to read.
12. Can you speak English?

Khyöd ang-gär-jik làb htub-pàm.

ཐུང་མང་མང་འཛིན་ལམ་ལམ་ལོ་།

EXERCISE 60.—Continued.

chhung, an affix used in composition :

cha, fowl, bird : *red*, ready :

dub, prepare, make ready :

ta-tik-pa, ready : *yün*, time :

nyin-chhed, noon : *gong*, night :

kär, dance : *tsi*, count, reckon.

3. Shall I look behind the door?	Gau dih gyab-tu nga ta-gyu yin-nàm.	མོ་འདི་གི་ཐུབ་ཅ་ད་ཁྱ་ཕྱིན་ནོ།
4. Look behind you.	Khyöd-rang ki gyab-ne ta.	ཁྱོད་རང་གི་ཐུབ་ནས་ཁྱ།
5. I saw to the top of the house.	Khang-pa dih gau la nga htong-pa yin.	ཁང་པ་འདི་གི་མགོ་ལ་ད་མཐོང་པ་ཕྱིན།
6. The pig has gone under the house.	Khang-pa dih oh-le phak chhung di song yöd.	ཁང་པ་འདི་གི་འོག་ལས་ཕམ་རྒྱུད་འདི་སོང་ཡོད།
7. I am going into the house.	Nga khang-pa di nang dau-gyu yin.	ང་ཁང་པ་འདི་ནང་འགྲོ་ཐུ་ཕྱིན།
8. The pig is beneath the house.	Phak-chhung di khang-pa dih oh-na yöd.	ཕམ་རྒྱུད་འདི་ཁང་པ་འདི་གི་འོག་ན་ཡོད།
9. Put it under you.	Khyöd-rang ki oh tu zhak.	ཁྱོད་རང་གི་འོག་ཏུ་བཞག།
10. It is under the cloth.	Re kyi oh na yöd.	རེ་ལྟེ་འོག་ན་ཡོད།
11. I live down the river.	Nga tsang-po dih med la död-pa yin.	ང་གསོན་པོ་འདི་གི་མད་ལ་མྱོད་པ་ཕྱིན།
12. They were going up stream.	Kho gyuk-chhui teng la dau-gin duk.	ཁོ་ལྷུག་རྒྱུ་ཅེད་ལ་འགྲོ་གིན་འཇུག།
13. There are many fowls in front of the house.	Khang-pa di-yi dün-chho la cha mang-po duk.	ཁང་པ་འདི་གི་མཐུན་ཐུགས་ལ་བྱ་མང་པོ་འཇུག།
14. You will be well presently.	Khyöd ta-ta tak-gyu yin.	ཁྱོད་ད་ཁྱ་ཐག་ཐུ་ཕྱིན།
15. Are you about to go?	Khyöd dau red-pa yin-na.	ཁྱོད་འགྲོ་རེད་པ་ཕྱིན་ན།
16. We shall go when we have made every thing ready.	Di ts'hang-ma dub ts'här-na nga-chak dau-gyu yin.	འདི་ཚེད་མ་འབྲུག་ཚེར་ན་ད་ཅས་འགྲོ་ཐུ་ཕྱིན།
17. Are you ready to go?	Khyöd dau-wär ta-tik-pa yöd-tàm.	ཁྱོད་འགྲོ་བར་ཐག་ཐུག་པ་ཡོད་དོ།

EXERCISE 60.—Continued.

18. I will not stay longer,
I shall go.	Nga yün-ring mi gor nga
dau-gyu yin.	ང་ཡུན་རིང་མི་གོར་ང་འགོ་རྒྱ་ཡིན་ཀྱི་ཤིག་།
19. I think it is about noon.	Ngai sampa te nyin-chhed
tsàm yin.	ང་ཡི་ཐག་པ་དེ་ནི་མེད་ཚེ་ཡིན་ཀྱི་ཤིག་།
20. These two men were to
have danced last night,
but they did not.	Mi nyi tang gong la kàr
ched-pö tsi yöd kyang,
khong ma ched.	མི་གཉིས་མདང་དཔོན་གཉིས་ལ་མཇུག་ཕྱིན་པའི་ཚེ་སྔོན་མེད་ཀྱི་ཤིག་།
21. I am just going, stop a
bit.	Nga ta-ta dau kàp yöd alik
gak.	ང་ད་ལྟ་འགོ་སྐབས་ཡོད་ཅེ་ག་ཞིག་འགག་།

EXERCISE 61.

Htorang, the dawn, morning :
kong-kheb, thatch : khang-lo, wall :
gau, commence, begin :
malsa, floor : htàb, fire-place :
kàm, dry : tàb, shelf :
tuh-khang, bath-room :
pàr, centre :
dung-ma, beam : enter, plank :
tang-po, straight : kyok-por,
crooked :
kong-sur, eaves : ring-po, long, far :
gol-chak, lock : denri, mat :
chok-tse, table :
ts'ho, plural affix :
chhe-ka, things, articles :
ka, pillar : mang, foundation :
dau-tang, stone : yang, or, either :
sa-leb, brick : khang-mik, room :

1. I am building a house.	Nga khyim shik zau kàp
yöd.	ང་ཁྱིམ་ཤིག་བརྩོ་བཞག་ཡོད་ཀྱི་ཤིག་།
2. Have you not finished
building that house yet ?	Khyim ta-ta htub zau ma
ts'hàr-ràm.	ཁྱིམ་ད་ལྟ་ཐུབ་བརྩོ་མ་ཚུར་རྩི་ཤིག་།
3. Will you be able to
finish the building by
this time to-morrow ?	Htorang ta-tü tsàm la khang-
pa di zau ts'hàr htub yong-
ngàm.	མོ་རང་ལ་ད་ལྟ་ཚེ་ལ་ཁང་པ་འདི་བརྩོ་
ཚུར་ཐུབ་ཡོད་དམ་ཀྱི་ཤིག་།
4. The thatching has not
yet been commenced.	Kong kheb zau-gyu di ta-
ta htub gau ma ts'huh.	ཁོང་ཁེབས་བརྩོ་རྒྱ་འདི་ད་ལྟ་ཐུབ་
འགོ་མ་འཛུགས་ཀྱི་ཤིག་།
5. The walls and floor are
well made, but the fire-
place I do not like.	Khang-lo tang mal-sa te
yang le-pàr zau duk kalte
htàb te la nga gahwa ma-
chung.	ཁང་ལོ་ཁང་པ་དང་མཐའ་ལ་དེ་ཡང་ཁེབས་
པར་བརྩོ་བཞག་ཀྱི་ཤིག་ཀྱི་ཤིག་དེ་ལ་
དཔལ་ལ་མ་ཐུང་།
6. There are no shelves
over the fire for the
drying of fish.	Htàb dih teng la nya kàm-
pö chhir-tu tàb mi duk.	ཐབ་འདི་ཕྱི་ལ་ག་ཤིག་པའི་ཐུར་ཏེ་
ཐབ་མི་འཛུགས་ཀྱི་ཤིག་།

EXERCISE 64.—Continued.

13. The beads become five less in number every day. Some one must steal them.	Hting-dok tei tang-kha nyin re-re la nga nga nyung song duk mi kha-chik ki kü duk sàm.	ཐོང་དོམ་དེ་ཡི་གྲང་ཁ་གཅིག་རེ་རེ་ལ་ལྷ་ལྷ་
གྲུང་སྟང་འདུག་མི་ཁ་ཅིག་གི་སྐྱུ་སྐྱ་
འདུག་པ་ལོ།
14. Last month you came on the first day of the month, but this month you arrived five days later.	Dawa ngön song ki nyin tang-po khyöd leb yöd, kal-te da di näng ki shak ngai je-ne leb-pa yin.	ལྷ་པ་སྟོན་སྟང་གི་གཅིག་དང་པོ་ཁྱོད་སྟེང་པ་
ཡོད་མཁའ་དེ་ལྷ་འདི་ནང་གི་ལྷ་ལྷ་ཡི་
ཆེས་ནས་སྟེང་པ་ཡིན།
15. How much money did you leave behind?	Khyöd tiruk chi-tsäm zhak-ne yong-wa.	ཁྱོད་དེ་ལྷ་ཆི་ཅི་པ་ལྷ་ནས་ཡོད་པ་།
16. Give me the remainder.	Hlak-lü di nga la chin.	ལྷ་ལྷ་འདི་ང་ལ་ཕྱིན།
17. Use the horse gently and he will go well.	Ta di la tul ched-ne chöd na ta yak-po dau htub yong.	ཁོ་འདི་ལ་རུལ་ཐེད་ནས་སྟོད་ན་ཅི་ཡང་པོ་
འགོ་བྱུང་ཡོད།
18. Take care, that horse is vicious.	Rik-pa ched ta di ngen-pa yin.	རིག་པ་ཐེད་ཁོ་འདི་ངན་པ་ཡིན།
19. I shall spend the rest of my life in religious meditation.	Ngai ts'he hlaḡ di chhō gom la sed-gyu yin.	ང་ཡི་ཆེ་ལྷ་འདི་ཆོས་སྦོམ་ལ་བད་རྒྱ་
ཡིན།
20. He remained seated silently meditating.	Kho chām gom kyab-ne zhu döḡ-pa yin.	ཁོ་ཅི་སྦོམ་རྒྱལ་ནས་པ་བྱས་སྟོད་པ་
ཡིན།

EXERCISE 65.

Nyin-re, each day, daily :
nyin-re-zhin, day by day :
ting, depth : *pak*, measure :
pa-shing, bamboo : *gyur*, govern :

1. His strength grows less daily.	Nyin-re-zhin khoi tob chung-wa yin.	གཅིག་རེ་པ་ཞིག་ཁོ་ཡི་སྟོབ་རྒྱུང་པ་ཡིན།
2. The water is a whole bamboo deep.	Chhu diḡ ting pak pa-shing chik ki kang yöd.	ལྷ་འདི་ལྷ་ཞིང་དཔག་རྒྱ་ཞིང་ཅིག་གི་
གང་ཡོད།

EXERCISE 65.—Continued.

kang, full, whole : *tüd-pa*, to bathe : *nyen*, danger, risk :
kya-wa, an oar :
kyal-wa, swimming : *htak-pa*, a rope : *tang*, let go :
dzin, grasp, take hold :
ching, sink : *chhong*, jump :
tampa, strictly, closely :
nyika, both : *lak-ngar*, arms :
dok, tie (as a cord) :
kye, neck : *u*, breath : *chhed*, cut off : *ak-ts'hom*, beard : *htak*, blood :
chak-ma, fist, stroke, blow, fisticuff : *gal*, jaw : *te men*, if not that :
ye-wa, dislocate : *htön*, eject, put out : *galte*, across : *tsh'a*, cane :
chong, hang, suspend :
ta-tik, (vulg. Sikkim) prepare, རྒྱུ་མེད་ to adjust, compose.

3. The river is very deep in this part.	Tsang-po di ^h chhed-ka di nangtu ting chhen-po yöd.	གཙང་པོ་འདི་འདྲི་ཐུང་མ་འདི་ནང་དུ་གནིང་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱི་ལྟར་།
4. It is dangerous to bathe at this place, the water is too deep.	Sa dir түд-pa di nyen chen yin chhu shintu ting yöd.	ས་འདིར་འཁྱུང་པ་འདི་ནེན་ཅན་ཡིན་ཆུ་ཤིན་ཏུ་གནིང་ཡོད་ཀྱི་ལྟར་།
5. Do you know how to manage a boat ?	Tuh chitār gyur-pa yin khyöd she sām.	ཐུ་ཅི་ཉར་ཀུར་པ་ཡིན་ཆོད་ཤེས་པོ་།
6. Do you know how to row a boat ?	Khyöd tuh la kya-wa kyab she-sām.	ཆོད་ཐུ་ལ་ཐུ་པ་ཐུབ་པ་ཤེས་པོ་།
7. Don't you know how to sit in a boat ?	Khyöd tuh nang-tu döḍ she-sām.	ཆོད་ཐུ་ནང་ཏུ་དོḍ་ཤེས་པོ་།
8. Can you swim ?	Khyöd kyal-wa ched htub-pām.	ཆོད་ཀྱལ་པ་ཅེད་ཐུབ་པོ་།
9. Let go the rope and take the oars.	Htak-pa tang, tuh kya-ne dzin.	ཐཨ་པ་ཐང་ཐུ་ཐུ་ནེ་དཀིན་།
10. The boat is sinking, all make ready to jump.	Tuh di ching-gin duk htām-ched chhong-wār ta-tik ched.	ཐུ་དེ་འཇིང་གིན་དུ་ཁྱུ་ཁྱེད་ཀྱི་ཐམ་པ་ཅད་མཆོང་པར་གྱ་བློན་ཅེད་།
11. If you do not know how to swim, catch hold of me.	Khyöd kyal kyab-gyu chi-tār yin ma she-na, nga la dzin.	ཆོད་ཀྱལ་ཐུབ་པ་ཐུ་རྒྱུ་ཅི་ཏར་ཡིན་མ་ཤེས་ན་ང་ལ་དཀིན་།
12. Do not hold so tight, you hinder my swimming.	Nga la te-tār tām-pa ched-ne ma dzin ngai kyal khyöd kyi gaḥ-pa yin.	ང་ལ་དེ་ཏུ་དྲ་པ་ཅེད་ནེ་མ་དཀིན་ང་ལི་ཀྱལ་ཆོད་ཀྱི་འཁྱུང་པ་ཡིན་།
13. We shall both be drowned.	Nga-chak nyi-ka chhu la jing-ne shi-gyu yin.	ང་ཅག་གཉིས་མ་ཆུ་ལ་འཇིང་ནས་ཤི་ཐུ་ཡིན་།
14. Tie the rope in a knot under his arms.	Khoi lak-ngar oh-du htak-pe dok-ne ching.	ཁོ་ཡི་ལམ་ངར་ལོ་དུ་ཐཨ་པ་ཐུ་པ་དཀིན་པོ་།

EXERCISE 88.—*Continued.*

5. Put out the light.	Mär-me di seq tang.	མར་མེ་འདི་གསལ་དག་ཅད་།
6. Light the lamp.	Mär-me di bàr tang.	མར་མེ་འདི་སྒྲུ་མ་གསལ་།
7. Give a rupee to the man
I struck.	Ngai dung-wöe mi di la
tiruk chik chin.	ང་ཡི་རྒྱ་དང་བཞི་མི་འདི་ལ་དྲི་རྩ་ག་གཅིག་
ཐྱིན་།
8. For this reason I went.	Dì-yi tön-ne nga song-wa
yin.	འདི་ཡི་དེ་ཅུ་ནས་ང་སོང་བ་ཡིན་།
9. What will you do down
there ?	Khyöd ter ded-ne chi ched-
gyu-pa.	ཐོད་དེར་བཞད་ནས་ཅི་ཐེད་རྒྱ་པ་།
10. Put it back again.	Lok te zhak.	ལོག་ཐེ་བཞག་།
11. Do not do that again.	Lär te-tär ma ched.	སྒྲུ་དེ་ལྷུ་མ་ཐེད་།
12. Do not say so again.	Lär te-tär ma làb.	སྒྲུ་དེ་ལྷུ་མ་ལཔ་།
13. You can only under-
stand what I say if you
listen.	Ngai làb-pa di le-pär nyen-
na khyöd-rang ha-ko htab
yong.	ང་ཡི་ལཔ་པ་འདི་ལེགས་པར་ཉན་ན་
ཐོད་རང་ཅུ་གྲུ་ཡོད་།
14. If you do not listen, you
cannot hear what is said.	Khyöd le-pär ma nyen-na
chi lab kyang khyöd-rang
ha-ko mi htub.	ཐོད་ལེགས་པར་མ་ཉན་ན་ཅི་ལཔ་ཐད་
ཐོད་རང་ཅུ་གྲུ་མི་ཐུབ་།
15. If you are not quiet, I
will not teach you any
more.	Khyöd chàm ma död-na nga
khyöd la lob-gyu ma yin.	ཐོད་ཅི་མ་ཇོད་ན་ང་ཐོད་ལ་ཇོཔ་རྒྱ་མ་
ཡིན་།
16. Why do you want me
to tell it you ?	Khyöd di chi-yi led-tu ngai
lab-pa di nyen gö-pa.	ཐོད་འདི་ཅི་ཡི་སྒྲུ་རྩ་ང་ཡི་ལཔ་པ་འདི་
ཉན་དགོས་པ་།
17. Who will you tell it to ?	Khyöd sü tsär lab-gyu
ched-pa.	ཐོད་སུ་ཙཱར་ལཔ་རྒྱ་ཐེད་པ་།
18. I shall offend by speak-
ing.	Ngai lab-na khyöd she-dang
lang yong.	ང་ཡི་ལཔ་ན་ཐོད་ཞེ་མང་ལང་ཡོད་།
19. Let him speak for him-
self.	Kho-rang lab chuk shik.	ཁོ་རང་ལཔ་བརྒྱལ་གྱིན་།

EXERCISE 89.

Ü-ne, among : su-hted, some-one :
chok-tse, a table : ne, dwell, abide :
ts'he, life : gyalpo, king :
mö, esteem, regard :
kü, reverence : htok, beginning :
mö-kü, fidelity : no, think :
wang, power, force.

S. 12 and 13. Note that the spelling of རྟོག་ to remain and འདོད་ to wish, is different, although the pronunciation is the same.

1. How long have you been awake ?	Khyöd nyid lok-te chi-tsäm död-pa.	ཁྱོད་ཀྱི་ལོ་མཆོད་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་ཡིད་པ་།
2. Since when did your foot begin to pain you ?	Khyöd kyi kang-pa näm-ne suḥ kyab yöd-pa.	ཁྱོད་ཀྱི་མཆོད་པ་འོ་མཁའ་རྒྱུ་ལྟུང་པ་ཡོད་པ་།
3. Since when did it pain ?	Näm-ne suḥ kyab-pa.	འོ་མཁའ་རྒྱུ་ལྟུང་པ་།
4. Where does it pain ?	Suḥ ka-na yöd.	རྒྱུ་ལྟུང་གི་ས་ཡོད་།
5. Tell me before I go.	Nga ma dau-wöe ngön-ne lab.	ང་མ་འགྲོ་བའི་ཕྱི་མཁའ་ལུ་།
6. I will tell him after you are gone.	Khyöd dau-wöe je-ne nga kho la lab-gyu yin.	ཁྱོད་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་ལྟུང་གི་མཁའ་ལྟུང་པ་ཡིན་།
7. When I first saw you we were both young men.	Nga-chak nyi-ka ngön-ne hted tü su nga-chak nyi-ka lo zhön-pa yöd.	ང་ཅག་གཞིས་ཀྱི་ཕྱི་མཁའ་འཕྲུ་ཕྱི་མཁའ་ལྟུང་པ་ཡོད་པ་།
8. Some of you have broken my table.	Khyöd-chak ki ü-ne su-hted kyi ngai chok-tse di chak duk.	ཁྱོད་ཅག་གི་དུ་ལྟུང་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་།
9. While life lasts, I will remain true to the king.	Nga ts'he näm-ne par-tu gyal-po la mö kü ched-ne död-gyu yin.	ང་ཚོ་འོ་མཁའ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་།
10. I will stay here all my life.	Nga ts'he htok dir död-gyu yin.	ང་ཚོ་འོ་མཁའ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་།
11. I have stayed here all my life.	Nga ts'he htok-na död-pa yin.	ང་ཚོ་འོ་མཁའ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་།
12. I remain here always.	Nga tü-gün-tu na död-kyin yöd.	ང་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་།
13. I wish to remain here.	Nga na ded död-pa yin.	ང་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་ལྟུང་པ་།

EXERCISE 89.—Continued.

14. The house was burnt down by accident.	Khyim di no sàm ma tong-wa me ts'hiḱ song duk.	ཁྱིམ་པོ་མེ་ལས་མ་གཏོང་བ་མེ་ཆིག་སྟེང་འཇུག་།
15. I am speaking of my own accord.	Nga-rang gah-wöe chhir nga-rang ki lab-pa yin.	ང་འདྲ་དགའ་བའི་ཐུང་ང་འདྲ་གི་ལལ་པ་ཡིན་།
16. No-one forces me to speak.	Nga lab-gyu sui kyang wang yöd ched-kyin med.	ང་ལལ་རྒྱ་ལྷ་ཡི་བྱང་དབང་ཡོད་ཅེད་ཁྱིན་མེད་།
17. Do not be suspicious.	Te-tàr hte ts'hom ma ched.	དེ་ལྟར་ཐེ་ཆོམ་ཅེད་།

EXERCISE 90.

Dang, satisfied : *ts'höd*, moderate : *sem-chen*, an animal, or, the condition of having a soul : *khyed*, separate, different : *ri*, kind, sort, tribe : *lu*, custom, mode : *te-u*, monkey : *ta-te*, a white-bearded species of monkey : *kyün*, to wear : *gau-re*, turban : *ching*, bind, tie : *dong-kheb*, face-cover, a veil : *yok*, to cover : *töd-kö*, coat : *ta-ts'hil*, wax : *chhuḱ*, put : *re*, cloth of cotton : *chah*, iron : *dom*, wrap, bind round : *tek-pa*, rust : *kak*, hinder, prevent : *shub*, sheath, scabbard.

1. He knows every word in the book.	Po-ti te ne ts'hiḱ chi-yang she-pa yin.	པོ་ཏི་དེ་ནས་ཆིག་ཅི་ཡང་ཤེས་པ་ཡིན་།
2. Every one does not know so much.	Su-yang te-tàr yön ten she-kyin med.	སུ་ཡང་དེ་ལྟར་ཡོན་ཏན་ཤེས་ཁྱིན་མེད་།
3. I only know it partially.	Nga te yong su she-kyin med.	ང་དེ་ཡོངས་སུ་ཤེས་ཁྱིན་མེད་།
4. You have eaten moderately.	Khyöd dang ts'höd sa-wa yin duk.	ཁྱོད་འགྲངས་ཆོད་སྐྱ་པ་ཡིན་འཇུག་།
5. There are many different kinds of animals.	Sem-chen ri khyed mang-po yöd.	སེམ་ཅན་རི་ཁྱེད་མང་པོ་ཡོད་།
6. There are two ways of saying that.	Di la lu nyi ched-ne lab gö-pa yöd.	འདི་ལ་ལུགས་གཉིས་ཅེད་ནས་ལལ་དཀོས་པ་ཡོད་།
7. How many sorts of fruit are there.	Me-tok mi chik-pa chi-tsàm yöd.	མེ་ཏོག་མི་གཅིག་པ་ཅི་ཙམ་ཡོད་།
8. The 'hanuman' is a species of monkey.	Ta-te di te-u chik ki ri yin.	ཐ་ཏེ་འདི་ཏེ་ཡུ་གཅིག་གི་རི་ཡིན་།
9. He always wears black clothes.	Kho tü gün-tu kö nak-po kyön-pa yin.	ཁོ་རུས་རྒྱུ་རྩ་གས་ནས་པོ་ཁྱོན་པ་ཡིན་།

EXERCISE 90.—*Continued.*

10. He put on a white turban.	Khoi gau la gau re kàr-po chik-ki ching duk.	ཁོ་ཧི་མཐོ་ལ་མཐོ་རལ་དཔར་པོ་གཅིག་གི་པའིང་འཇུག་པ།
11. She covered her face with a veil.	Mo morang ki dong la dong khep yok duk.	མོ་མོ་རང་གི་མདོང་ལ་མདོང་ཁེཔ་ལོག་པར་འཇུག་པ།
12. Give him a cloth for a night-covering.	Ts'hen-ma la kho la yok-güe kö chik chin.	མཚན་མ་ལ་ཁོ་ལ་མལོག་ཏུ་འོས་གཅིག་ཕྱིན་པ།
13. Your coat is worn out.	Khyöd kyi töd-kö di nying-po ru song ts'hàr duk.	ཁྱེད་ཀྱི་རྟོད་ཀོ་དེ་འོས་པོ་ཅི་ལོང་པོ་སྟོང་ཚེར་འཇུག་པ།
14. Why do you wear your coat inside out.	Khyöd kyi töd-kö di du ched-ne chhi gyur lok-te kyön-pa.	ཁྱེད་ཀྱི་རྟོད་ཀོ་དེ་དུ་ཅེད་ནེ་ཅམི་གཡུར་ལོག་ཏེ་ཀློན་པ།
15. Wrap up the spear-head in a piece of oil-cloth.	Dung ki gau la ta ts'hil chhuḥ-po re kyi dom.	དུང་གི་ཀའ་ལ་ཏ་ཏུ་མིལ་ཅུ་པོ་རེ་ཀྱི་དུམ་ཀྱི་ཕྱོག་པ།
16. This will protect the steel from damp.	Te-tàr ched-na chah di la tek-pè mi dzin.	དེ་ཏར་ཅེད་ན་ཅམ་པ་འདི་ལ་དེམ་པ་མི་འཇོག་པ།
17. It will prevent the steel from rusting.	Chah kyi tek-pa di kaḥ-gyu yin.	ཅམ་པ་ཀྱི་དེམ་པ་འདི་པ་མཐམ་ཏུ་ཡོག་པ།
18. Sheathe your sword.	Ti di shub-na chuḥ.	ཐི་དེ་ཤུབ་ན་ཅུ་པ།
19. She was dressed very finely.	Moi kö di yak-po kyön duk.	མོ་ཧོ་མོས་འདི་ལ་པོ་ཐོན་འཇུག་པ།
20. We shall be clothed in flannel.	Kho la pha-la-lung ki kō kyön chin-gyu yin.	ཁོ་ལ་ཕ་ལ་ལུང་གི་ཀོ་ཀློན་ཅིན་གཡུ་ཡོག་པ།

EXERCISE 91.

Kye-chhe, necklace: *ta*, bind, tie: *bed*, hide, conceal:

1. He wore a necklace.

Kho la kye chhe shik tah duk.

ཁོ་ལ་ཀྱེ་ཅེ་ཆས་ཞིག་པདམས་པར་འཇུག་པ།

EXERCISE 91.—Continued.

ma-htok, floor : *lūd*, dung, dirt :
tön-dam, really, indeed :
chhak-ma, a broom :
chhak-me, by a broom :
ur, to rub, to smooth :
yuk, brandish, wave :
bak-pa, stain : *tuh*, wash :
nak-teb, spot, stain :
num, oil : *juk*, smear :
dàm, mud : *chhak*, sprinkle :
ruł, rotten, putrid : *güd*, decay :
gau-dzak, begin, commence :
tima, bad smell, stink :
kàm, dry : *sed*, spent :
kyen-ts'hong, maize, Indian corn :
bu, grub, insect, weevil.

2. Hang this necklace round his neck.	Kho-rang ki gul-tu kye-chhe tah.	ཁོ་རང་གི་མཐུ་ལ་རྩ་ཐུ་ཆས་བཞག་པ་།
3. Hide yourself under this cloth.	Khyöd kö dih o-ne bè song.	ཁྱེད་གོས་ཀྱི་ཕྱོག་ལ་སྡོམ་པ་སྟེང་།
4. The floor is dirty, it must be made clean.	Ma-htok la lüd yöd di tön-dàm chhak gö.	མ་ཐོག་ལ་ལུད་ཡོད་དེ་དོན་དམ་ཐུག་དགོས་པ་།
5. It has already been swept with a broom.	Ngön-ne len chik chhak-mè chhak duk.	སྔོན་ནས་ལག་གཅིག་ཐུགས་མས་ཐུག་འདྲུག་།
6. It must be cleaned with water and rubbed with a cloth.	Chhui chhak-te, te-ne re kyi ur.	ཏྲུ་ཡི་ཐུག་ཐེ་དེ་ནས་རལ་ཁྱིའདྲུག་།
7. Take up this dirt and throw it away.	Lüd di chhak-te phong.	ལུད་དེ་ཐུག་ཐེ་འཕོང་།
8. It will make stain on the floor.	Ma-htok di nàng lüd kyi bak-pa bab-gyu yin.	མ་ཐོག་དེ་ནང་ལུད་ཀྱི་བཀ་པ་བཅའ་ཡིན་པ་།
9. The cloth will have to be washed.	Kö di tuh gö-gyu yin.	གོས་ཀྱི་འཕྲ་དགོས་པ་ཡིན་པ་།
10. There are two spots on the cloth.	Kö di la nak-teb nyi duk.	གོས་ཀྱི་ལ་གསེར་པ་གཉིས་འདྲུག་།
11. Go and wash your hands.	Song-te rang ki lak-pa tuh.	སྟེང་ཐུ་རང་གི་ལག་པ་འཕྲ་།
12. Let him wash his feet.	Kho-rang ki kang-pa tuh chuk shik.	ཁོ་རང་གི་ཁང་པ་འཕྲ་བཅུག་ཤིག་།
13. Smear some oil on this place.	Di na num alik juk.	དེ་ན་ལྷུ་མ་ལོག་འཕུག་།
14. His clothes were spattered with mud.	Khoi kö htàm-ched dàm chhak ki nak-teb kyi kang song duk.	ཁོ་ཡི་གོས་ཤིས་ཀྱི་འདྲ་ཆས་གི་གསེར་ཁྱིའདྲུག་།

EXERCISE 91.—*Continued.*

15. If you do not wash your wound it will fester.	Khyöd kyi ma di chhui ma tub na ma le-pa htön yong.	ཁྱོད་ཀྱི་མ་འདི་ཆ་ཡི་མ་འབྲུ་ན་མ་ལེགས་པ་ཤོན་ཡོང་།
16. That meat is putrid ; it is altogether bad.	Sha te rul song duk, len chik ma le kyang song duk.	ཤ་ཏེ་རུལ་སྟང་དུ་ཤ་ལན་ཅིག་མ་ལེགས་ཀྱང་སྟང་དུ་ཤ་།
17. The wood has begun to decay.	Shing di güd gau dzuk-pa yin.	ཤིང་འདི་འབྱུང་འགོ་འཛུགས་པ་ཡིན་།
18. The smell of putrid meat is bad.	Sha rul dih t̄ima yak-po mi duk.	ཤ་རུལ་འདི་ཤི་མ་ཡག་པོ་མི་དུ་ཤ་།
19. The dry rot has got into the wood of the boat.	Tuh di-yi shing di kām sed rul chung duk.	བྱ་འདི་ཡི་ཤིང་འདི་སྒྲི་བད་རུལ་ཆུང་དུ་ཤ་།
20. There are weevils in the Indian corn.	Kyen-ts'hong di nāng la bu duk.	ཕྱི་ན་ཚོང་འདི་ནང་ལ་འབྱ་དུ་ཤ་།

EXERCISE 92.

The following sentences are taken from Csoma de Korös' Tibetan Grammar: appendix III. They may be regarded as samples of polite speech being in a more polished mode than the common phraseology.

Shuk, to enter, go-in :
kyöd, move : *sol*, to beg :
zhu, to sit (respectful form) :
den, mat, seat : *zhu-ti*, a chair :

1. Please to enter.	Nangtu shuk shik.	ནང་ཏུ་བཞུགས་ཤིག་།
2. Please to walk in.	Nangtu kyöd chik.	ནང་ཏུ་ཐྱོད་ཅིག་།
3. I beg you to sit on this couch.	Den di la zhu su sol.	དང་ཀ་འདི་ལ་བཞུགས་ཐུ་གསོལ་།
4. Or on this chair.	Yang na zhu ti di la.	ཡང་ན་བཞུགས་ཁྱི་འདི་ལ་།
5. By the grace of God I am at present well both in body and mind.	Kön-chhok ki htu-ji yi nga la tà-ta lü tàng sem nyi-ka dewa yöd.	དཀོན་མཆོག་གི་ཐུགས་རྗེ་ཡིས་ང་ལ་ད་ལྟ་ཁུལ་དང་སྟོན་གཉིས་ཀ་ཡད་པ་ཡོད་།
6. When did you arrive ?	Nam phep-pa.	ནམ་ཤེས་པ་པ་།
7. Yesterday at sunset.	Dàng nyi ma nub ka na.	མདང་གི་མ་རྩལ་ག་ན་།

EXERCISE 91.—Continued.

ma-htok, floor : *lūd*, dung, dirt :
tön-dam, really, indeed :
chhak-ma, a broom :
chhak-me, by a broom :
ur, to rub, to smooth :
yuk, brandish, wave :
bak-pa, stain : *tuh*, wash :
nak-teb, spot, stain :
num, oil : *juk*, smear :
dàm, mud : *chhak*, sprinkle :
ruł, rotten, putrid : *güd*, decay :
gau-dzak, begin, commence :
tima, bad smell, stink :
kàm, dry : *sed*, spent :
kyen-ts'hong, maize, Indian corn :
bu, grub, insect, weevil.

2. Hang this necklace round his neck.	Kho-rang ki gul-tu kye-chhe tah.	ཁོ་རང་གི་མཐུ་ལ་རྩ་ཐུ་ཆས་བཞག་པ་།
3. Hide yourself under this cloth.	Khyöd kö dih o-ne bè song.	ཁྱེད་གོས་ཀྱི་འོག་ནས་ཐུག་སོང་།
4. The floor is dirty, it must be made clean.	Ma-htok la lūd yöd di tön-dàm chhak gö.	མ་ཐོག་ལ་ལུད་ཡོད་ཀྱི་ཏོན་དམ་ཆུག་དགོས་པ་།
5. It has already been swept with a broom.	Ngön-ne len chik chhak-mè chhak duk.	སྔོན་ནས་ལག་གཅིག་ཐུགས་མས་ཐུག་འཇགས་།
6. It must be cleaned with water and rubbed with a cloth.	Chhui chhak-te, te-ne re kyi ur.	ཆུ་ཡི་ཐུག་ཐེ་དེ་ནས་རལ་ཁྱིའདྲུང་།
7. Take up this dirt and throw it away.	Lüd di chhak-te phong.	ལུད་ཀྱི་ཆུག་ཐེ་འཕོང་།
8. It will make stain on the floor.	Ma-htok di nàng lūd kyi bak-pa bab-gyu yin.	མ་ཐོག་ཀྱི་ནང་ལུད་ཀྱི་བཀ་པ་བཅའ་ཡིན་པ་།
9. The cloth will have to be washed.	Kö di tuh gö-gyu yin.	གོས་ཀྱི་འཇུ་དགོས་པ་ཡིན་པ་།
10. There are two spots on the cloth.	Kö di la nak-teb nyi duk.	གོས་ཀྱི་ལ་གསེར་པ་གཉིས་འཇགས་།
11. Go and wash your hands.	Song-te rang ki lak-pa tuh.	སོང་ཐེ་རང་གི་ལག་པ་འཇུ་།
12. Let him wash his feet.	Kho-rang ki kang-pa tuh chuk shik.	ཁོ་རང་གི་རང་པ་འཇུ་བཟུག་ཤིག་།
13. Smear some oil on this place.	Di na num alik juk.	ཀྱི་ན་ལྟུང་ལ་ལིག་འཇུག་།
14. His clothes were spattered with mud.	Khoi kö htàm-ched dàm chhak ki nak-teb kyi kang song duk.	ཁོ་གི་གོས་ཤིས་ལ་ཏད་ཀྱི་ཆས་གི་ནས་ཤིག་ལ་སོང་འཇགས་།

EXERCISE 91.—*Continued.*

15. If you do not wash your wound it will fester.	Khyöd kyi ma di chhui ma tub na ma le-pa htön yong.	ཁྱོད་ཀྱི་མ་འདི་ཆ་ཡི་མ་འབྲུ་ན་མ་ལེགས་པ་ཤོན་ཡོང་།
16. That meat is putrid ; it is altogether bad.	Sha te rul song duk, len chik ma le kyang song duk.	ཤ་ཏེ་རུལ་སྟང་དུ་ཤ་ལན་ཅིག་མ་ལེགས་སྟང་སྟང་དུ་ཤ་།
17. The wood has begun to decay.	Shing di güd gau dzuk-pa yin.	ཤིང་འདི་འབྱུང་འགོ་འཛུགས་པ་ཡིན་།
18. The smell of putrid meat is bad.	Sha rul dih t̃ima yak-po mi duk.	ཤ་རུལ་འདི་ཤི་མ་ཡག་པོ་མི་དུ་ཤ་།
19. The dry rot has got into the wood of the boat.	Tuh di-yi shing di kām sed rul chung duk.	བྱ་འདི་ཡི་ཤིང་འདི་སྒྲི་བད་རུལ་ཆུང་དུ་ཤ་།
20. There are weevils in the Indian corn.	Kyen-ts'hong di nāng la bu duk.	ཁྱེན་ཚེང་འདི་ནང་ལ་འབྱ་དུ་ཤ་།

EXERCISE 92.

The following sentences are taken from Csoma de Korös' Tibetan Grammar: appendix III. They may be regarded as samples of polite speech being in a more polished mode than the common phraseology.

Shuk, to enter, go-in :
kyöd, move : *sol*, to beg :
zhu, to sit (respectful form) :
den, mat, seat : *zhu-ti*, a chair :

1. Please to enter.	Nangtu shuk shik.	ནང་ཏུ་བཞུགས་ཤིག་།
2. Please to walk in.	Nangtu kyöd chik.	ནང་ཏུ་ཐྱོད་ཅིག་།
3. I beg you to sit on this couch.	Den di la zhu su sol.	དང་འདི་ལ་བཞུགས་ཐུ་གསོལ་།
4. Or on this chair.	Yang na zhu ti di la.	ཡང་ན་བཞུགས་ཁྱི་འདི་ལ་།
5. By the grace of God I am at present well both in body and mind.	Kön-chhok ki htu-ji yi nga la tà-ta lü tàng sem nyi-ka dewa yöd.	དཀོན་མཆོག་གི་ཐུགས་རྗེ་ཡིས་ང་ལ་ད་ལྟ་ཁུལ་དང་སྟོན་གཉིས་ས་ཡེ་པ་ཡོད་།
6. When did you arrive ?	Nam phep-pa.	ནམ་ཤེས་པ་པ་།
7. Yesterday at sunset.	Dàng nyi ma nub ka na.	མདང་གི་མ་རྒྱལ་ན་ན་།

EXERCISE 88.—*Continued.*

5. Put out the light.	Màr-me di seq tang.	མར་མེ་འདི་གསལ་དག་ཅད་ཀྱི་
6. Light the lamp.	Màr-me di bàr tang.	མར་མེ་འདི་སྒྲུ་མ་གསལ་དག་ཅད་ཀྱི་
7. Give a rupee to the man
I struck.	Ngai dung-wöe mi di la
tiruk chik chin.	ང་ལི་རྩུང་བའི་མི་འདི་ལ་དེ་རྩལ་གཅིག་
ཐོན་ཀྱི་
8. For this reason I went.	Dì-yi tön-ne nga song-wa
yin.	འདི་ལི་དེ་མ་ནམ་ང་སོང་བ་ལིན་ཀྱི་
9. What will you do down
there ?	Khyöd ter ded-ne chi ched-
gyu-pa.	ཐོད་དེར་བཞད་ནས་ཅི་ཐེད་རྒྱུ་ཡི་
10. Put it back again.	Lok te zhak.	ལོག་ཐེ་བཞག་ཀྱི་
11. Do not do that again.	Làr te-tàr ma ched.	སྒྲུ་དེ་ལྷུ་མ་ཐེད་ཀྱི་
12. Do not say so again.	Làr te-tàr ma làb.	སྒྲུ་དེ་ལྷུ་མ་ལམ་ཀྱི་
13. You can only under-
stand what I say if you
listen.	Ngai làb-pa di le-pàr nyen-
na khyöd-rang ha-ko htub
yong.	ང་ལི་ལམ་ཡ་འདི་ལེགས་པར་ཉན་ན་
ཐོད་རང་མོ་ཐུག་ཡོད་ཀྱི་
14. If you do not listen, you
cannot hear what is said.	Khyöd le-pàr ma nyen-na
chi lab kyang khyöd-rang
ha-ko mi htub.	ཐོད་ལེགས་པར་མ་ཉན་ན་ཅི་ལམ་ཐད་
ཐོད་རང་མོ་མི་ཐུག་ཀྱི་
15. If you are not quiet, I
will not teach you any
more.	Khyöd chàm ma död-na nga
khyöd la lob-gyu ma yin.	ཐོད་ཅི་མ་མྱོད་ན་ང་ཐོད་ལ་སྒྲོ་བ་
ལིན་ཀྱི་
16. Why do you want me
to tell it you ?	Khyöd di chi-yi led-tu ngai
lab-pa di nyen gö-pa.	ཐོད་འདི་ཅི་ལི་སྒྲུ་རྩ་ང་ལི་ལམ་ཡ་འདི་
ཉན་དཔེས་པ་ཀྱི་
17. Who will you tell it to ?	Khyöd sü tsar lab-gyu
ched-pa.	ཐོད་སྐུ་ཙ་ལམ་རྒྱུ་ཐེད་པ་ཀྱི་
18. I shall offend by speak-
ing.	Ngai lab-na khyöd she-dang
lang yong.	ང་ལི་ལམ་ན་ཐོད་ཞེ་མང་ལང་ཡོད་ཀྱི་
19. Let him speak for him-
self.	Kho-rang lab chuk shik.	ཁོ་རང་ལམ་བརྒྱལ་ཤིག་ཀྱི་

EXERCISE 89.

Ü-ne, among : su-hted, some-one :
 chok-tse, a table : ne, dwell, abide :
 ts'he, life : gyalpo, king :
 mö, esteem, regard :
 kü, reverence : htok, beginning :
 mö-kü, fidelity : no, think :
 wang, power, force.

S. 12 and 13. Note that the spelling of རྩོད་ to remain and འདོད་ to wish, is different, although the pronunciation is the same.

1. How long have you been awake ?	Khyöd nyid lok-te chi-tsam död-pa.	ཆོད་གཞིད་ལོག་ཏེ་ཅི་ཙམ་རྩོད་པ།
2. Since when did your foot begin to pain you ?	Khyöd kyi kang-pa nam-ne suḥ kyab yöd-pa.	ཆོད་ཀྱི་ཀམ་པ་ནམ་ནམ་སུ་ཁྱལ་ཡོད་པ།
3. Since when did it pain ?	Nam-ne suḥ kyab-pa.	ནམ་ནམ་སུ་ཁྱལ་པ།
4. Where does it pain ?	Suḥ ka-na yöd.	སུ་ཁ་ན་ཡོད།
5. Tell me before I go.	Nga ma dau-wöe ngön-ne lab.	ང་མ་འདྲེ་བའི་ལྷོ་ནམ་ལམ།
6. I will tell him after you are gone.	Khyöd dau-wöe je-ne nga kho la lab-gyu yin.	ཆོད་འདྲེ་བའི་རྟེན་ནམ་ང་ཁོ་ལ་ལམ་རྩུ་ཡིན།
7. When I first saw you we were both young men.	Nga-chak nyi-ka ngön-ne hted tü su nga-chak nyi-ka lo zhön-pa yöd.	ང་ཅག་གཞིས་ཀ་ལྷོ་ནམ་འབྲུད་ཙམ་ལྷོ་ནམ་གཞིས་ཀ་ལོ་མཆོད་པ་ཡོད།
8. Some of you have broken my table.	Khyöd-chak ki ü-ne su-hted kyi ngai chok-tse di chak duk.	ཆོད་ཅག་གི་དུས་ནམ་སུ་མཐུད་ཀྱི་ངའི་ཅོག་ཅེ་འདི་བཅག་འཇུག།
9. While life lasts, I will remain true to the king.	Nga ts'he nam-ne par-tu gyal-po la mö kü ched-ne död-gyu yin.	ང་ཆེ་ཤི་ཤིས་ཀ་མཇུག་པའི་ཅུ་ལོ་ལ་མཇུག་པའི་རྩོད་ཀྱི་ཡིན།
10. I will stay here all my life.	Nga ts'he htok dir död-gyu yin.	ང་ཆེ་ཤིས་འདིར་རྩོད་ཀྱི་ཡིན།
11. I have stayed here all my life.	Nga ts'he htok-na död-pa yin.	ང་ཆེ་ཤིས་ན་རྩོད་པ་ཡིན།
12. I remain here always.	Nga tü-gün-tu na död-kyin yöd.	ང་ཙམ་རྩུ་ན་རྩོད་ཀྱི་ཡོད།
13. I wish to remain here.	Nga na ded död-pa yin.	ང་ན་མཇུག་འདོད་པ་ཡིན།

EXERCISE 89.—Continued.

14. The house was burnt down by accident.	Khyim di no sàm ma tong-wa me ts'hiḱ song duk.	ཁྱིམ་པོ་མེ་ལས་མ་གཏོང་བ་མེ་ཚིག་སྟོང་འདུག།
15. I am speaking of my own accord.	Nga-rang gah-wöe chhir nga-rang ki lab-pa yin.	ང་འདྲ་དགའ་བའི་ཐུང་ང་འདྲ་གི་ལལ་པ་ཡིན།
16. No-one forces me to speak.	Nga lab-gyu sui kyang wang yöd ched-kyin med.	ང་ལལ་རྒྱ་ལྷ་ཡི་བྱང་དབང་ཡོད་ཅེད་ཁྱིན་མེད།
17. Do not be suspicious.	Te-tàr hte ts'hom ma ched.	དེ་ལྟར་ཐེ་ཚོམ་ཅེད།

EXERCISE 90.

Dang, satisfied : *ts'höd*, moderate : *sem-chen*, an animal, or, the condition of having a soul : *khyed*, separate, different : *ri*, kind, sort, tribe : *lu*, custom, mode : *te-u*, monkey : *ta-te*, a white-bearded species of monkey : *kyün*, to wear : *gau-re*, turban : *ching*, bind, tie : *dong-kheb*, face-cover, a veil : *yok*, to cover : *töd-kö*, coat : *ta-ts'hiḱ*, wax : *chhuḱ*, put : *re*, cloth of cotton : *chah*, iron : *dom*, wrap, bind round : *tek-pa*, rust : *kak*, hinder, prevent : *shub*, sheath, scabbard.

1. He knows every word in the book.	Po-ti te ne ts'hiḱ chi-yang she-pa yin.	པོ་ཏི་ཏེ་ནལ་ཚིག་ཅི་ཡང་ཤེ་པ་ཡིན།
2. Every one does not know so much.	Su-yang te-tàr yön ten she-kyin med.	སུ་ཡང་དེ་ལྟར་ཡོན་ཏན་ཤེ་ཁྱིན་མེད།
3. I only know it partially.	Nga te yong su she-kyin med.	ང་དེ་ཡོངས་སུ་ཤེ་ཁྱིན་མེད།
4. You have eaten moderately.	Khyöd dang ts'höd sa-wa yin duk.	ཁྱོད་འགྲངས་ཚོད་སྐྱ་པ་ཡིན་འདུག།
5. There are many different kinds of animals.	Sem-chen ri khyed mang-po yöd.	སེ་ཤ་རི་གསལ་ཁྱད་མང་པོ་ཡོད།
6. There are two ways of saying that.	Di la lu nyi ched-ne lab gö-pa yöd.	འདི་ལ་ལུ་གསལ་ཅེད་ནལ་ལྷ་པ་ཡོད།
7. How many sorts of fruit are there.	Me-tok mi chik-pa chi-tsàm yöd.	མེ་ཏོག་མི་ཅིག་པ་ཅི་ཙམ་ཡོད།
8. The 'hanuman' is a species of monkey.	Ta-te di te-u chik ki ri yin.	ཐ་ཏེ་འདི་ཏེ་ཡ་ཅིག་གི་རི་ཡིན།
9. He always wears black clothes.	Kho tü gün-tu kö nak-po kyön-pa yin.	ཁོ་རུ་རྒྱུ་རྩ་གསལ་པོ་བྱོན་པ་ཡིན།

EXERCISE 90.—*Continued.*

10. He put on a white turban.	Khoi gau la gau re kàr-po chik-ki ching duk.	ཁོ་ཧི་མཐོ་ལ་མཐོ་རལ་དཔར་པོ་གཅིག་གི་པཨིང་འཇུག་པ།
11. She covered her face with a veil.	Mo morang ki dong la dong khep yok duk.	མོ་མོ་རང་གི་མདོང་ལ་མདོང་ཁེཔ་ལོག་པའཇུག་པ།
12. Give him a cloth for a night-covering.	Ts'hen-ma la kho la yok-güe kö chik chin.	མཚན་མ་ལ་ཁོ་ལ་གཤོག་ཏུ་ཕྱི་མོ་ལ་གཅིག་ཕྱིན་པ།
13. Your coat is worn out.	Khyöd kyi töd-kö di nying-po ru song ts'hàr duk.	ཁྱེད་ཀྱི་ཐོད་ཀོ་དམོས་འདི་ནིང་པོ་སྟ་མོང་ཚེར་འཇུག་པ།
14. Why do you wear your coat inside out.	Khyöd kyi töd-kö di du ched-ne chhi gyur lok-te kyön-pa.	ཁྱེད་ཀྱི་ཐོད་ཀོ་ལ་འདི་ནི་ཐོད་ནས་ཀྱི་བཟུང་ཆེས་ཏེ་ཐོན་པ།
15. Wrap up the spear-head in a piece of oil-cloth.	Dung ki gau la ta ts'hil chhuḥ-po re kyi dom.	མཐུང་གི་མཐོ་ལ་བུ་ཚིག་ཆུག་པའི་རལ་ཀྱི་མོ་པ།
16. This will protect the steel from damp.	Te-tàr ched-na chah di la tek-pè mi dzin.	དེ་ཐུར་ཐོད་ན་ཆུག་པ་འདི་ལ་དེས་པས་མི་འཇོག་པ།
17. It will prevent the steel from rusting.	Chah kyi tek-pa di kaḥ-gyu yin.	ཆུག་པ་ཀྱི་དེས་པ་འདི་བསམ་ཏུ་ཡིན་པ།
18. Sheathe your sword.	Ti di shub-na chuḥ.	ཐི་འདི་ཤུབ་ན་ཆུག་པ།
19. She was dressed very finely.	Moi kö di yak-po kyön duk.	མོ་ཧོ་མོས་འདི་ཡག་པོ་ཐོན་འཇུག་པ།
20. We shall be clothed in flannel.	Kho la pha-la-lung ki kō kyön chin-gyu yin.	ཁོ་ལ་ཕ་ལ་ལ་ཐུང་གི་མོས་ཐོན་ཕྱིན་ཏུ་ཡིན་པ།

EXERCISE 91.

Kye-chhe, necklace: *ta*, bind, tie: *bed*, hide, conceal:

1. He wore a necklace.

Kho la kye chhe shik tah duk.

ཁོ་ལ་ཧྲེ་ཆས་ཞིག་བཅས་པ་འཇུག་པ།

EXERCISE 91.—Continued.

ma-htok, floor : *lūd*, dung, dirt :
tön-dam, really, indeed :
chhak-ma, a broom :
chhak-me, by a broom :
ur, to rub, to smooth :
yuk, brandish, wave :
bak-pa, stain : *tuh*, wash :
nak-teb, spot, stain :
num, oil : *juk*, smear :
dàm, mud : *chhak*, sprinkle :
ruł, rotten, putrid : *güd*, decay :
gau-dzak, begin, commence :
tima, bad smell, stink :
kàm, dry : *sed*, spent :
kyen-ts'hong, maize, Indian corn :
bu, grub, insect, weevil.

2. Hang this necklace round his neck.	Kho-rang ki gul-tu kye-chhe tah.	ཁོ་རང་གི་མཐུ་ལ་རྩ་ཐུ་ཆས་བཞག་པ་།
3. Hide yourself under this cloth.	Khyöd kö dih o-ne bè song.	ཁྱེད་གོས་ཀྱི་འོག་ཏུ་འགྱུར་སྟེ་འདྲེང་།
4. The floor is dirty, it must be made clean.	Ma-htok la lūd yöd di tön-dàm chhak gö.	མ་ཐོག་ལ་ལུད་ཡོད་པའི་ཏྲོང་དུ་ཆུ་ཆུ་གཏིང་།
5. It has already been swept with a broom.	Ngön-ne len chik chhak-mè chhak duk.	སྔོན་ནས་ལག་གཅིག་ཐུགས་མས་ཐུག་པ་འདྲེང་།
6. It must be cleaned with water and rubbed with a cloth.	Chhui chhak-te, te-ne re kyi ur.	ཆུ་ཡི་ཐུག་ཐེ་དེ་ནས་རུ་ཁྱེད་ཐུག་པ་།
7. Take up this dirt and throw it away.	Lüd di chhak-te phong.	ལུད་པའི་ཐུག་ཐེ་འཕོང་།
8. It will make stain on the floor.	Ma-htok di nàng lūd kyi bak-pa bab-gyu yin.	མ་ཐོག་པའི་ནང་ལུད་ཀྱི་འག་པ་བཟ་གཡུ་ཡིན་།
9. The cloth will have to be washed.	Kö di tuh gö-gyu yin.	གོས་པའི་འཇུ་དགོས་ཆུ་ཡིན་།
10. There are two spots on the cloth.	Kö di la nak-teb nyi duk.	གོས་པའི་ལ་གས་ཟེ་གཉིས་འདྲེང་།
11. Go and wash your hands.	Song-te rang ki lak-pa tuh.	སྟེང་ཐུ་རང་གི་ལག་པ་འཇུ་།
12. Let him wash his feet.	Kho-rang ki kang-pa tuh chuk shik.	ཁོ་རང་གི་ཁད་པ་འཇུ་བཟུག་ཤིག་།
13. Smear some oil on this place.	Di na num alik juk.	འདི་ན་ལྷུ་མ་ལོག་འཇུག་།
14. His clothes were spattered with mud.	Khoi kö htàm-ched dàm chhak ki nak-teb kyi kang song duk.	ཁོ་ཡི་གོས་ཤིས་ཀྱི་ཏད་ཀྱི་ཆས་གི་གས་ཟེ་ཐུ་གད་སྟེང་འདྲེང་།

EXERCISE 91.—*Continued.*

15. If you do not wash your wound it will fester.	Khyöd kyi ma di chhui ma tub na ma le-pa htön yong.	ཁྱོད་ཀྱི་མ་འདི་ཆ་ཡི་མ་འབྲུ་ན་མ་ལེགས་པ་ཤོན་ཡོང་།
16. That meat is putrid ; it is altogether bad.	Sha te rul song duk, len chik ma le kyang song duk.	ཤ་ཏེ་རུལ་སྟང་དུ་ཤ་ལན་ཅིག་མ་ལེགས་སྟང་སྟང་དུ་ཤ་།
17. The wood has begun to decay.	Shing di güd gau dzuk-pa yin.	ཤིང་འདི་འབྱུང་འགོ་འཛུགས་པ་ཡིན་།
18. The smell of putrid meat is bad.	Sha rul dih tima yak-po mi duk.	ཤ་རུལ་འདི་ཤི་མ་ཡག་པོ་མི་དུ་ཤ་།
19. The dry rot has got into the wood of the boat.	Tuh di-yi shing di kàm sed rul chung duk.	བྱ་འདི་ཡི་ཤིང་འདི་སྒྲི་བད་རུལ་ཕུང་དུ་ཤ་།
20. There are weevils in the Indian corn.	Kyen-ts'hong di nàng la bu duk.	ཁྱེན་ཚེང་འདི་ནང་ལ་འབྱ་དུ་ཤ་།

EXERCISE 92.

The following sentences are taken from Csoma de Korös' Tibetan Grammar: appendix III. They may be regarded as samples of polite speech being in a more polished mode than the common phraseology.

Shuk, to enter, go-in :
kyöd, move : *sol*, to beg :
zhu, to sit (respectful form) :
den, mat, seat : *zhu-ti*, a chair :

1. Please to enter.	Nangtu shuk shik.	ནང་ཏུ་འབྱུགས་ཤིག་།
2. Please to walk in.	Nangtu kyöd chik.	ནང་ཏུ་ཕྱོད་ཅིག་།
3. I beg you to sit on this couch.	Den di la zhu su sol.	དང་ཀ་འདི་ལ་འབྱུགས་ཐུ་གསོལ་།
4. Or on this chair.	Yang na zhu ti di la.	ཡང་ན་འབྱུགས་ཁྱི་འདི་ལ་།
5. By the grace of God I am at present well both in body and mind.	Kön-chhok ki htu-ji yi nga la tà-ta lü tàng sem nyi-ka dewa yöd.	དཀོན་མཆོག་གི་ཐུགས་རྗེ་ཡིས་ང་ལ་ད་ལྟ་ཁུལ་དང་སྟོན་གཤིས་ཀ་ལ་དེ་ལ་ཡོད་།
6. When did you arrive ?	Nam phep-pa.	ནམ་ཤེས་པ་པ་།
7. Yesterday at sunset.	Dàng nyi ma nub ka na.	མདང་གི་མ་རྩལ་ཀ་ན་།

EXERCISE 89.—Continued.

14. The house was burnt down by accident.	Khyim di no sàm ma tong-wa me ts'hiḱ song duk.	ཁྱིམ་པོ་འདི་མཚོ་ལ་མ་གཏོང་བ་མེ་ཚིག་སྟོང་འཇུག་པུ་
15. I am speaking of my own accord.	Nga-rang gah-wöe chhir nga-rang ki lab-pa yin.	ང་འདྲ་དགའ་བའི་ཐུང་ང་འདྲ་གི་ལལ་པ་ཡིན་པུ་
16. No-one forces me to speak.	Nga lab-gyu sui kyang wang yöd ched-kyin med.	ང་ལལ་རྒྱུ་ལྟ་ལྟོང་དབང་ཡོད་ཅེད་ཁྱིམ་མེད་པུ་
17. Do not be suspicious.	Te-tàr hte ts'hom ma ched.	དེ་ལྟར་ཐོ་ཚིག་ཅེད་པུ་

EXERCISE 90.

Dang, satisfied : *ts'höd*, moderate : *sem-chen*, an animal, or, the condition of having a soul : *khyed*, separate, different : *ri*, kind, sort, tribe : *lu*, custom, mode : *te-u*, monkey : *ta-te*, a white-bearded species of monkey : *kyün*, to wear : *gau-re*, turban : *ching*, bind, tie : *dong-kheb*, face-cover, a veil : *yok*, to cover : *töd-kö*, coat : *ta-ts'hil*, wax : *chhuḱ*, put : *re*, cloth of cotton : *chah*, iron : *dom*, wrap, bind round : *tek-pa*, rust : *kak*, hinder, prevent : *shub*, sheath, scabbard.

1. He knows every word in the book.	Po-ti te ne ts'hiḱ chi-yang she-pa yin.	པོ་ཏི་དེ་ནས་ཚིག་ཅི་ཡང་ཤེས་པ་ཡིན་པུ་
2. Every one does not know so much.	Su-yang te-tàr yön ten she-kyin med.	སུ་ཡང་དེ་ལྟར་ཡོན་ཏན་ཤེས་ཁྱིམ་མེད་པུ་
3. I only know it partially.	Nga te yong su she-kyin med.	ང་དེ་ཡོངས་སུ་ཤེས་ཁྱིམ་མེད་པུ་
4. You have eaten moderately.	Khyöd dang ts'höd sa-wa yin duk.	ཁྱོད་འགྲངས་ཚོད་སྐྱ་པ་ཡིན་འཇུག་པུ་
5. There are many different kinds of animals.	Sem-chen ri khyed mang-po yöd.	སེ་ཤ་རི་གསལ་ཁྱོད་མང་པོ་ཡོད་པུ་
6. There are two ways of saying that.	Di la lu nyi ched-ne lab gö-pa yöd.	འདི་ལ་ལུ་གསལ་གཞིས་ཅེད་ནས་ལལ་དགོས་པ་ཡོད་པུ་
7. How many sorts of fruit are there.	Me-tok mi chik-pa chi-tsàm yöd.	མེ་ཏོག་མི་གཅིག་པ་ཅི་ཙམ་ཡོད་པུ་
8. The 'hanuman' is a species of monkey.	Ta-te di te-u chik ki ri yin.	ཐ་ཏེ་འདི་ཏེ་ལུ་གཅིག་གི་རི་གསལ་ཡིན་པུ་
9. He always wears black clothes.	Kho tü güin-tu kö nak-po kyön-pa yin.	ཁོ་རུས་རྒྱུ་རུ་གོས་ནས་པོ་ཁྱོན་པ་ཡིན་པུ་

EXERCISE 90.—*Continued.*

10. He put on a white turban.	Khoi gau la gau re kàr-po chik-ki ching duk.	ཁོ་ཧི་མཐོ་ལ་མཐོ་རལ་དཔར་པོ་གཅིག་གི་པཨིང་འཇུག་པ།
11. She covered her face with a veil.	Mo morang ki dong la dong khep yok duk.	མོ་མོ་རང་གི་མདོང་ལ་མདོང་ཁེཔ་ལོག་པའཇུག་པ།
12. Give him a cloth for a night-covering.	Ts'hen-ma la kho la yok-güe kö chik chin.	མཚན་མ་ལ་ཁོ་ལ་གཤོག་ཆུའི་གོས་གཅིག་ཕྱིན་པ།
13. Your coat is worn out.	Khyöd kyi töd-kö di nying-po ru song ts'hàr duk.	ཁྱེད་ཀྱི་ཐོད་ཀོ་དཔོན་པོ་ཅིང་པོ་སྤོང་ཆེད་ཆེད་པའཇུག་པ།
14. Why do you wear your coat inside out.	Khyöd kyi töd-kö di du ched-ne chhi gyur lok-te kyön-pa.	ཁྱེད་ཀྱི་ཐོད་ཀོ་དཔོན་པོ་ཅི་ཐོད་ནས་ཀྱི་པཐུར་ཆེད་ཀྱི་ཐོད་པ།
15. Wrap up the spear-head in a piece of oil-cloth.	Dung ki gau la ta ts'hil chhuḥ-po re kyi dom.	མཐུང་གི་མཐོ་ལ་ཐུ་ཚིག་ཆུག་པའི་རལ་ཀྱི་མོ་ལ།
16. This will protect the steel from damp.	Te-tàr ched-na chah di la tek-pè mi dzin.	དེ་ཐུར་ཐོད་ན་ཆུག་པ་འདི་ལ་དེས་པས་མི་འཇོག་པ།
17. It will prevent the steel from rusting.	Chah kyi tek-pa di kaḥ-gyu yin.	ཆུག་པ་ཀྱི་དེས་པ་འདི་པས་པས་ཆུ་ཡིན་པ།
18. Sheathe your sword.	Ti di shub-na chuḥ.	ཐི་དཔོན་གུམ་པ་ན་པཐུག་པ།
19. She was dressed very finely.	Moi kö di yak-po kyön duk.	མོ་ཧོ་གོས་འདི་ཡག་པོ་ཆོན་པའཇུག་པ།
20. We shall be clothed in flannel.	Kho la pha-la-lung ki kō kyön chin-gyu yin.	ཁོ་ལ་པ་ལ་ལ་ཐུང་གི་གོས་ཆོན་ཅིན་ཆུ་ཡིན་པ།

EXERCISE 91.

Kye-chhe, necklace: *ta*, bind, tie: *bed*, hide, conceal:

1. He wore a necklace.

Kho la kye chhe shik tah duk.

ཁོ་ལ་ཐྱེ་ཆས་ཞིག་པདག་པའཇུག་པ།

EXERCISE 97.—Continued.

sa, planet : ts'ho, ocean :
 jön-shing, a wide-spreading tree :
 kyab, protection, refuge, shelter :
 tam-pö, excellent, holy :
 tön-tu, for the sake of :
 nyak-pa, single, only one :
 ten, always :
 jin-sek, burnt-offering :
 chhöd-jin, sacrifice :
 chhöd, to offer sacrifice :
 chhök, chief, principal, best :
 gyu-kär, star, constellation :
 tso, chief, lord :
 nang-jed, luminous :
 hted-kar, space :
 dau-wa, animal :
 chi-nyed-pa, many :
 che-pö, along with :
 mra-wa, speaking creatures :
 dzo, perfect.

learned, grow arrogant.

A wise man by these excellencies becomes the more humble.

10. To seek to get from others and yet to desire to fare on delicacies ; to live by begging and yet to have great pride ; to be ignorant of literary work and yet to wish to dispute ;

These three actions make one ridiculous to others.

11. Brahma, Vishnu and Ishwara ; the Nagas, Yakshas and demi-gods ; the sun, moon, and planets ; any mountain, or lake, or tree ; any rock and the hill-gods, all these are no protection.

The only refuge for him who aspires to true perfection is Buddha alone.

Ko-phang nyi-po te dak ki, khe-pa shintu tulwâr gyur.

Zhen le ts'hol-shing se shim död long-mö ts'ho-shing kheng-pa chhe ;

Ten-chö she med ts'öd pär död ;

Khyöd kyi te sum zhed ked gyu.

Ts'hang-pa tàng ni kyab-juḥ tang maha-dewa la-so-tang lu tang nöḍ-jin tul-bum tang nyima dawa zah-nâm tang ri-àm, ts'ho-àm jön shing tang dau tang riyi hla-nâm ni te-tak htâm-ched kyab ma yin.

Tâm-pö tön-tu dau-wa yin kyab ni sang-gye nyak chik yin.

མོ་འཕང་ཡི་པོ་དེ་དཀ་ཀི་
 མཐུ་པ་ཤིན་ཏུ་ལུ་ཡུར་༥

མཁན་ལས་འཕྲོ་ལ་ཞིང་ཐས་ཞིམ་འདོད་
 མྱོང་མས་འཕྲོ་ལ་ཞིང་ཁེངས་པ་ཅེ།

ཐུན་པའི་ས་ཤེས་མེད་ཅོད་པར་འདོད།

ཁྱོད་ཀྱི་དེ་སུ་ལུ་མཁན་མད་རྒྱུ༥

རྩིས་པ་དང་ནི་ཁྱེད་འཕྲུལ་དང་མཁྱེད་
 ལྷ་ལ་སོགས་དང་གྲུ་དང་གཞིན་གྱིན་གྱུ་
 ལུ་དང་ནི་མ་རྒྱ་པ་གཞན་ཅུ་སྐད་དེ་
 འོ་མཆོ་འཕྲོ་ལ་ཞིང་དང་འོ་དང་འོ་ལྷ་
 རྩིས་ནི་དེ་དཀ་ཀི་པ་ཅད་རྒྱལ་མ་ཡིན་

དམ་པའི་དོན་ཏུ་འཕྲོ་ལ་ཡིན་ལྷུ་པ་ནི་
 སངས་རྒྱུས་གས་མཆོག་ཡིན།

EXERCISE 97.—*Continued.*

12. Burnt offering is the
chief of all sacrifices;
The chief of men is
the king;
The ocean is the chief
of waters;
The moon is the first
among the stars; the
sun is the chief among
luminous bodies; of all
rational beings in the
world the chief of all,
is the All-perfect Bud-
dha.

SPECIMENS OF THE TIBETAN LANGUAGE.

ATTRIBUTES OF A VIRTUOUS WOMAN.

The required qualities in a maiden who may aspire to be united in marriage with SHA'KYA are thus defined by himself:

[illegible]

Translation.

“No ordinary woman is suitable to my taste and habits; none who is incorrect in her behaviour; who has bad qualities, or who does not speak the truth. But she alone will be pleasing and fit for me, who, exhilarating my mind, is chaste, young, of good complexion, and of a pure family and descent.” He indited a catalogue of these qualifications in verse, and said to his father, “If there shall be found any girl with the virtues I have de-

[illegible]

scribed, since I like not an unrestrained woman, let her be given to me in marriage." "She, who is young, well portioned, and elegant, yet not boastful of her beauty, (lit. with her body ;)—who is affectionate towards her brother, sister, and mother ;—who, always rejoicing in giving alms, knoweth the proper manner how to bestow them on the priests and brahmans :—if there be found any such damsel, father, let her be brought to me. One, who being without arrogance, pride, and passion, hath left off artifice, envy, deceit, and is of an upright nature ;—who even in her dreams hath not lusted after any other man ;—who resteth content with her husband, and is always submissive and chaste ;—who is firm and not wavering ;—who is not proud or haughty, but full of humility like a female slave ;—who hath no excessive fondness for the vanities of sound, smell, taste, (music, perfumes, and exquisite meats,) nor for wine ;—who is void of cupidity ;—who hath not a covetous heart, but is content with her own possessions ;—who, being upright, goeth not astray ; is not fluctuating ; is modest in her dress, and doth not indulge in laughing and boasting ;—who is diligent in her moral duties, without being too much addicted to the gods and festivals (or righteous overmuch). Who is very clean and pure in her body, her speech and her mind ;—who is not drowsy nor dull, proud nor stupid ;—but being of good judgment, doth every thing with due reflection ;—who hath for her father and mother-in-law equal reverence as for a spiritual teacher ;—who treateth her servants, both male and female, with constant mildness ;—who is as well versed as any courtesan in the rites and ceremonies described in the Shastras ;—who goeth

དེ་ནས་རྒྱལ་པོ་རྩལ་གཙང་མས་རྒྱལ་ཁུ་ཡཅད་པ་འདི་དག་འོས་ནས།
 མཐུན་ན་འདོན་ལ་གྱལ་བ། བླ་མ་རྩེ་ཆེན་པོ་ཆོད་སེའུ་རྒྱུ་འོ་གནས་ཅི་གཏོང་ཆེད་
 ཆེན་པོར་སོང་ལ། ཁྱིམ་ཁམས་ཅད་ཅུང་སོང་ཞེ། བླ་མོ་དག་ཁྱོས་ལ་གད་
 ལུང་ཅུང་ཞེ་གཏོང་ན་དེ་ལྟ་བུ་དག་ཡོད་ན། — — — བླ་མོ་དེད་ལ་འདིར་འོན་
 ཅིག་— — དེའི་ཆེ་རྒྱལ་ཁུ་ཡཅད་པ་འདི་དག་ཅུང་གྱལ་སོ།

ཐུག་རྒྱལ་བ་སྤྲེའི་ཕུ་མོ་དང་། རྩེ་རྒྱལ་དཔངས་རྒྱལ་དེ་ཡན་ཏེ།

ཕུ་ལ་ཡོན་ཏན་ལྷན་པའི། ཕུ་མོ་དེ་ནི་ལྷན་པའི།

ད་མི་སྤྱོད་རྒྱུ་དང་། རྩ་བ་ལ་དེ་གཞིར་བཟུང་།

ཡོན་ཏན་པདོན་པ་ཚེས་ཁྱི་མམས་॥ དེ་ལ་ལྟེན་པའི་ཡིད་དཔའོ॥

last to sleep and riseth earliest from her couch:—who maketh every endeavour with mildness, like a mother without affection;—if there be any such maiden to be found, father, give her unto me as a wife.”

Afterwards, the king (Sans. *Shaddhodana*, Tib. *Zas-Qtsang-ma*), directs his brahman minister (Sans. *Purohita*, Tib. *Mdhun-na-hdon*), to go into the great city of *Capilavastu*, (Tib. *Ser-skya-qzhi*), and to inquire there in every house after a girl possessed with these good qualities, shewing at the same time SHAKYA's letter, and uttering two *Slokas*, or verses, of the following meaning:

“Bring hither that maiden who has the required qualities, whether she be of the royal tribe, or of the brahman caste; of the gentry, or of the plebeian class. My son regardeth not tribe nor family extraction: his delight is in good qualities, truth, and virtue alone.”

VERSES AGAINST WEARING THE VEIL.

The objections of the Buddhists to the seclusion of woman may be gathered from the following imaginary conversation of SHAKYA's wife, extracted from the Kah-gyur, Do. vol. Kh. leaf 120-121, (corresponding with the Sanskrit *Lalita vistara*,) at the end of the 12th chapter.

Sanskrit *Lalita vistara*,) at the end of the ...
 ७७॥ देवस्य सुहृदे सुमो सः २००॥ मः ७७॥ सुस्य समः १०॥ मी १०॥ मः १०॥ मः १०॥
 सुदः ७७॥ मः १०॥ मः १०॥ देवः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥
 मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥
 देवः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥
 २००॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥ मः १०॥

1. “ འཕྲུལ་དང་ འབྲེང་དང་ འཆུག་པ་ལ། ། འཕམས་པ་དམ་ནི་མ་གཤམས་མཛེས།
 རྗེ་མཆོག་མེད་པ་ལ། ། རྒྱལ་མཆོག་མེད་པ་ལ། ། རྒྱལ་མཆོག་མཛེས། ॥
 2. འཕམས་པ་ འབྲེང་དང་ མཛེས་པ་ལྟེ། ། འོང་མཁའ་ དེ་མཆོག་ མཛེས་པ་ལྟེ།
 འབྲེང་མཁའ་ དེ་ མཆོག་ འཕྲུལ་དང་། ། འཕམས་པ་ མཛེས་པ་ལྟེ།
 3. འཕམས་པ་ མཁའ་དང་ མཛེས་པ་ལྟེ། ། མཁའ་ འཕྲུལ་ དེ་མཆོག་ མཛེས་པ་ལྟེ།
 དཔེ་མཁའ་ མཁའ་ལྟེ། ། མཁའ་ དང་ མཁའ་ དེ་མཆོག་ལྟེ། ॥

Literal Translation.

Thereafter SAHTS'HOMA* (S. GOPA) the daughter of SHAKYA (*Lagna béchonchan* : *ལག་ན་པེ་ཙོན་ཅན་*, the gladiator) when in the sight of her father-in-law, and mother-in-law, or of any of the domestics, neglects to conceal her face (with a veil). They say of her: "It would be proper that this new bride remain with some restraint, for she never veileth herself."

* She is called also GRAGS HDSIN-MA, the celebrated woman, (མག་མོ་ཤིང་མ་) QAGS-HSING, in Sans. YASHODHARĀ.)

[illegible]

scribed, since I like not an unrestrained woman, let her be given to me in marriage." "She, who is young, well portioned, and elegant, yet not boastful of her beauty, (lit. with her body ;)—who is affectionate towards her brother, sister, and mother ;—who, always rejoicing in giving alms, knoweth the proper manner how to bestow them on the priests and brahmans :—if there be found any such damsel, father, let her be brought to me. One, who being without arrogance, pride, and passion, hath left off artifice, envy, deceit, and is of an upright nature ;—who even in her dreams hath not lusted after any other man ;—who resteth content with her husband, and is always submissive and chaste ;—who is firm and not wavering ;—who is not proud or haughty, but full of humility like a female slave ;—who hath no excessive fondness for the vanities of sound, smell, taste, (music, perfumes, and exquisite meats,) nor for wine ;—who is void of cupidity ;—who hath not a covetous heart, but is content with her own possessions ;—who, being upright, goeth not astray ; is not fluctuating ; is modest in her dress, and doth not indulge in laughing and boasting ;—who is diligent in her moral duties, without being too much addicted to the gods and festivals (or righteous overmuch). Who is very clean and pure in her body, her speech and her mind ;—who is not drowsy nor dull, proud nor stupid ;—but being of good judgment, doth every thing with due reflection ;—who hath for her father and mother-in-law equal reverence as for a spiritual teacher ;—who treateth her servants, both male and female, with constant mildness ;—who is as well versed as any courtesan in the rites and ceremonies described in the Shastras ;—who goeth

RATNAVALI'S LETTER TO SHAKYA.

Mutig-chen, (S. Ratnavali,) a young princess of Ceylon, the daughter of the king of Singala, having been informed by some merchants of Central India (*Madhyam*) of Buddha and of his doctrine, she was much pleased with it; and, when those merchants returned home, she sent some presents to CHOM-DAN-DAS (SHAKYA), with a letter of the following contents:

७२ ॥ ལྷ་དང་ལྷ་མིན་མི་ཡིས་རྒྱལ་བཅིས་པ། | རྩོད་དང་བཟུང་དང་བཞེད་ས་ལས་ངོས་གྲོལ་ཞིང་།
གཙོ་བོ་གསལ་པ་རྩ་ཆེའི་ཡ་གསལ་པ། | དང་གློད་བཟུང་མི་ཆ་ལས་ལྷས་རྗེས་གནོད་ ॥

“Reverenced by the *Suras*, *Asuras*, and men; really delivered from birth, sickness, and fear; Lord! who art greatly celebrated by thy far extending renown, from the sage’s ambrosial portion, kindly grant me! (meaning religious instruction or wisdom).”

SHAKYA received this letter, and sent to the princess a picture of *Buddha* on cotton cloth, with some verses written above and below the image, containing the terms upon which refuge is obtained with *Buddha*; *Dharma*, and *Sangha*, and a few fundamental articles of the faith; together with two stanzas recommendatory of Buddhism. In a letter to the king of Singala, SHAKYA prescribes with what solemnity this image should be received, the letter perused, and made known in Ceylon.

The stanzas are these. See *Dulvā*, vol. 5, leaf 30.

- [illegible]

1. "Arise, commence a new course of life. Turn to the religion of *Buddha*. Conquer the host of the lord of death, (the passions,) that are like an elephant in this muddy house, (the body,) (or conquer your passions, like as an elephant subdues every thing under his feet in a muddy lake). 2. Whoever has lived a pure or chaste life, according to the precepts of this *Dulvá*, shall be free from transmigration, and shall put an end to all his miseries." (*Extracted from Csoma de Körös's Tibetan Grammar*).

VOCABULARY.

<i>English.</i>	<i>A.</i>		<i>English.</i>	<i>Tibetan. No. of Ex. in which found.</i>	
	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>		<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Abandon,	tong	51	After,	jé-sú,	23
Abide, <i>v.</i>	ne,	45, 51	„	làr	47
Able, <i>v.</i>	htúb,	21	„	je	60
„	nü,	21	„	chhima,	51
Able, to be, <i>v.</i>	tshúh,	26	„	dze,	57
About,	tsàm,	56	Afterwards,	je-ne,	83
Above,	teng,	8	Again,	lok,	79
Abuse, <i>v.</i>	kha-ser,	59	„	lar-tu,	80
Accept,	tsi,	64	„	ler-yang, tarung,	21
According to,	zhintu,	68	„	lár,	88
Accordingly,	zhin,	81	Age,	nasó,	3
Accustomed,	khomba,	59	Aged,	gen,	6
Ache,	suk,	66	Agent, <i>s.</i>	kú-tsháp,	15
Across,	galte,	65	Agree, to make,	dik,	85
Adjust, <i>v.</i>	dik,	62	Agree, <i>v.</i>	chhàm,	46
„	chō,	62	Agreement,	htün,	82
Admit,	tsi,	64	Air, <i>s.</i>	lúng,	62
Adolescent,	lang-tsho,	59	Alike,	chik-pa,	21
Adverse,	nyen-po,	71	All sorts,	na-ts'ho,	51
Advice, <i>s.</i>	kha-dom,	45	All,	htàm-ched,	18
„	tö-mol,	87	„	kün,	97
„	dàm-nyak,	82	„	ts'hangma,	22
Advise, <i>v.</i>	dom	45	Allow, <i>v.</i>	ter,	78
			Almost,	nyi-sar,	69

EXERCISE 68.—Continued.

17. I shall not go out for a stroll if it rains.	Chhar-pa bab-na tering nga ohhi la dul mi kyab.	ཆའ་པ་འཕལ་ན་དེ་རིང་ང་ཕྱི་ལ་འཐུག་མི་ཐུགས་
18. It is a dirty day, very cloudy.	Nyima te ma le-pa yin tin shintu mang-po yöd.	ནི་མ་དེ་མ་ལེགས་པ་ཡིན་ཤིང་གི་མིན་ཅ་མང་པོ་ཡོད་།
19. There will be a storm to-day.	Teringlung-chharchik yong-gyu yin.	དེ་རིང་རྒྱུང་ཆའ་ཆའི་མ་ཡོད་ཐུ་ཡིན་།
20. I think to-day will be fine.	Ngai sàm-pa la tering yak-po yong.	ང་ཡི་མཐམ་པ་ལ་དེ་རིང་ཡག་པོ་ཡོད་།

EXERCISE 69.

Lung, wind : *gyu*, cause, reason :
chhàr, rain : *nyi-sàr*, almost :
da-wa, like : *jed*, heavy :
nabün, fog, mist : *nàm*, sky :
yór, cover, darken :
lung-khor, gale, hurricane :
shuh, vehemence, velocity :
shuh-chen, the state of vehemence :
kön, scarce, rare : *lok*, lightning :
nàm-chah, thunder :
nàm-chah dau, thunder-bolt :
tang, cold : *ts'hor*, feel, perceive :
ne-htub, circumstance :
je-wa, change : *dàm-dzab*, mud :
de-pär, to glide, slide, slip :
kah-le, difficult.

1. There is much wind.	Lung mang-po duk.	རྒྱུང་མང་པོ་འཕུག་།
2. Do you know what causes wind ?	Lung ki gyu chi yin khyöd she sàm.	རྒྱུང་གི་རྒྱ་ཅི་ཡིན་ཐོད་ཤེས་པ་།
3. There is a heavy fog, almost like rain.	Nyi-sàr chhàr-pa dawa tang jed-pö na-bün shik yöd.	ནི་སར་ཆའ་པ་དཔལ་ཏང་འཇེད་པོ་ན་བུན་ཤིན་ཡོད་།
4. It is very dark.	Di shintu mün-pa yin.	འདི་ཤིན་ཅ་མུན་པ་ཡིན་།
5. The sky is covered with clouds.	Nàm di tin kyi yor död-pa yin.	གནམ་འདི་ཐིན་ཐི་གཡོར་ཐོད་པ་ཡིན་།
6. It blew a hurricane at that time.	Te tü la lung-khor tak-po shik htön yöd.	དེ་ཅུ་ལ་རྒྱུང་འཇེད་པོ་ཤིན་འཇོན་ཡོད་།
7. Rain is falling.	Chhàr bab-kin yöd.	ཆའ་འཕལ་ཐིན་ཡོད་།
8. We did not know it rained.	Chhàr bab-pa di ngachak ma she.	ཆའ་འཕལ་པ་འདི་ང་ཅས་མ་ཤེས་།
9. Rain has begun to fall.	Chhàr di gau le bab-kin duk.	ཆའ་འདི་འཇོ་ལས་འཕལ་གིན་འཕུག་།
10. Three or four drops of rain fell upon my hand.	Chhàr htik sum zhi ngai lak teng-tu hlung yöd.	ཆའ་ཤིན་གསུ་མགི་ང་ཡི་ལམ་ཐེང་ཅ་རྒྱུང་ཡོད་།

EXERCISE 69.—*Continued.*

11. The wind is very violent.	Lung di shintu shuh-chen duk.	རྒྱུད་འདི་ཤིན་ཏུ་ཤུགས་ཅན་འདུག་།
12. There is hardly any wind.	Kang chi-yi kön-po lung yöd.	མང་ཅི་ཡི་དགོན་པའི་རྒྱུད་ཡོད་།
13. Are you not afraid of thunder?	Khyöd näm-chah la jig-pa med-täm.	ཁྱོད་གནམ་ལྷགས་ལ་འཇིགས་པ་མེད་དམ་།
14. It lightened just now.	Ta-ta lok kyab ki duk.	ད་ལྟ་ཐོག་ཐུགས་མི་འདུག་།
15. A thunder-bolt has fallen.	Nam-chah dau shik hlung yöd.	གནམ་ལྷགས་འོ་ཞིག་ཐུང་ཡོད་།
16. I am feeling cold.	Nga tang-wa ts'hor chung.	ང་ཁང་པ་རྩྱ་བུང་།
17. It is in fact very cold.	Di na shintu tang nge duk.	འདི་ན་ཤིན་ཏུ་ཁང་དེས་འདུག་།
18. The wind is changeable to-day, there is no dependence on it.	Lung ki ne-htab tering je-wa htön yöd, teyi teng la ded-pa med.	རྒྱུད་མི་གནས་ཐབས་དེ་རིང་པའི་པ་འོན་ཡོད་དེ་ཡི་ཐུང་ལ་དད་པ་མེད་།
19. The road is very muddy.	Làm di dàm-dzab shintu duk.	ལོ་འདི་འདམ་ཇོ་པ་ཤིན་ཏུ་འདུག་།
20. It is difficult to proceed on so slippery a road.	Ded-pö làm la yâr dau-gyu te kah-le yöd.	འདྲེད་པའི་ལོ་ལ་ཡམ་འཁོར་རྒྱ་དེ་དཀའ་ལས་ཡོད་།

EXERCISE 70.

Htálwa, dust: *ts'huh*, enter into:
khawca, snow: *serwa*, hail:
nga-dau, dawn: *nyid-lok*, sleep:
gö, wish, desire: *nge-dak*, exactly:
gün, winter: *htuk*, thick, dense:
muh-pa, mist: *gal*, pass over, cross:
ts'hen-ma, night: *galme*, torch:

1. The dust has got into my eyes.	Ngai mik nàng htál-wa ts'huh-pa yin.	ང་གི་མིག་ནང་འདུག་པ་རྩྱ་པ་ཡིན་།
2. Hail and snow always fall together.	Kha-wa tang serwa tü-gün nyàm-tu bab ki duk.	ཁ་པ་དང་སེར་པ་དུས་ཐུན་མཁོ་ཅ་འབབ་མི་འདུག་།
3. What were you doing at dawn?	Khyöd nga-dau la chi ched-pa.	ཁྱོད་ལྟ་ཐོག་ཅི་ཐུང་པ་།

EXERCISE 68.—Continued.

17. I shall not go out for a stroll if it rains.	Chhar-pa bab-na tering nga ohhi la dul mi kyab.	ཆའ་པ་འཕལ་ན་དེ་རིང་ང་ཕྱི་ལ་འགྲུལ་མི་ཐུགས་
18. It is a dirty day, very cloudy.	Nyima te ma le-pa yin tin shintu mang-po yöd.	ནི་མ་དེ་མ་ལེགས་པ་ཡིན་ཕྱིན་མིན་ཅ་མང་པོ་ཡོད་།
19. There will be a storm to-day.	Teringlung-chharchik yong-gyu yin.	དེ་རིང་རྒྱུང་ཆའ་གཅིག་ཡོད་ཐུ་ཡིན་།
20. I think to-day will be fine.	Ngai sàm-pa la tering yak-po yong.	ང་ཡི་མཐམ་པ་ལ་དེ་རིང་ཡག་པོ་ཡོད་།

EXERCISE 69.

Lung, wind : *gyu*, cause, reason :
chhàr, rain : *nyi-sàr*, almost :
da-wa, like : *jed*, heavy :
nabün, fog, mist : *nàm*, sky :
yór, cover, darken :
lung-khor, gale, hurricane :
shuh, vehemence, velocity :
shuh-chen, the state of vehemence :
kön, scarce, rare : *lok*, lightning :
nàm-chah, thunder :
nàm-chah dau, thunder-bolt :
tang, cold : *ts'hor*, feel, perceive :
ne-htub, circumstance :
je-wa, change : *dàm-dzab*, mud :
de-pär, to glide, slide, slip :
kah-le, difficult.

1. There is much wind.	Lung mang-po duk.	རྒྱུང་མང་པོ་འདུག་།
2. Do you know what causes wind ?	Lung ki gyu chi yin khyöd she sàm.	རྒྱུང་གི་རྒྱ་ཅི་ཡིན་ཐོད་ཤེས་པ་།
3. There is a heavy fog, almost like rain.	Nyi-sàr chhàr-pa dawa tang jed-pö na-bün shik yöd.	ནི་སར་ཆའ་པ་དཔལ་ཏང་འདེལ་པོ་ན་པུན་ཤིན་ཡོད་།
4. It is very dark.	Di shintu mün-pa yin.	འདི་ཤིན་ཅ་མུན་པ་ཡིན་།
5. The sky is covered with clouds.	Nàm di tin kyi yor död-pa yin.	གནམ་འདི་ཐུན་ཐི་གཡོར་ཐོད་པ་ཡིན་།
6. It blew a hurricane at that time.	Te tü la lung-khor tak-po shik htön yöd.	དེ་ཅུ་ལ་རྒྱུང་འཆོར་ཅན་པོ་ཤིན་འཇོན་ཡོད་།
7. Rain is falling.	Chhàr bab-kin yöd.	ཆའ་འཕལ་ཐིན་ཡོད་།
8. We did not know it rained.	Chhàr bab-pa di ngachak ma she.	ཆའ་འཕལ་པ་འདི་ང་ཅས་མ་ཤེས་།
9. Rain has begun to fall.	Chhàr di gau le bab-kin duk.	ཆའ་འདི་འཇོ་ལས་འཕལ་ཐིན་འདུག་།
10. Three or four drops of rain fell upon my hand.	Chhàr htik sum zhi ngai lak teng-tu hlung yöd.	ཆའ་ཐིན་གསུ་མགི་ང་ཡི་ལམ་ཐེང་ཅ་རྒྱུང་ཡོད་།

EXERCISE 69.—*Continued.*

11. The wind is very violent.	Lung di shintu shuh-chen duk.	རྒྱུད་འདི་ཤིན་ཏུ་ལྷག་པོ་འདྲུག་པ་།
12. There is hardly any wind.	Kang chi-yi kön-po lung yöd.	མང་ཅི་ཡི་དགོན་པའི་རྒྱུད་ཡོད་པ་།
13. Are you not afraid of thunder?	Khyöd näm-chah la jig-pa med-tam.	ཁྱོད་གནམ་ལྷག་པ་ལ་འཇིགས་པ་མེད་པ་།
14. It lightened just now.	Ta-ta lok kyab ki duk.	ད་ལྟ་ཐོག་ལྷག་པ་གི་འདྲུག་པ་།
15. A thunder-bolt has fallen.	Nam-chah dau shik hlung yöd.	གནམ་ལྷག་པ་དེ་ཞིག་ལྷུང་ཡོད་པ་།
16. I am feeling cold.	Nga tang-wa ts'hor chung.	ང་ཁང་པ་རྩྭ་ལྷུང་།
17. It is in fact very cold.	Di na shintu tang nge duk.	འདི་ན་ཤིན་ཏུ་ཁང་དེས་འདྲུག་པ་།
18. The wind is changeable to-day, there is no dependence on it.	Lung ki ne-htab tering je-wa htön yöd, teyi teng la ded-pa med.	རྒྱུད་གི་གནམ་ཐབས་དེ་རིང་པའི་པ་འོན་ཡོད་དེ་ཡི་ལྷུང་ལ་དད་པ་མེད་པ་།
19. The road is very muddy.	Lam di dam-dzab shintu duk.	ལོ་འདི་འདམ་ཇོ་པ་ཤིན་ཏུ་འདྲུག་པ་།
20. It is difficult to proceed on so slippery a road.	Ded-pö lam la yar dau-gyu te kah-le yöd.	འདྲེད་པའི་ལོ་ལ་ཡར་འགྲོ་རྒྱུ་དེ་དཀའ་ལས་ཡོད་པ་།

EXERCISE 70.

Htalwa, dust: *ts'huh*, enter into:
kha-wa, snow: *serwa*, hail:
nga-dau, dawn: *nyid-lok*, sleep:
gö, wish, desire: *nge-dak*, exactly:
gün, winter: *htuk*, thick, dense:
muh-pa, mist: *gal*, pass over, cross:
ts'hen-ma, night: *galme*, torch:

1. The dust has got into my eyes.	Ngai mik nang htal-wa ts'huh-pa yin.	ང་གི་མིག་ནང་འགྲུག་པ་རྩྭ་པ་ཡིན་པ་།
2. Hail and snow always fall together.	Kha-wa tang serwa tü-gün nyam-tu bab ki duk.	ཁ་པ་དང་སེར་པ་ཏུ་གྲུག་པའི་ཏུ་འབས་པ་གི་འདྲུག་པ་།
3. What were you doing at dawn?	Khyöd nga-dau la chi ched-pa.	ཁྱོད་ལྟ་མེད་པ་ཅི་ལྟེན་པ་།

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Cap, <i>s.</i>	shàmbu.	
Care (heed),	tü,	82
Careless, <i>adj.</i>	hamakho,	75
Carriage,	zhön,	92
Carry, <i>v.</i>	khúr,	23
"	kyel,	33
Cart,	shìng-ta,	92
Cast, <i>v.</i>	gyab,	30
"	deb,	72
" (throw),	phang-tong,	53
" "	kyur,	82
" (founded),	lu,	93
Cashmere,	Kha-chhi,	95
Cat, <i>s.</i>	alü,	16
Catalogue,	hto-yik,	96
Catch, <i>v.</i>	dzin,	29
Caterer,	nyer pa,	93
Cattle, <i>s.</i>	chhú-nàm,	62
Cause,	tön,	62
"	gyu,	21
"	zhi,	80
Caution,	tö,	46
Cell,	khang-mik,	93
Centre,	pàr,	61
Certain,	ngé.	
Certainly,	nge-par,	68
Chain, <i>s.</i>	cha-htàk,	74
Chair,	zhu-ti,	92
Change, <i>v.</i>	je-wa,	69
Charcoal,	sol-nak,	82

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Charity,	long,	74
"	jin,	75
Chase, <i>s.</i>	sha-da-wàr,	79
Chatter,	chi-nyid na-ts'ho,	51
Chequered,	tú-htik.	
Chest, <i>s.</i>	dom,	52
Chief, <i>s.</i> (king),	gyalpo.	
" (leader),	pön,	10
"	chhok,	97
"	tso,	97
Child, <i>s.</i>	htugú,	30
"	pe-ts'ha,	6
Childhood,	pu-ts'he,	26
Chill,	tàng.	
Chinese,	Gya-nak-pa,	94
Cholera,	pho-ned,	67
Church,	du-khang,	93
Circle, <i>s.</i>	klor,	45
Circumstance,	ne-tshúl,	45
"	kap.	
"	ne-htub,	69
Class (order),	ts'hen,	33
"	de-ts'hen,	96
Clay, <i>s.</i>	dza.	
"	tàm-ja,	63
Clean (to be), <i>v.</i>	tsáng,	31
Cleanse,	tuh,	31
Clear,	salwa,	80
Clearly,	salte,	76
Clock, <i>s.</i>	chhu-ts'höd,	36, 71

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Climb, <i>v.</i>	dzeḱ-pa,	58
Closely,	tàm-pa,	65
Close, <i>v.</i>	ched,	67
Cloth, <i>s.</i>	ko-lák,	29
"	kö,	25
"	ré,	60
"	naza,	85
Cloud,	tin,	68
Coat,	töd-kö,	90
Cock (of gun),	htau-chhung,	87
Cold, (catarrh)	lau-ts'ham,	66
Cold, <i>adj.</i>	silwa,	38
"	tàngwa,	32
"	tàngma,	28
Collar-chain,	cha-htàk,	74
Collar, <i>s.</i>	kho-nge,	63
Collect,	sak,	71
Colour,	ts'ho,	63
Coloured,	dok-chen,	64
Collection,	ts'ho,	96
Comb,	ta-shed,	62
Come back,	lok-yong,	79
Come out,	htön,	31
" (forth)	kye,	67
"	chung,	75
"	yong,	4
Come, <i>v.</i>	chön,	1
"	shók,	5
"	nyam-gah,	62
Comfortable, <i>adj.</i>	nyam-gah,	62
Command, <i>s.</i>	kah,	22

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Command,	sung,	96
"	kah-sal,	22
Commandment,	sung-pa,	93
Commence, <i>v.</i>	gau,	61
"	gau-dzak,	91
Companion, <i>s.</i>	ro,	53
"	da-ro,	96
Complain,	shu-lok,	81
Complete,	htàm-pa,	
"	kang,	36
"	ts'hang,	94
" <i>v.</i>	tshàr,	16
Complexion, <i>s.</i>	khadoḱ,	31
Comprehend, <i>v.</i>	koh-wa,	
Conceal,	bed,	91
Conclusion,	dzok-htah,	64
Concur, <i>v.</i>	chhàm,	46
Conduct, <i>v.</i>	htid,	21
"	tid,	10
Constellation,	gyu-kàr,	97
Consider, <i>v.</i>	sampá,	41
Content,	ts'him,	48
Contest,	tsöd-par,	81
Continually,	tak-par,	39
Continue, <i>v.</i>	ne,	45
Contrary,	nyenba,	26
"	nyen-po,	71
"	htu-ted,	85
Contrary-wise,	gyur-tu,	82
Convey,	kyel,	33

RATNAVALI'S LETTER TO SHAKYA.

Mutig-chen, (S. *Ratnavali*), a young princess of Ceylon, the daughter of the king of Singala, having been informed by some merchants of Central India (*Madhyam*) of Buddha and of his doctrine, she was much pleased with it; and, when those merchants returned home, she sent some presents to CHOM-DAN-DAS (SHAKYA), with a letter of the following contents:

༡༩ ॥ ལྷ་དང་ལྷ་མིན་མི་ཡིས་ཏུས་པའིས་པ། ། རྩེ་དང་པལ་དང་པལ་ལྟེངས་ལས་ངོས་མེལ་ཞིང་།

གཙོ་བོ་གཞན་པ་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ལ། ། དང་པོ་དང་པོ་དང་མི་ཆ་ལས་གཞན་རྒྱལ་ཁབ་མེད་ ༥

“Reverenced by the *Suras*, *Asuras*, and men; really delivered from birth, sickness, and fear; Lord! who art greatly celebrated by thy far extending renown, from the sage’s ambrosial portion, kindly grant me! (meaning religious instruction or wisdom).”

SHAKYA received this letter, and sent to the princess a picture of *Buddha* on cotton cloth, with some verses written above and below the image, containing the terms upon which refuge is obtained with *Buddha*; *Dharma*, and *Sangha*, and a few fundamental articles of the faith; together with two stanzas recommendatory of Buddhism. In a letter to the king of Singala, SHAKYA prescribes with what solemnity this image should be received, the letter perused, and made known in Ceylon.

The stanzas are these. See *Dulvā*, vol. 5, leaf 30.

1. ॥ यङ्गम'प'र'ह'दि'द'प'र'ह' । । यद'ह' ह'म'यङ्ग'प'र'ह' ।

འདུམ་སྤྱི་ཁྱིམ་ན་སྒྲུང་ཆེན་པལྟིན། །འཆི་པདམ་ཐེ་ནི་མཁོམ་པར་བྱ།

2. མད་ཞིག་ཀྱི་ལྷ་མོ་ལྟ་བུ་ལྟོས་པར། ། རྒྱུ་ལྡན་ལྟོས་པར། །

ཐཱཱ་ཡཱེ་འཕྲོ་མ་རྒྱུ་ལ། ། ཐཱཱ་ཡཱེ་མ་མའ་ཅེད་པར་འཕྲུའ། །

1. "Arise, commence a new course of life. Turn to the religion of *Buddha*. Conquer the host of the lord of death, (the passions,) that are like an elephant in this muddy house, (the body,) (or conquer your passions, like as an elephant subdues every thing under his feet in a muddy lake). 2. Whoever has lived a pure or chaste life, according to the precepts of this *Dulvá*, shall be free from transmigration, and shall put an end to all his miseries." (*Extracted from Csoma de Körös's Tibetan Grammar*).

VOCABULARY.

<i>English.</i>	<i>A.</i>		<i>English.</i>	<i>Tibetan. No. of Ex. in which found.</i>	
	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>		<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Abandon,	tong	51	After,	jé-sú,	23
Abide, <i>v.</i>	ne,	45, 51	„	làr	47
Able, <i>v.</i>	htúb,	21	„	je	60
„	nü,	21	„	chhima,	51
Able, to be, <i>v.</i>	tshúh,	26	„	dze,	57
About,	tsàm,	56	Afterwards,	je-ne,	83
Above,	teng,	8	Again,	lok,	79
Abuse, <i>v.</i>	kha-ser,	59	„	lar-tu,	80
Accept,	tsi,	64	„	ler-yang, tarung,	21
According to,	zhintu,	68	„	lár,	88
Accordingly,	zhin,	81	Age,	nasó,	3
Accustomed,	khomba,	59	Aged,	gen,	6
Ache,	suk,	66	Agent, <i>s.</i>	kú-tsháp,	15
Across,	galte,	65	Agree, to make,	dik,	85
Adjust, <i>v.</i>	dik,	62	Agree, <i>v.</i>	chhàm,	46
„	chō,	62	Agreement,	htün,	82
Admit,	tsi,	64	Air, <i>s.</i>	lúng,	62
Adolescent,	lang-tsho,	59	Alike,	chik-pa,	21
Adverse,	nyen-po,	71	All sorts,	na-ts'ho,	51
Advice, <i>s.</i>	kha-dom,	45	All,	htàm-ched,	18
„	tö-mol,	87	„	kün,	97
„	dàm-nyak,	82	„	ts'hangma,	22
Advise, <i>v.</i>	dom	45	Allow, <i>v.</i>	ter,	78
			Almost,	nyi-sar,	69

EXERCISE 68.—Continued.

17. I shall not go out for a stroll if it rains.	Chhar-pa bab-na tering nga ohhi la dul mi kyab.	ཆའ་པ་འཕལ་ན་དེ་རིང་ང་ཕྱི་ལ་འཐུག་མི་ཐུགས་
18. It is a dirty day, very cloudy.	Nyima te ma le-pa yin tin shintu mang-po yöd.	ནི་མ་དེ་མ་ལེགས་པ་ཡིན་ཤིང་གིན་མིན་ཅ་མང་པོ་ཡོད་།
19. There will be a storm to-day.	Teringlung-chharchik yong-gyu yin.	དེ་རིང་རྒྱུང་ཆའ་ཆའི་གཞི་ལྟོ་ལྟོ་ཡིན་།
20. I think to-day will be fine.	Ngai sàm-pa la tering yak-po yong.	ང་ཡི་མཐམ་པ་ལ་དེ་རིང་ཡག་པོ་ཡོད་།

EXERCISE 69.

Lung, wind : *gyu*, cause, reason :
chhàr, rain : *nyi-sàr*, almost :
da-wa, like : *jed*, heavy :
nabün, fog, mist : *nàm*, sky :
yór, cover, darken :
lung-khor, gale, hurricane :
shuh, vehemence, velocity :
shuh-chen, the state of vehemence :
kön, scarce, rare : *lok*, lightning :
nàm-chah, thunder :
nàm-chah dau, thunder-bolt :
tang, cold : *ts'hor*, feel, perceive :
ne-htub, circumstance :
je-wa, change : *dàm-dzab*, mud :
de-pär, to glide, slide, slip :
kah-le, difficult.

1. There is much wind.	Lung mang-po duk.	རྒྱུང་མང་པོ་འཕུག་།
2. Do you know what causes wind ?	Lung ki gyu chi yin khyöd she sàm.	རྒྱུང་གི་རྒྱ་ཅི་ཡིན་ཆོད་ཤེས་པོ་།
3. There is a heavy fog, almost like rain.	Nyi-sàr chhàr-pa dawa tang jed-pö na-bün shik yöd.	ནི་སར་ཆའ་པ་དཔལ་ཏང་འཇེད་པོ་ན་བུན་ཤིན་ཡོད་།
4. It is very dark.	Di shintu mün-pa yin.	འདི་ཤིན་ཅ་མུན་པ་ཡིན་།
5. The sky is covered with clouds.	Nàm di tin kyi yor död-pa yin.	གནམ་འདི་ཐིན་ཐི་གཡོར་ཐོད་པ་ཡིན་།
6. It blew a hurricane at that time.	Te tü la lung-khor tak-po shik htön yöd.	དེ་ཅུ་ལ་རྒྱུང་འཇེད་པོ་ཤིན་འཇོན་ཡོད་།
7. Rain is falling.	Chhàr bab-kin yöd.	ཆའ་འཕལ་ཐིན་ཡོད་།
8. We did not know it rained.	Chhàr bab-pa di ngachak ma she.	ཆའ་འཕལ་པ་འདི་ང་ཅག་མ་ཤེས་།
9. Rain has begun to fall.	Chhàr di gau le bab-kin duk.	ཆའ་འདི་འཇོ་ལས་འཕལ་གིན་འཕུག་།
10. Three or four drops of rain fell upon my hand.	Chhàr htik sum zhi ngai lak teng-tu hlung yöd.	ཆའ་ཤིན་གསུ་མགི་ང་ཡི་ལམ་ཐེང་ཅ་རྒྱུང་ཡོད་།

EXERCISE 69.—*Continued.*

11. The wind is very violent.	Lung di shintu shuh-chen duk.	རྒྱུད་འདི་ཤིན་ཏུ་ཤུགས་ཅན་འདུག་།
12. There is hardly any wind.	Kang chi-yi kön-po lung yöd.	མང་ཅི་ཡི་དགོན་པའི་རྒྱུད་ཡོད་།
13. Are you not afraid of thunder?	Khyöd näm-chah la jig-pa med-täm.	ཁྱོད་གནམ་ལྷགས་ལ་འཇིགས་པ་མེད་དམ་།
14. It lightened just now.	Ta-ta lok kyab ki duk.	ད་ལྟ་ཐོག་ཐུགས་མི་འདུག་།
15. A thunder-bolt has fallen.	Nam-chah dau shik hlung yöd.	གནམ་ལྷགས་དེ་ཞིག་ཐུང་ཡོད་།
16. I am feeling cold.	Nga tang-wa ts'hor chung.	ང་ཁྱད་པ་རྩྭ་ཕུང་།
17. It is in fact very cold.	Di na shintu tang nge duk.	འདི་ན་ཤིན་ཏུ་ཁྱད་དེས་འདུག་།
18. The wind is changeable to-day, there is no dependence on it.	Lung ki ne-htab tering je-wa htön yöd, teyi teng la ded-pa med.	རྒྱུད་མི་གནས་ཐབས་དེ་རིང་པའི་པ་འོན་ཡོད་དེ་ཡི་ཐུང་ལ་དད་པ་མེད་།
19. The road is very muddy.	Làm di dàm-dzab shintu duk.	ལོ་འདི་འདམ་ཇོ་པ་ཤིན་ཏུ་འདུག་།
20. It is difficult to proceed on so slippery a road.	Ded-pö làm la yär dau-gyu te kah-le yöd.	འདྲེད་པའི་ལོ་ལ་ཡཱ་འཕྲོ་རྒྱ་དེ་དཀའ་ལས་ཡོད་།

EXERCISE 70.

Htálwa, dust: *ts'huh*, enter into:
kha-wa, snow: *serwa*, hail:
nga-dau, dawn: *nyid-lok*, sleep:
gö, wish, desire: *nge-dak*, exactly:
gün, winter: *htuk*, thick, dense:
muh-pa, mist: *gal*, pass over, cross:
ts'hen-ma, night: *galme*, torch:

1. The dust has got into my eyes.	Ngai mik nàng htál-wa ts'huh-pa yin.	ང་གི་མིག་ནང་འདུག་པ་རྩྭ་པ་ཡིན་།
2. Hail and snow always fall together.	Kha-wa tang serwa tü-gün nyàm-tu bab ki duk.	ཁ་པ་དང་སེར་པ་དུས་ཐུན་མཁོ་ཏུ་འབབ་མི་འདུག་།
3. What were you doing at dawn?	Khyöd nga-dau la chi ched-pa.	ཁྱོད་ལྟ་ཐོག་ཅི་ཐུང་པ་།

RATNAVALI'S LETTER TO SHAKYA.

Mutig-chen, (S. Ratnavali,) a young princess of Ceylon, the daughter of the king of Singala, having been informed by some merchants of Central India (*Madhyam*) of Buddha and of his doctrine, she was much pleased with it; and, when those merchants returned home, she sent some presents to CHOM-DAN-DAS (SHAKYA), with a letter of the following contents:

༡༩ ॥ ལྷ་དང་ལྷ་མིན་མི་ཡིས་ཏུས་པའིས་པ། ། རྩེ་དང་པལ་དང་པལ་ལྟེངས་ལས་ངོས་མེལ་ཞིང་།

གཙོ་བོ་གཞན་པ་ལྟ་ཆེ་འད་གཞན་པ་ ། དང་པོ་དང་པོ་ལྟ་ཆེ་ལས་གཞན་ཆེ་གཞོང་ ॥

“Reverenced by the *Suras*, *Asuras*, and men; really delivered from birth, sickness, and fear; Lord! who art greatly celebrated by thy far extending renown, from the sage’s ambrosial portion, kindly grant me! (meaning religious instruction or wisdom).”

SHAKYA received this letter, and sent to the princess a picture of *Buddha* on cotton cloth, with some verses written above and below the image, containing the terms upon which refuge is obtained with *Buddha*; *Dharma*, and *Sangha*, and a few fundamental articles of the faith; together with two stanzas recommendatory of Buddhism. In a letter to the king of Singala, SHAKYA prescribes with what solemnity this image should be received, the letter perused, and made known in Ceylon.

The stanzas are these. See *Dulvā*, vol. 5, leaf 30.

1. ॥ यङ्गम'य'ह'भेद'उद्भूत'य'ह' । । यद'य'भू'य'ह'य'उ'उद्भू'य'ह' ।

འདུལ་སྤྱི་ཁྱིམ་ན་སྒྲུང་ཆེན་པལྟོན། །འཆི་པདམ་ཐེ་ནི་མཁོམ་པར་བྱ།

2. མད་ཞིག་ཀྱི་ལྷ་མོ་ལྟ་བུ་ལྟོས་པར། ། རྒྱུ་ལྡན་ལྟོས་པར། །

ཐཱཱ་ཡཱེ་འཛཱེ་ཡ་འཕྲུལ་སྟེ། ། ཐཱཱ་ཡཱེ་ཡ་འཕྲུལ་ཐཱཱ་ཡཱེ་འཛཱེ་ཡ་འཕྲུལ་སྟེ། །

1. "Arise, commence a new course of life. Turn to the religion of *Buddha*. Conquer the host of the lord of death, (the passions,) that are like an elephant in this muddy house, (the body,) (or conquer your passions, like as an elephant subdues every thing under his feet in a muddy lake). 2. Whoever has lived a pure or chaste life, according to the precepts of this *Dulvá*, shall be free from transmigration, and shall put an end to all his miseries." (*Extracted from Csoma de Körös's Tibetan Grammar*).

VOCABULARY.

<i>English.</i>	<i>A.</i>		<i>English.</i>	<i>Tibetan. No. of Ex. in which found.</i>	
	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>		<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Abandon,	tong	51	After,	jé-sú,	23
Abide, <i>v.</i>	ne,	45, 51	„	làr	47
Able, <i>v.</i>	htúb,	21	„	je	60
„	nü,	21	„	chhima,	51
Able, to be, <i>v.</i>	tshúh,	26	„	dze,	57
About,	tsàm,	56	Afterwards,	je-ne,	83
Above,	teng,	8	Again,	lok,	79
Abuse, <i>v.</i>	kha-ser,	59	„	lar-tu,	80
Accept,	tsi,	64	„	ler-yang, tarung,	21
According to,	zhintu,	68	„	lár,	88
Accordingly,	zhin,	81	Age,	nasó,	3
Accustomed,	khomba,	59	Aged,	gen,	6
Ache,	suk,	66	Agent, <i>s.</i>	kú-tsháp,	15
Across,	galte,	65	Agree, to make,	dik,	85
Adjust, <i>v.</i>	dik,	62	Agree, <i>v.</i>	chhàm,	46
„	chō,	62	Agreement,	htün,	82
Admit,	tsi,	64	Air, <i>s.</i>	lúng,	62
Adolescent,	lang-tsho,	59	Alike,	chik-pa,	21
Adverse,	nyen-po,	71	All sorts,	na-ts'ho,	51
Advice, <i>s.</i>	kha-dom,	45	All,	htàm-ched,	18
„	tö-mol,	87	„	kün,	97
„	dàm-nyak,	82	„	ts'hangma,	22
Advise, <i>v.</i>	dom	45	Allow, <i>v.</i>	ter,	78
			Almost,	nyi-sar,	69

EXERCISE 68.—Continued.

17. I shall not go out for a stroll if it rains.	Chhar-pa bab-na tering nga ohhi la dul mi kyab.	ཆའ་པ་འཕལ་ན་དེ་རིང་ང་ཕྱི་ལ་འཐུག་མི་ཐུགས་
18. It is a dirty day, very cloudy.	Nyima te ma le-pa yin tin shintu mang-po yöd.	ནི་མ་དེ་མ་ལེགས་པ་ཡིན་ཤིང་གིན་གྱིན་ཅ་མང་པོ་ཡོད་།
19. There will be a storm to-day.	Teringlung-chharchik yong-gyu yin.	དེ་རིང་རྒྱུང་ཆའ་ཆའི་གཞི་ལོང་རྒྱ་ཡིན་།
20. I think to-day will be fine.	Ngai sàm-pa la tering yak-po yong.	ང་ཡི་མཐམ་པ་ལ་དེ་རིང་ཡག་པོ་ཡོད་།

EXERCISE 69.

Lung, wind : *gyu*, cause, reason :
chhàr, rain : *nyi-sàr*, almost :
da-wa, like : *jed*, heavy :
nabün, fog, mist : *nàm*, sky :
yór, cover, darken :
lung-khor, gale, hurricane :
shuh, vehemence, velocity :
shuh-chen, the state of vehemence :
kön, scarce, rare : *lok*, lightning :
nàm-chah, thunder :
nàm-chah dau, thunder-bolt :
tang, cold : *ts'hor*, feel, perceive :
ne-htub, circumstance :
je-wa, change : *dàm-dzab*, mud :
de-pär, to glide, slide, slip :
kah-le, difficult.

1. There is much wind.	Lung mang-po duk.	རྒྱུང་མང་པོ་འཕུག་།
2. Do you know what causes wind ?	Lung ki gyu chi yin khyöd she sàm.	རྒྱུང་གི་རྒྱ་ཅི་ཡིན་ཐོད་ཤེས་པོ་།
3. There is a heavy fog, almost like rain.	Nyi-sàr chhàr-pa dawa tang jed-pö na-bün shik yöd.	ནི་སར་ཆའ་པ་དཔལ་ཏང་འཇེ་པོ་ན་བུན་ཤིན་ཡོད་།
4. It is very dark.	Di shintu mün-pa yin.	འདི་ཤིན་ཅ་མུན་པ་ཡིན་།
5. The sky is covered with clouds.	Nàm di tin kyi yor död-pa yin.	གནམ་འདི་གླིན་ཐི་གཡོར་ཐོད་པ་ཡིན་།
6. It blew a hurricane at that time.	Te tü la lung-khor tak-po shik htön yöd.	དེ་ཅུ་ལ་རྒྱུང་འཇེ་ཏ་པོ་ཤིན་འཇོན་ཡོད་།
7. Rain is falling.	Chhàr bab-kin yöd.	ཆའ་འཕལ་ཐིན་ཡོད་།
8. We did not know it rained.	Chhàr bab-pa di ngachak ma she.	ཆའ་འཕལ་པ་འདི་ང་ཅག་མ་ཤེས་།
9. Rain has begun to fall.	Chhàr di gau le bab-kin duk.	ཆའ་འདི་འཇོ་ལས་འཕལ་གིན་འཕུག་།
10. Three or four drops of rain fell upon my hand.	Chhàr htik sum zhi ngai lak teng-tu hlung yöd.	ཆའ་འཇིག་གཞུ་གཞི་ང་ཡི་ལམ་ཐེང་ཏ་རྒྱུང་ཡོད་།

EXERCISE 69.—*Continued.*

11. The wind is very violent.	Lung di shintu shuh-chen duk.	རྒྱུད་འདི་ཤིན་ཏུ་ཤུགས་ཅན་འདུག་།
12. There is hardly any wind.	Kang chi-yi kön-po lung yöd.	མང་ཅི་ཡི་དགོན་པའི་རྒྱུད་ཡོད་།
13. Are you not afraid of thunder?	Khyöd näm-chah la jig-pa med-täm.	ཁྱོད་གནམ་ལྷགས་ལ་འཇིགས་པ་མེད་དམ་།
14. It lightened just now.	Ta-ta lok kyab ki duk.	ད་ལྟ་ཐོག་ཐུགས་མི་འདུག་།
15. A thunder-bolt has fallen.	Nam-chah dau shik hlung yöd.	གནམ་ལྷགས་འོ་ཞིག་ཐུང་ཡོད་།
16. I am feeling cold.	Nga tang-wa ts'hor chung.	ང་ཁང་པ་རྩྱ་ཕུང་།
17. It is in fact very cold.	Di na shintu tang nge duk.	འདི་ན་ཤིན་ཏུ་ཁང་དེས་འདུག་།
18. The wind is changeable to-day, there is no dependence on it.	Lung ki ne-htab tering je-wa htön yöd, teyi teng la ded-pa med.	རྒྱུད་མི་གནས་ཐབས་དེ་རིང་པའི་པ་འོན་ཡོད་དེ་ཡི་ཐུང་ལ་དད་པ་མེད་།
19. The road is very muddy.	Lam di däm-dzab shintu duk.	ལོ་འདི་འདམ་ཇོ་པ་ཤིན་ཏུ་འདུག་།
20. It is difficult to proceed on so slippery a road.	Ded-pö lam la yär dau-gyu te kah-le yöd.	འདྲེད་པའི་ལོ་ལ་ཡར་འགྲོ་རྒྱ་དེ་དཀའ་ལས་ཡོད་།

EXERCISE 70.

Htälwa, dust: *ts'huh*, enter into:
kha-wa, snow: *serwa*, hail:
nga-dau, dawn: *nyid-lok*, sleep:
gö, wish, desire: *nge-dak*, exactly:
gün, winter: *htuk*, thick, dense:
muh-pa, mist: *gal*, pass over, cross:
ts'hen-ma, night: *galme*, torch:

1. The dust has got into my eyes.	Ngai mik nang htäl-wa ts'huh-pa yin.	ང་གི་མིག་ནང་འདུག་པ་རྩྱ་པ་ཡིན་།
2. Hail and snow always fall together.	Kha-wa tang serwa tü-gün nyam-tu bab ki duk.	ཁ་པ་དང་སེར་པ་ཏུ་གྲན་མཁོ་ཏུ་འབས་མི་འདུག་།
3. What were you doing at dawn?	Khyöd nga-dau la chi ched-pa.	ཁྱོད་ལྟ་ཐོག་ཅི་ཐུང་པ་།

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>	<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Here,	dír,	21	How,	chitur che,	3
"	díru.		"	chitâr,	12
Hide,	bed,	91	"	ka-teb.	
High, <i>adj.</i>	htön-po,	2	However,	yin-kyang.	
"	pha,	96	How many,	chí-tsăm,	7
Hill, <i>s.</i>	ri,	4	How much,	kàng-dá.	
Hill-men,	tsong.		"	chitsàm,	13
"	mön,	95	Humble,	tulwâr,	97
Hinder, <i>s.</i>	gah,	74	Hundred,	gya,	94
"	kak,	90	Hunger, <i>s.</i>	to-pa,	28
Hindered (to be),	gak,	53	Hunting,	sha-da-wâr,	79
His,	khoi,	5	Hurricane, <i>s.</i>	lung-khor,	69
His own,	khorang,	10	Hurt, <i>v.</i>	ts'huk,	66
History,	lau-gyü,	74	" <i>s.</i>	ma,	66
Hither,	ts'hur,	36	Husband, <i>s.</i>	kyoga,	27
Hole, <i>s.</i>	nhúng,	34	"	khyoga,	35
"	tong-bu,	73	I.	I.	
Holy,	tsang,	93	I,	nga.	1
"	tam-pa,	96	I (myself), <i>prec.</i>	dak,	92
Honour,	suk-jed,	84	Idiot, <i>s.</i>	len-pa.	
"	kur,	97	If not,	te-men,	65
Hope,	rewa,	76	Ignorance,	mong-pa,	97
Horse, <i>s.</i>	tá,	30	Illness, <i>s.</i>	na-ts'ha,	68
Horse-race, <i>s.</i>	ta-gyuk,	57	Image,	rimo,	93
Hot, <i>adj.</i>	tshamo,	31	Immediately,	tema-hták-túh,	62
"	ts'hed,	28	Implement,	lak-chha,	93
"	tsha,	56	Important,	kalchen,	46
"	töh,	79	In,	nang,	21
House,	khyim.	89	" (among),	khong-tu,	84
"	khang-pa,	20	Index,	kàr-chhak,	96

EXERCISE 69.—*Continued.*

11. The wind is very violent.	Lung di shintu shuh-chen duk.	རྒྱུད་འདི་ཤིན་ཏུ་ཤུགས་ཅན་འདུག་།
12. There is hardly any wind.	Kang chi-yi kön-po lung yöd.	མང་ཅི་ཡི་དགོན་པའི་རྒྱུད་ཡོད་།
13. Are you not afraid of thunder?	Khyöd näm-chah la jig-pa med-täm.	ཁྱོད་གནམ་ལྷགས་ལ་འཇིགས་པ་མེད་དམ་།
14. It lightened just now.	Ta-ta lok kyab ki duk.	ད་ལྟ་ཐོག་ཐུགས་མི་འདུག་།
15. A thunder-bolt has fallen.	Nam-chah dau shik hlung yöd.	གནམ་ལྷགས་འོ་ཞིག་ཐུང་ཡོད་།
16. I am feeling cold.	Nga tang-wa ts'hor chung.	ང་ཁང་པ་རྩྱ་བུང་།
17. It is in fact very cold.	Di na shintu tang nge duk.	འདི་ན་ཤིན་ཏུ་ཁང་དེས་འདུག་།
18. The wind is changeable to-day, there is no dependence on it.	Lung ki ne-htab tering je-wa htön yöd, teyi teng la ded-pa med.	རྒྱུད་མི་གནས་ཐབས་དེ་རིང་པའི་པ་འོན་ཡོད་དེ་ཡི་ཐུང་ལ་དད་པ་མེད་།
19. The road is very muddy.	Làm di dàm-dzab shintu duk.	ལོ་འདི་འདམ་ཇོ་པ་ཤིན་ཏུ་འདུག་།
20. It is difficult to proceed on so slippery a road.	Ded-pö làm la yâr dau-gyu te kah-le yöd.	འདྲེད་པའི་ལོ་ལ་ཡམ་འཁོར་རྒྱ་དེ་དཀའ་ལས་ཡོད་།

EXERCISE 70.

Htálwa, dust: *ts'huh*, enter into:
khawca, snow: *serwa*, hail:
nga-dau, dawn: *nyid-lok*, sleep:
gö, wish, desire: *nge-dak*, exactly:
gün, winter: *htuk*, thick, dense:
muh-pa, mist: *gal*, pass over, cross:
ts'hen-ma, night: *galme*, torch:

1. The dust has got into my eyes.	Ngai mik nàng htál-wa ts'huh-pa yin.	ང་གི་མིག་ནང་འདུག་པ་རྩྱ་པ་ཡིན་།
2. Hail and snow always fall together.	Kha-wa tang serwa tü-gün nyàm-tu bab ki duk.	ཁ་པ་དང་སེར་པ་དུས་ཐུན་མཁོ་ཏུ་འབབ་མི་འདུག་།
3. What were you doing at dawn?	Khyöd nga-dau la chi ched-pa.	ཁྱོད་ལྟ་ཐོག་ཅི་ཐུང་པ་།

[illegible]

scribed, since I like not an unrestrained woman, let her be given to me in marriage." "She, who is young, well portioned, and elegant, yet not boastful of her beauty, (lit. with her body ;)—who is affectionate towards her brother, sister, and mother ;—who, always rejoicing in giving alms, knoweth the proper manner how to bestow them on the priests and brahmans :—if there be found any such damsel, father, let her be brought to me. One, who being without arrogance, pride, and passion, hath left off artifice, envy, deceit, and is of an upright nature ;—who even in her dreams hath not lusted after any other man ;—who resteth content with her husband, and is always submissive and chaste ;—who is firm and not wavering ;—who is not proud or haughty, but full of humility like a female slave ;—who hath no excessive fondness for the vanities of sound, smell, taste, (music, perfumes, and exquisite meats,) nor for wine ;—who is void of cupidity ;—who hath not a covetous heart, but is content with her own possessions ;—who, being upright, goeth not astray ; is not fluctuating ; is modest in her dress, and doth not indulge in laughing and boasting ;—who is diligent in her moral duties, without being too much addicted to the gods and festivals (or righteous overmuch). Who is very clean and pure in her body, her speech and her mind ;—who is not drowsy nor dull, proud nor stupid ;—but being of good judgment, doth every thing with due reflection ;—who hath for her father and mother-in-law equal reverence as for a spiritual teacher ;—who treateth her servants, both male and female, with constant mildness ;—who is as well versed as any courtesan in the rites and ceremonies described in the Shastras ;—who goeth

RATNAVALI'S LETTER TO SHAKYA.

Mutig-chen, (S. Ratnavali,) a young princess of Ceylon, the daughter of the king of Singala, having been informed by some merchants of Central India (*Madhyam*) of Buddha and of his doctrine, she was much pleased with it; and, when those merchants returned home, she sent some presents to CHOM-DAN-DAS (SHAKYA), with a letter of the following contents:

७२ ॥ ལྷ་དང་ལྷ་མིན་མི་ཡིས་རྒྱལ་བཅིས་པ། | རྩོད་དང་བཟུང་དང་བཞེད་ས་ལས་ངོས་གྲོལ་ཞིང་།
གཙོ་བོ་གསལ་པ་རྩ་ཆེའི་ཡ་གསལ་པ། | དང་གློད་བཟུང་མི་ཆ་ལས་ལྷས་རྩིས་གནོད་ ॥

“Reverenced by the *Suras*, *Asuras*, and men; really delivered from birth, sickness, and fear; Lord! who art greatly celebrated by thy far extending renown, from the sage’s ambrosial portion, kindly grant me! (meaning religious instruction or wisdom).”

SHAKYA received this letter, and sent to the princess a picture of *Buddha* on cotton cloth, with some verses written above and below the image, containing the terms upon which refuge is obtained with *Buddha*; *Dharma*, and *Sangha*, and a few fundamental articles of the faith; together with two stanzas recommendatory of Buddhism. In a letter to the king of Singala, SHAKYA prescribes with what solemnity this image should be received, the letter perused, and made known in Ceylon.

The stanzas are these. See *Dulvā*, vol. 5, leaf 30.

- [illegible]

1. "Arise, commence a new course of life. Turn to the religion of *Buddha*. Conquer the host of the lord of death, (the passions,) that are like an elephant in this muddy house, (the body,) (or conquer your passions, like as an elephant subdues every thing under his feet in a muddy lake). 2. Whoever has lived a pure or chaste life, according to the precepts of this *Dulvá*, shall be free from transmigration, and shall put an end to all his miseries." (*Extracted from Csoma de Körös's Tibetan Grammar*).

V O C A B U L A R Y.

<i>English.</i>	<i>A.</i>		<i>English.</i>	<i>Tibetan. No. of Ex. in which found.</i>	
	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>		<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Abandon,	tong	51	After,	jé-sú,	23
Abide, <i>v.</i>	ne,	45, 51	„	làr	47
Able, <i>v.</i>	htúb,	21	„	je	60
„	nü,	21	„	chhima,	51
Able, to be, <i>v.</i>	tshúh,	26	„	dze,	57
About,	tsàm,	56	Afterwards,	je-ne,	83
Above,	teng,	8	Again,	lok,	79
Abuse, <i>v.</i>	kha-ser,	59	„	lar-tu,	80
Accept,	tsi,	64	„	ler-yang, tarung,	21
According to,	zhintu,	68	„	lár,	88
Accordingly,	zhin,	81	Age,	nasó,	3
Accustomed,	khomba,	59	Aged,	gen,	6
Ache,	suk,	66	Agent, <i>s.</i>	kú-tsháp,	15
Across,	galte,	65	Agree, to make,	dik,	85
Adjust, <i>v.</i>	dik,	62	Agree, <i>v.</i>	chhàm,	46
„	chō,	62	Agreement,	htün,	82
Admit,	tsi,	64	Air, <i>s.</i>	lúng,	62
Adolescent,	lang-tsho,	59	Alike,	chik-pa,	21
Adverse,	nyen-po,	71	All sorts,	na-ts'ho,	51
Advice, <i>s.</i>	kha-dom,	45	All,	htàm-ched,	18
„	tö-mol,	87	„	kün,	97
„	dàm-nyak,	82	„	ts'hangma,	22
Advise, <i>v.</i>	dom	45	Allow, <i>v.</i>	ter,	78
			Almost,	nyi-sar,	69

EXERCISE 82.—Continued.

bestow : *khyed* (respectful) you :
phul, offer : *lau*, mind, understand-
 ing : *dàm-ngak*, advice, counsel :
htün, agreement, unity :
chhir, out : *kyur*, east, throw :
yuk, move : *gyur-tu*, upside down,
 contrary-wise.

3. I am lighting a fire.	Nga me phu-gi yöd.	ང་མེལུ་མི་ཡོད་།
4. Blow up the fire.	Oh ne me phu.	འོ་ན་མེལུ་མེལུ་།
5. Where is the wood ?	Shing ka na yöd.	མིང་ཀ་ན་ཡོད་།
6. Is there no more charcoal ?	Na sol-nak mi duk.	ན་སོལ་ན་མི་འཇུག་།
7. The smoke has got into my eyes.	Tu-wa di ngai mik nàng-tu phok-pa yin.	ཏུ་པ་འདི་ང་ཡི་མིག་ནང་ཏུ་ཕོག་པ་ཡིན་།
8. Blow until the flame springs up.	Me-che ma htön kyi pàr-tu me бүд.	མེ་ཆེ་མ་འཕྱོར་གྱི་པར་ཏུ་མེ་འཇུག་།
9. Why are you sorrowful ?	Khyöd chi ched-ne sem kyo-wa.	ཁྱོད་ཅི་ཐེད་ན་མ་སྟོབ་ཏུ་པ་།
10. Catch hold of his hands.	Khoi lak-pa la dzin.	ཁོ་ཡི་ལམ་པ་ལ་འཛིན་།
11. With your permission I will take some tobacco.	Khyöd kyi kah tü-na nga hta-ma-kha len-gyu yin.	ཁྱོད་གྱི་པག་འཕྲོག་ན་ང་ཐ་མ་ཁ་ལེན་ཏུ་ཡིན་།
12. I caught two birds to-day.	Nga tering cha nyi dzin-pa yin.	ང་དེ་རིང་ཐུ་གཤིས་འཛིན་པ་ཡིན་།
13. I let one go and one I sent to you.	Ngai chik tang-wa yin chik khyed la phul yöd.	ང་ཡི་གཅིག་གདང་པ་ཡིན་གཅིག་ཁྱོད་ལ་ཐུག་ཡོད་།
14. He is considering what answer he shall make.	Len chitâr deb-gyu kho sàm lau tang-gi duk.	ལན་ཅི་ལྟར་འདེབས་ཏུ་ཁོ་པས་སྟོན་གདང་གི་འཇུག་།
15. I do not know what to do, what is your advice ?	Chi ched-gi yöd-tâm nga mi she khyöd kyi dàm-ngak chi yöd-pa.	ཅི་ཐེད་གི་ཡོད་དེ་ང་མི་ཤེས་ཁྱོད་གྱི་འདོད་པ་ཅི་ཡོད་པ་།
16. This man says one thing, and that man says another thing.	Mi di-yi tàm chik làb-gi duk tarung mi tei kyang tàm zhen shik lab-gi duk.	མི་འདི་ཡི་གདོད་གཅིག་ལམ་གི་འཇུག་དང་མི་དེའི་ཐུང་གདོད་གཞན་གི་ལམ་གི་འཇུག་།

EXERCISE 82.—*Continued.*

17. The men contradict one another.	Mi di nàm chik tang chik mi htün.	མི་དང་མི་གཅིག་དང་གཅིག་གི་མགྲན་པ།
18. Their words do not agree.	Kho-nàm kyi tàm chik-pa mi duk.	ཁོ་མི་གྱི་གནད་གཅིག་པ་མི་འདྲ་པ།
19. They told me yesterday that half of what I was to get had been thrown away.	Dang khong ki nga la ser-wa ngai htob-pa di chhed-ka kyur tang yöd.	མདང་ཁོང་གི་ང་ལ་ཐེར་པ་དང་ཡི་ཐོས་པ་འདི་ཕྱད་ཀ་ལྷུ་གཙང་ཡོད་པ།
20. Move your hands in contrary directions.	Khyöd kyi lak-pa ehbir gyur tu yuk.	ཁྱེད་ཀྱི་ལག་པ་ཕྱིར་བཞུར་ཅ་དགུ་པ།

EXERCISE 83.

Htö, hear, hearken :
kalchen, important, of consequence : *chhah*, make, prepare :
leng, discourse : *tsöd*, dispute, quarrel : *chöd*, cut, put an end :
tid, lead, conduct : *em-chhi*, doctor : *lung-pa*, valley :
sung, keep watch : *läng*, stand :
rim-shin, in order, in due time :
je-ne, afterwards : *ko*, know :
ü, middle, among.

1. I am listening to your advice.	Khyöd kyi tàm sa ngak di ngai htö yöd.	ཁྱེད་ཀྱི་གནད་ཀ་ངག་འདི་ང་གི་ཐོས་ཡོད་པ།
2. I attach importance to what you say.	Khyöd chi làb-pa di nga kal-chen chha nge cha-wa yin.	ཁྱེད་ཅི་ལག་པ་འདི་ང་གི་ཚན་འཆམ་དེས་བྱ་བ་ཡིན་པ།
3. If you take my advice you will put an end to the case (business).	Khyöd ngai làb-pa nyen na leng tsöd te nge chöd-gyu yin.	ཁྱེད་ང་གི་ལག་པ་གན་ན་ཐོང་ཚྱོད་དེ་ངེ་གཙང་རྒྱ་ཡིན་པ།
4. I will bring you whatever you like best.	Khyöd chi gö-pa di khyöd kyi tön-ne ngai khur yong-gyu yin.	ཁྱེད་ཅི་དགོས་པ་འདི་ཁྱེད་དེ་མ་ལ་ང་གི་རྒྱུ་ཡོད་རྒྱ་ཡིན་པ།
5. Go and bring it.	Song khur shok.	སྟང་རྒྱུ་ཤོག་པ།
6. Come here and bring it to me.	Dir ngai tsar khur shok.	འདིར་ང་གི་ཕྱར་འཁུར་ཤོག་པ།

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>	<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Pound, <i>v.</i>	dúng,	37	Produce,	chúng,	8
Poured,	lu,	93	Produce,	htok,	19
Power,	wang,	89	Produced (to be),	chung,	24
Pray, <i>v.</i>	sól,	20	"	kye,	49
Prayer,	mön-lam,	72	Profit,	depu,	51
Preceding,	ngeun-tú.		Promise, <i>s.</i>	chhé.	
Precept,	kah,	76	"	khe-len,	17
Prepare,	chhah,	83	Pronounce,	jöd,	84
Prepare, <i>v.</i>	zau,	28	Proper,	rúng,	21
"	chö,	34	Protection,	kyab,	97
"	tön,	27	Proud,	khing-pa,	97
"	ta-tik,	65	"	nga-gyal,	45
" (make ready),	dub,	60, 75	Provider,	nyer-pa,	93
Present, (gift),	phúl-chhe.		Provisions,	se-gö,	33
" (offer),	bul-wär,	20	Pull,	tok,	71
Presently,	jé-ne,	47	Punishment,	chhed-pa,	81
Press,	tsir,	86	Pupil,	lob-ma,	84
Pretty, <i>adj.</i>	dzé-pá,	6	Purge, <i>v.</i>	shal,	67
Prevent,	kak,	90	Pure,	tsang,	93
Priest, <i>s.</i>	tapa,	30	Purple,	múk-tshö,	63
"	gelong,	92	"	gya-múk,	63
Priest,	lama,	30	Put, <i>v.</i> (place),	dzok,	27
Price,	ringong,	18	"	zhak,	18
"	rin,	30	"	chhuḡ,	90
"	gong,	7	Put an end to,	chöd,	83
"	nga-gyal-chen,	45	Put in, <i>v.</i>	lúk.	
Pride, <i>s.</i>	nga-gyál,	87	"	chúk,	32
"	de-pär,	97	Put forth, <i>v.</i>	kyab,	57
"	chhok,	97	Put off, <i>v.</i>	phüd,	31
Principal,	par,	30	Put on, <i>v.</i>	kyön,	31
Print, <i>v.</i>	gyu,	4	Put out,	htön,	65
Proceed,					

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Put an end to,	chöd,	83
Put together, <i>v.</i>	dik,	75
Putrid,	rul,	91
Q.		
Quarrel, <i>v.</i>	túk-pa,	57
"	htàb,	71
"	tsöd,	83
Question,	ti,	21
Quick,	gyok-pàr,	32
Quickly,	gyok-pú,	28
Quiet,	kha-rok,	44
"	chàm,	64
Quietly,	kha-shób,	44
Quite,	yong-su,	67
Quotient,	htob-nor,	57
R.		
Race, (of horses), <i>s.</i>	ta.gyúk,	57
" (lineage),	rü,	50
Rain,	chhàr,	32
"	char-pa,	80
Raise up, <i>v.</i>	lang,	32
Raised,	bur,	93
Rare,	kön,	69
Rate, <i>s.</i>	gong.	
Read,	lok,	85
Ready,	red,	60
"	ta-tik-pa,	60
Ready, (to make), <i>v. a.</i>	dúb,	60

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Ready, (to make), <i>v. a.</i>	zau,	28
Real,	ngoma,	33
"	ngé,	49
Really,	ngé-pàr,	52
"	tön-tam,	52
"	tön-dam,	91
Rear,	gyab-lo,	94
Reason, (cause),	gyu,	12, 97
"	zhi,	80
" (meaning),	tön,	81
Receive, <i>v.</i>	htob,	21
Reckon, <i>v.</i>	tsi,	60
Recollection,	tima,	49
Red, <i>adj.</i>	màr-po,	63
"	màr,	67
Refuge,	kyab,	97
Regard,	mö,	89
Region, <i>s.</i>	ling,	37
Register,	kar-chhak,	96
Rejoice, <i>v.</i>	gah.	
Relative, <i>s.</i>	nyi-tsa.	
"	ku-nyen,	15
"	nye-khor,	45
Religion, <i>s.</i>	chhö,	21, 64
Remain, <i>v.</i>	déd,	21
"	lüt,	57
"	ne,	51
"	hlak,	64
Remainder,	hlak,	57
"	hlak-lü,	64

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Remember,	ten,	71
Remembrance,	gong-pa,	21
"	tima,	49
"	ten-pa,	49
Renowned,	tàk-pa,	57
Repair,	so,	92
Reply,	len-djäl.	
"	len-deb,	81
Representative, s.	ts'hàp,	15
Request,	shu,	81
Requisite,	kho.	
Residue,	hlak,	57
Respect,	kur,	97
Respect, (honour),	shik-so,	72
Result,	htob-nor,	57
Return,	lok-yong,	43
Reverence,	kü,	72
"	kur,	97
Reward,	suk-jed,	84
Rice, s.	dé,	27
" (cooked),	tau,	27
" (husked rice),	chhum	33
Rich, adj.	chhuk-po,	38
Ride, v.	shön,	39
Ridge-pole, s.	zú-shing,	61
Ridicule,	zhed-ked,	97
Ridicule,	göd-tau,	81
Ridiculous,	ngo-ts'ha-wa,	64
Right, (correct),	htik-jär,	44
Right, (not left,	ye,	67

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Ripe,	min,	66
Ring, s.	sor-htúb,	35
"	dzup-kyi,	73
Ring-worm, s.	po-kong,	67
Rise, v.	shär,	36
"	lang,	88
Risk, (danger),	nyen,	65
River, s.	tsang-po,	60
Road, s.	lám,	4
Robe, s.	töd-kö,	63
Rope,	htak-pa,	65
Roll, v.	dil,	32
Roof, s.	kong kheb,	61
"	htók,	61
Room, s.	khang-mik,	61
Rotten,	rul,	91
Rough, adj.	tsüb-pa,	33
Rub, v.	chhi,	73
" (smooth),	ur,	91
Ruin, s.	shik,	63
Run, v.	gyúk,	22
Run in (to pene- trate),	suk,	86
Running water,	gyúk-chhu,	60
Rupee, s.	gyatám,	57
"	tirup,	34
Rust,	tek-pa,	90

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
	S.	
Sacrifice,	chhöḍ-pa,	93
"	chhöḍ-jin,	97
Sake of, (for the),	tön-tu,	97
"	chhirtu,	8
Sad,	kyo,	12
Saint,	chang-chhub.	
"	sem-pa,	93
Salt, s.	tsha,	27
Satisfied,	dang-go.	
Say, v.	shéd,	8
"	tóng.	
"	lab,	57
"	jöd,	84
Scabbard,	shub,	73, 90
Scar, s.	ma-shul,	67
Scarce,	kön,	69
Science,	yön-ten,	34
Score, (twenty),	khäl,	34
Search, v.	tshól-wa,	23
Seat,	den,	77
See, v.	htóng,	9
"	ta,	72
Seer, "(weight of two pounds),	sher,	34
Seek, v.	tshol-wa,	23
Seize, v.	dzin,	65
"	zung,	74
Sell, v.	ts'hong,	9
"	tsong,	15

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Seller, s.	tsong-khen,	16
Send, v.	tong,	52
Sense, s.	tön,	44
Separate, (apart),	rangsa,	27
" (different)	khyed,	90
Series, (order),	ts'hen,	33
"	de-ts'hen,	96
Serpent, s.	dul,	74
Serve,	yok,	76
Servant, s. (male),	yok-po,	14
" (female),	yok-mo,	10
Set, v.	tsúk.	
" (sink),	nub,	86
Seven,	dün,	34
Shade, shadow, s.	sil-hrib.	
"	tib-ma,	32
Shame-faced,	ngo-ts'ha-wa,	42
Shameful,	nge-ts'ha-wa,	64
She,	mo,	5
Sheath,	shub,	73, 90
Sheep, s.	lúk,	25
Shelf, s.	tàb,	61
Shelter,	yab,	62
"	kyab,	97
Shingles, s.	shing-leb,	61
Shoes, s.	hlam,	31, 63
Shoot,	phang,	11
Shop, s.	tshong-khang,	38
Shop-keeper,	tshong-pa,	38
Short, adj.	htung-htung,	29

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Short, <i>adj.</i>	htung,	4
Shoulder, <i>s.</i>	púng-pa,	63
Show, <i>v.</i>	tön,	17
Shut, <i>v.</i>	chéḍ,	67
"	chöd,	14
Sickness, <i>s.</i>	ná-wá,	2
"	na,	30
"	neḍ,	66
Side,	hteḍ,	61
"	súr.	
" (part),	ts'hur,	36
" (party),	chho,	71
Sign, <i>s.</i>	ta,	62
Silk, <i>s.</i>	tàr,	17
"	kö-chhen,	63
Silver, <i>s.</i>	ngúl,	18
Sin, <i>s.</i>	dik-pa,	51
Sincere,	taḵ,	74
Since,	ngàr-htúb.	
"	khasang,	66
"	lú-len,	24
Sing, <i>v.</i>	lu-kyab,	24
"	chikpu,	57
Single, (alone),	ré,	38
"	kang,	26
"	nyak-pa,	97
"	ching,	65
Sink,	nub,	86
Sink (set),	singmo,	5
Sister, <i>s.</i>		

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Sister, (elder),	achhé,	52
Sit, <i>v.</i>	död,	58
"	zhu,	19
"	ded,	30
Six,	túk,	34
Skin, (of beast),	kowa,	34
Skill,	yön-ten,	84
Skirt, <i>s.</i>	kara,	29
Sky, <i>s.</i>	nam,	69
Sleep, <i>s.</i>	zim,	19
"	nyid,	51
"	nyal,	24
"	mik-khu.	
"	nyid-lok,	70
Sleeping-room,	zim-khang,	92
Slide,	de-pàr,	69
Slip, <i>v.</i>	gyed,	33
Slope,	htúr,	61
"	hteḍ,	61
Slow,	ka-le,	78
"	chàm,	88
Small, <i>adj.</i>	chhúng-wa,	22
Smear,	juk,	91
Smoke,	tuḍ-pa,	70
"	tu-wa,	82
Smooth,	ur,	91
Snake,	dul,	74
Snake-god,	lu,	97
Snow, <i>s.</i>	kha-wa,	70

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Soft, <i>adj.</i>	nyen,	24
"	jam,	64
Softly,	tul,	64
So,	te-tàr,	44
"	tapu,	7
Some,	la-la,	64
"	gah-shik,	10
"	gah,	8
"	hten-bu,	67
Some-one,	su-hted,	89
"	kha-chik,	64
Something,	chi-yin-rung,	18
Some-time,	nàm-yin-rung,	49
Some more,	tá-rung.	
So-much,	te-tsàm,	20
Song, <i>s.</i>	lú,	24
Soothsayer,	tsi-pa,	22
Sorrow, <i>s.</i>	kyowa,	49
"	duk-ngal,	97
Sort,	pü,	43
"	ri,	90
"	rik,	96
Sound,	ked,	24
Sound, <i>s.</i>	da,	45
"	yang,	85
Sour, <i>adj.</i>	kyúr-mo,	20
South,	hlau,	71
Sow, <i>v.</i>	deb,	72
Space,	hted-kar,	97
Spark, <i>s.</i>	me-ts'hak,	70

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Speak, <i>v.</i>	sér,	24
"	mré.	
"	mra,	8
Speaker, <i>s.</i>	ser-khen.	
Speck,	htik,	76
Speech, <i>s.</i>	tàm,	24
"	ked,	42
"	jöd,	85
Spend, (<i>pass</i>),	sed,	64
Spent,	sed,	91
Spill, <i>v.</i>	phö,	32
Spirit,	hla,	93
Spoon, <i>s.</i>	htúrma,	27
Sport, <i>v.</i>	tse,	59
Spot, <i>s.</i>	htik,	62
"	me.	
"	nak-teb,	91
Spring, (<i>of gun</i>),	htau-che,	87
Sprinkle,	chhak,	91
Squeeze,	tsir,	86
Stain,	nak-teb,	91
Staircase, <i>s.</i>	htem-keh,	61
Stand,	deng,	72
"	läng,	83
State, (<i>condition</i>),	htub.	
Star,	gyu-kàr,	97
Stay, <i>v.</i>	gak,	53
"	gor,	58
"	ded,	21
Steel, <i>s.</i>	ispet,	7

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Steep,	kyen,	33
Steps, (stair),	htem-keh,	61
Steward, <i>s.</i>	nyer-pa,	17
Stick, <i>s.</i>	tok-ma,	77
Stiff,	röd,	76
Still, (quiet),	kha-rok,	44
„ (yet),	tarúng.	
Stockade,	ra,	87
Stick, <i>s.</i>	sok-shing,	64
Stick,	tok-ma,	77
Stink,	tima,	91
Stomach, <i>s.</i>	töd,	28
„	pho-wa,	67
Stone, <i>s.</i>	dau,	33
„	dau-tang,	61
Stop, <i>v.</i>	gák,	53
„	gah,	74
Storm, <i>s.</i>	lung-chhàr,	68
Story, <i>s.</i>	sung,	24
Straight,	tang-po,	61
„	kyang-po,	56
Stray,	tor,	8
Stream, <i>s.</i>	gyúk-chhú,	60
Strength, <i>s.</i>	shéd,	1
„	tob,	59
Strengthen,	tak-pa,	66
Strictly,	tàm-pa,	65
Strike, <i>v.</i>	sed,	28
„	phok,	49
„	dung,	51

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
String, <i>v.</i>	gyü,	73
Stroke,	chak-ma,	65
Strong, <i>adj.</i>	tob-chen,	59
„	tak,	61
Substitute, <i>s.</i>	tshàb.	
Subtract, <i>v.</i>	phüd,	57
Suffer, <i>v.</i>	zöd,	67
Suffice, <i>v.</i>	dang,	38
Sufficient,	tsàm-chhed.	
Sufficiency,	ts'hed,	20
Suit (case),	khàm-chhu,	81
Sun, <i>s.</i>	nyima,	6
Sunset,	nyi-nub,	66
Superficies,	lo,	93
Suppose, <i>v.</i>	no,	89
Surround,	kor,	74
Suspend,	chong,	65
Suspicion,	hte-ts'hom,	87
Swear,	nah-pàr,	81
Sweep,	chhak,	88
Sweet, <i>adj.</i>	shim-pú,	20
„ (sound),	nyen,	24
Sweetmeat,	shim-se,	97
Swift,	ring-pa,	18
Swimming,	kyal-wa,	65
Sword, <i>s.</i>	tíring,	26
„	ral-tih,	63
	T	
Table, <i>s.</i>	deun-chok.	
„	chok-tse,	61

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Take, <i>v.</i>	len,	10
"	zhe,	19
Take hold,	dzin,	65
"	zung,	74
Tale, <i>s.</i>	súng,	24
Talk, <i>s.</i>	tàm.	
Target, <i>s.</i>	ben,	74
Tarry, <i>v.</i>	gor,	58
Tarrying,	gor-zhi,	80
Task, <i>s.</i>	chawa.	
Tea, <i>s.</i>	solja,	19
Teach, <i>v.</i>	lob-ter,	47
"	lob-nang,	47
"	lob,	84
Teacher, <i>s.</i>	lob-pön,	48
Teeth, <i>s.</i>	sau,	31
Tell, <i>v.</i>	tong.	
"	shed,	96
"	làb,	57
"	súng.	
Temple, <i>s.</i>	gön-pa,	72
Ten,	chú	34
That,	té,	3
"	odi.	
Thatch,	kong-kheb,	61
Theft,	kö,	64
Their,	khorei,	30
Them,	kho-chak.	
There,	tér,	23
There are,	chhi-so,	94

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
They,	khochak.	
"	khonàm,	7
"	khong,	7
Thick (dense),	htuk,	70
" (gross),	ra,	85
Thing,	gyu-chha,	73
Things, <i>s.</i>	chabú,	39
"	chhe-ka,	61
Think, <i>v.</i>	sampá,	41
"	no,	89
Thirst, <i>s.</i>	kom,	28
This,	di,	3
Thorn,	ts'herma,	66
Thou,	khyöd,	1
Thought,	gong-pa,	21
"	gom,	64
Thousand,	tong,	34
Thread, <i>s.</i>	küd,	73
Three,	súm,	34
Threshold,	ma-htem,	72
Throw away, <i>v.</i>	phang-tong,	53
"	yuk-tong,	87
Throw, <i>v.</i>	gyàb,	30
"	deb,	72
"	kyur,	82
Thumb, <i>s.</i>	hteb dzup,	73
Thunder, <i>s.</i>	nam-chah,	69
Thunder-bolt,	namchah-dau,	69
Thus,	tetar,	44
Tibetan,	pöd-pa,	94

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>	<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Tie, <i>v.</i>	ching,	62	Top, (summit),	gau,	60
"	dok,	65	" (end),	tse,	66
"	doh,	74	Torch,	galme,	70
"	ta,	91	Touch,	rik,	64
Tie up, <i>v.</i>	do-wa,	62	Town, <i>s.</i>	tong-khyer,	37
Tiger, <i>s.</i>	ták,	18	Track, <i>s.</i>	shul,	67
Tight,	tam,	74	Transgression,	dik-peu.	
Till now,	tá-tá htub.		Transmigration,	tshe-chi-me.	
Time (occasion),	kàp,	9	Traveller,	khorma,	96
" (turn)	len,	42	Treasurer,	chhak-dzöd,	93
"	tü,	56	Tree, <i>s.</i>	shing-dong,	7
Time (period of),	yün,	60	Tribe,	ri,	49
Tired,	htang-ched,	28	Trouble,	dúk,	49
"	ngal-wàr,	92	True, <i>adj.</i>	ngé-pa,	8
"	nyel-wàr,	92	"	den,	74
"	la,	1	"	denba,	8
To, <i>p.</i>	sàr,	43	"	ngoma,	33
"	phar-ts'hur,	64	Turban,	gau-re,	90
To and fro,	hta-kha,	26	Turk,	hor-pa,	94
Tobacco, <i>s.</i> (leaf),	htamakha,	26	Turn, <i>s.</i>	lok,	43
"	tering,	23	Turn (time),	len,	75
To-day,	nyàm-po,	19	Tutor,	lob-pön,	93
Together,	ché-sú,	57	Twelve,	chu-nyi,	57
"	la-so,	97	Twenty,	khàl,	34
Together with,	ta,	62	Two,	nyi,	34
Token, <i>s.</i>	sang-nyin,	23		U	
To-morrow,	htorang.				
"	sang,	56			
"	sau,	31	Umbrella, <i>s.</i>	dá,	31
Tooth, <i>s.</i>	tsela,	66	Unbroken,	ma-chhak,	59
Top (on)					

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Take, <i>v.</i>	len,	10
"	zhe,	19
Take hold,	dzin,	65
"	zung,	74
Tale, <i>s.</i>	súng,	24
Talk, <i>s.</i>	tàm.	
Target, <i>s.</i>	ben,	74
Tarry, <i>v.</i>	gor,	58
Tarrying,	gor-zhi,	80
Task, <i>s.</i>	chawa.	
Tea, <i>s.</i>	solja,	19
Teach, <i>v.</i>	lob-ter,	47
"	lob-nang,	47
"	lob,	84
Teacher, <i>s.</i>	lob-pön,	48
Teeth, <i>s.</i>	sau,	31
Tell, <i>v.</i>	tong.	
"	shed,	96
"	làb,	57
"	súng.	
Temple, <i>s.</i>	gön-pa,	72
Ten,	chú	34
That,	té,	3
"	odi.	
Thatch,	kong-kheb,	61
Theft,	kö,	64
Their,	khorei,	30
Them,	kho-chak.	
There,	tér,	23
There are,	chhi-so,	94

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
They,	khochak.	
"	khonàm,	7
"	khong,	7
Thick (dense),	htuk,	70
" (gross),	ra,	85
Thing,	gyu-chha,	73
Things, <i>s.</i>	chabú,	39
"	chhe-ka,	61
Think, <i>v.</i>	sampá,	41
"	no,	89
Thirst, <i>s.</i>	kom,	28
This,	di,	3
Thorn,	ts'herma,	66
Thou,	khyöd,	1
Thought,	gong-pa,	21
"	gom,	64
Thousand,	tong,	34
Thread, <i>s.</i>	küd,	73
Three,	súm,	34
Threshold,	ma-htem,	72
Throw away, <i>v.</i>	phang-tong,	53
"	yuk-tong,	87
Throw, <i>v.</i>	gyàb,	30
"	deb,	72
"	kyur,	82
Thumb, <i>s.</i>	hteb dzup,	73
Thunder, <i>s.</i>	nam-chah,	69
Thunder-bolt,	namchah-dau,	69
Thus,	tetar,	44
Tibetan,	pöd-pa,	94

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Waiting,	gor-zhi,	80
Walk, <i>v.</i>	kang-pa tsuk,	39
"	dul,	67
Wall, <i>s.</i>	khang-lo,	61
" (of planks),	tsik-pa,	72
Wall (side of),	lo,	93
Wanderer,	khorpa,	96
Want, <i>v.</i>	gö,	23
War, <i>s.</i>	mak,	59
Warm,	tön,	68
"	töd,	86
Warmth,	töd,	66
Wash,	tuh,	31, 91
Waste,	lak,	8
Watch,	sung,	83
Water, <i>s.</i>	chhú,	56
Wave,	yuk,	91
Wax,	ta-ts'hil,	90
Way (track),	shul,	67
Wealthy,	chhúk-po.	
Wealth,	nor,	97
Wear, <i>v.</i>	tok.	
"	kyün,	90
" <i>v.</i>	kyön,	31
Weary,	htang-ched,	28
Weave, <i>v.</i>	htak,	35
We,	ngachak,	7
"	nganum,	7
Week,	dün-htak,	34
Well, <i>adv.</i>	lé-pá,	1

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Well, <i>adv.</i>	de,	1
"	dewa,	92
"	de-wär,	19
Well (to become),	tak-pa.	
Well-looking,	dze-pa,	6
Weep, <i>v.</i>	ngo,	66
Weevil,	bu,	91
West,	nub,	71
What,	chi,	4
"	chidá,	4
"	kang,	20
What for,	chih-chhed-tu,	9
"	chiyi-chhir,	44
Whatever,	kang-chi-yang,	49
When,	nàm,	23
Whence,	ká-ne,	4
"	kang-ne.	
Where,	ka,	4
"	ká-lá,	
"	kang-tú,	43
"	kána,	43
Wherefore,	chih chhed-tu,	9
While, a little,	hrib-tsám,	5
" a time,	yün,	75
Whither,	kana,	4
Whisper,	sang-tam,	71
White, <i>adj.</i>	kär-po,	20
Who,	su,	21
Whole (the),	ts'hang-ma,	45
"	kang,	65

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Whole,	ts'hang,	94
Why (what for),	chiyi chhirtu,	23
Wicked,	ngen,	51
Wife,	kyer-ma.	
„	tsünmö,	12
„	nang-djin ma.	
„	nàngma,	27
„	chhungma,	14
„	kyemen,	57
Will, (sign of future tense),	gyu,	4
Willingly,	khyud.	
Wind, s.	lung,	69
Window, s.	gau-chhúng.	
„	gyal-kar,	62
Winter,	gün,	70
Wipe, v.	chhi,	73
Wisdom,	she-rab,	97
Wise,	khepa,	93
Wish,	gö,	87
„ v.	gö,	70
„	död,	18
„	zhed,	93
With,	tsär,	3
„	nyampo,	19
Within,	nàng,	21
„	nàng-tu,	18
Without,	med-pär,	21
Woman, s.	púmo,	22
Wondrous,	ya-ts'hen-chen,	86

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Wont, (accustomed),	khomba,	59
Wood, s.	shing.	
Word, s.	tàm,	24
„	tshik,	42
Work, s.	lé,	5
„	le-gah.	
„	cha-wa.	
Work, (to form),	zau,	56
World, (material),	zu-kham,	19
„	jig-ten,	97
Worn-out,	nying,	87
Worship, s.	chhöd-pa,	56
Worthy,	öe,	39
Wound, s.	ma,	66
Wrap, v.	dil,	32
„	dom,	90
Wrapper, s.	zen,	62
Write, v.	ti,	75
Wrong,	norna.	
Y		
Ye,	khyod-nám,	1
Year, s.	lo,	19
Yellow, adj.	ser,	63
Yesterday, s.	dang-nyin,	23
„	dang,	67
Yield, s.	tong,	24

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
Yesternight, <i>s.</i>	dang-gong.	
Yesterday, the day before,	khasang,	78
Yet,	ta-htúb.	
"	tarung.	
You,	khyod-nám,	1
„ (respectful form),	ku-nyid,	39, 81

<i>English.</i>	<i>Tibetan.</i>	<i>No. of Ex. in which found.</i>
You,	khyed,	82
Young, <i>adj.</i>	zhön,	5
Younger brother, <i>s.</i>	nu-wo,	68
Your,	nyid,	92
"	khyod-kyi,	3
Youth, <i>s.</i>	zhönú,	59
"	lang-tsho,	59

